

RĒXİSTINA TĒKOŐER Ū ŐOREŐGEREN KURDISTAN

KŪRDİSTAN DEVRİMCI MİLİTANLARI ORGANİZASYONU

SEN FAŞİST SAVCI İYİ DİNLE !

**DŪNYADA
KŪRT
VARDIR**

DDKO'nun SAVUNMASI

NR. 04

YIL:1973

**B
A
H
O
7**

Institut Kurde de Paris

OUR PUBLICATION

WESANEN B A H O Z - B A H O Z YAYINLARI

- 1- DÎWANA YEKAN, Cegerxwin, Kurdî, 10 DM
- 2- KURDISTAN AND THE NATIONAL LIBERATION OF THE KURDS, English, 3 DM
- 3- SÊLIKA KURDÎ, Kurdish record, Kürtçe plak, 5DM
- 4- AFÎŞA GENERAL BARZANÎ, Serekê Tevgera Rizgariya Kurd a Geli -Portait of General BARZANÎ, Leader of the Kurdish National Liberation Struggle, 10 DM
- 5- MORT-HOVÎTIYA BEESIYEN ÎRAQE-VAHŞET, Kurdî, Türkçe, Français, Deutsch, English, Svenska
- 6- SEN FAŞİST SAVCI İYİ DİNLE ! DÜNYADA KÜRT VARDIR, DDKO'nun Savunması - Liberxwedana DDKO, Türkçe, 10 DM

YEN KU ÇAPDIBIN - YAKINDA ÇIKACAKLAR

- 7- İSMAIL BEŞİKÇİ ve BAZI KÜRT KÖYLÜLERİNİN İDDİANAMELERİ, Türkçe
- 8- DESTANA MEME ALAN, N.ZAZA, Kurdî
- 9- KÜRT MİLLET HAREKETLERİ ve İRAK'TA KÜRDİSTAN İHTİLALI, S.A.Şivan, Türkçe
- 10- DIMDIM, Roman, Ereb Şemo, Kurdî
- 11- AXAFTINA SEREK BARZANÎ-KÜRT LİDERİ BARZANÎ'NİN NUTKU, Kurdî-Tirki, Kürtçe-Türkçe
- 12- DİROKA PARTÎ DEMOKRATÎ KURDISTANA ÎRAQE-İRAK KÜRDİSTAN DEMOKRAT PARTİSİ TARİHİ, Kurdî-Tirki, Kürtçe-Türkçe
- 13- ZU EINIGE PROBLEMEN DER GESCHICHTE DER KURDISCHEN NATIONALBEWEGUNG Burchard Brentjes, Deutsch
- 14- KÜRT MİLLÎ HAREKETİ TARİHİNİN BAZI PROBLEMLERİ ÜZERİNE, Burchard Brentjes, Türkçe

~~7-8-807-2~~

Liv. 807
10/10/2016
440 DDK SEN

SEN FAŞİST SAVCI İYİ DİNLE !



DÜNYADA KÜRT VARDIR

FONDS —
M. REMZI BUCAK

DDKO'nun SAVUNMASI

AVAN
TUN
Instituttet

Trycklind Offset AB, Uppsala 1973

Önsöz.....	5
Suç isnadı ve sanıklar.....	6
Anayasaya aykırılık.....	12
Tabii hakim kavramı.....	20
Görevsizlik.....	26
Giriş.....	32
Genel olarak.....	34
Kürt halkı var mıdır-yok mudur?.....	52
Evet! Kürt halkı vardır.....	52
I-Tarihi gelişim içinde.....	53
a) Genel olarak.....	53
b) Arap yayılması sırasında.....	53
c) Türklerin Anadolu'ya gelişleri...	58
d) Safaviler ve Osmanlılar devri (Şerefname).....	63
e) 19.Asırda Kürt-Osmanlı ilişkileri	71
f) Tanzimat döneminde.....	72
g) 19.Asırda Kürt-Ermeni ilişkileri.	73
h) Osmanlı İmparatorluğunun etnik yapısına genel bir bakış.....	74
i) Osmanlıların son dönemi.....	76
II-Kurtuluş savaşı döneminde Kürt halkı.....	77
III-Lozan konferansı.....	82
IV-1923-1945 döneminde Kürt halkı.....	88
Doğu isyanları.....	91
V-Çok partili dönem ve sonrası.....	95
VI-Bugünkü durum.....	96
A) Toplumsal dinamikler.....	96
B) Feodal yapı çözülmektedir.....	99
C) Bölgeler arası dengesizlik.....	100

DÜNYADA KÜRT VARDIR.....	105
Bu bölümde sonuç.....	106
Kürt dilinin yeri ve yapısı.....	108
Kürt dilinin Fars dili ile ilişiği....	126
Kürt edebiyatı, dergiler ve gazeteler..	128
Bu bölümde sonuç.....	130
Kürtçülük ideolojisi.....	132
Farklı muamele vardır.....	136
Devlet tanımı.....	141
Komando olayları.....	144
12 Mart muhtırası.....	157
Bu bölümde sonuç.....	160
DDKO.....	162
Doğu mitingleri.....	182
Genel olarak mitingler.....	183
Doğu mitinglerinin sonuçları.....	188
Doğu geceleri.....	191
DDKO'nun bazı örgütlerle ilişkileri...	193
DDKO'nun yayınları.....	206
DDKO'nun diş ülkelerle ilişkileri.....	213
Sonuç ve istem.....	218
Bir gazete haberi.....	236
Bibliyografya.....	240
Kısaltmalar.....	243

ÖNSÖZ

Elinizdeki bu kitap, mensuplarının çoğunun 10 ile 16 yıl arasında ağır hapis cezası, 1 ile 6 yıl arasında sürgün ve bilâistisna tümü kamu hizmetlerinden men edilen DDKO'nun savunmasıdır. Biz elimize geçen DDKO'nun çeşitli savunmaları arasında bir seçme yaparak, daha derli-toplu ve de kapsamlı olan bu savunmayı yayınlamayı uygun bulduk.

Elimizdeki orijinali, çok kaba bir imlâ düzeltmesine tabi tutarak, muhtevasına dokunmadan yayınlıyoruz. Yalnız "Kürt Dili" adlı kısım, Türkiye'deki asimilasyon politikası ve faşizmin en zalimane pençesi altında inceleme olanaklarının olmayışını göz önüne alarak, bu bölümün yine özüne dokunmadan genel bir tashihini yaptık. Bu hususta, değerli düşünür ve Kürt dil bilimcisi Dr. N. ZAZA'nın büyük yardımları olmuştur. Kendisine minnettarlığımızı belirtiriz.

Savunmada her konuya değinilmekte ve özellikle, günümüz Türk faşizminin gerçek yüzü teşhir edilmektedir. Bu nedenle, ayrıca önsözümüzde geniş bir yorum ve açıklamaya girmeyeceğiz.

Elimizde bulunan diğer belge, iddianame ve savunmalar, maddi imkânlarımız ölçüsünde, peyderpey yayınlanacaktır.

BAHOZ

- SUÇ İSNADI** : 1-Devletin istiklalini tenkise ve birliğini bozmaya veya devletin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf fiili işlemek,
2-Irk mülahazası ile millî duyguları yok etmek veya zayıflamaya matuf cemiyet kurmaya tevessül etmek, kurmak, bunların faaliyetlerini tanzim, sevk ve idare etmek, bu hususlarda yol göstermek,
3-Millî duyguları yok etmek veya zayıflatmaya matuf cemiyete girmek,
4-Millî duyguları yok etmek ve zayıflatmak için propoganda yapmak,
5-3512 Sayılı Cemiyetler Kanununa muhalefet.

SUÇ TARİHİ : 30.4.1971 tarihine kadar muhtelif faaliyetler vs.

SANIKLAR :

1-FİKRET ŞAHİN, Mikail oğ, Döne'den doğma 1948 yılında Muş ili Merkezdere mah. Nufusuna kayıtlı, Ankara Cebeci Ova Sokak, Uğur Apt. No:24/10 da oturur. Bekar, Okur-yazar, Sabıkasız Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrencisi. Ankara Devrimci Doğu Kültür Ocağı Yönetim Kurulu Üyesi.

2-NÜSRET KILIÇASLAN, İsmail oğ, Hissa'dan doğma, 1943 doğumlu Mardin ili Kızıltepe ilçesi, Reyzik Köyünde Nufusa kayıtlı, Ankara Yıldırım Beyazıt Öğrenci Yurdunda kalır, evli iki çocuklu, Okur-yazar, Sabıkasız, Ankara Özel Yükseliş Mühendislik Okulunda Öğrenci, Ankara DDKO Yönetim Kurulu Üyesi.

MÜMTAZ KOTAN, Celal Oğ, 1942 yılında Fatma'dan doğma, Muş ili merkez Sufra Mah. nufusuna kayıtlı Ankara İç Cebeci, Oba Sokak Uğur Apt. 24/10 da oturur. Okur-yazar, Sabıkasız, Bekar,

Ankara Hukuk Fakültesi 3.sınıf öğrencisi, Ankara DDKO Haysiyet Divanı üyesi.

4-SABRİ CEPİK, Fuat oğ. Avşar'dan 1950 yılında doğma, Siverek ilçesi Camii Kebir Mah. Çepik Sok. nufusuna kayıtlı, Ankara Cebeci Ova Sok. Uğur Apt. 24/10 da oturur. Bekar, Okur-yazar, Sabıkasız, Ankara Hukuk Fakültesi 2.sınıf öğrencisi, DDKO Yönetim Kurulu Üyesi.

5-ZEKİ KAYA, Hasan oğ. Hazar'dan 1947 yılında doğ. Doğubeyazıt Suluçemen nahiyesi, Karışeyh Köyü nufusuna kayıtlı, Ankara Yıldırım Beyazıt Talebe Yurdunda kalır. Bekar, Okur-yazar, Sabıkasız, Ankara Sağlık İdaresi Yüksek Okulu 2.sınıf öğrencisi, DDKO Yönetim Kurulu Üyesi.

6-İHSAN YAVUZTÜRK, Halil oğ. Zeliha'dan 1949 yılında doğma, Urfa'nın Suruç kazası M. Şervansağır köyü nufusuna kayıtlı, Ankara Barbaros Mah. Eskişehir Cad. No:4 de oturur. Evli, Çocuksuz, Okur-yazar, Sabıkasız, İnşaat Müh. Odasında memur, DDKO Yönetim Kurulu Üyesi.

7-İBRAHİM GÜÇLÜ, Halil İbrahim oğ. 1949 yılında Nuriye'den doğ. Ankara Şereflikoçhisar ilçesi Küçük Damlacık köyü nufusuna kayıtlı, Atilla Mah. Sanat Okulu yanı No:3 de oturur. Bekar, Okur-yazar, Sabıkasız, Ankara Hukuk Fakültesi 3.sınıf öğrencisi, DDKO Yönetim Kurulu Üyesi.

8-YÜMNÜ BUDAK, Hüsnü oğ. 1947 yılında Fehimeden doğma, Silvan ilçesi Hazro Elhuban Mah. nufusuna kayıtlı, Diyarbakır Öğretmenler Sok. Zafer Apt. No:19 da oturur. Bekar, Okur-yazar, Sabıkasız, Ticari İlimler Akademisi mezunu, Çiftçilik yapar, Ankara DDKO Kurucu Üyesi.

9-NEZİR SEMİKANLI, Celal oğ. Cemile'den doğma, 1943 doğumlu, Midyat ilçesi Yerli İslam Mah. nufusuna kayıtlı, Ankara Bahçelievler 2.Sok. 23/1 de oturur. Bekar, Okur-yazar, Sabıkasız, DTCF'de öğrenci, Ankara DDKO üyesi.

10-AHMET KOTAN, (Dosyası tefrik edildi, kaçak), Abdulmecit oğlu, 1949 yılında Zeynep'ten doğma, Ağrı ili Sıtkıye Mah. 424/32-90 sayılı hane nufusuna kayıtlı, Erzurum Öğrenci Yurdu

da kalır. Ankara DDKO Kurucu Üyesi.

11-FARUK ARAS, Zeki oğlu, Seylan'dan doğma 1945 doğumlu, Kağızman ilçesi Erbuşlu köyü nüfusuna kayıtlı, Ankara Yıldırım Beyazıt Öğrenci Yurdunda kalır. Okur-yazar, Bekar, Sabıkasız. Ankara Ticari İlimler Akademisinde Öğrenci, Ankara DDKO Kurucu Üyesi.

12-ALİ BEYKÖYLÜ, Emin oğ. Zeliha'dan doğma 1941 doğumlu, Erzurum Tekman ilçesi Beyköyü nüfusuna kayıtlı, aynı yerde oturur. Evli, 3 çocuklu, Sabıkasız, Ankara DDKO Kurucu Üyesi.

13-MEHMET DEMİR, Mahmut oğ. Gülçin'den 1946 yılında doğma, Mardin ili Kızıltepe ilçesi Merkez Koçhisar Mah. nüfusuna kayıtlı, Ankara Dışkapı Öğrenci Yurdunda kalır. Ticari İlimler Akademisinde öğrenci, bekar, okur-yazar, sabıkasız. Ankara DDKO Kurucu Üyesi.

14-İSA GEÇİT, Hasan oğ. Güli'den doğma, 1945 doğumlu, Ağrı ili Doğubeyazıt ilçesi Aşağı Serveyen köyü nüfusuna kayıtlı, Nizip Lisesinde Biyoloji Öğretmeni, evli, çocuksuz, okur-yazar, sabıkasız, Ankara DDKO Kurucu Üyesi.

15-FERİT UZUN, Sefer oğ. Keziban'dan 1950 yılında doğma, Siverek ilçesi Hayriye Mah. nüfusuna kayıtlı, Ankara Ziraat Fakültesi Sağ Sok.No:12/3 de oturur. Ankara Ziraat Fakültesi 4. sınıf öğrencisi, bekar, okur-yazar, sabıkasız, Ankara DDKO Üyesi.

16-HASAN ACAR, Hasan oğ. Münire'den 1949 yılında doğma, Ergani ilçesi Külleş köyü nüfusuna kayıtlı, Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Yurdunda kalır. Bekar, okur-yazar, sabıkasız, Yüksek Öğretmen Okulunda öğrenci, DDKO Üyesi.

17-TARIK ZİYA EKİNCİ, Kamil oğ. Şadiye'den 1341 yılında doğ. Diyarbakır Dilan Mah. nüfusuna kayıtlı, aynı yerde doktorluk yapar. Evli 3 çocuklu, okur-yazar, sabıkasız, Diyarbakır DDKO Üyesi.

18-CANİP YILDIRIM, Osman Şehap oğ. Şevkiye'den 1341 yılında doğ. Diyarbakır Ticarettin Mah.No:16 da nüfusa kayıtlı, Ankara Bülbül Deresi Cad. Kısmet Apt.No:4/5 te oturur. Evli,

3 çocuklu, okur-yazar, sabıkasız, Diyarbakır Bürosuna kayıtlı Avukat,

19-MUSA ANTER, Anter oğ. Fatma'dan 1336 yılında doğma, Nuseybin ilçesi İstili nahiyesi Ziving köyü nüfusuna kayıtlı, İstanbul Suadiye Emin Ali Paşa No:10/1 de oturur. Evli, 3 çocuklu, sabıkalı, Kürtçülükten 16 ay hapis cezasına hükümlü olup, cezasını çekmiştir. Sebest Yazar.

20-MEHMET EMİN BOZASLAN. Mahmut oğ. Ayşe'den 1935 yılında doğma, Diyarbakır ili Lice ilçesi Karahasan Mah. nüfusuna kayıtlı, İstanbul Goztepe Çimenzar Kayış Dağı Cad. No:140/B Daire 1 de oturur. Evli 7 çocuklu, okur-yazar, sabıkasız, İstanbul Ankara Cad. No:60 taki Kitabevi (AKIN) de Müsahih.

21-NECMETTİN BÜYÜKKAYA, (Dosyası tefrik edilmiş, kaçak), K. Ali oğlu 1943 doğ. Siverek ilçesi nüfusuna kayıtlı, halen İstanbul Vezneciler Site Yurdunda Kalır. DDKO Kurucu Üyesi.

22-ZEKİ TEKEŞ, (Dosyası tefrik edildi, kaçak), Selim oğ. Halime'den 1943 yılında doğ. Diyarbakır Lice ilçesi, Mescit Mah. nüfusuna kayıtlı, İstanbul Aksaray Diyarbakır Öğrenci Yurdunda kalır. Bekar, okur-yazar, sabıkasız, Kadıköy Mimar ve Mühendislik Okulu akşam İnşaat Mühendisliğinde öğrenci.

23-HİKMET BOZCALI, (Dosyası tefrik edilmiş, kaçak), Salih oğ. Zübeyde'den doğma 1948 yılında. Silvan ilçesi Kale Mah. nüfusuna kayıtlı, İstanbul Aksaray Diyarbakır Öğrenci Yurdunda kalır. Bekar, okur-yazar, sabıkasız, İstanbul Hukuk Fakültesi 3. sınıf öğrencisi, İstanbul DDKO Yönetim Kurulu Üyesi.

24-NİYZAZİ DÖNMEZ, Mehmet Hadi oğ. Elif'ten 1950 yılında doğma, Elazığ'ın Canokçular Mah. No:29 da nüfusa kayıtlı, İstanbul Site Yurdunda kalır. Bekar, okur-yazar, sabıkasız, İstanbul Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Bölümünde öğrenci, İstanbul DDKO Yönetim Kurulu Üyesi.

25-İHSAN AKSOY, Mecit oğ. Zabide'den 1944

yılında doğma, Ağrı Merkez Aşağı Yol Düz köyü nüfusuna kayıtlı, Mersin Türkmen Oteli, Bahçeli Evler No:6 da oturur. Serbest Muhasebeci, bekar sabıkasız, Ankara DDKO Üyesi.

TUTUKLAMA TARİHİ : 17.10,1970(Mümtaz Kotan, Mehmet Demir, Nezir Şamıkanlı, Sabri Çepik, Tarık Ziya Ekinci, Musa Anter, Canip Yıldırım, M.Emin Bozarslan, Zeki Tekeş), 18.10.970 (Ali Beyköylü), 19.10.1970 (İbrahim Güçlü),

TAHLİYE TARİHİ : 21.10.1970 (Mehmet Demir, T. Ziya Ekinci, Canip Yıldırım, Musa Anter, M. Emin Bozarslan, Zeki Tekeş)

YENİDEN TUTUKLAMA TARİHİ : 26.6.1971 (Yümnü Budak), 23.7.1971 (Faruk Aras), 24.7.1971 (Ali Beyköylü), 2.7.1971 (İsa Geçit), 21.6.1971 (Ferit Uzun, M.Emin Bozarslan), 17.6.1971 (İhsan Yavuztürk, Canip Yıldırım), 28.6.1971 (Hasan Acar), 19.6.1971 (Musa Anter, İhsan Aksoy), 17.7.1971 (Mehmet Demir), 15.7.1971 (Fikret Şahin), 28.5.1971 (Zeki Kaya), 15.6.1971 (T.Ziya Ekinci).

TC

**DIYARBAKIR-SİİRT İLLERİ SIKIYÖNETİM
KOMUTANLIĞI ASKERİ MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA**
D İ Y A R B A K I R

KONU: Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığının, hakkımızdaki dava ile ilgili, esas hakkındaki mütalaasından sonra savunma hakkımız mahfuz kalmah üzere, isnat ettiği suçlarla ilgili düzenlediği iddianameye cevaptır.

TARİH: 23 Ekim 1971
Evrak NO: 1971/160
Esas NO: 1971/144
Karar NO: 1971/100

Askeri Savcının; 122 sahife olarak düzenlediği ve hakkımızda mahkemenizde yargılanmamız konusunda bazı suç ve deliller göstererek, 10 Kasım 1971 günü tebliğ edilen iddianamenin tümüne verdiğimiz cevapları sunuyoruz.

Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 21.5.1971 gün ve 1971/50 esas 976/136 karar sayılı görevsizlik kararıyla mahkemenize intikal eden dosya ile ilgili olarak Askeri Savcılık; 1402 Sayılı Kanunun 13 ve 15. maddelerine istinaden soruşturma istemi ile hakkımızda dava açmıştır.

İddianamenin 5. sayfasında Askeri Savcı; yukarıdaki gerekçeyle, hakkımızdaki davanın kendi görevi alanında olduğunu kabullenmiş olarak ve mahkemenizi de bu davayı görmekte görevli görerek, yargılanmamızı istemektedir.

Oysa, Askeri Savcılık bu davada tahkikat yürütmek ile görevli olmayıp, mahkemeniz de usul hükümlerine göre görevli değildir.

Görev konusundaki itirazlarımızı sonradan yapacağımızı bildirirken, burada 357 Sayılı Yasanın 16 ve 40. maddeleriyle, 1402 Sayılı Kanunun 11. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının Anayasaya aykırılığından dolayı, konunun Anayasa Mahkemesi isteminde bulunacağız.

ANAYASAYA AYKIRILIK

Anayasa 7.maddesinde,yargı yetkisinin serbestçe kullanılabilmesi için,mahkemeleri bağımsızlığı ve hakim teminatı esas alınmıştır.Mahkemeler faaliyetlerinde,ne yasama ne de yürütme organlarından emir ve talimat alamazlar.Yargı organlarına bu konuda genelge gönderemez,tavsiye ve telkinde bulunulamaz.(1)Yanı mahkemelerin bağımsız olmaları için,siyasal iktidarın doğrudan doğruya veya dolaylı olarak,her türlü baskı ve etkisinden uzak olmaları zorunlu görülmüştür.

357 Sayılı Yasaya göre,"Askeri Hakim ve Savcılarının" hiçbir teminatını göremiyoruz.Yanı,bunlar bağımsız değildirler.Ahlâk ve seciyelerinden başka,hiç bir güvenceleri yoktur.Seciye ve ahlâkı ise,bağımsızlık için yeter bir güvence sayılması mümkün görülmemektedir.Bu konuda,hukuk otoritelerinin görüşlerine bakalım.

"Hakimlerin en kuvvetli teminatı,bizzat ahlâk ve seciyelerinin metanetinde bulacaklarına dair sık sık tekrarlanan bir söz vardır.Bu söz bi hakikat payını ihtiva etmekle beraber,demogojiye de çok müsaittir.Hakimin yüksek ahlâk ve kuvvetli seciyeye sahip olması şüphesizki lâzımdır,şarttır Fakat,bu vasıflar kendisinin iktidar karşısında istikbalinin temini için kâfi değildir.Zira unutmamak lazımdırki,hakim de nihayet bir insandır ve iktidar kendisi üzerinde tasarruf edebilmek serbestisine sahip olduğu müddetçe onun istikbalinden bahsetmeye imkân yoktur."(2)

Aynı konuda Anayasa Mahkemesinin de.15.5.1963 Gün,Esas 963/112 ve 963/1123 Sayılı Kararında şöyle demektedir;

"...Hakimlik teminatı, hakimleri korumak için değil yargı organını bağımsızlığa kavuşturmakyla,adaletin gerçekleşmesini sağlamak için kabul edilmiştir.(....)İdarenin arzusuyla(.....) mesleğini kaybedebileceği endişesine kapılabile-

(1)- Anayasa, Madde 132/3

(2)- Prof,Dr.Münci Kapanı,İcra Organı Karşısında Hakimlerin İstiklâli,1956, s.84

{cek bir hakim görevini adalet icaplarına uygun bir şekilde yapmakta müşkülâta düşebilir, bağımsızlığını kaybedebilir. Sadece bir hakimin bu duruma düşebilmesi ihtimali dahi, Anayasanın 133. maddesiyle kabul edilen hakimlik teminatının ve 17. maddesinde yer alan mahkemelerin bağımsızlığı esasının zedelenmesine yeterlidir."(1)

Görülmektedirki; yüce heyetiniz "Bağımsız bir Mahkeme" niteliğinde değildir. Heyetinizi meydana getiren yargıçlar ise, teminattan yoksundurlar. Bunun böyle bilinmesi, hiçbir zaman şahıslarınız hakkında var olan bir iddiayı kapsamamaktadır

Şahıslarınızdan ayrı olarak, objektif bir biçimde incelenmesi zorunlu olan konu şudur: 357 Sayılı Yasaya göre "Askeri Hakimler ve Savcılarının" atanmalarıyla ilgili olarak kurulmuş bir mahkemede, hakimlere Anayasanın emrettiği "Güvence" sağlanmış mıdır? Bu mahkeme "Bağımsız bir Mahkeme" olarak kabul edilebilir mi?

357 Sayılı Yasanın 16. maddesine göre; "Askeri Hakimlerin atanmaları (...) Millî Savunma Bakanı ile Başbakanın müşterek kararnameyle Cumhurbaşkanının onayına sunulur."

Böyle olunca, bir Bakanla bir Başbakanın atanmalarını yaptıkları kişilerin, kendilerini atayan organa karşı bağımsız oldukları söylenebilir mi?

Anayasa Mahkemesi değil hakimlerin, cumhuriyet savcılarının bile bu şekilde atanmalarının Anayasaya aykırı olduğunu karar bağlamış ve savcılarının bağımsız olmadıklarını 22.9.1964 Gün, Esas 963/140 ve 964/62 Sayılı Kararlarıyla şöyle belirtmiştir.

"Anayasanın 7 ve 132. maddelerine göre bağımsızlık, hakimler ve hakimler içindir. (...) Halbuki, Cumhuriyet Savcısı hakim değildir. (...) Adalet Bakanı yürütme organının temsilcisi olarak adalet cihazının işlemesinin siyasi sorumluluğunu taşımaktadır. Ve savcılarında görev bakımından yürütme organı ile ilişkileri vardır."(2)

(1)- Anayasa Mahkemesi Kararı Dergisi,
Sayı 1, s.233

(2)- Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi
Sayı 2. s.187.

Anayasa Mahkemesi;Savcılarının bağımsız olmadıklarını bu şekilde belirtmiş olmasına karşılık,C.Savcılarının da,Adalet Bakanı ile Başbakan tarafından tayin edilmelerini,Anayasaya aykırı bulmuştur.

Yüce Mahkeme 18.12.1967 gün,Esas 966/31 ve 967/45 Sayılı Kararında,"TEMİNAT" konusunda şöyle demektedir;

"Bir devlet görevlisinin kişiliğine değer verildiğinden dolayı teminat altında bulundurulması söz konusu edilemez.Ona sağlanan herhangi bir teminat ancak ve ancak görevini gereği gibi yerine getirebilmesi içindir.Gerçekten Anayasa ve Kanun Koyucusunun bir görevliye herhangi bir teminat tanımak istemesi yalnızca o görevlinin yerine getireceği kamu görevlerinin yolunda ve düzeninde görülmesi gereğini güder.Başka devlet görevlerinde bulunmayan bir teminatlı durumun sağlanması ise,özel önemi olan bir görevin özelliğine uygun biçimde yerine getirilmesi için olur.

Teminatın gereği ise görevliyi siyasi güç sahiplerinin etkisinden kurtarabilmektir.O halde Anayasanın görevlerinin özelliğine göre savcılar için öngördüğü teminat onların görevlerini siyasi güç sahiplerinin etkisi altında olmak kaygısına düşmeksizin,belli hukuk kuralları uyarınca yapmalarını sağlayacak bir hukuki durum olacaktır.

Hukuk düzenin yeterince korunmayan bir görevlinin kendi kaderi üzerinde söz sahibi bulunan kişinin dileklerine aykırı davranmama eyilimini duyması ve bu eyilimin onun görevini aksatabilmesi,insan denen varlığın zayıf yanlarından dır.

Görevlilerinin hepsinin kanun dışı etkile re kapılmaksızın görevlerini yerine getirmeleri hukuk kuralıdır.Ancak görevliler arasında az da olsa,kimi güçsüz kişilerin bulunabileceği ve bunların görevlerinde kanun dışı etkilerin altında kalabilecekleri de bir gerçektir.Genellikle hukuk kurallarının ve özellikle teminat sağlanan

hükümlerin bu gibi durumları önleyecek nitelikte bulunması bir zorunluluktur.

Teminat konularında göz önünde tutulacak önemli bir yön halkın gözünde belli devlet görevlisinin siyasi suç sahiplerinin dileklerine karşı korunmuş gibi gösteren hükümlere Kanunlarda yer verilmiştir. Buna göre yeterince koruyucu tedbirler alınmaksızın Kanunlara konulan hükümler, Savcılar halkın gözünde siyasi güç sahiplerine karşı teminatsız görevliler olarak gösterir. Ve bu görünüş bunların hukuka uygun işlemlerini bile halkın gözünde kuşku ile karşılanan işlemler durumuna sokar ki, bu dahi adalet işlerinin görülmesi yolunda halkın açısında güven verici sayılamaz ve yurttaşları tedirgin eder. Başka deyimle, sosyal iç rahatlığını giderir."

Yüce Mahkeme; Cumhuriyet Savcılarının bir Bakan ile Başbakan tarafından atanmalarının, Anayasaya aykırı olduğunu da belirtmektedir.

"İşlemin, Bakanlığa bağlı yüksek görevlilerden olduğu bir kurulun düşüncesinin alınmış olması ve Başbakan ile Cumhurbaşkanlığınca imzalanmış kararname ile yapılması koşullarına bağlı tutulmasının, Savcılar için herhangi bir teminat sağlamadığı ve bundan dolayı Anayasanın 138. maddesine aykırı olduğu sonucuna varılmaktadır. Çünkü, Bakanlık ileri gelenlerinden kurulu topluluğun düşüncesinin alınmış olması hiç bir şekilde teminat sağlamaz. Bu kurulda bulunanlar hukuki durumca Bakana karşı doğrudan doğruya idari murakebe zinciri içindedirler. Bundan dolayı bu nitelikteki bir kurulun düşüncesi Bakan için bağlayıcı bulunsa bile yine bir teminat sayılmaz. Kaldığı, söz konusu maddeye göre bu kurulun düşüncesi, Bakan için de bağlayıcı değildir. Bu kurul üyelerinin teminatlı olmaları dahi durumu değiştiremez." (1)

Yüce Mahkeme; 45 Sayılı Yasanın 77. maddesindeki Cumhuriyet Savcılarının, Adalet Bakanı ile Başbakan tarafından atanacakları hakkındaki yasa hükmünü, işte bu gerekçelerle Anayasaya aykırı bularak iptal etmiştir. Bu karardan şu

sonucu çıkarıyoruz:

Askeri Hakimlerin, Millî Savunma Bakanı ile Başbakan tarafından atanacağını bildiren 357 SAYILI YASANIN 16.MADDESİNDEKİ HÜKÜM, ANAYASAYA AYKIRIDIR.

Bu konuda Yüce Mahkemenin çok önemli bir kararı da şudur:

"Vergiler Temyiz Komisyonu bir davada uyguladığı kanun hükmünü Anayasaya aykırı görmüş ve kendisinin kazai nitelikte ve kazai usullarla karar vermekte bulunmasından ötürü idari bir mahkeme olduğu gerekçesi ile kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine itirazda bulunmuştur."

Konu ile ilgili olarak Yüce Mahkeme; 27.6.1966 gün, Esas 966/116 ve 966/28 sayılı kararını vererek, yürütme organı tarafından atanan kişilerden kurulu bir heyete, "Mahkeme" denemeyeceğini ve böyle bir heyeti teşkil eden kişilerin de "Hakim" sayılmayacağını açıkça belirtmektedir.

"Vergiler Temiz Komisyonu kazai usullerle karar vermekte ise de bu komisyonu başkan ve üyelerinin atanmaları, hak ve görevleri, emekliye ayrılmaları Anayasanın öngördüğü mahkemelerin ve hakimlerin teminatı esaslarına göre düzenlenmiş olmadığından bu başkan ve üyeler memur statüsüne girmektedirler.

Bu durum karşısında kazai nitelikte ve kazai usullarla karar verseler dahi Anayasanın açık hükümleri karşısında kurul mensuplarını "Hakim ve teşkil ettiklerini "MAHKEME" niteliğinde görmeye imkan yoktur."(1)

Yüce Mahkeme bu kararın gerekçesinde; komisyon başkan ve üyelerinin atanmalarını, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakim teminatı esaslarına göre düzenlenmediğini göstermektedir.

Oysa, 5655 Sayılı Yasanın 1.maddesi;

"Vergi itiraz komisyonu çalışmalarında müstakidir." demektedir.

(1)- Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi, sayı:144, s.4

Görülüyorki; Komisyon üyelerinin atanmaları ile, Askeri Mahkeme üyelerinin atanmaları arasında hiç bir fark yoktur. Zira adı geçen maddenin 28. maddesinde:

"Vergiler Temyiz Komisyonu, Komisyon başkanı ve üyelerinin tayin, terfi, nakil ve tahvil, resen emekliye sevkleri, ayırma meclisinin teklifi üzerine Maliye Bakanı ve Başbakanın müşterek kararı ile ve Cumhurbaşkanının onayı ile olmaktadır."

Vergiler Temyiz Komisyonu başkanlığına ve üyeliğine atanacak olanların teklife yetkili ve görevli bulunan ayırma meclisi ise aynı kanunun aynı maddesine göre şu kişilerden kurulmuştur:

- 1- Maliye Bakanı Müsteşarı,
- 2- Gelirler Genel Müdürü,
- 3- Yargıtaydan Bir Üye,
- 4- Danıştaydan Bir Üye,
- 5- Sayıştaydan Bir Üye,
- 6- Vergi Temyiz Komisyonundan Bir Üye

Vergiler Temyiz Komisyonu üyelerinin, tayin, terfi ve resen emekliye sevkleri konusunda teklifte bulunacak ayırma meclisinin üç üyesi, bağımsız kuruluşlardan (Danıştay, Yargıtay, Sayıştay) geldiği halde, Yüce Mahkeme yine bu konuda;

" Bu komisyon başkanı ve üyelerinin atanmaları Anayasanın on gördüğü mahkemelerin bağımsızlığı ve hakim teminatı esaslarına göre düzenlenmiş olmadığına göre, bu başkan ve üyeler memur statüsüne girmektedirler."

1402 Sayılı Sıkıyönetim Yasasının 11. maddesinin 3. fıkrasında, Sıkıyönetim Mahkemelerine atanacak hakim ve savcıların;

"Genel Kurmay Başkanlığı Adli müşaviri, Millî Savunma Bakanlığı Askeri Adalet İşleri Başkanı ve Askeri Adalet Teftiş Kurulu Başkanından müteşekkil bir kurul" tarafından seçilecek kişiler arasından görevlendirileceği kabul edilmiş ise de; Anayasanın "Tabii Hakim" ve "Mahkemelerin Bağımsızlığı" açısından yeterli değildir. Çünkü bu kurulda Millî Savunma Bakanlığının emrinde ve ona bağlı olduğundan, atanmalar, neti-

cede yürütme organı tarafından yapılmaktadır.

İşte, bizleri yargılayacak olan mahkeme yargıçlarının; "ki Hakim olmayan üye de vardır" bir Bakanla, Başbakan tarafından atanmış olması, Anayasaya aykırıdır. Bu atanmaların dayandığı 357 Sayılı Yasanın 16. maddesindeki; "Askeri Hakimlerin atanmaları Millî Savunma Bakanı ve Başbakanın müşterek kararnamesi ile Cumhurbaşkanının onayı ile olur." ŞEKLİNDEKİ HUKMUN İPTALI İÇİN, ANAYASA MAHKEMESİNE BAŞ VURULMASI GEREKMEKTEDİR. Nitekim, "Sıkıyönetim de Anayasal bir durumdur." denildiğine göre, Anayasaya uygunluk veya uygun olmama durumları mutlak surette araştırılmalıdır.

Ayrıca Mahkemeniz üyeleri, Sıkıyönetim ilanından sonra, 30 Nisan 1971 günü Resmi Gazete'de yayınlanan 9308 sayılı bir karara göre tayin edilmişlerdir. Bu kararda:

"... isimleri yazılı 38 askeri hakimin askeri görevlerle irtibatları baki kalmak üzere karşılarında gösterilen görevlere atanmaları 3832 sayılı örfi idare kanununun 5. maddesi ve 357 sayılı Askeri Hakimler ve Askeri Savcılar Kanununun hükümleri gereğince uygun görülmüştür." denilmektedir.

1402 Sayılı yeni sıkıyönetim yasasında, 3832 sayılı eski örfi idare kanununun 5. maddesinin yerini, 11. madde almıştır.

Millî Savunma Bakanı ve Başbakan tarafından yapılan tayinler; hakimlerin, savcılarının ve adli müşavirlerin asli görevleri ile irtibatları, baki kalmak üzere yapılmıştır. 357 sayılı yasa, böyle bir tayine imkân vermektedir. Bu yasanın 16. ve 40. maddelerine göre tayinler yapılmaktadır. Bu yasanın 16. maddesi; hakimlerin, savcılarının ve adli müşavirlerin yer değiştirme esaslarını tesbit etmiştir. Buna göre tayinlerin, kadrosu ile birlikte, devamlı olması gerekmektedir.

Oysa, yürütme organınca yapılan tayinler, devamlı ve kadrolu yapılmamıştır. Harcirâh tahakkuk ettirilerek ve ayrıca yevmiye verilmek sureti ile, geçici tayinler yapılmıştır. Dolayısıyla

bu tayinler, söz konusu yasanın 16.maddesine uygun düşmemektedir.

Gecici tayinler, 357 sayılı yasanın 40. maddesi ile düzenlenmiş olup, hakim veya savcıya geçici yetki verilebilmesi, ancak mevcut bir mahkemede hastalık, izin ve diğer sebepler ile boş bir yer bulunması halinde mümkündür. Bunun için de, o mahkemedeki en kıdemli hakim veya savcının talebi gerekmektedir. Bu halde bile olsatayinler Millî Savunma Bakanlığınca üç ayı geçmemek üzere yapılabilir. Bu tayinler de, Millî Savunma Bakanının ve Başbakanın atanması ile yapıldığından, 40. maddeye aykırıdır.

Duruşmalar sırasında hakimlerin veya savcılarının tutumları veya kararları, tayinleri yapan yürütme organlarının beyenilmediği zaman, -ki bu her zaman mümkündür- onları eski görevlerine iade edip, yerlerine yeni tayinler yapılabilmesi olanakları vardır. Bu durum, yürütme organının yargı organı üzerinde bir egemenlik kurması sonucunu doğurur ki, Anayasadaki "Kuvvetler Ayrılığı" ve "Mahkemelerin Bağımsızlığı" ilkelere tamamen aykırıdır.

ANAYASANIN "TABİİ HAKİM" ESASLARINA

AYKIRILIK:

Mahkemenizin kuruluşu, aynı zamanda Anayasanın "Tabii Yargı Yolu" başlıklı 32.maddesine de aykırıdır.

Bu maddenin kapsamına göre:

"Hiç kimse tabii hakimden başka hiç bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi tabii hakimden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz."

Maddenin gerekçesinde de;

"Herkesin kanunun genel olarak koyduğu görev ve yetki esasları ile belli olan hakim tarafından mahkeme edilmesi şahıs güvenliğinin baş şartıdır. Kişilerin kanunu (yani tabii) hakimden başka mercilerce mahkeme edilmesi, bu alanda özel muameleye tabi tutulması Hukuk Devletinin asla

kabul edemeyeceği bir tutum teşkil eder." der.

TABİİ HAKİM NEDİR ?

"Tabii hakimden maksat, olayın meydana gelmesinden önce çıkarılan bir kanunla görev ve yetkisi genel bir biçimde belirlenen yani somut olayla kurulan merci arasında bir bağlantı bulunmaksızın belli edilen hakimdir. Tabii hakim bu tanımla olağanüstü mahkemeler kurulmasını önleyici niteliktedir.

Kanunun genel olarak koyduğu görev ve yetki kurallarıyla belli olan hakim tarafından yargılanma kişisel güvenliğin baş koşuludur. Kişilerin tabii hakimlerinden başka mercilerce yargılanmaları bu alanda özel işlemlere tabii tutulmaları Hukuk Devleti anlayışının asla kabul edemeyeceği bir tutumdur. Kişilerin genel olarak kurallara göre belli olan tabii hakimlerin e-linden alınıp özel olarak kurulmuş bulunan istisnai mahkemelere veya mercilere terk eden kanunların yapılmasını önlemek amacı ile sevk edilmiş olan ikinci fırka hükmü yakın tecrübelerin yarattığı bir reaksiyon hükmü değildir. Devamlı bir ihtiyaca cevap vermektedir. Birçok anayasalarda hatta eski Kanuni Esasımızda bile yer almaktadır."(1)

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku, Ceza Usulu Hukuku ve Adalet Psikolojisi Profesörü Dr. Faruk Eren; Ceza Usulu Hukuku adlı kitabının 1970 basımında ve 87. sayfada şöyle demektedir:

"Adaletin gerçekten varsayılabilirliği ve gelişebileceği tek ortam demokrasidir. Zira yalnız demokrasilerde adaleti siyasi rejim anlayışına alet etmek iddiasına ve teşebbüsüne rastlanmaz. Diğer bir deyimle bir iddia ve teşebbüs-

(1)- K. Öztürk, T.C. Anayasası 1-2, s.163
ve Prof. Dr. Necip Bilge, Tabii Hakim Teminatı, Milliyet, 19.7.1970

lere rastlamaya başlandığını da demokrasiden uzaklaşmatehlikeleri belirmiş demektir.İçinde yaşadığımız asrın adalet çağı olmasını istemek, demokrasiyi istemekle mümkündür.Fakat bu istek, bazı kavramlara verilecek anlamla ve uygulamada aldanmamakla yerine getirebilir.Böylesine önemli kavramların başında tabii hakim gelir.Bu kavram,suçtan sonra'Postdeliçtum' hakim kavramının zıddıdır.

Bazı memleketlerin anayasa mahkemeleri kararlarına göre anayasada kullanılan 'tabii hakim' terimi,kanunun suçtan evvel gösterdiği hakim anlamındadır.Genel ölçülere göre evvelden ve belli davalar düşünülmeksizin gösterilen hakim 'tabii hakim' dir.Böyle anlaşılınca davayı görececek hakimın suçun işlenmesinden evvel kanunla belli edilmesi 'tabii hakim' kavramına yeter anlam sayılmak icap edecektir.Sanığın,'tabii hakim' den gayrisi önüne çıkarılması yasağının (Anayasa Madde:32) uygulaması,hatta bu yasaktan Anayasanın beklediği fayda''tabii hakim' in yeterli açıklıkla açıklıkla kanunda gösterilmiş olduğuna bağlıdır.

Bir kimseyi Tabii Hakimden gayrisinin önüne çıkarmak sonucunu verecek olağanüstü mahkeme(veya herhangi bir merci) kurulamayacağına göre,Tabii Hakimın hangi hakimın olduğu tayini gereklidir.Suçun işlenmesinden evvel kanunla gösterilen hakimın 'Tabii Hakim' sayılması yeterli görülürse,'Tabii Hakim' kavramı pek dar anlamda kabul edilmiş olur.Çünkü bu anlayış,konuyu sadece 'zaman bakımından' uygulama konularından biri haline gelir.Buna mukabil Tabii Hakimın,zaman kavramı dışında bir söz anlamı vardır.Sadece suçtan evvel kurulmuş(hatta kanunla kurulmuş) olmak bir bakıma 'Şekilden' ibaret kalır.Tabii Hakim kavramının bir esası olmak gerekir.Tabii Hakim kavramının adalet tevzii konusunda 'Kanun Önünde Eşitliğin' tezahürü sayan düşünüş dahi geniş anlamda 'tabii Hakimi' gösterir."

Demekki,davayı görececek hakimın kanunla gösterilmiş olmasıyle,kanunun bunu suçun işlen-

mesinden evvel yapılmış olması arasında fark vardır. Suçtan sonra (bilhassa o suçun sanıklara-
rının belli olmasından sonra) hakimın kanunla
gösterilmiş olması 'Olağanüstü Mahkeme' kur-
mak demektir. Anayasa bunu yasaklamıştır. (A-
nayasa, Madde:32)

Yine bu konuda İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Profesörü Nurullah Kunter; 'Ceza Mahkemesi Hukuku' adlı kitabının 95. sayfasında, şöyle demektedir:

"Yargılama makamları, bir de, olağan ve
olağanüstü (Sitradinalio) diye iki ayrı ola-
ğan yargılama makamı ile olağanüstü yargıla-
ma makamını ayıran kıstas, genel veya özel ol-
mak değil, önce kurulmuş olup, olmamaktır. Genel
olmayan yargılamadır. Özel yargılama ile ola-
ğanüstü yargılama ise ayrı şeylerdir. Olağan
yargılama makamları olaylardan önce kurulmuş
muşahhas olayla kuruluş bakımından ilgili ol-
mayan makamlardır. Bunlara tabii yargılama ma-
kamı ve bunların hakimine de tabii hakim de-
nir."

Aynı eserin 226. sayfasında, 'Olağan Ha-
kim-Olağanüstü Hakim' başlığı altında, şöyle
demektedir:

"Olağan yahut yerleşmiş tabirle hakim
(Jugenature) kavramı anayasalara girmiştir.
Anayasamızın 32. maddesi, 'hiç kimse Tabii Ha-
kimden başka bir merci önüne çıkarılmak so-
nucunu doğuran yargı (yargılamak demek isti-
yor) yetkisine sahip olağanüstü merciler ku-
rulamaz' şeklinde bu kavramı ifade etmiştir.
tabii Hakim 'Kanunla önceden kurulmuş her
bakımdan yetkili mahkemenin hakimi' diye ta-
rif edilebilir. Tabii Hakim esası, yürütme
merciinin yargılama makamları üzerindeki
muhtemel tesirini önlemek için kabul edilmiş
bir teminat tedbiridir. Tabii olmayan yani o-
lağanüstü hakim de bir olaydan sonra sırf o
olay için kurulmuş veya olaya göre sonradan
yetkili kılınmış mahkemenin hakimidir."

Aynı konu ile ilgili olarak Anayasa
mahkemesi de, 28.3.1963 Gün ve 963/4 Esas ve

963/71 Sayılı kararında, tabii hakim konusunda şöyle demektedir"32.madde hiç kimse tabii hakimden başka bir merci önüne çıkarılamaz sonucu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz" şeklindeki hükümlerle, olağanüstü mercilerin tabii hakim olmayacağını belirtmektedir.

Anayasa Komisyonu Raporunda ise, "Herkesi kanunun genel olarak uyduğu görev ve yetki esaslarıyla belli olan hakim tarafından mahkeme edilmesi, şahsi güvenliğinin baş şartıdır. Kişinin kanuni yani tabii hakimlerden başka mercilerde mahkeme edilmesi o alanda özel muameleye tabii tutulması hukuk devletin asla kabul etmeyeceği bir tutum teşkil eder." ibareleri bulunmakta ve bunlarla 32. madde esasları açıklık kazanmaktadır. Bunlardan anlaşılmaktadır ki, genel olarak herkes için kurulmuş görev ve yetkileri kanunla belli edilmiş olağan mahkemeler tabii mahkeme ve bunların hakimleri de, tabii hakimdir. Bunlardan gayri merciler, umumi değil, özeldir ve madde prensiplerine aykırıdır.

Bu duruma göre, bizimle ilgili davada tabii hakimimiz, Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi Hakimleridir. Ya da olay ile, olaydan evvel var olan 353 Sayılı Kanuna göre kurulu ve mevcut bulunan Kara Kuvvetleri Askeri Mahkemeleri Hakimleri, tabii hakimdirler. İsnat edilen suçun bu mahkemelerin görevleri içinde olmadığı düşünülürse, o zaman yine Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi tabii hakimdir.

Görülmektedir ki, Mahkemenizin kuruluşu Anayasanın 32.maddesine aykırı bulunmaktadır.

Bu nedenlerden ötürü, Anayasanın 8,7,32, 132 ve 138.maddelerine aykırı olan 357 Sayılı Kanunun 16. ve 40.maddeleriyle, 1402 Sayılı Kanunun 11.maddesini iptal için, konunun Anayasa Mahkemesine götürülmesi gerekir. Mahkemenizin bu konuda yetkisi vardır. Çünkü Anayasanın 151.maddesine göre:

"Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun hükümlerini Anayasaya aykırı-

rı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varılırsa Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.

İddiamızın Anayasa Mahkemesine iletilmesine karar verebilmek için, Mahkemenizin, bu iddianın ciddiliği kanısına varılmış olmalıdır.

Bâzi mahkemeler Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi bulmayıp, bu iddiayı benimsemek, doğru bulmak anlamına almaktır. Oysa Anayasanın 151.maddesi ve 44 Sayılı Kanunun 27.maddesi incelendiği zaman;

Mahkemenin aykırılık iddiasını ciddi bulması ile, bir kanun hükmünün Anayasaya aykırı olduğu kanısına varmış olması, başka başka şeylerdir. Mahkeme, taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasını benimsemiş olmasa ve bu iddiayı doğru bulmazsa bile, eğer bu iddianın ciddi olduğu kanısına varmış ise, konuyu Anayasa Mahkemesine götürmek zorundadır.

Aykırılık iddiasının ciddi olması demek, bu iddianın hukuk bakımından tartışılabilir olması, zihinlerde tereddüt yaratmış olması demektir. "Sıkıyönetim de Anayasal bir durumdur" aykırılık iddiası, tutarsızlığı veya mantıksızlığı bakımından, hiç bir tereddüte ve tartışmaya yer olmadan red edilecek nitelikte ise, iddia gayri ciddidir. Ama bu iddia ufacık bir tereddüt hasil etmiş ise, iddianın ciddi olduğu kabul edilerek Anayasa Mahkemesine baş vurmak gerekir. Çünkü, mahkemelerin kendisini Anayasa Mahkemesi yerine koyup, iddiayı esas bakımından incelemeye yetkisi yoktur. Son yıllarda, hukuk otoriterlerinin görüşleri bunu teyit etmektedir.

Prof. Lütfi Duran 'İtiraz Yoluyla Anayasaya Aykırılık İddiası' başlıklı incelemesinde;

"Anayasaya aykırılık iddiasının ciddi sayılması için, bu iddia tereddüte davet ede-

cek nitelikte olmalıdır."(1)

Dr.Rona Aybar da "Anayasanın 151.maddesine göre taraflarca ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddialarının ciddiliği sorunu üzerine" adlı etüdünde;

"Aykırılık iddiasında ne anlaşılması gerektiği konusunda kriter olarak hukuki bakımdan tartışılmaya değer bulunmak kabul edilecektir."(2)

Metin Kıratlı "Anayasa yargısında somut norm denetimi itiraz yolu" adlı doktora tezinde, şöyle demektedir;

"Mahkemenin Anayasaya aykırılığı iddiasının ciddiliğini kabul etmesi, hiç olmazsa bu iddianın esastan yoksun olmadığına kanaat getirmediğini, ortaya konulan kanıtların hukuki bakımdan tartışılmaya değer olduğunu ifade eder."(3)

Öğretim üyeleri ve hukuk otoriterlerinin bu görüşleri ile, Anayasa Mahkemesinin "Yargıç Teminatı" ve "Bağımsız Mahkeme" konularındaki kararları birleştirilince, şu sonuca varabiliriz:

357 Sayılı Kanunun 16 ve 40.maddeleri hükmünün ve yine 1402 Sayılı Kanunun 11.maddesinin Anayasaya ve özellikle, Anayasanın 7, 8, 32, 132, 138, 133.maddelerine aykırı bulunduğu yolundaki iddiamızın, ciddi olduğu kabul edilmelidir. Bu hukuki bir zorunluluktur. Bu Anayasaya aykırılık, Heyetinizin bağımsız bir mahkeme niteliğinde olmadığı, heyeti teşkil eden hakimlerin bağımsız olmadıkları ve tabii hakim esasına aykırı buldukları, yukarıdan beri izah ettiğimiz gerçeklerden ötürü açıklığa kavuşmuştur. Mahkemenizin, kendisinin Anayasaya uygun olarak kurulmuş, bağımsız bir mahkeme olup olmadığı hakkındaki iddiayı, karara bağlamak zorundadır. Ayrıca Mahkemeniz,

- (1)- İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:31, Sayı:1-4
- (2)- İÜHF Dergisi, Sayı:3
- (3)- Doktora Tezi, s.69

konuyu Anayasa Mahkemesine götürmeye yetkili ve görevlidir.İddiamız hakkında bir karar verilmesini ve konunun Anayasa Mahkemesine iletilmesine karar verilmesini dileriz.

MAHKEMENİZİN GÖREVSİZLİĞİ HAKKINDA

Görev;kamu düzeni ile ilgili ve davanın her safhasında ileri sürülebilen,mahkemece de, resen nazara alınması gereken bir müessesedir.Yargılama hukukunun görev konusunu bu derece titizlikle düzenlemiş olması,yargı hakkının kötüye kullanılmaması ve vatandaşın güveni ile ilgili olmasındandır.Bu bakımdan kanunlar,mahkemelerin görevleri konusunu,açık-seçik belirtmişlerdir.

Bir kişinin işlediği suçtan dolayı,"Genel adli mahkemelerde" yargılanması asıldır.Genel adli mahkemelerin dışındaki diğer mahkemelerin,davaya bakabilmeleri için,kanunlarda özel bir hükmün bulunması gerekir.Nitekim asker olmayan kişilerin,"Askeri yargıya tabii olma" şartlarında,kanunlarımız özel şekilde düzenlemiştir.Anayasanın 138.maddesinin 2 ve 3.fıkraları,C.M.U.K. 6;353 Sayılı Kanunun 11 ve 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13.maddesi bu konuyu düzenlemiştir.

Bu konuları tüm olarak nazara aldığımızda,asker olmayan kişilerin,askeri yargıya tabii olma şartlarını üç bölüme ayırabiliriz.

a)- Askeri Ceza Kanununun 55,56,57,58,59,63,64,81,94,93,95,100 ve 102 maddeleriyle,148.maddenin (B) fıkrasındaki suçları işlemek,

b)- 1110 Sayılı Kanunda belirtilmiş olan bir askeri yasak bölgedeki nöbetçi,devriye,inzibat gibi asker kişilere,askerlik ödevlerini yaptıkları sırada veya bu ödevlerinden dolayı fiili taarruzda bulunmak veya hakaret etmek,

c)- Diğer kanunlarca askeri mahkemelerde yargılanmaları ön görülmek.

İşte,1402 Sayılı Kanunda ön görülen askeri yargıya tabii olma şartı,(C) bölümüne girmektedir.Konumuzu ilgilendirmesi bakımından,

1402 Sayılı Kanunda ön görülen görev durumunu inceleyelim:

1402 Sayılı Kanunun 15.maddesi "Sıkıyönetim altına alınan yerlerde aşağıdaki suçları işleyenler ve bunların suçlarına iştirak edenler, Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından istenildiği takdirde sıfat meslek ve memuriyetleri ne olursa olsun, Sıkıyönetim Komutanlığı nezdindeki askeri mahkemelerde yargılanır" denildikten sonra, (a) bendinde de "TCK. 141 ve 142.maddesinde belirtilen suçları işleyenlerin askeri mahkemelerde yargılanacağı belirtiliyor. Bu madde; 1.fıkıradaki belirtildiği gibi, sıkıyönetim sırasında ve sıkıyönetim altına alınan yerlerde uygulanır.

Demekki; mücerret olarak bu suçların işlenmesi, sıkıyönetim mahkemesinde yargılanmayı gerektirmiyor. Sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanabilmek için, iki şartın birden birleşmesi gerekmektedir.

1)- Suç, zaman bakımından sıkıyönetim içinde işlenmiş olmalı,

2)- Suç, yer itibarıyla sıkıyönetim bölgesi içinde işlenmiş olmalıdır.

Buna rağmen, 1402 Sayılı Kanunun 15.maddesine, 13.madde ile istisna getirilmiştir. Bu maddeye göre: "Sıkıyönetimin ilanına sebep olan suçlar Sıkıyönetim ilanından evvel işlenmiş olanlarla, Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla irtibatlı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa bile, Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde bakılır."

Demekki; sıkıyönetim ilanından evvelki suçlara Sıkıyönetim Mahkemelerinin bakabilmeleri için;

a)- Suçun sıkıyönetimin ilanını gerektiren suçlardan olması,

b)- Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla irtibatlı bulunmadır.

Bizlere isnat olunan suç, sıkıyönetimin ilanından çok önce işlenmiştir. Yine bu suçun, "Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu

bir suçla irtibatı" da yoktur. Dolayısıyla iş, Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin görevine girmemektedir. Acaba isnat olunan suç, sıkıyönetimin ilanını gerektiren suçlardan mıdır?

Anayasanın 124. maddesi, "Savaş hali, savaş halini gerektirecek bir durumun baş göstermesi, ayaklanma olması veya vatan veya cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğunu gösterir kesin belirtilerin ortaya çıkması sebebiyle..." sıkıyönetim ilân edilir demektedir. Bakanlar Kurulu da, vatan ve cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğu kanısı ile sıkıyönetimi gerekli görerek, bazı bölgelerde ilan etmiştir.

Sıkıyönetim, olağanüstü bir durumdur. Vatandaşlar için, pek çok yükümlükler ve kısıtlamalar getirir. Bunun için de, gerçekten anayasada belirtilen hallerin var olması halinde, sıkıyönetim ilân etmek gerekir. Oluru olmaz sebepler ile sıkıyönetim ilânı, halkta güvensizlik ve yöneticilere karşı da değişik bir tavır takınma durumunu da yaratır. Böyle olduğu gibi; sıkıyönetimin gerektirdiği kısıtlamaları, istisnayı hükümleri (Anayasa ve kanunlara aykırı olarak), idarenin isteğiyle genişletip, olur-olmaz olaylara uygulamak, vatandaşta aynı duygunun uyanmasına sebep olur. Hukukun üstünlüğü her zaman olduğu gibi, sıkıyönetim halindedeyse geçerli olmalıdır.

Bu açıklamalardan sonra, meselenin özü ile ilgili olarak isnat olunan suçlardaki fiillerin, "Vatan ve cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma" sayılıp sayılmayacağı konusunu inceleyelim.

Çoğumuz; "DEVİRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAĞI"nın üyeleriyiz. Diğer sanıklar ise, bu örgüte üye olmakla birlikte, kültürel çalışmalara katılmış kişilerdir. Devrimci Doğu Kültür Ocağı, Cemiyetler Kanununa göre kurulmuş ve çabalarını da bu kanuna göre yürütmüş bir örgüttür. Örgüt ve yöneticileri hakkında, kamu ve kapatılma davası açıldıktan sonra bile, kanunlara uygun biçimde çalışmalarına devam etmiştir.

Örgüt ve üyelerinin çabaları "Türk ve

Kürt" halkının kardeşliğini, birlik ve beraberliğini sağlamak için, fikri planda yapılan çabalarıdır. DDKO'nun tüzüğünde de belirtildiği gibi; gayesine ulaşmak için," Devrimci kültürün yayınlanıp, gelişmesi için" konferanslar, açık oturumlar tertip etmek, dergi çıkarmak gibi kültürel çalışmalarda bulunarak, Anayasanın ve kanunların vermiş olduğu hakları kullanmaktan öteye, herhangi bir faaliyeti de olmamıştır.

Örgüt ve üyelerinin gayesi; tüzük, bülten, ve çeşitli vesilelerle kamu oyuna açıklanmıştır. Bütün gaye Türkiye Halklarının eşit ve kardeşçe birarada yaşamalarının temini için çalışmaktır. Bunun için de; tarihi ve sosyolojik bir gerçek olan ve çeşitli vesilelerle devletin resmi belgelerinde de kabul edilen Kürt halkının varlığını kabul etmek, KÜRT HALKININ diline, kültürüne saygı gösterilmesini istemek, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin ışığı altında Kürt halkının asimile (özümleme) edilmesine, Türkiye'de yalnız Kürt halkının yaşadığı bölgede var olan KOMANDO zulmüne, toprak ağalığına, aşiretçiliğe devrimci ve ilerici bir açıdan karşı çıkmaktadır.

DDKO, bütün eylemlerini (miting, gösteri yürüyüşleri dahil) demokratik ve yasalara uygun biçimde yürütmüştür.

Türkiye'de Kürt halkının; aslında Anayasanın tanıdığı, demokratik hakların elde edilmesi çabası hiçbir şekilde bölücülük sonucunu doğurmamıştır. Ortalığı bulanık göstermek çabaları ve yalanları, kısa zamanda bir balon gibi sönmüştür. Ne denildiği gibi gizli organizasyonlar; ne de köylük yerlerdeki sosyo-ekonomik yapının sonucu, her evde gerekli olan silâhları, başka manalara getirmek, her köyde çıkan, bulunan üç-beş silâhı büyük bir şamata ile ilân etmek kamu oyunu yanıltmak kastından başka bir şey değildir. Sanıklar hakkında isnat edilen TCK.nun 141/4.maddesi "Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülâhazasıyla kısmen veya tamamen ortadan kaldırmayı hedef tutan veya millî duyguları yok etmeğe veya zayıflatmaya

matuf bulunan cemiyetleri kurmaya teşebbüs etmeyi, kurmayı ve sevk ve idare etmeyi" TCK.nun 142/3.maddesi ise; "Yukarıdaki maddenin propagandasını suç saymıştır."

Sanıklar "Millî duyguları zayıflatmaya matuf cemiyet kurmak" ve "Millî duyguları zayıflatmak için propaganda yapmakla" suçlanmaktadır. Mahkemeniz, elbette isnat edilen bu suçların, ancak fikir planında işlenebileceğini takdir eder. Nitekim, doktrin ve mahkemelerin tatbikatı TCK.nun 141 ve 142.maddelerdeki suçları, FİKİR SUÇLARI olarak nitelendirmektedirler. Şayet bu tür suçları, "Vatan ve cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli kalkışma" olarak nitelendirirse, Sultan Abdulhamid devrine rahmet okutmuş oluruz.

Ceza Hukukunda, suçun ağırlığına göre ceza tayini, genel bir kuraldır. Bunun içindir ki, Ceza Kanunumuz suçları cürüm ve kabahat cezaları ise; idam, ağır hapis, hapis, ağır para cezası, idamat-1 ammeden memnuiyet, hafif hapis, hafif para cezası ve muayen bir meslek ve sanatın tadili icrası diye ayırmıştır. Suç kamu düzeni için tehlikeli sayıldığı ölçüde cezada ağırlaşmaktadır.

Sanıkların haklarında isnat edilen suçların kanundaki cezası 141/4'e göre, bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis, 142/3'e göre ise, bir yıldan üç yıla hapis olup Asliye mevadındandır. Yukarıki haddi üç yıl cezayı geçmeyen bir cürüm "Vatan ve Cumhuriyet aleyhine kuvvetli ve eylemli bir kalkışma" olarak nitelendirilmesi, gülünç olmaktan öteye bir anlam ifade etmez. Bu nedenden ötürüdür ki, suç; sıkıyönetimin ilânını gerektiren suçlardan değildir.

Nitekim, yazar İlhan Selçuk: TCK.nun 159. maddesine aykırı hareketten dolayı, İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesince yargılanması sırasında, suçun sıkıyönetimin ilânını gerektiren suçlardan olmadığı gerekçesi ile ileri sürdüğü görevsizlik istemi, mahkemece kabul edilmişti. Sanığın kararı temyiz etmesi üzerine Askeri Yargıtay, suçun daha ağır bir cezayı getirmesine rağmen "Sıkıyönetimin ilânını gerektiren

suçlardan olmadığını kabul ederek, görev yönünden kararı bozmuştur.

Askeri Yargıtayın bu kararı, sıkıyönetim mahkemelerinin görev ve meselesine, daha dikkatle eğilmesine sebep olmuştur. Nitekim TCK.nun 153.maddesine aykırılıktan dolayı yargılanan Devrim Gazetesi yazı işleri müdürü Ulaş Gürkan, hakkında Ankara 3Nolu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi, görevsizlik kararı vermiştir. Bu kararı, diğer görevsizlik kararlarının izleyeceği muhakkaktır. Mahkemeniz de, bu yönde örnek olacak bir karar vereceği inancı içindeyiz.

SONUÇ OLARAK

- 1)- Suç asker kişiler tarafından işlenmediğinden,
- 2)- Sıkıyönetim ilânından önce işlendiğinden,
- 3)- Sıkıyönetim ilânını gerektiren suçlardan olmadığından, Mahkemeniz bu davaya bakmakla görevli değildir. Görevli Mahkeme, Ankara Ağır Ceza Mahkemesidir. Ya da, 353 Sayılı Kanunla bundan sonra meydana gelen, olay arasındaki zaman içinde kurulu bulunan, Kara Kuvvetleri Askeri Mahkemesidir. Isnat edilen suç, Kara Kuvvetleri Askeri Mahkemesinin görev alanı içinde olmadığından, bu konu ile ilgili davaya bakmakla görevli olan mahkeme, Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesidir. Bu bakımdan, görevsizlik kararı verilerek; dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesi, hukuki bir zorunluluktur.

SAYIN MAHKEME ÜYELERİ

Toplumların tarihi, siyasi entrika ve cinayetlerle doludur. Tarih; halkçı güçlerle, çıkarıcı güçler arasında yapılan mücadelelerde, halkçı güçlerin nasıl siyasi entrikalarla mahfedilmek istendiğini kaydetmektedir. Yine tarih; siyasi entrika çeviren güçlerin bir gün kendi oyunlarının altında nasıl ezildiklerini de kaydedecektir.

İşte önünüzdeki dava, Türkiye toplumunda çıkarıcı güçlerin nasıl oyunlar tezgâhladıklarını, menfaat şebekelerinin kendi çıkarları uğruna, gerçekleri nasıl tahrif ederek yalanla süslediklerini ve kutsal saydıkları bu çıkarları uğruna, kimlerin ve nelerin feda edilmek istendiğini ortaya koyan bir davadır. Ne acıdır ki, tezgâhlanan bu oyuna, Sayın İddia Makamı da bulaşmıştır. Oysa, böylesine bir davada İddia Makamının (Kamu savunucusu) doğrunun, gerçeğin ve de bilimin yanında olması gerekirdi...

İddia Makamı; hazırlayıp mahkemeye sunduğu iddianamede, Türkiye'nin gerçeklerini inkâra kalkışarak, toplum meselelerini gerçekçi bir yoruma tabi tutmadan, kendi subjektif kanaatı olarak heyetinizin önüne getirmiştir. Açıkça İddia Makamı da, kendi menfur çıkarları uğruna, adaleti alet etmek isteyenlerin oyununa gelerek ve gerçekleri tahrif ederek sizleri de yanıltma yolunu seçmiştir.

İddia Makamı; hiçbir tutarlı ve objektif delillere dayanmayarak hazırlayıp mahkemeye sunduğu iddianamede, DDKO ve mensuplarının dava dosyası ile ilgili olarak, sosyo-ekonomik gelişmeler ve toplumsal dinamizm hesaba katılmaksızın, sadece; "Kürt halkının varlığı ve dili" konusunun tartışmasını yaparak yargılanmamızı istemektedir.

Bilindiği gibi, Türkiye emperyalizme bağımlı bir ülkedir. (Bu konunun derin bir tartışmasına girmek istemiyoruz). Dünyadaki dış dinamizmin etkisiyle, Türkiye'nin sosyo-ekonomik

ve politik durumda, son zamanlarda hızlı bir gelişme olduğu görülmektedir. Köklü gelişmelerle, toplumun objektif sorunları su yüzüne çıkararak, gün geçtikçe, her biri ayrı bir önem kazanmıştır,

Bu toplumsal sorunlar; çağımızdaki işçi sorunu, köylü ve diğer emekçi halk kitlelerinin demokratik devrimci taleplerini ve bunların yanında, "HALKLAR" sorununu da zorunlu bir mesele olarak önümüze çıkarmıştır. Bu toplumsal sorunlar, sosyo-ekonomik ve politik gelişmelerden soyutlanmadan bir bütünlük arzederler.

Türkiye'deki toplumsal gelişmelerin zorlaması ile ve dış dinamizmin etkisi ile de; 27 Mayıs hareketinden sonra halk kitleleri yararına kazandırılan 1961 Anayasası, bütün gerçek toplumsal sorunların açıklıkla tartışılmasını sağlayıcı olmuştur. Bu sorunların işçiler ve diğer emekçi halk kitlelerinin yararına çözümlenmesi için bütün demokratik ve devrimci güçler, örgütsel ve de bilimsel olarak faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

Devrimci güçler, Türkiye'nin bu toplumsal gerçeklerinden biri olan ve bilimsel olarak sosyolojik ve tarihi bir temele dayanan "KÜRT HALKI" nın demokratik ve Anayasal haklarına da değinmişler, yayınları ile ve tüm faaliyetleri ile Türkiye kamu oyuna bu konuyu duyurmaya çalışmışlardır. Dünya kamu oyunun dikkatini, Türkiye'nin diğer toplumsal sorunları ile birlikte bu "Halklar" meselesi de önemli ölçüde çekmiştir. Böylece Türkiye'nin devrimci ve toplumsal dinamiği içerisinde "Kürt Halkının Meselesi" de büyük bir önem kazanmıştır.

İddia Makamı, bu toplumsal sorunları ve dinamikleri hesaba katmadan "Kürt Halkını" ve Doğu Anadolu Bölgesini, Türkiye'nin koşullarından soyutlayarak, zorla suçlu yaratma çabası içine girmiştir. İddianamenin 5. sayfasında, iddia makamı bu toplumsal gerçeklerden haberi olmadan, "Yüksek mahkemede açılan bu davanın esası, memleket iç ve dışındaki bazı gizli teşekküllerin tahrik, teşvik ve yardımlarının neticesi

zaman zaman ortaya çıkan, devletin birliğini, milletimizin huzur ve sükûnunu bozan bazı maceraperestlerin şahsi ve siyasi emellerine alet ettiği bir konu halini almıştır.

Aynı kökten gelen, asırlarca aynı topraklar üzerinde, aynı gayeler uğruna, umuz umuza savaşılararak kan dökmüş, ülkü, kader, hars, gaye ve din birliğine sahip insanların meydana getirdiği bu birleşik düzeni bozmak ve bölmek isteyen, Atatürk ilkelerine sırt çeviren bir avuç maceraperest insanların davasıdır." iye rek; bir varsayımla iddianameye girmekte, olaylardan uzak, duygusal ve hiç bir bilimsel yanı olmayan soyut suçlama ile mahkemeyi tesir altında bırakma çabasına düşmüştür.

Türkiye'nin siyasi tarihinde bir sıçrama noktası olan 12 Mart 1971 Türkiye'sindeki toplumsal güçlerin ve dinamiklerin objektif ve özlü bir biçimde tarihsel gelişmelerini (1923-1970 içindeki), sosyo-ekonomik ve politik durumu açıklığa kavuşturmak kanımızca savcının bu soyut varsayımına bir karşılık ve mahkemenin kararlarına ışık tutacağı açınsından, tatmin edici olacaktır.

GENEL OLARAK CUMHURİYETTEN ZAMANIMIZA

KADAR TÜRKİYE'NİN SOSYO-EKONOMİK VE

POLİTİK DURUMU

Genel olarak şunu söyleyebiliriz ki, 1923 ten beri Türkiye'de politika ancak zengin insanların uğraşabileceği bir kurum olmaktan öteye gidememiştir. Mustafa Kemal'in "Milletin hakiki efendileri olarak" nitelendirdiği köylüler ve diğer emekçiler yönetiminde ve politikada söz sahibi olmamışlardır. Yani, toplumu yönetmek olan ve adına politika denilen bu kurum belli bir kesimin malı olarak kalmış, büyük çoğunluk ve kitleler bu kurumun dışında tutulmuştur.

1945 ten sonra Hitler faşizminin ezilmesi ile sonuçlanan ikinci dünya harbinden sonra, değişen dünya siyasi çehresinde; daha önce 1925 te "İzmir İktisat Kongresinde" alınan kararlaraya uygun olarak liberal bir ekonomi sistemini benimseyen ve savaş sonrasına kadar da dış politikada bağımsızlık ilkesini uygulayan Türkiye'nin, emperyalizmin güdümüne girdiğini böylece görüyoruz. Dış politikada bu yaklaşıma paralel olarak, iç politikada da bazı değişikliklere, özellikle çok partili bir demokrasi, zorunluluk kazanmaya başlıyordu....

Ne var ki; yönetime katılma sorunu yine büyük emekçi kitlelere indirgenmeyerek, belli bir kesimin malı olmaya niteliğini devam ettiriyordu. 1950 de toplum iradesini yanıltan DP iktidarı da, toplumun belli bir kesiminin iktidarı anlamını taşıyordu. DP 1950 de, dış borçları çok az ve büyük döviz rezervlerine sahip bir yönetimi devralırken; liberalizmin en ilkel ekonomik politikasını temsil ettiğini çıkarıcı grup aleyhine ve toplumun aleyhine sürdürecektir, 1954 te ülkeyi ekonomik bir çıkmaza sokacaktır. İşte, Menderes'in her mahallede yetiştirdiği milyonerler, bu ilkel ekonomik politığın bir eseridir. Çünkü temelde toplum kalkınmasını hedef almamıştı.

Doviz stoklarının eritilmesi ile sürdürülen ve ekonomide görülmeyen bir gelişmenin neticesi olan bir bunalım, giderek toplumun tepkisi ile karşılaşmaya başladı. Var olan bunalımı örtmek amacı ile ve toplumun etkisini azaltmak için, birtakım siyasi ajitasyonlara girmek gerekli idi. Sonraları zararları fazlası ile ödenecek olan, 6-7 Eylül olayları, çevirilmesi düşünülen ajitasyonlar zincirinin ilk halkası olarak ortaya çıkıyordu. Böylece o zaman MİT (Milli Emniyet Teşkilâtı), bunalım içindeki bir iktidarın hayatîyetini sürdürebilmesi için, Selânik'te Atatürk'ün evine bomba koymak işine girişiyordu...(1)

(1)- MİTHAT PERİN'in hatıratlarından.

1957 de şaibeli bir seçim atlatan DP, belli çıkar gruplarının iktidarı olmakta devam ediyordu. Bu çıkarıcı şebekenin soygunları sonucu, 1958 de Paris'te moratoryum (millî-iflas, dış borçların ödenmesi) ilân ediliyordu.

Ülkede huzursuzluk, ekonomik bunalım birlikte sürerken, Millî Emniyet Teşkilâtına yeni bir ajitasyon için görev düşüyordu. Memleketin bölünmesi bahis konusu edilerek, 50 tane Doğulunun "Gizli bir Kürt devleti" kurmak istemeleri gerekli idi. Senaryonun oynanması için gerekli olan materyallerin hazırlanmasından sonra MİT, DP'nin çıkarlarına tekrar alet ediliyordu. İçlerinden birinin hapiste ölmesinden sonra, 49'lular olarak adlandırılan olay, böylece tezgâhlanıyordu. (.....)

Ama tarih, toplumların belli sıçrama noktalarında, hiçbir engel tanımadığını ispat etmiştir. İşte, DP'nin ilkel ekonomik politikası ve bunun yansıması olan Vatan Cephelesinin kurulması, tahkikat komisyonlarının çalıştırılması, aydınların susturulması ve zulüm mekanizmasının tarih gerçeğini önlemeyeceği, 27 Mayıs devrimi ile, bir daha ortaya çıkmıştır.

Çağdaş olmayan ve ilkel bir ekonomik politika ile, 1950 de yönetilmeye başlanan Türkiye'de; geçmişteki yönetimi tamamen baskı, terör, angarya ve jandarmaya dayalı olan 10 yıllık basiretsiz dönemde bile, iktidar alternatifi olmayan Cumhuriyet Halk Partisi de bünyesinde köklü değişmeler yapmayıp, (yapması da mümkün değildi) eski "Brokrat-mütegalibe" kadrosu ile de, DP'den pek farklı görünüme sahip değildi.

Geniş halk yığınları, DP'nin kötü liberalizmini, CHP'nin angaryacı devletçiliğine karşı herşeye rağmen, desteklemek zorunda kalıyorlardı. Bu arada kurulan Hürriyet Partisi ve diğer mevcut siyasal partiler de, farklı yapıya sahip olmadıklarından, halk artık sandık başına gitmez olmuştu. 1957 de seçime iştirak oranının düşük olması, bunun çok belirgin bir örneğidir. (1950 de, % 89, 1954 te % 88, 1957 de % 76....)

1960 lara doğru üniversite gençliği, sert şekilde, bu başı bozuk yönetim ve bozuk düzene karşı tepki gösteriyor, bu tepkiler baskı ve terörle durdurulmak amacı ile zamanın iktidarı 27-28 Nisanda gençler kurşunlatılıyordu. Toplumun bir parçası olan ve olayların dışında kalması mümkün olmayan, Silâhlı Kuvvetler ise, duruma müdahale etme zorunda kalıyordu. Nihayet bilindiği gibi 27 Mayıs 1960 ta, yukarıda saydığımız gerçekleri göstererek, yönetime Silâhlı Kuvvetler el koyduğunu ilân etmiştir.

27 Mayıs, Türkiye'nin çağdaş düzeye ulaşması için; gerekli olan ve toplumsal açılımlara imkân verecek özgür düşüncüyü, toplumun tüm sınıf ve tabakalarının istifadesine sunulmasını öngören ilkeleri getiriyordu. Bu ilkeler o zamana kadar, ülke yönetimi dışında kalan yığınların yönetime katılmasını ve sınıfların denge esasına dayalı bir demokrasiyi de, öngörüyordu. İşte, 1961 Anayasasının sosyal bir karakter ihtiva etmesi; çağdaş demokrasilerde sınıflar dengesinin kaçınılmaz olduğunu, anlaşılır bir sonucu idi. 1961 Anayasası, hukuki karakteri ile de sosyal düzenin gelişmesinde büyük katkıları olan düşünce özgürlüğünün yayılması, basın özgürlüğü, TRT ve üniversite özgürlükleri ile de, kamu oyunun oluşturulmasını ve yönetimden uzaklaştırılmış geniş kitlelerin, ülke politikasında söz sahibi olmalarını, kişilerin serbest irade izharlarını sağlamak için de, geniş ekonomik koşulların yaratılmasını getiriyordu.

1961 Anayasasının sosyal ve hukuki temel karakterlerinin pratikte sağlanması için ise, Anayasanın raftan indirilerek halka götürülmesi gerekiyordu. Anayasa, kendi içinde bu zorunluluğu da, geniş ölçüde örgütlenme özgürlüğünü getirerek gideriyordu. Böylece 1961 Anayasası; toplumun önüne yepyeni ilerici bir dünya görüşünü seriyordu. Ama sonradan tanık olacağımız gibi, toplumun çağdaşlaşması, çok usta bir şekilde engellenecek, sömürü düzenin devamı sağlanacak, yoksul halk çocuklarının Batı

ülkelerinde vatan edinmeye mecbur bırakılacaklardı, millî gelirin arslan payı yine bir avuç çıkarıcı azınlığın cebine akacaktır. Mıgırdıç, Sedefyan'lar gibi soyguncular ve yabancı sermaye Türkiye'yi emmeye devam edecektir.

Fakat sömürü mekanizmasını gayet iyi anlayan, ülkenin duyarlı gençliği, 1960 mücadelesini daha güçlü, daha bilinçli bir şekilde yapmaya devam edecektir. Gençliğin özelliğinin incelemesini yapmadan önce, Türkiye'nin 1961 den sonraki ekonomik, sosyal ve politik baskı güçlerini öncelikle görelim.

1961 de Türkiye'de politik yelpaze de AP, CHP, YTP, CKMP, ve TIP'in yer aldığını görmekteyiz. Bunlardan Adalet Partisi: 1946 da Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü'nün önderliğinde kurulup, CHP'nin baskı ve sürgün mekanizmasından usanmış Doğulu feodaller ile gelişen Batılı ticaret burjuvazisinin gerici desteğini 1950 de sağlayan, daha sonraları 1954 de Amerika sermayedarlarına "Size bütün sahaları ve her çeşit konulara açık bir pazar sunuyoruz" diyerek, ülkeyi kapitalasyon niteliğindeki anlaşmalarla emperyalizmin kucağına atan daha sonra da bilindiği gibi, 1960 da yönetimden alı konan sabık DP'nin bir uzantısı olarak şekilleniyordu.

DP'nin tutucu ve gerici güçlerini organize etmeyi başaran AP, kısa zamanda, ülke yönetiminde ağırlığını ortaya koydu. Liderliğine de Amerikan şirketlerine yakınlığı ile tanınan Süleyman Demirel'in getirilmesi sonucu AP Amerikan çıkarlarını Türkiye'de en iyi savunabilecek bir parti niteliğine erişiyordu. Her fırsatta, "Köylü çocuğu" olduğunu söyleyerek "Gözlerimin içine bakın ne demek istediğimi anlatın" sözleri ile Demirel; siyasi bir dolandırıcılıkla 1965 te çoğunlukla yönetime gelmeyi başardı. Böylece 1965 te sonra, Türkiye'nin kaderine sahip olan AP, ülkenin her bakımdan çıkmaza girmesinde baş rolü oynuyordu. Kısa zamanda büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının da desteğini sağlayan AP'nin karşısında; yapıları

itibariyle ve davranışları ile diğer liberal partiler, gelişme imkanları bulmadılar.

1960 tan sonra CHP'nin durumunda, 1966 ya kadar büyük değişim olmamıştır. Bilindiği gibi CHP halktan kopuk, eski "Brokrat-mütegalibe" niteliğini muhafaza etmiştir. Dolaysıyla Halktan uzak olduğu müddetçe, sandıktan çıkması mümkün olmuyordu. 1966 da Bülent Ecevit ve taraftarlarının çabaları ile, orta-sol politikayı benimsiyordu. Bünyesindeki eski eski mütegalip güç ise, sağda kalmayı tercih ederek GP'yi kurdu. Sonradan "Millî" kelimesi eklenerek, niteliği gizlenemedi. Ve günümüze kadar, cılız bir parti olarak geldi. YTP ise, eski DP güçlerinin AP'nde iyi temsil edilmesi üzerine, varlığını yitirmek zorunda kaldı.

Millî Birlik Komitesi üyesi olup, faşist ve ırkçı düşüncesi yüzünden komiteden ihraç edilen Alparslan Türkeş'in başa geçmesi ile tamamen ırkçı bir görünüm kazanan CKMP, (daha sonra Millî Hareket Partisi olmuştur) faşist politikası ile siyasi yelpazede gelişme olanağına kavuşmayınca, gençlik kesiminde Ülkü Ocaklarının kuruluşu ile birlikte gençlik arasına nifak sokacak, daha sonra ise bu örgüt AP politikasının sokak kesimindeki mücadelesine kanalize olarak CKMP'nin elinden çıkacaktır.

1961 Anayasanın yaşaması ve pratikte yayılma alanı bulması; düşünce özgürlüğü ortamında, geniş emekçi yığınlarının ülke yönetimine aktif olarak katılmasını sağlamakla mümkündür. Böylece Türkiye'deki demokrasi yönetiminin belli grupların tekelinden çıkıp, toplumdaki sınıflar dengesinin oluşturulması ile, halka indirgenen ve sınıf çıkarlarının fırsat eşitliği içinde temsil edilmesiyle ancak gerçek rayına oturabilirdi. Zaten Anayasa her türlü sınıf egemenliğini reddediyordu. Yani proletarya diktatörlüğünü yasakladığı kadar, burjuva diktatörlüğünü de yasaklıyordu. Bunun için de, yukarıda belirttiğimiz gibi pratikteki uygulama zorunluluğundan ötürü, toplumun hertürlü sınıf ve tabakalarına örgütlenme özgürlüğü ve

politikaya katılma serbestisi getiriliyordu. Dah önce bu özgürlüğün verilmeyişi veya engellenmesi, Türkiye'nin geri kalmışlıktan kurtulamamasının temel nedenlerinden biridir. 1960 öncesi demokrasi denemesinin "biçimsel" ışığında bu özgürlüğün verilmesi, gerçekten de basiretli ve ileri görüşün bir mahsulüdür.

İşte 1961 de Anayasanın bu ilkesi ışığında, 12 sendikacı tarafından Türkiye İşçi Partisi kurularak, politik yelpazede yerini alıyordu. Tüzük ve programında da belirttiği gibi, Miras ve Mülkiyet haklarına yer vererek tamamen demokratik koşullar içinde, Ülke emekçilerinin yönetime katılmasını, Anayasal demokratik hakların geniş kitlelerce kullanılmasını ve sömürücü mekanizmasının kaldırılarak sosyal adalet ilkesinin gerçekleşmesini amaçlıyordu. Böylece siyasal partiler yelpazesinde, bu karakteri ile Türkiye İşçi Partisi, bünyesinde geniş emekçi kitlelerinin ihtiyaçlarına cevap verecek tek siyasi parti olarak, soldaki yerini alıyordu.

Demokratik olmayan toplumlarda, yönetim; dolayısıyla sömürü, kutsal bir hak olarak toplumun belli bir kesimine aittir. Bunun dışında kala toplumun diğer kesiminde ise; yönetime katılma bir kader meselesidir. Bunun doğal sonucu olarak hakim sınıflar, bu hakkı devamlı elde tutmak için toplumun gelişmesini, özgürleşmesini engellemeye çalışırlar. Ancak unutmamak gerekir ki, evrenin bir yasası vardır. Evrende bulunan her şey ilk şeklini, ilk yapısını olduğu gibi muhafaza edemez. Toplumda; bir gelişme, bir değişime tabidir. İşte, bu kanuna uygun olarak toplumlar ilkelikten kurtulup değişerek ve gelişerek devamlı ileriye doğru, bugünkü düzeye ulaşmışlardır. Toplumun çağdaş düzeye ulaşmasını, ya da ileriye dönük gelişmesini engellemeye çalışan hakim sınıflar ile, doğanın bu yasası arasında sürekli, uzlaşmaz bir çelişki vardır. Bu güçler; (eğemen güçler. Belli bir zamanda egemen olan bir güç, diğer bir zamanda egemen olmayabilir.) kutsal olarak nitelendirdikleri, bu hakkın, (yönetim ve sömürme hakkı)

ellerinden çıkmasını istemeyen, buna engel olmaya çalışan, yani toplumun üretimine ve yönetimine ipotek koyan hakim güçlerdir.

Ülkemizde, kitlelere çağdaş özgürlükler veren 1961 Anayasasının bu ipotekçi gruplarla çarpışması, kaçınılmazdır. Onun için, emekçi yığınlarının Anayasal demokratik haklara sahip çıkılmasını ve emekçilerin yönetime katılmasını amaçlayan TİP; kuruluş yıllarında ve daha sonraları bu gerici ve ipotekçi gruplar tarafından büyük saldırılara mâruz bırakılacak, ülkemizdeki karakterinin çağdaş gelişmelere ne kadar tahamülsüz olduklarını; Konyalı bir Doktor efendi, İçişleri Bakanlığı sırasında, hem de Meclis kürsüsünde "Türkiyede İll. Selim'den bu yana yapılan bütün yenilikler, Bolşeviklik hareketleridir" diyerek ortaya koyuyordu. Bu güçlerin böyle kuruluşlara ve ileri düşüncelere saldırmaları eşyanın tabiatına uygunluğunun bir ifadesi idi.

Demokrasilerde siyasal partiler demokrasinin vazgeçilmez temel unsurlarıdır. Ve toplumun siyasi yapısını oluştururlar. Onun için toplumdaki ayrı olmayıp, onunla sıkı ilişkilidirler. Partilerin toplumla olan ilişkilerini sosyal grupların menfaatlerini, politik platformda temsil edilme derecesi belirler. Yani her siyasi parti; toplumun belli kesimlerinin siyasi yelpazedeki yeridir. Dolayısıyla politik kurumları incelerken, onları sosyal sınıflardan ayrı düşünmek mümkün değildir. İşte, 1965 e doğru siyasal partilerle, sosyal gruplar arasındaki ilişkiler, aşağı-yukarı kaba çizgileri ile bu tür bir görünümün içinde idi. (Sınıfların veya toplumsal grupların belli bir analizine giremeyeceğiz).

1961 de sosyal yapıda, önemli değişikliklere sahne olan Türkiye'de sendikalar; büyük bir sosyal sınıfın ekonomik temsilcileri olarak, TÜRK-İŞ'i (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu) kurdular. Kuruluşta bir takım ilerici ilkeler saptanılmış olmasına rağmen, partiler üstü bir politikayı benimsediler. Partiler üstü politikası ise, bir sosyal sınıfın menfa-

atlerinin siyasal yapıda yer almaması demektir. 1957 de sendika kurma özgürlüğünün olmasına karşı, bu özgürlükten ekonomik yararlanma olan grev hakkı ise, ancak 1963 te sağlanıyordu. Bu sosyal sınıfın politik platformda yer tayin edememesi, bir tesadüfün eseri olmayıp, hâkim güçlerin çıkarlarının iyiden iyiye korunması için ustaca tezgâhlanmış bir planın sonucu idi. Bu politikanın tezgâhlanmasının diğer bir sebebi de, geri bırakılan ve ihmal edilen sosyal sınıfların, henüz subjektif şartlarının gelişmemesi idi. Yani bu sosyal sınıf, millî gelirin teşekkülünde ve dağılımında, bir bilince sahip değildi. Onun için bu örgüt (Türk-İş), kısa zamanda çıkarıcı partilerin politikasına kanalize oluyordu. Her Parti, bünyesinde birkaç sendikacıya yer verip, kendi politikalarını emekçi sınıflar arasında sürdürme olanağı buluyordu. Nasıl ki, "Öğrencinin görevi ders çalışmak" ise, "Öğretmenin mesleğinden başka bir şey düşünmemesi gerekli" idi ise, işçinin de "Üretim yapmaktan başka bir görevi olamaz" dı. İşte çağımızda yönetime hâkim olan sınıf, bu ideolojilerle, iktidarına devamlılık sağlamak çabasında idi. Oysaki, Anayasanın ruhunda geniş halk kitlelerinin yönetime katılması ile, çağdaş demokrasinin gerçekleşeceği saklı idi. Onun için bu hâkim sınıflar her fırsatta Anayasaya saldırıp, emekçilerin yönetime katılmasını lüks telakki ederek, art-niyetlerini de "Yetki istiyoruz" şeklinde, seçim propoğandalarında formüle ederlerdi. Böylece Amerikan tipi Sarı-Sendikacılık geliştirilip, Sarı-Sendikacılar, en lüks imkânlarla donatılır ve emekçi kitleler kontrol altına alınmış oluyorlardı.

Bu durum, 1966 da emekçilerin subjektif şartlarının oluşma süreci ile, DİSK'in (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) kuruluşuna kadar devam etti. Böylece, emekçilerin politikada aktif olarak temsili sağlanıyordu. DİSK'in kuruluşu tesadüfi olmayıp, bütün çabalara rağmen engellenemeyen toplumsal dinamiğin bir sonucu idi. İşte, gerçek Anayasal yönetimin sağlanması dönemi için, yani geniş kitlelerin politik yelpaze-

de yer alarak, yönetime ağırlık koymaları yolunda mücadele başlıyordu. Fakat emperyalizme yamanmış egemen güçler, tekrardan ortaya çıkarak; Sarı--Sendikalarla, Devrimci Sendikalar arasında mücadeleyi başlatacaklardı. Bu taktik sonucu da, zayıf kalınca, bu kez de 1961 Anayasasının ön gördüğü sendikal örgütlenme özgürlüğü kısıtlanarak, bir takım tedbirlerle, kendi durumlarını ört-bas etmeye kısa bir dönem için koyulacaklardır. Fakat toplumsal gelişmeler, şekli hukuk kuralları ile ve geçici düzmece oyunlarla durdurulamaz. Bundan ötürü emekçilerin örgütlü ve bilinçli gelişmesi, siyasal yelpazede birçok liberal ve demogoji partilerinin ipliklerini pazara pazara çıkaracaktır.

Az-gelişmiş ülkelerde (örneğin Türkiye'de) çağdaş demokrasilerin gerçekleşmesi, doğal olarak bir çok güçlükler taşır. Çünkü, toplumdaki sosyal gruplar henüz kendilerini kadercilikten kurtaramayıp, aktif olmak bilincine ve kendi meselelerine sahip çıkmak bilincinde değildirler. Egemen sınıflar ise, yönetimin böyle sürüp gitmesini isterler. Onun için de, bu tip ülkelerde, kendini toplum meselelerine adanmış aydınlara, önemle ihtiyaç vardır. Ki bu insanlar dinamik, toplum meseleleri ile yakından ilgili genç insanlar olunca, toplumun demokratlaşma sürecinin kısılması mümkündür. (...) Ayrıca gelişen teknoloji sonucu, çağdaş toplumun ferleri çabuk şahsiyet kazanırlar. Çağın Türkiye'sinde de durum, pek farklı değildir. Nitekim, 27 Mayısı oluşturan ortamda da, en büyük görevi yine dinamik bir güç olan gençlik yüklenmiştir. İktidara ve tüm gerici güçlere karşı, gerekli kavgayı vermiştir.

1960 tan sonra, genel olarak üniversite gençliği, Anayasasının getirdiği yeniliklerin uygulanması umudu ile dolu, sakin bir döneme girdi. Bu dönem; çıkar gruplarının kendi politik egemenliklerini, bir dönem daha sürdürmek için, gençliği kendi çıkarlarına alet etmeye başlayınca kadar devam etti.

1965 te üniversitelerde, bir hareketlilik dönemi başlıyordu. Bunun temel nedeni, aynı

yıl Anayasa ile çelişen çıkarıcı gruplarının bulanık, politik oyunlarla iktidara gelmesi idi. Böylece gayet iyi niyetlerle hazırlanarak, topluma gelişim sağlamak amacını taşıyan Anayasa; tekrar 1960 tecrübesi geçiren gerici ve sömürücü güçlerin eline geçiyordu. Artık Türkiye'de bir takım kişiler rahatça zengin olma imkânına kavuşacak, sömürü düzeni en kesin biçimde geliştirecekti. İşte, bu durumu yakından izleyen ülkenin dinamik ve duyarlı bir kesimi olan üniversite gençliği, her türlü kişisel çıkarlardan uzak olarak, 1960 tan daha değişik sömürü çıkarının niteliğini kavrayan ve buna göre hedef tayin eden ilkelerini, belirlemiş olarak direnişe geçiyordu. Yavaş-yavaş parlamento dışında da baskı grupları teşekkül ederek, kamu oyununda Anayasa ve demokratik hakların kullanılması biçimleniyordu.

1965-1971 Türkiye'sine hâkim olan AP, ülkenin sanayileşmesini geniş surette yabancıyerli sermaye birleşimi ile gerçekleştirmek çabasına girişti. Ancak, açık ve seçik bir gerçek olan emperyalizmin ulaştığı yeni boyutlardan ötürü, bu tip sanayileşme yöntemleri, gayrimillî bir karakter ihtiva etmek zorundadır. Çünkü, günümüzde sermayenin enternasyonal özelliği, büyük milliyetsiz ekonomik kuruluşlar yaratmıştı. Bu kuruluşlarda, Batı blokunda hâkim ekonomi olan ABD sermayesi önemli bir yer kaplar. Öyleki, Amerika dışındaki sermaye, ABD'nin içindeki sermayeyi aşmıştır. Hatta ABD ve SSCB yanında, bu ekonomik tröstlere, dünyada üçüncü bir güç diyebiliriz. Aşağıdaki örnek, bu iddiayı gayet açık bir biçimde göstermektedir. Sadece 1970 yılında ABD ekonomisinin tüm yatırımı 7,5 milyar Dolar civarındadır. Bunun 4,1 milyarlık bölümü ülke dışında; 3,4 milyarı da ülke içinde kullanılmış olup, ülke içi yatırımın 2,3 milyar Doları dışarıdaki yatırımlardan sağlanan transfer kârlarla karşılanmıştır. Hatta ABD'nin son buhranı (Dolar), bu tröstlerin, hükümetin kontrolü dışındaki sınırsız yatırımlardan ötürü meydana geldiği konusunda, Batılı ekonomistler itiraftan kaçınmamışlardır.

Sermaye doğal karakterinden ötürü, sömürü imkânı olmayan ülkelere girmez. Sömürüye müsait yerler ise, serbest ekonomik yöntemle kalkınma yolunu benimseyen, az gelişmiş ülkelerdir. Bu ülkelerde millî akımlar gelişmekte olduğundan, yabancı sermayeye karşı önemli ölçüde bir tepki vardır. İşte emperyalizm, bu tepkiyi yok etmek, kendisini geride kamufle etmek zorundadır. Bunun en güzel yöntemi ise, bu tür ülkelerde, kendisine yerli iş birlikçilerini bulmasıdır.

Az gelişmiş ülkelerde büyük aracı kâra dayandığından, ticaret burjuvazisi gelişkindir. Kısa süredeki spekülâtif kârlarını, uzun dönemdeki sanayileşmeye tercih eder. Fakat bu ülkelerdeki çağdaşlaşma mücadelesi ise, geniş biçimde sanayileşme ile mümkün olduğundan, hâkim sınıfların temsilcileri olan iktidarlar, ticaret sermayesini, sanayiye aktarmanın formüllerini aramak zorunda kalırlar. İşte yabancı-yerli sermaye işbirliği, burada çıkan bir zorunluluktur. Bu şekilde yabancı sermaye, ülke üretiminin büyük kısmını dışarıya aktarıırken, ülke içindeki çıkarlarınının devamı için de, politik alternatifler arar. Az gelişmiş demokrasilerde sosyal grupların yapısı, yukarıda saydığımız nedenlerden ötürü, hâkim sınıflar için, devlet mekanizmasını ellerine geçirme yönünden gayet kolay olmaktadır. Yerli-yabancı sermayede doğan işbirlikçi sermaye, böylece devlet politikasını, kendi çıkarları yönünden rota tayin ettirmek için, yönetime gelirler. Dolaysıyla ekonomik egemenlik altına giren az gelişmiş ülkelerin, dış politikaları da, gayrı millî olmak zorundadır. Karma ekonomik sistemli az gelişmiş ülkelerde de durum aynıdır. Buralarda da, yukarıda saydığımız nedenlerden ötürü, yani sermayenin cılız ve rekabet gücü zayıf olan bu ülkelerde, yerli sanayi oluşamaz. Ancak işbirlikçi sanayi doğar. Bu sanayi de, dışa bağımlılığı devamlı kılacak, bir biçimde planlanır. Bunun sonucu, temel sanayi yerine montaj sanayi meydana gelir. Türkiye'ye giren yabancı sermaye, ülkeyi bu tarzda bağımlılık altına alarak aynı zaman-

da da ülke içinde,yeni işbirlikçi sermayenin ittifakı ile,kendini kamufle etmeyi başarmıştır.

1968 den sonra,Türkiye'de gerçekten sınıflar arası dengesizliğe karşı,şiddetli bir mücadele başladı.Bu mücadele,parlamento dışın-da çok sert bir biçimde kısa zamanda gelişti.Çünkü parlamentodaki(TİP hariç) partiler sömü-rü üzerinde birleşmişlerdir.Ülkenin bir çok çözüm bekleyen meseleleri varken,bu partiler seçim dolandırıcılığının yarışında idiler.Se-çim kanunu değişecek,ülkeyi 10 sene birbirle-rine ve yabancılara peşkeş çekenlere siyasi af çıkarılacak,ülke gittikçe artan buhranlar-la,şiddetli bir mücadele alanı içine kayacaktı.Milletvekillerinin büyük miktarlara varan pa-ralar ve şahsi çıkarlarla parti değiştirdik-leri şaibesi taşıyan bir meclis,yılların umudu ile yaşayan zihinlerde,bulanık bir hayalet gö-rünümü arz ediyordu.Bu arada 1961 de Anayasa-nın kabulü ile kışlaya çekilen orduda da,hu-zursuzluk artacak,genç subaylar;çeşitli açık ve gizli yayınlarla tepkilerini ortaya koya-caklardı.Her türlü davranışı,"Basit bir zabıta vakâsı" olarak nitelendiren Demirel,"İkiyüz bin kişilik halk ordusu" ndan bahsediyordu.Bu or-du ise,örgütlenmiş irticâ idi.Emperyalizmle bü-tünleşmiş bu mahalli gerici grup ve işbirlikçi burjuvazinin temsilcileri için,bütün sosyal gelişimler,her an faşizan tetbirlerle susturu-lacak "Basit zabıta vakâları" idi.İktidar,sos-yal ve ekonomik bunalımlara tetbir getirmek yerine;gençliği,devrimci atılımları boğazlat-mayı,dini inançları sömürerek tercih ediyor-du.

6.Filo,devamlı ülkeyi ziyaretlerde bu-lunuyor,Babiâli basını,gerici bir tutumla 1918 lerdeki gibi Amerikan askerlerinin açık seçik görülen,kadınlara,kızlara sarkıntılıklarını meşru gösteren propaganda yapıyordu.Ki bu Filo'nun niteliği,Kıbrıs olaylarında açığa kavuşmuş-tu.

Emperyalizme ve onun jandarmalığını ya-pan 6.Filo'ya karşı yapılan protestoları;ko-

mando tabir edilen ve kendilerine "Milliyetçi" (!) ünvanını takmış, aslında faşist ve ırkçı olup, iktidarın koruyuculuğunu yapan "Ülkü Ocakları" ve milisleştirilmiş bir kısım polisin saldırısı ile cevaplıyorlardı. Güvenlik Kuvvetleri ise, bu saldırganların koruyuculuğunu yapıyordu.

Hergün birçok genç, halk çocukları bu saldırganların hedeflerine kurban gidiyorlardı. Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin sömürü ve saltanatını, her türlü rezilliklerini ört-bas etmek amacı ile faşist ve ırkçı politikaya üniversite gençliğinin iltifat etmemesi, dışarıdan başka kaynakların aranmasını gerekli kıldı. Bunun için de paraya ihtiyaç vardı. Aslında, Milli Hareket Partisi'nin örgütlediği ve AP Gençlik Kolları vasıtasıyla, büyük miktarda paralarla hazırlanan bu saldırganlar tayfası, güvenlik kuvvetlerinin desteği ile; emperyalizmin, faşizmin ve sömürü saltanatının koruyucuları idi. 1969 yılında ABD Dış İşleri Bakanı, "Türkiye'deki milliyetçi gelişmeleri memnuniyetle karşılıyoruz" diyordu. Halbuki, çağımızdaki milliyetçilik akımlarının en belirgin özelliği, anti-emperyalist oluşudur. Emperyalizm ile milliyetçilik arasında uzlaşmaz çelişkiler vardır. Çünkü millî hareketlerin gelişmesi, emperyalizmin gerilemesi neticesini doğurur. ABD Dış İşleri Bakanının demeci; komandoların, MHP'nin ve AP'nin gerçek niteliğini çok güzel bir biçimde belirtmiştir. Bunlar açık-seçik emperyalizmin uşaklarıdır.

Ülkü Ocakları ve AP Gençlik Kolları, fikir platformunda kendilerini ortaya koyamayınca, ilk silâhlı saldırıya baş vuran saldırganlar olmuşlardır. Eğer polis arşivleri gerçekten doğruları yansıtıyorsa, olayların en önemli tahrik ve teşvikçileri bunlardır.

Emperyalizmin kirli oyunlarını ve işbirlikçilerinin sömürü saltanatını, emekçi kitlelerine ulaştırmak ve onları bilinçlendirmek çabaları ise, köy muhtarlarına dağıtılan, "huzur planları" ile engelleniyordu.

CHP ise;gençliğin gerçekten yurt meselelerinde bilinçli olduğunu farkedince,oynan oyunlarda,en az iktidar kadar sorumlu olduğunu kamufle etmek amacı ile,son zamanlarda sömürücüler saltanatı içinde o da yerini açıkça aldı.

6.Filo ziyaretleri,petrollerin,maddelerin yabancılara peşkeş çekilmesi,üreticilerin emeklerinin değerlendirilmemesi,özel okullar,üniversite ve TRT özerkliklerine dil uzatılması,Doğu Anadolunun geri kalmışlığının tepkileri ve Kürt halkının açıkça horlanması,irticâ belirtileri,açık-seçik kıyım gösterileri,öğretmenlerin huzursuzluğu,birbiri ardı sıra mitingler ve gösteriler ortamı içinde;uzun süre hafızalardan silinmeyecek olan 1969 seçimlerinde de AP,yine çoğunluğu sağlamayı başaracaktı. CHP de,onun koltuğunun dibinden ayrılmıyordu.

Bu huzursuz,ilerici ve devrimci hareketleri boğmayı amaçlayan ortamda parlamento,tekrar ittifakçı çıkar gruplarının eline geçiyordu.Buna karşılık üniversitelerde,sendikalarda,millî gelirden pay talep eden çeşitli bölgelerdeki geniş emekçi kitlelerinde,velhâsıl ülkenin her yerinde;emperyalizme,işbirlikçilerine ve sömürü saltanatına karşı,geniş muhalefet grupları oluşuyordu.

Sosyal mücadeleler tarihini incelersek ilk çağdan bu yana cereyan eden bütün sosyal hadiselerin temelinde,ekonomik sebeplerin yattığını görürüz.Roma'da Spartaküsü,İngiltere'de Magnakarta(Büyük Şartyı),Fransa'da 1789 un büyük devrimini yaratan sebeplerin tümü,ekonomiktir.Hatta yakın tarihimizde şahit olduğumuz 11. Dünya Harbinin temelinde de,ekonomik sebeplerin yattığı bilinen bir gerçektir.Yine toplumlar arası mücadele,savaşlarla;toplum içindeki mücadelenin,devrimlerle çözümlendiği,tarihi bir gerçektir.

İşte,ülkemizin tümüne yayılan bu sosyal mücadele de,çözümlemeyen ekonomik sorunun bir neticesidir.Bu bütün içinde,farklı bir kültür yapısı ve kasıtlı olarak geri bırakılmış bir ekonomik düzeye sahip olan,cumhuriyetin ilâ

A.B. Defteri: 17.11.1969 ve 18.11.1969

nından bu yana, dört büyük isyan yaşamış, sürgünlerle dolu bir geçmişi ile Doğu Anadolu'da, bu bozuk ekonomik düzenin doğal neticesi olarak 1967 de; önemli olarak ortaya konan ve sonraları devam eden, ihmal edilmeyi ve ezilmeyi, sürekli ve yaygın "Doğu Mitingleri" ile ortaya koyuyordu. Buna bir de, niteliğinden dolayı, horlanmayı ekleyebiliriz.

Gerçekten Doğu Anadolu için, Cumhuriyet dönemi, Osmanlılık düzeninden farklı bir şey getirmemiştir. Bunun da iki temel nedeni vardır.

1-Ekonomik düzen içinde yanlış uygulama,
2-Doğu'nun farklı bir dil ve kültür yapısına sahip olması.

1925'te saptanan ekonomik siyaset, yerli sermayeyi yabancı sermayenin rekabetinden kurtarmak için, devletin desteğini sağlamayı öngörüyordu. Böylece, devletin himayesinde "Özel millî sanayi" oluşturulacaktı. Ancak, yerli sermayenin cılız ve çekingen olması, 1929 dünya ekonomik krizinin meydana gelmesi, sanayiden ziyade, ekonominin ticaret kesimini geliştirecekti. Bu gelişim, 1950 yılına kadar, Batı bölgesinin tarihi ve coğrafik koşulları nedeniyle ile, sermayenin burada birikmesini sağlayacak, Doğu bölgesinin değişmesi ise, feodal yapının çözülmesi ve devletin burada özel sermayeye imkân hazırlayacak alt-yapı yatırımlarını yapmasını gerektiriyordu. İktidara hâkim olan güçlerin (Batı'nın ticaret burjuvazisi ile Doğu'lu feodal ittifakın), yukarıda belirttiğimiz niteliklerinden dolayı, devletin buraya el atması mümkün olamazdı.

Bu süre içinde özel sermaye Batı'ya akanacak, devlet yatırımları ise zorunlu olarak, imalât sanayi için alt-yapıyı bu bölgede oluşturmaya yönelecekti. Karma ekonomi yönetimi benimsemiş az gelişmiş ülkelerde, devletin bu politikayı (özel sermayeyi destekleme politikası) gütmesi, zorunlu ve değişmez bir kuraldır. Böylece, devletin ve özel sermayenin yatırımından yoksun olan Doğu Anadolu bölgesinin, "İlâhi bir kudretle" gelişmesi de mümkün olamayacağına

göre,geri kalması doğal bir oluşumdur.

1967 Doğu Mitingleri, bu geri kalmışlığın ve etnik farklılığın uzun bir birikiminin sonucudur. Doğu'lu aydınların bu süre zarfında da, ekonomik ve demokratik taleplerine "Doğu'da hayvani seslerle karşılaştım" diyen bir zihniyetle, çözüm aranmaya çalışılmıştır. "Doğu'daki insanların Çingenelerle çiftleştirilmesi veya ülkeden kovulması"nı öneren ırkçı, şöven, faşist zihniyetin tahrikçi ve kasıtlı tavırları, yayınları hiç bir takibata uğramazken; buna karşı bir geri kalmışlık, mutlak bir kültür ve yapı farklılığını ortaya koymaya çalışan her Doğu'lunun peşine birer MİT ajanları takılacak ve hapse atılmaları için de, bu ajanların (nitelikleri ne olursa olsun, örneğin: Okuma-yazma bilmeleri bile şart değildir), "Kürtçülük" yapıyor demesi kâfi gelecektir.

Dediklerimizi bir sonuca bağlarsak:

1- Emperyalizmin dünya sömürü sistemi içinde, Türkiye; finans-kapitale bağımlı az gelişmiş bir ülkedir.

2- İktidarlar ülke çıkarlarına aykırı olarak (bütün yer-altı ve yer-üstü değerlerini peşkeş çekerek) emperyalizmin işbirlikçileridirler.

3- Emekçi sınıf ve tabakalar, geniş halk yığınları, millî gelirden en az pay alan yoksul ve çağdaş yaşama düzeyinin çok gerisindedirler.

4- Türkiye; ekonomik, politik ve sosyal bunalımlar içindedir.

5- Kargaşalıkların ve huzursuzlukların kaynağı, iktidar ve ona bağımlı irticâ yuvaları ile, faşist komandalardır.

6- Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesi, her yönden kasıtlı olarak geri bırakılmıştır.

7- Türkiye'nin doğusunda; dili ve kültüründen ötürü horlanan, ayrı bir yapıya sahip Kürt halkı vardır.

Sayın Savcının, Türkiye'nin politik, sosyo-ekonomik yapısını bilmeden varsayımla hareket etmesi, tek taraflı ve kasıtlıdır.

İddianamenin 5,6,7. sayfelerinde, Sayın

İddia Makamı;Türkiye'nin yapısı içinde,ayrı bir dil ve kültür yapısı olan Kürt halkının varlığını kabul etmeyerek işe girmekte ve bu konuda çok kısa,bilimsel hiçbir temeli olmayan kişisel yorumlarla,Kürt halkının varlığını inkâr etmektedir.

Aşağıdaki açıklamalarımızdan anlaşılacağı üzere,Türkiye'de Kürt halkı vardır.Savcının,iddianamedeki bilime ve gerçeklere aykırı iddialarını cevaplamak ve Türkiye'de tarihsel,sosyolojik ve bilimsel bir gerçek olan Kürt halkının varlığı konusunda,şu bilgileri sunuyoruz.

Institut kurde de Paris

KÜRT HALKI VARMIDIR-YOKMUDUR?

CEVAP: KÜRT HALKI VARDIR :

Bu varlık, objektif ve sosyolojik bir gerçektir. Bizim yarattığımız bir şey değildir. Askeri Savcı, İddianamesinin 5-13. sayfelerinde kendi varsayımları ile Kürtlerin kökenleri, tarihi geçmişleri ve Kürt dili üzerinde bazı asılsız açıklamalar yaparak ve iddianamesinin öteki kısımlarına da, bu açıklamaları dayanak göstererek işe giriyor. Önce şunu belirtelimki ; iddianamenin 5-13, sayfelerinde yapılan açıklamalar objektif gerçeklerden yüzde yüz uzak olup, aynı zamanda hiç bir bilimsel temele de dayanmamaktadır. Savcı, iddianamenin bu bölümünde; yer-yer objektif gerçekleri red ederek, yer-yer objektif gerçekleri yok sayarak, en ufak bilimsel bir iz taşımayan, tamamen kendi varsayımları ile iddianamenin bütününe temel olarak göstermekte, gülünç olmaktan öteye bir anlam taşımamaktadır.

Bizlerin, iddianamesinin bu bölümüne, sayın Savcı kadar hafiflikle cevap vermemiz mümkün değildir. Cevabımız mutlak surette objektif bir gerçeği değerlendirmekte, böyle bir temelden hareket ettiği için de, bilimsel olmaktadır. Yine objektif bir gerçeği değerlendirdiğimiz için, cevabımız ağır başlı ve ciddi bir öze sahip olacaktır.

Sayın Savcı, Kürtleri Türk ırkından göstermek çabası içindedir. Bu durum; şimdiye kadar sürdürülmüş, fakat kesinlikle başarıya ulaşamamış bir asimilasyon (eritme) politikasının sonucudur. Ne varki, Kürtleri yok saymak, Türk ırkına bağlamak için uydurulan demogojiler bu varlığı objektif olarak hiç bir zaman gizliyememekte, Kürt halkı varlığını sürdürmektedir. Hiç bir bilimsel iz taşımayan, yalan ve gerçeği gizlemek amaçlı politikaların ise, başarısız olacağını açıklatır.

Türkiyenin tarihi gelişimi incelendiğinde, Doğu Anadolu da ayrı niteliklere sahip, Kürt Halkının varlığı açıkça, görülür,

1- TARİHİ GELİŞİMİNDE

a)- Genel Olarak :

Bazı bilginler,yaklaşık olarak milâttan önce 2000 tarihli iki Sümer eşit taşında,KAR-DA-KA adlı bir ülkenin varlığını söylemektedir. Bu ülke;Van gölünün güneyinde bulunan "Su Tائفesi" nin yanında bulunmaktadır.Şerefname,Bitlis bölgesinde SUY adlı bir kaleden söz ediyor. Bu kitabenin yazılış tarihinden bin yıl kadar sonra,TİGLAHT PİLESER, KÜT-Tİ-E kavmi ile,Azu dağlarında savaşa girmiştir.Bu bölgenin (bugünkü Hazro-Sason) olması,kuvvetle mümkündür.Xenophon'un anlattığı "On-binlerin ricâtı"(M.Ö. 401-400),Kardukların ün kazanmalarına yol açmıştır.

Bunların ülkesi Botan ırmağının doğusundadır. Karduklar,ister Samilere,ister yerli ırklara bağlansınlar,yaşadıkları yerler bugünkü Kürt'lerin esas yaşama alanlarıdır.Böylece,Karduklarla Kürtlerin ayniyetleri ortaya çıkmaktadır. Hartmann,Nöldeke,Weissbach tarafından yapılan araştırmalar neticesinde,bu mesele,yeni bir veche almıştır.Bunların lisanı bakımından;Kürt ve Kardu şekillerinin tefrik edilmesi,zorunluluğunu ileri sürmüşlerdir.Aynı zamanda bu alimler;Kürt'lerin,klasik müellifler tarafından kadro olarak mevcudiyetleri zikredilen kavmin,Kürt'ler olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu faraziye,Fars bölgesinde SASANİLER devrinden itibaren yaşadıkları zikredilen bir çok KÜRT kabilelerinin mevcudiyetleriyle teyit edilmiş bulunmaktadır.Ari ırktan olan MED'lerin ise KÜRT'lerin ataları olduğu büyük bir gerçektir.

b)- Arap yayılması sırasında :

Arap yayılması sırasında,Kürt'ler hakkında,daha geniş bilgilere raslıyoruz.Hicretin beş yılında,Kürt'ler,büyük rol oynamışlar ve bir çok Kürt hanedanı ortaya çıkmıştır.Hicri 6 ve 10.yüzyılda (1000-1500) Anadolu'da,Moğolların ve Türk'lerin yayılması sırasında,Kürt'lerin bir sıra boğulmuş gibi olduğunu görmekteyiz.

Fakat, Osmanlı-Safevi Krallığı ve Memluk Sultanlığı arasındaki ilişkilerde, dinamik bir rol oynamaya başlamışlardır. O dönemlerde, Doğu Anadolu'da kuvvetlenmek isteyen Osmanlı'lar, Kürt beylerinden yararlanmak ve bunları İranlılara karşı tampon olarak kullanmak istemişlerdir. Ve kullanmışlardır. İran, ve Kürt kabilelerinin iç işlerine kesinlikle karışmıyor, Kürt beyleri ile İran merkezi otoritesi arasında, kuvvet dengesine dayanan sözsüz bir antlaşma, sürüyordu. Osmanlı Devleti ise Kürt'leri zaman-zaman ortadan kaldırmak istiyor ve her zaman şiddetli bir muhalefet ile karşılaşmıyordu.

Sonunda Kürt'lerin bütün isteklerini kabul ederek, İran'a karşı durumunu güçlendirdi. 19. Asırda da, birçok Kürt isyanları vukua geldi. 1908 ihtilali, Kürt'leri siyaset sahnesine aktif olarak soktu. Çarlık Rusya'nın tahriki ve müttefiklerinin teşfiki ile; 1914-1918 harbinde Kürt'ler ile, meşhûr bazı bölgelerde karışıklıklar çıktı.

Görüldüğü gibi Kürt Halkı Doğu Anadolu'nun en eski halkıdır. Van gölü çevresinde, özellikle güney kesimlerinde yaşamışlardır. Doğu Anadolu'nun kuzey kesimlerinde Ermeniler, Irak-Suriye taraflarında ise Araplar yaşamaktadır.

Kürt'ler hakkındaki en doğru bilgileri, Arap tarihçilerinden öğreniyoruz. MAHSUDÎ Milâttan sonra 943, İSTAHRÎ ise 951 de yazdıkları eserlerinde Kürt'ler konusunda geniş bilgiler vermektedirler.

Selçuklular devrinde, önce Kürdistan tabiri bilinmediği için, Kürt'lere ait bilgiler Araplar tarafından, genellikle ZAVZAN, HİLÂT, ARMUNİYA, AZERBEYCAN, FARS vb. mevzuları vesileleri dolayısıyla görmektedir.

Sırf Farsa ait olmak üzere, İSTAHRÎ; beş büyük Kürt kütlesinin ismini zikreder. Her Kürt kitlesinin belirli bir şehri vardı ki, reisleri vergi toplamakla görevli idi. Yine İSTAHRÎ, Fars'ta 33 göçebe kabilenin ismini vermektedir.

FARS-NAME' (1107) nin iddiasına göre, eski Fars ordusunun en parlak unsurları, yine Kürt'ler tarafından meydana gelmiştir. Bunlar Fars ordula-

rının Arap ordularına karşı mücadelesinde, çok büyük yararlılıklar göstermişlerdir. Geniş anlamda, merkezi Kürdistan'a tekâbül eden ZAVZAN, CEZİRAT-ÜL-İBNİ-OMAR' (bugünkü Cizre) in bir nahiyesi idi. Bu bölge, Arap yayılması sırasında, muhtelif Kürt ve Ermeni topluluklarla genişleyip, mezkûn bir yer oldu. Buralarda, BAŞ-NAVİ ve BOHTİ Kürtlerinin bir çok kaleleri vardır.

Arap tarihçisi Mahsudi, İslâmiyetten evvelki tarihlerde, GASSAN Arap hükümdarları ile Kürt'ler arasındaki çarpışmalara dair, bilgiler nakleder. Bu devirde, Araplara karşı önemli Kürt isyanları vardır. Yine bu devirde Arap istilâsı sırasında Müslümanlığı kabul eden Kürt'ler arasında, takım-takım eski dinlerine dönenler oluyordu. Abbasi Halifesi MANSUR zamanında, ERMENİYE de HAZAR istilâsı (764), bir çok isyanlara yol açtı. Bir kaç sene sonra Kürtler Musul isyanı ve bunun Hemedan'a olan etkileri ile, yeniden söz konusu oldular. Zira MANSUR'un oğlu Cafer, bir Kürt cariyesinden doğmuş idi.

Muttasım devrine ait olmak üzere, 839 senesinde, bir Kürt isyanı kaydedilir. Musul mıntıkasında, bu isyana, asil bir Kürt ailesinden gelen CAFER BİN FARİS, ön ayak olmuş idi. Musul Kürt'leri 866 da, Musul'u zapteden Haricilerden MÜSAVİR ile birleştiler. Kürt'ler 875 te Harici bir Alevi olan Ali Muhammed'in idare ettiği, Zenci kölelerin isyanında ve ŞAFFARİ hanedanını meydana getiren Yakup ŞAFFAR'ın kiyamında, büyük rol oynadılar.

MARZUBAN'ın REY deki esareti sırasında, İran'ın Kuzey-batısında, bir çok bağımsız valiler türemiştir. Bunlardan biri, 951 e doğru ortaya çıkan MUHAMMET ŞADDAR KARTU idi. Kendisi bilâhare büyük Eyyubi sülalesini çıkaracak olan, REVADİ Kabilesine mensuptu. Şaddadilerin belli başlı toprakları, DA-BİL ve GENGE idi. Şaddadiler, Bizans ve Selçuklular ile ittifak ettiler. 1702 de Abusuvar, küçük oğlu Manuça'ya Ani'yi satın aldı. Bu andan itibaren sülâle, Gence ve Ani kollarına ayrıldı. 1124 te Ani, Gürcüler tarafından geri alındı.

Çok münevver olan ŞADDADİLER, dikkate değer Abideler bırakmışlardır.

959 a doğru Cısal'dan yeni bir Kürt sülâlesi ortaya çıktı. Bu, Hasan Veyh Bin-Hasan tarafından tesis edilmiş idi. Azud-Al-Davla adındaki başka bir Kürt hükümdarı, Hasan Veyh'in topraklarını kendi mülküne katmak istedi ise de, muvaffak olamadı. Daha AZUD-AL-DAVLA hayatta iken, HUMAYDİ reislerinden, BAZ ismi ile tanınmış bir kimse, çok büyük bir şöhret kazanmış idi. Herkesçe yakından bilinen Kürt Mervani sülale, si, BAZ'a yakından bağlıdır. Mervaniler 990-1906 yılları arasında, saltanat sürdürdüler. Nüfusları yalnız Diyarbakır, Silvan, Hasankayf'e değil, Ahlât, Melazgirt, Erciş ve Van Gölünün Kuzey-doğusuna kadar uzanıyordu. Batıda, geçici olarak da, Urfa'yı ele geçirmişlerdi.

Bir çok Arap ve Ermeni Tarihçilerinin kitaplarında, Türklerin Anadoluya gelmelerinden önce, birçok Kürt faaliyetlerinde zikr edilmektedir.

Bütün bu bilgiler göstermektedirki, Kürtler iddianâmenin varsaydığı ve ispatlamaya çalıştığı gibi, Turani bir kavim değildirler. İrani asıldan gelen, mustakil bir kavimdir. Bu bakımdan Kürtler; Ermeniler, Afganlar ve Farslarla aynı asıldan gelen kardeş kavimler olarak görülmektedir. Zira Kürt'ler gibi, Ermeniler, Afganlar ve Farslar da, İrani asıldan gelmektedirler. Bu ırka Ari ırk (Aryan ırk) denir. İran kelimesi, Ari (Aryan) kelimesinin bozulmuş şeklidir. İddia Makamı'nın, Kürtlerin kökeni ve tarihsel geçmişleri ile ilgili olarak özellikle Fransızca, İngilizce, Almanca, Rusça, Arapça, Farsça gibi dillerde yayımlanmış binlerce esere bakılmıyarak, her nedense bilimsel hiç bir yanları olmayan Dr. Şükrü Mehmet Sekban, Şerif Fırat, Fahrettin Kırzioğlu'nun kesinlikle maksatlı ve kasıtlı yayınlarına baş vurma, oldukça anlamlıdır. İslâm ansiklopedisi'nin Kürtlerle ilgili

maddesi (1) bine yakın kaynaktan faydalanılarak yazılmıştır.

Kürtlerin kökenleri ve tarihsel gelişmeleri hakkında, birşeyler yazmak isteyen İddia Makamı, bu ciddi ve bilimsel kaynaklara niye bakmamıştır? Bununla da kalmayarak, neden şimdiye kadar Kürtler hakkında yazılmış maksatlı iki-üç broşürü kaynak alarak işe girişmiştir?

Sayın İddia Makamı'nın sözünü ettiği Dr. Mehmet Sekban'ın eseri, 20 sahife civarında bir broşürdür. Ayrıca bunun neden yayınlandığı, bizce de mâlumdur.

Bu neden şudur: Dr. Mehmet Şükrü Sekban, 1925 te başlayan Şeyh Sait isyanı sırasında, Türkiye'den kaçarak Irak'a gitmiştir. Türkiye'deki Doğu İsyanları sırasında, Irak Hükümeti'nin bir görevlisi olarak Paris'e gitmiştir. Kürt halkına karşı girişilen silahlı baskılar, Kürt halkının perişan durumu, onu fazlası ile üzmektedir.

İşte; sırf bu baskıları biraz olsun önlemek amacı ile "bunlarda sizin soydaşlarınızdır, silahlı baskıları durdurun!..." diyebilmek için, bu broşürü kaleme almıştır. Bir kaç sandık broşür, Paris'ten Türkiye'ye, bu amaçla gönderilmiştir. Uzun zaman gizlenen bu broşürü, Milli İstihbarat teşkilatı, Kürtlerin asimilasyonunu amaçlayan bir tarzda yorumlamıştır. Şimdi görüyoruzki, Askeri Savcı da aynı yanlışlık içindedir.

İddianamede yazarlarının isimleri geçmekle beraber; Şerif Fırat'ın "Doğu İlleri ve Varto Tarihi", Fahrettin Kırzioğlunun "Tarih bakımından Kürtlerin Türklüğü" gibi eserlerin de, yazılış amaçları maksatlıdır.

Objektif gerçekleri zorlayan ve hiçbir bilimsel temele dayanmayan bu eserler, gerek Türkiye'de ve gerekse Türkiye dışındaki bilim çevrelerinde, alaya alınmaktadır.

Sayın Savcının; bilimsel, ciddi eserler dururken, kargaları bile güldüren üstünkörü ve maksatlı iki-üç kitap ve broşüre dayanması, iddianamesinin gerçekten, ciddiyetten uzak ve hafifliğini ortaya koymakta ve iddianameyi gülünç bir hale sokmaktadır.

Türklerin Anadolu'ya yayılmalarından önce de, birçok Kürt aşiretleri vardı. Halife Elkadım zamanında (991-1031), Tarihçiler, Kürtlerin kahramanlıklarını övmektedirler. Bu tarihlerde Gazneli Mahmut, Kürtleri Karahanlılara karşı yaptığı savaşta kullanmıştır. (1)

c)- Türklerin Anadolu'ya Gelişleri:

Türk akınları 7-8. yüzyıla kadar, Orta-Asya içinde iktidar değişmeleri şeklinde kalyorda. Anadolu'ya yapılan Türk akınları ise, 10 ve 11. yüzyılda başladı. Türkler Anadolu'ya ilk defa bu tarihlerde geldiler. Türklerin Anadolu'ya gelmelerinden önce, Doğu Anadolu'da Kürtler yaşıyordu.

(1)- İslam Ansiklopedisi, Kürtler Maddesi, s.1089-1092

- ABBEM. BREJİ Avrupa Asya, Afrika Arasında İhtihâk Noktası 2. Türk Tarih Kongresi, TTKY, İstanbul, s. 33-34
- FRANZ HANCAR, Kafkas İlk Tarih Araştırmaları Işığında Anadolunun Yeni Etnolojik Buluntuları, a.g.e.s. 59
- PITTARD, Neolitik Devirde Küçük Asya ile Avrupa Arasındaki Antropolojik Münasebetler, a.g.e.s. 77
- Marguerite Della Pach, Türklerin Antropolojik Devirlerine Dair Vesikâlar, a.g.e.s. 379
- Henri Vellais, Garbi Asyanın Irklar Tarihi, a.g.e.s. 479
- Kont Zici, Macar Kavminin Menşesine Dair, a.g.e.s. 570

Zira yukarıda da değindiğimiz gibi, Van gölü hav-
valisi, Kürtlerin esas yurtlarıdır. Türklerin
Anadolu'ya yayılmalarından hemen önce de, çok
yerde karşılarında örgütlenmiş güç olarak Kürt-
leri bulmuşlardır. Selçuklu Türkleri; gerek 1071
Malazgirt savaşına kadar ve gerekse de bu ta-
rihten sonra, Anadolu halkı olan Kürtlerle sava-
şarak, onların kendine buyruk feodal düzenlerini
yıkma- istemişlerdir. Kürt feodal düzenini yıka-
mıyacıklarını anladıkları zaman ise, Kürt aşı-
retlerinin de (bazılarının) desteğini alarak,
ortak düşman olan Bizans'a karşı savaşmışlardır.

Sultan Sancar döneminde, Van gölü ile Zağ-
ros dağları arasında, bir "Kürdistan Eyaleti" ku-
rulup, valiliğine Süleyman Şah atanmıştır. Fakat
Kürtler 1119 da isyan etmişlerdir. Merkezi Kür-
distan'a yakın yerlerde bulunan Musul Atabeyle-
ri, bu isyanların bastırılmasında, önemli ölçüde
rol oynamışlardır.

Ayrıca, Şerefname, Eyyübi Sülâlesi'nin Kürt
Menşeli olduğu üzerinde durmaktadır. Gerçekten
Kürtler, en çok Eyyübiler hükümeti zamanında
varlık göstermişlerdir. (1)

14.yüzyıl ortalarında, Doğu Anadolu'da
bünyelerinde; Çekirli ve Ayinli gibi Kürt aşı-
retleri bulunan Karakoyunlu Türkmen boylarına
ve devletlerine rastlıyoruz. Bunlardan başka Sü-
leymani, Zikri ve Mahmudi gibi aşiretler de bu-
lunmaktadır. Bu aşiretlerden bazıları, Kara Meh-

(1)- İsmâ Ansiklopedisi, Kürtler Maddesi,
s.1096

- Şerefname, Şerephan Kürt Tarihi, Ant
yayınları-İstanbul 1971, birinci bölüm
- Hilmi Ziya Ülken Anadoluya Türk a-
kımları ve Yerleşme, 2-3kasım 1971,
Tercüman Gazetesi

met'ten itibaren, Karakoyunluların hükümdarlığı altında bulunuyorlardı. Kara Mehmet, Timur ordularına karşı yaptığı Savaşta, özellikle dağlık yerlerde hayvancılık yaparak yaşayan Kürt aşiretlerinden, geniş ölçüde yararlanmıştı. Karakoyunluların Kürt aşiretlerinden kurdukları 50000 evlik bir kuvvete, "Kara ulus" denilmekte idi. (1)

Bütün bunlardan başka, Akkoyunlu devletine bağlı Kürt aşiretleri vardır. Örnek olarak; Gevherlü-lek, Anter, Celali ve Çek gibi aşiretlerin, daha büyük teşekküllerine, Doğu Anadolu'da rastlıyoruz. Buların da Kürt aşiretleri olduğu ileri sürülmektedir. (2)

Selçuklu Türklerinin ifadelerine göre, Kürdistan'da, Kürtlerle Osmanlılar karşı-karşıya gelinceye kadar, gelip-geçen hanedanlar ve hükümetler şunlardır;

MUSUL ATABEYLERİ: Merkezi Kürdistan'a yakın bir durumda olan Musul Atabeyleri, burada önemli bir rol oynadılar. Diyarbakır Atabeyleri olan Artuk oğulları, birçok defalar, Kürtlerle çarpıştılar. Hamilerinin vesayetinden kurtulan

-
- (1)- İslâm Ansiklopedisi, Kürtler Maddesi, s.1098
- (2)- Faruk Sümer, Kara-koyunlular, Cilt 1, TTKY, Ankara-1967, Say; 1932
- Faruk Sümer, Bozuluş Hakkında, DTCF Dergisi, Cilt VII, Sayı; 1. Mart. 1949, 29. Sahife vd.
 - Faruk Sümer, Osmanlı Devrinde Anadolu'da Yaşayan Bazı Üçoklu Oğuz Boylarına Mensup Teşekküller, İFM, Cilt 11, No; 1/4, Sahife 437 vd.
 - DTCF Dergisi, Ankara-1967, Sahife; 126 vd. Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri, Boy Teşkilâtları ve Destanları

Abbasi Halifeleri ise, Kürtlerle münasebete giriştiler ve Kürtleri zayıflatmaya çalıştılar. Bu devrede Kürtlerle Türkler arasında, çok kanlı savaşlar oldu.

EYYÜBİLER; Şerefname, bu sülâlenin, Kürt menşeli oluşu üzerinde durmaktadır. Eyyübilerin ordularında, çoğunluğu Kürt olmakla beraber, Türkler ve Araplar da bulunuyordu. İslâm komutanlarından Selahattini Eyyubi'nin, Kürt olduğunu bilmeyen yoktur. Celâlettin Herzemşah ve İlhanlılar devrinde de Kürtler, aktif politik ve askeri faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Olaytu devrinde, meydana gelen Türk ve Kürt çatışmaları ise, Kürdistan Eyaletini, harap bir hale getirmiştir. Şerefname Memluk Sultanları devrinde Cizre, Musul, Kavar ile Hamedan arasında, 20 büyük Kürt aşiretinin adını sayar. Bunların adları şöyledir :

- 1- Gürani
- 2- Celali
- 3- Zengali
- 4- Kusa ve Mabır
- 5- Sabuli
- 6- Hasnani
- 7- Erbil arazisinde yaşayan aşiret
- 8- Kerkük civarındaki aşiret
- 9- Masancan
- 10- Soran
- 11- Zarzari
- 12- Culamerk
- 13- Margava
- 14- Gavar
- 15- Zivari
- 16- Hekkarililer
- 17- Besitliler
- 18- Bohti
- 19- Dasını
- 20- Dumbili

TİMUR VE TÜRKMEN SÜLALELERİ: Moğollardan sonra, rekabet halinde olan Türkmen sülâleleri, nüfuzlarını Kürdistan üzerine yaydılar. Hala çok az bilinen bu devrin, Kürtler için, çok büyük bir önemi vardır. Bu devirde Karakoyunlu ve Akkoyunlu sülâleleri, Kürdistanın içine kadar nüfuz ettiler. Kürt aşiretlerini, siyasi ve dini mücadelelere sürüklediler. Ve büyük nüfuz hareketlerine sebebiyet verdiler.

Görüldüğü gibi, Doğu Anadolu'nun esas yerli halkı olan Kürtler, 1071 Malazgirt savaşı ile, Türklerle karşı karşıya gelmişler ve o tarihlerde kırsal alanlarda hayvancılık yaparak, bir aşiret düzeninde yaşamışlardır. Türkler ise bunların yanında, örgütlü bir yapıya sahip idiler. Türkler, bu üstünlüklerini kısa zamanda göstererek, birçok yerlerde Kürt Beyliklerini yıkarak, kendi hizmetlerinde, yeniden tekrar örgütlenmişlerdir. Kürt aşiretlerine üstünlük sağlayamadıkları yerlerde, bunlarla birlik olup, düşmanlarına karşı savaşmışlardır. (1)

Kürtler; ister Türklerin egemenliğinde, ister serbest beylikler halinde olsunlar, kendi feodal düzenlerini, giderek aşiret düzenlerini sürdürmüşlerdir. Türklerin şiddetli akımları bile, Kürtlerdeki aşiret düzenini yıkamamıştır. Bu düzenin, islâmiyetten önce, islâmiyetin yayılma yıllarında nasılsa, Selçuklular döneminde de aynen sürmüş, Osmanlılar Doğu Anadolu'yu, böyle bir düzen içinde bulmuşlardır.

Türklerin Anadolu'ya gelişleri, Kürt aşiretlerini ve Kürt feodal düzenini karşısında bulmuştur. 1071 Malazgirt savaşının oluşumu hakkında, çok kıymetli bir eser, bu konuyu ve Kürt tarihinin önemli özelliklerini belirterek, Mervani Kürt krallığının başkenti olan Miyafarkin (Silvan) hakkında önemli bilgiler vermektedir.

(1)- Berthold Spule, İran Moğolları, Siyaset, İdare ve Kültür, İlhanlılar Devri (1220-1350), TTK yayınları, Ankara-1957, S.100 vd.

Şeyh Hasan-El-Ezraki tarafından kaleme alınan bu kıymetli eser, Selçuklu Türklerinin Kürt Aşiretleriyle ilişkilerini, bütün detayları ile açıklamaktadır. Bu eserin aslı 3 cilttir. Mervani Kürt krallığı, Selçuklu Türklerinin Anadolu'ya gelişleri sırasında, Doğu Anadoludaki en önemli merkezi devlettir. Türklerle yapılan mücadeleler sırasında, merkezi bir feodalite hüviyeti taşıyan bu krallık, bir çok mahalli beyliklere de (Feodal) ayrılmıştır.

Şeyh Hasan-El-Erzaki'nin "Miyafarkin Tarihi" adındaki bu önemli kitabından, Selçuklu tarihi üzerinde araştırmalar yapan Prof. Mükri-min Halil İnanç, geniş ölçüde faydalanmıştır. İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça, Farsça ve Arapça olarak, pek çok kere ve çeşitli yerlerde yayınlanan bu kitap, henüz Türkçe'ye çevrilmiştir.

SAFAVİLER VE OSMANLILAR DEVRİ : Safavi sultanı Şah İsmail, Akkoyunlu Murat'a karşı mücadelesinin başlangıcında, Ermeniyeyi istilâ etmiş idi. 1502 deki Şarur muharebesinden sonra, Bağdat arasındaki bütün toprakları ele geçirdi, Şah İsmail'in Kürtlere karşı siyaseti, Akkoyunlularinkinden farklı değildi. Şah'ta onlar gibi Türkmen kabilelerine dayanmak istiyordu. Öte yandan müfrit bir şii olduğu için, özellikle, suni Kürtlere karşı daha fena davranıyordu. Bu devirden itibaren, takriben üç asır zarfında Kürdistan, Osmanlı Padişahları ile İran Şahlarının harp alanı haline geldi. 1514 yılındaki hazmeti ise, İran hanedanına büyük bir darbe indirdi. Büyük Safevi-Osmanlı mücadelesi, Kürtlerin siyasi önemlerini idrak etmelerine yol açtı. Şerefname bize, Kürt aşiret ve beyliklerinin derebeylik hayatlarını, 1596 yılına kadar tasvir etmektedir.

ŞEREFNAME :

"Bitlis Hanı Şeref-al-Din'in 1596 da tamamlanmış olan Şerefname adlı eseri, Kürt tarihinin kaynakları arasında, önemli bir yer işgal

eder. Bu eserde; Kürtlerin asıl tarihi 4 bölüme ayrılmış olup, birinci bölümde, gerçekten, saltanattan, hukuktan yararlanılmış olan Kürt Sülâleleri anlatılır.

İkincisinin konusu, içlerinde bazen sikke bastıran veya kendi adlarına hutbe okutan sülâlelerdir. Üçüncüsü, irsi vâfler hanedanını sayar, Dördüncüsü ise, Bitlis Hanlarının geniş tarihine yer vermiştir.

Birinci bölümde, beş sülâle sayılır. Diyarbakır-Cizre'deki Mervaniler, Daynavar ve Şehrîzur'daki Hasan Veyhiler ile, küçük Lur Emirleri ve Eyyubiler.

İkinci ve üçüncü bölümde yer alanlar arasındaki fark az olduğu için, Şaraf-Al-Din, oldukça itibari bir sıra izlemektedir. Burada sözü geçen sülâleleri, Cizre Merkez olmak üzere, egemenlik alanlarını coğrafi durumlarına göre sıralamak mümkündür. Arkasından da, İran Kürtlerinden söz edilecektir. Yazar Kabileler ile, bunların reislerinin ailelerini ayırdetmeye çalışmaktadır. Bu sırada Kürdistan'daki feodal düzenin esaslarını da, göz önünde tutmak gerekir. Çeşitli köklerden gelen feodaller; bazan yerleşmiş, bazan göçebe niteliklerle, genellikle yarıgöçebe Kürt savaşçı aşiretlerinin yardımı ile, Kürtleri, Kürtleştirilmişleri ve hıristiyan halkı idare etmektedir. (1)

A- CİZRE-DERSİM ARASINDAKİLER :

- 1- Ekevi köklü olan Cizre Emirleri,
- 2-Mukus Hakimlerinin atalarına ait Hizan espayepleri,
- 3-Şirvan Hakimleri,
- 4-Bitlis ve Hazro arasındaki Rozagiler (Rojgan),
- Sazon Hakimleri,
- 6-Suvaydiler,
- 7-Pazukiler,
- 8-Mirdasiler,
- 9-Abbasi soyundan geldikleri savında bulunan; Çemizgezek Hakimleri,

(1)- İslâm Ansiklopedisi, Kürtler Maddesi, S.1102

B- CİZRE-KİLİS ARASINDAKİLER :

10- Hasankeyf Emirleri, 11- Emevi Menşeli olan; Süleymaniye Emirleri, 12- Zırakiler, 13- Kilis Hakimleri,

C- CİZRE-HOY ARASINDAKİLER :

14- Hakkari Emirleri, 15- Van Gölü Kuzeyinde bulunan; Mahmudi Arazisi, 16- Dumbilliler, 17- Biradost Hakimleri, 18- Şemdinanda bulunan; Hüsnüniler, 19- Zarzalar, 20- Tarzalar,

D- HAKKARİNİN GÜNEYİNDEKİLER :

21- Amediye Hakimleri, 22- Tarsiniler, 23- Bağdatlı Çoban Hulusun ahvadı, Soran, 24- Baban, 25- Urmiye Gölü civarındaki; Mukriler, 26- Bana, 27- Ardelen, 28- Gelbağı, 29- Kelhur.

E- İRANLI KÜRTLER : Başlıca üç kabileye ayrılırlar.

- 1- Siyah Mansur, Çırgani, Zangana,
- 2- Güney Kafkasyadaki Karabey, (24 kabile)
- 3- Bir tek hakimin emri altındaki Gilan kabilesi,

Serefnamedeki Bitlisli Serefhan; Kürt beylikleri arasında birlik olmadığını, biri ötekine bağlı olup itaat etmediklerine işaret edip, yaşayış biçimlerinde başlıca üç noktaya değinmektedir :

a)- Çoğunluk ile, kabileye oranla, yabancı kaynaktan gelen reislerin işgal ettikleri topraklar üzerinde toplanma eğilimi,

b)- Reislerin dayandıkları ve belli halk topluluğunun koruyuculuğunu sağlayan, asker sınıfının varlığı,

c)- Kürtler arasında çoban, göçebe, yarı-göçebe ve çiftçilerin (yerleşmiş, yarı-yerleşmiş toplulukların varlığı, (1)

(1)- İslâm Ansiklopedisi Kürtler mad, s. 1104

Bu özelliklerin ötesinde kadınların ; Türkmenlerde olduğu gibi, yönetim işlerine faal bir biçimde katıldıkları ve Safii Mezhebine dahil oldukları, belirtilmektedir.

Daha önce, Yavuz Sultan Selim'in Doğu Seferini ve daha sonra izlediği politikanın, Kürtlerin siyasi önemlerinin bilincini benimsemelerine, büyük ölçüde yardımcı olduğunu belirtmiştik. Öte yandan, Ahmedî Hani'nin Mem û Zin adlı destanından öğrendiğimize göre, Kürtler, Yavuz zamanından önce de feodal beylikler durumunda yaşıyorlardı. Saptayabildiğimize göre, 18 Kürt Beyi vardı. (1)

11. Yüzyılda Bizans hücumlarına uğrıyan bu Kürt Beyleri, Abbasi Halifesi'nin desteği ile, birleşiyorlar. Bu 18 Kürt Beyliği yani, Mirlikleri, Avrupa'daki küçük prenslerin papaya bağıllığı gibi, Abbasi Halifelerine bağlı idiler. Bu bağıllık, daha çok dini bağlarından gelen, ruhani bir bağıllık idi. Beyliklerin kendine özgü siyasi ve sosyal organizasyonlar meydana getirdiği, şüphesizdir. Yavuz Sultan Selim'in Anadolu'yu zaptından sonra durum, değişmemiştir. Mirliklerin düzeni olduğu gibi devam etmiştir. Üstelik, merkezle bu Derebeyleri arasındaki ilişkiler, daha sıkı bir biçimde geliştirilmiştir. (2)

Doğu Anadolu'daki bugünkü toprak mülkiyetinin kökenini, Osmanlı toprak rejiminde aramak gerekir. Bu rejime göre, toprak, tamamen Devletin tasarrufu altındadır. Topraktan yararlanmak hakkı ise, tımar, zaamet ve has örgütü içinde ve reaya verilmiştir. Fakat imparatorluk üzerinde vaktisiz ve sınırsız bir hakka sahip olan padişah, özellikle savaşlarda yararlık gösterenlere çok geniş araziler vermiş ve bu toprakların yönetimi; Osmanlı toprak rejimi dışında tutularak,

(1)-Cizre'deki Bohtan, Bedirhaniler, Azizanlar, Hasankeyf, Sirvanbeyi, Hazro Beyi, Çemizkezek Beyi, vs...

(2)- Ahmed-i Hani, Mem û Zin, Gün yayınları, 1969

özel hukuk kurallarına göre işletilmeye başlanmış,yani tamamen kişilerin mülkiyetine devredilmiştir.Örneğin Yavuz Sultan Selim, 1515 yılında Doğu Seferine giderken,Doğu ve Orta Anadolu'da büyük bir gelişme gösteren Şii hareketini bastırabilmek için,çok büyük kitleyi kırlıktan geçirmesi sonucu doğan huzursuzluğu gidermek için,Padışahlık yetkisine dayanarak, bölgenin ileri gelen ailelerinin toprak varlığını aynen tanımıştır.Yani,Doğu Anadolu'daki Kürt Beylerinin ve Kürt Hükümetlerinin objektif statülerini,aynen tanıyarak,onlarla ilişki kurulmuştur.

Siirt,Bitlis,Diyarbakır ve Malatya bölgelerinde oturan,Alevi olmayan ve kendisini destekleyen aşiretlere ve "EKRAAT BEYLERİ"ne,yani Kürt Beylerine ise "YURTLUK" ve "OCAKLIK" adı altında bırakılan toprakların ve malikanelerin feodal hukuk bakımından anlamı budur.(1)

Yavuz Sultan Selim zamanlarında Devlete sadık kaldıkları için,Bıyıklı Mehmet Paşanın arzı ile; Yurtluk,Ocaklık olarak yine Kürt beylerine ait büyük-küçük bazı yerler,Sancak itibarıyla yerli beylere terk edilmiştir.Bunların sancakları münhal olunca,hariçten kimseye verilmeyip,oğullarına,kardeşlerine ve en yakın akrabalarına bu toprak verilmiştir.(2)

Osmanlılar,Kürt Aşiret Beylerini kendilerine bağlamaya çalışırken,İdrisi Bitlisiden geniş ölçüde yararlanmışlardır.(Bu arada Kürt Hacı Rüstemin,Pir Hüseyin Bey adındaki oğluna babasının mülkünü veren Yavuz Sultan Selim,İdrisi

-
- (1)- Ömer Lütfü Barkan,15 ve 16.Asırlarda Osmanlı İmparatorluğunda Ziraî Ekonominin Hukuki ve Mali Esasları,İst. 1943,-Bak:Diyarbakır,Mardin ve Van Eyaletleri ile ilgili konular
- (2)- İ.H.Uzunçarşılı,Osmanlı Tarihi,Cilt. 2,TTKY.Ank.1949, S.272-273

Bitlisi vasıtasıyla, Şafii mezhebine mensup öteki Kürt Emirlerine de muhtariyet temin eden, Feodal bir teşkilat kurulmasına amir fermanlar göndermiştir.) Oysa, Yavuz Sultan Selim; kendisine karşı gelen ve Şiilerden yana çalışan "Ekkrat Beyleri"ni öldürtmüş ve cezalandırmıştır. Hacı Rüstem ve Kürt Talip. bunlardandır. (1)

İdrisi Bitlisi, Akkoyunluların divan kâtiplerindendir. Çaldıran Savaşından sonra, Osmanlıların hizmetine girmiş ve Sultan Selim Amasyada kışlarken, aslen Kürt olan İdrisi Bitlisi'yi, Doğu Anadolu'yu nüfuz altına almak için propağanda yapmak üzere bu bölgeye göndermiştir. Prof. Uzun çarşılı bu konuda şöyle yazmaktadır.

"Diyarbakır ve Doğu Memleketlerinin alınmasında, İdrisi Bitlisinin büyük hizmeti görüldü. Bu zat Sunni olan Kürt Beylerini görüp, anlaşarak onları Osmanlıların tarafına çekti. Bu suretle Urmiye, İtak, İmadiye, Cizre, Eğil, Bitlis, Hizan, Palo, Siirt, Hasinkeyf, Miyafarikin, Cizreyi İbni Ömer gibi beş mıntika beyi Devlete itaat edip, kendilerine eski tertipleri üzere yerlerini idare etmek için beraatlar gönderildi. Bu beylerden Palo Hakimi Cemşit Bey, Sultan Çaldıran seferine giderken itaatını arz edip orduda bulunmuştur. Devlete itaat ile, Osmanlıların yüksek hakimiyetini kabul etmiş olan bu Kürt Beyleri arasında, Bitlis Hakimi Emir Şerafettin ile İmadiye Hakimi Sultan Hüseyin ileri gelenlerindendir." (2)

Osm'anlı İmparatorluğu zamanında, birçok Kürt Hükümetlerine ve Sancaklarına raslanmaktadır. "Hükümetler" Tam Feodal nitelikte, bağımsız birliklerdir. Hükümetlerde toprak mülkiyetine,

(1) - Şehabettin Tekindağ, Yeni Kaynak ve Vesikalar Işığında Y. Sultan Selimin İran Seferi. Tarih Dergisi, sayı: 22. Mart. 1967, S. 75, a. g. e. S. 262-263

(2) - İ. H. Uzunçarşılı, a. g. e. S. 262-263

reaya ve aşiretlere Osmanlı Sarayı karışmıyordu. Bunlar, hükümetlerin egemen yöneticilerinin mülki ve uyruğu, kabul ediliyorlardı. İkincisinde ise, "Kürt Aşiret Reislerine verilen sancaklar, öteki sancaklardan ayrılmakta, aşiret reisleri idari yetkileri bakımından, hükümetlere yaklaşmaktadır. Aşiret reislerinin ellerinden toprak alınmakta ve topraklara, bir yabancı tayin edilmemektedir."

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Doğudaki Kürt hükümetleri konusunda, Evliya Çelebi, geniş bilgiler vermektedir.

Diyarbakır Eyaleti: 19 sancaktır, 5 hükümettir. Bu sancaklardan 11. i Osmanlı malı olup, Osmanlıların öteki kent ve memleketleri gibi yönetilir. 8. ini Kürt Beyleri ellerinde tutarlarki, Yavuz Sultan Selim buraları fetih ve sapt ettiği zaman "Yurtluk" ve "Ocaklık" olarak bağışlamıştır. Azilleri ve tayinleri kendilerine aittir.

Osmanlı Sancakları: Harput, Ergani, Sive-rek, Hasankeyf, Miyafarkin (Silvan), Akçakale, Habur (Bugünkü Cizre-Zaho arasında bir yer), Seyitman, Kulp, Mihrası, Tercil, Atak, Pertek, Çabakçur, Çermik. Bu yazılmaktan gezilmekten uzak bırakılmış sancakların beylerine, İstanbul'dan bir emir gönderilince, yazıya "Cenap" ile başlanırdı. Hükümetler ise şunlardır: Cizre Hükümeti, Genç Hükümeti, Palo Hükümeti, Hazro Hükümeti. (1)

17. Yüzyılın ilk yarısında, Osmanlı İmparatorluğunun idari bölünüşü üzerinde yaptığı bir incelemede, Prof. Şerafettin Turan, şu bilgiyi vermektedir. "Osmanlı devrinde 16 Hükümet ve bunların bağlı bulunduğu 16 eyalet vardır. Hükümetler : Hazro, Cizre, Tercil, Palo, Kığı, Genç, Bitlis, Hizan, Hakkari Mahmudu, Ekrat, Mihriban, Mihrivana, İmadiye, Aşti. Bunların bağlı bulunduğu eyaletlerin 7 tanesi, Diyarbakır eyaletine,

(1)- Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Cilt 1, Türkçelestiren: Zuhuri Danişman, Zuhuri Danişman yayınevi-1969, S.190

5 tanesi Van, 2 tanesi Şehrizur ve ikisi de Bağdat eyaletine bağlıdırlar.Çeşitli dönemlerde sayıları değişen hükümetlerin sayısı 16 değil, 11-13 tür."(1)

Görüldüğü gibi Doğu Anadolu'da,Osmanlı İmparatorluğu merkezi sisteminin dışında kalan birçok Kürt sancakları ve bir çok Kürt Hükümetleri vardır. Osmanlılar, buralarda timar sistemini uygulayamamışlardır.Burdaki feodal beyliklerle ittifak yapmak zorunda kalmışlardır.Yani,Kürt beylikleri ile Osmanlı sultanları arasında,bir sözsüz anlaşma vardır.Bu anlaşma gereğince,Osmanlı sarayı;Kürt beyliklerinin,bağımsız Kürt Hükümetlerinin ve aşiretlerinin iç işlerine karışmayacak,buna karşılık Kürtlerde, Osmanlıya baş kaldırmıyacaktır.Kürt Hükümetleri ve beylikleriyle,Osmanlı Sultanları arasındaki bu anlaşma,objektif bir denge nin sonucudur.

Bütün bunlara rağmen,Osmanlı İmparatorluğu devrinde,Osmanlı sarayı ile Kürt aşiretleri arasındaki ilişki gayet geniş bir şekilde Şerefname kitabında anlatılmıştır.Miyafarkin Tarihi gibi,Şerefname de,Kürt tarihinin son derece önemli kaynaklarından biridir.İngilizce, Fransızca,Rusça,Almanca,Arapça,Farsça olarak çeşitli yıllarda yayınlanan bu eser,iki cilt halinde Türkiye de çevrilerek yayınlanmıştır.(2)

Bu çok önemli kaynaktan anlaşıldığına göre, Osmanlı İmparatorluğu devrinde,Kürdistan,(Osmanlı Sultanlarının Kürt beyleri ile yazışmalarında veya Osmanlı tarihinin önemli kaynaklarında,Kürtlerle mezkûn olan yerlerin adı,bu şekilde geçer.) tamamen özel bir yapıya

-
- (1)- Şerafettin Turan,17.yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunun İdari Taksimatı, Atatürk Üniversitesi Yıllığı,AİY. Ankara-1963,S.205-207
- (2)- Şerefname,Şerefhan,Cilt:1,Kürt Tarihi,Ant yayınları,İst.1971
- Şerefname,Şerefhan,Cilt:2,Osmanlı Tarihi,Ant yayınları,İst.1971

sahiptir. Zaten yukarıda da izah edildiği gibi, gerek Osmanlı Padişahları ve gerekse Safevi Krallığı, Kürt beylerini birbirlerine karşı, bir tampon devletler olarak kullanmışlardır.

E-19. ASIRDA KÜRT-OSMANLI İLİŞKİLERİ:

19. Asırda çok karışık bir durumda bulunan Osmanlı Devletini, 2. Mahmut daha asrın başında islah etmeye çalışıyordu. Devlet için büyük bir tehlike arzeden Mehmet Ali Paşa meselesini bertaraf etmek için, Kürdistan'da teşkilat kurmağa lüzum görmüş ve 1833 te Sivas valiliğine, Mehmet Reşit Paşa'yı tayin etmiştir. Reşit Paşa, o sıralarda bazı yerlerinde isyan hareketleri beliren Kürdistanı yatıştırmaya ve aynı zamanda, muhtemel bir Mısır taarruzuna karşı gerekli tedbirler almaya memur edildi. 1838 e doğru baş gösteren Kürt hareketinin elebaşları; Bedirhan Salt Bey, İsmail Bey ve Revanduzlu Mehmet Paşa idi. Bu sonuncusu 1830 da isyan ederek, Hoşnav aşiretlerine hücum etti. 1831 Erbil ve Ranya'yı zaptetti. Ertesi yıl egemenliğini Mısır'a kadar genişletti. Öndan sonra Akra, Zibar ve Amediye zaptedildi. 1833 te Revanduz kuvvetleri, Bedirhan'ı tekrar başa geçirmek için, Zahor ve Cizre'ye girmiş bulunuyorlardı. Bu isyanları bastırma hareketleri yıllarca sürdü.

Osmanlı ordusunun Mısır'lılara mağlup olması (1839), Kürdistan'da yeni kargaşalıklara yol açtı. 1843 te Hakkari'li Nurullah Beyin ve Cizreli Bedirhan'ın isyanları başladı. Hakkari'de Nesturiler, Nurullah beyin zulmünden şikayetçi oldular. Cevap olarak Kürtler Nasturilerin yaşadığı Bervari nahiyesini, tahrip ettiler. Bu isyanlar senelerce sürdü. Kürtler 10.000 e yakın hıristiyanı öldürdüler. Büyük devletler, Kürtlerin yatıştırılması için, İstanbulda teşebbüslerde bulundular. 1847 de Osman Paşa kumandasında büyük bir kuvvet, yani Osmanlı ordusu, asî Kürtlerin üzerine yürüdü. Osmanlı orduları ile Kürt ordularının sonunda, Bedirhan ve Nurullah Bey

teslim olup Kürdistan'dan çıkarıldılar.

1804-1805 ten sonra Ruslar ile Kürtler temasa geçtiler. Bu yeni amil, çok kısa bir zamanda etkisini gösterdi. 1828-1829, 1853-1858, 1877-1878 Türk Rus harpleri, her seferinde Kürdistan'da önemli etkiler yarattı. Daha 1829 da Ruslar, harpte, bir Kürt alayını kullanmışlardır. Hıristiyanlar memleketten çıktiktan sonra, Kürtler, Kuzey ve Batıya doğru yayıldılar. Kırım harbinde Ruslar, iki Kürt alayı teşkil ettiler. Öte yandan Osmanlı orduları Kuzeye doğru hareket ettikleri zaman, Bedirhan'ın yeğeni ve eski rakibi, halk tarafından çok iyi tanınan Yazdan Şer'in reisiğinde. Botanda büyük bir ayaklanma oldu. 1877-1878 harbinden sonra, evvelâ Bedirhan'ın oğullarının idare ettiği Hakkari, Bahtinan ve Bohtan isyanları çıktı. Ondan sonra şeyh Übeydullah hareketi vuku buldu. Bu Nakşibendi tarikatinin mensubu, Osmanlı devletine tabi muhtar bir Kürdistan, kurmayı tasarlıyordu. (1)

F- TANZİMAT DÖNEMİNDE:

Tanzimatla birlikte, özellikle Avrupanın etkisi ile, ilişkilerin bünyesinde değişiklikler olmuş, bu devirde Osmanlı İmparatorluğu, Doğu Anadolu üzerinde yer-yer başarı sağlayan yeni taktikler uygulamıştır. Kürt halkı; Ermenilerle çarpıştırılarak, Ermenistan'ın kuruluşu başarısızlığa uğratılmıştır. Bu uygulama, Hamidiye Alaylarının kurulması ile ilgilidir. Bu alayların kurulması ile, Osmanlı İmparatorluğu iki bakımdan yarar sağlamayı düşünmüştü. Birincisi; Kürt aşiretleri arasında, zaten mevcut olan çatışmaların silâhli ve resmi olarak sürdürülmesini sağlayarak, Kürt Halkının Merkezileşmesini ve birlik olmasını önlemek.

- (1)- İslam Ansiklopedisi, Kürtler Maddesi, Sayfa; 1005-1006
- Motke, Türkiye Üzerine Mektuplar, İş Bankası Yayını, ANK. 1961

İkincisi; Müslüman Osmanlı halkları (Kürtler, Araplar, Türkler vb.) arasında, birlik ve beraberliği sağlayan hilâfet kurumu ve dinci ideolojiyi kullanarak, Ermenilere karşı bitmek tükenmek bilmiyen bir savaşın başlatılmasıdır.

Abdülhamit; Kürt Aşiretlerinin bu özelliklerini kavrayarak ve buna göre bir politika izliyerek, Osmanlı Sarayı yönünden başarılı bir tutum ortaya koymuştur. Osmanlı Sarayı, Halkların birbiriyle çarpıştırılmasının sonucu olarak meydana gelen dengeden, geniş ölçüde yararlanarak, Doğu Anadolu'da her zaman mümkün ve muhtemel kendine karşı başkaldırmaları önlemiştir.

Meydana gelen bu denge politikasının, sadece Doğu Anadolu'da değil, İmparatorluğun çeşitli iç politikaları karşısında da, oynadığını görüyoruz. (1)

G-19. ASIRDA KÜRT-ERMENİ İLİŞKİLERİ:

1878 den sonra Osmanlı İmparatorluğunun zayıf düşmesi, Berlin Muahedesi'nin Ermenilere İslâhat, Kürtlere ve Çerkezlere emniyet vâdeden 61. maddesi; Osmanlı Hükümetinin İslâhata karşı gizli mukavemeti ve 1885 ten itibaren Ermeni ihtilâl hareketinin Rusya, İsviçre ve Londra'ya bağlı olarak gelişmesi, Kürt derebeylerinin sultanı altında yaşayan Ermenilerin o zamana kadar sulh içinde geçen hayatlarını karıştırdı. Aynı zamanda Kürtler ile Ermeniler arasındaki ilişkiler bozuldu.

Berlin Antlaşması'nın 61. maddesi şöyle idi:

"Babıalî, Ermenilerin yaşadıkları vilayetlerde; mahalli ihtiyaçların gerekli kıldığı İslâhat ve düzenlemeyi vakit geçirmeden yapmalı ve Ermenilerin emniyetini, Kürtlerden ve Çerkezlere koruyacağını taahhüt eder."

(1)- Enver Ziya Karal, Osmanlı Tarihi, Cilt:8, TTK, ANK.1962, S.542 Vd.

- Tevfik Çavdar, Osmanlıların Yarı-Sömürge Oluşu, Ant yayınları, İst.1970, S 49

Buna benzer bir hüküm, Ayastefenos Antlaşmasınının 16.maddesinde de vardır.

1849 yazında, Sason'da Ermeniler ve Kürtler arasında kanlı mücadeleler oldu. Ermenilerin oturduğu Talorik nahiyesi, içindeki köylerle birlikte, tahrip edildi. Sason olayları Ermenilerin harekete geçmelerine ve Hamidiye alaylarında örgütlenen Kürtlerin, Ermenilere karşı sürekli bir çarpışmaya girmesine yol açtı. Bu arada 1895 yılında Hakkari Kürtleri arasında, çabuk bastırılan bir isyan teşebbüsü oldu. Bu hareket hıristiyanlara karşı değildi. 20. asrın başından ise, Kürtler ile Ermeniler, genel olarak sakin bir yaşama biçimi sürdürmüşlerdir.

20. asrın başlangıcında Kürt hareketlerinin mutlak merkezleri haricinde, yeni bir sima olarak Diyarbakır Halep arasında Şahri Ravan (Viranşehir) nahiyesinde, Milan aşireti reisi İbrahim Paşa, Mahmut Timavi ve Ayyuk ortaya çıktı. Bunlar Hamidiye alaylarının komutanları idi. İbrahim Paşa, adeta müstakil imiş gibi hareket ediyordu. 1908 de ikinci meşrutiyet ilân edildiği zaman isyan etti ve Abdülaziz dağlarına çikarak, orada öldürüldü. (1)

H-OSMANLI İMPARATORLUĞUNUN ETNİK YAPISINA

GENEL BİR BAKIŞ :

Evvela şu noktayı belirtmekte, büyük yarar vardır. Osmanlı İmparatorluğunun bir milli devlet olmadığını ve çeşitli ırk, dil, din ve tarihi kök farkları gösteren bir halklar topluluğu olduğunu gösteren niteliğini belirtelim.

Örneğin, Doğu Yüksek Yaylalarındaki Kürtlerle, Batı Rumeli'nde yaşayan Arnavutlar, yahut

(1)- İslam Ansiklopedisi, Kürtler Maddesi, a.g.e. Sayfa; 1107

- Şevket Süreyya Aydemir, Enver Paşa, Cilt:1, 1860-1908 Remzi Kitap Evi, İst. 1970, Sayfa; 380

Yemendeki yerliler, Anadolu'daki Rumlar, Ermeniler, Rumeli'ndeki İslâvlar ve nihayet buların hepsi ile, bu İmparatorluğun sahibi görünen Türkler arasında, hiç bir irki yakınlık yoktur. Bu durum genellikle bütün İmparatorluklar için böyledir.

Asya Türkiye'sinde Anadolu, Kürdistan, Ermenistan, Suriye, Hicaz, Yemen çöller mıntıkası yüzölçümünü 1.668.000 kilometre kare ve nüfusunu, 17 milyon 500 bin tahmin edebiliriz. Bu nüfusa Sırp, Bulgar ve Ermenilerin nüfusunda eklediğimiz zaman, şöyle bir tablo elde edilmektedir:

Osmanlı İmparatorluğunun Irki ve Demgrafik Durumu, (1879-1908):

Türk	12.500.000
Arap	6.000.000
Arnavut	700.000
Rum	2.000.000
Bulgar	700.000
Sırp	700.000
Ermeni	1.250.000
Kürt	1.250.000
T O P L A M :	25.100.000 (1)

İmparatorluğun çeşitli halklardan oluştuğu bu görünümüne rağmen, İmparatorlukta milliyetler meselesi yoktu. Temel ideoloji, "İslam Ümmeti" ideolojisi idi. Bu ideoloji ise, Hilafet kurumu tarafından temsil ediliyordu. Bu ideoloji, İmparatorluk içindeki çeşitli müslüman halkları, aynı yöne doğru kanalizasyon ediyor, onlara ruh ve heyecan veriyordu.

(1)- Şevket Süreyya Aydemir, Enver Paşa 1. Cilt, (1860-1908), Makedonyadan Orta Asya'ya, Remzi Kitapevi, İst. 1970, s. 330

Daha önce de değindiğimiz gibi, Osmanlı İmparatorluğunda milliyetçilik akımlarının gelişmesi 19. asrın ortalarına doğru başlamış, gittikçe yoğunluk kazanarak devam etmiş, gerek müslüman ve gerekse hıristiyan halkların İmparatorluktan kopması ve bağımsız devletler kurmaları ile sonuçlanmıştır.

1-OSMANLILARIN SON DÖNEMİ :

19. asrın son yıllarında, Osmanlıların da içine düştükleri karışıklıklardan kurtulmak için, değişik fikir akımlarının ortaya çıktığını görüyoruz. İkinci meşrutiyetten önce, Genç Türklerin faaliyetleri, daha sonraki tarihlerde ise "Türkçüler" "İslâmcılar" ve "Osmanlılar" arasındaki mücadeleler, İmparatorluğun son döneminin, yoğun bir fikri tartışmaya sahne olduğunu göstermektedir. Bu yoğun tartışma içinde, Osmanlılığın tek başına "Türkçü" olarak alınmadığı, bir çok halkların bütünlüğü şeklinde yansıtıldığını görüyoruz. Devletin içine düştüğü karışıklıktan ve birliği kurtarmak için hazırlanan planlardan, şu bilgilere rastlıyoruz:

"Her seçim için her yerde, orada ne kadar halk varsa o kadar sandık bulundurulması gerekmektedir. Kürtler, Türkler, Çerkezler, Ermeniler vb..., ayrı ayrı temsilci seçeceklerdir. Maksat ve menfaatleri bir olduğu halde, durumları ayrılık arzeden, bu ayrılık yüzünden bazı felâketlerle karşı karşıya olan Kürt, Arap, Ermeni, Türk vb..., vatandaşlarımızın kuvvetini bir araya toplamaktır."

Savaş yıllarında, büyük bir gelişme gösteren "Türkçülük"ü, yabancılara anlatmak için yazdığı bir yazıda Ağaoğlu Ahmet, şöyle demektedir:

"Türk milliyetperver hareketi, siyasetle meşgul değildir. Bu hareket hakimiyete yeltenmez, kimsenin hukukunu eksiltmez, kimseye hususi ve imtiyazlı bir mevki kazandırmak istemez. Bu hareket, Türklere olduğu kadar, bütün milletlere de hürmet olunmasını talep eder. Hareket, ahlâki ve

sosyolojiktir.Bu cihetle Türklere olduğu gibi, diğer milliyetlere karşı da,sevgi ve anlayışla doludur.İster Arap,ister Kürt,ister Ermeni ve başkaları,birbirlerine eşit olarak,birbirlerini sıkmayarak,birbirlerine fenalık etmeyerek ilerlesinler,inkişaf bulsunlar.Bir Türk milliyetperveri indinde,Arapların ve ötekilerin lisanı,milliyeti,kendi lisan ve milliyetine yakın bir hürmete haizdir."(1)

Görüldüğü gibi;Osmanlı imparatorluğunun son devirlerinde ortaya çıkan çeşitli siyasal akımlar,imparatorluk bünyesindeki çeşitli halklara Türk,Kürt,Ermeni,Arap,Rumlara eşit haklar tanıyor. "Türkçülük" "Osmanlılık","İslamlık", gibi akımlar da,hep bu anlayışı belirtiyorlar. Bu son derece önemli eşitlik fikirlerini,Mustafa Kemal de kurtuluş savaşı boyunca kullanmıştır.

11-KURTULUŞ SAVAŞI DÖNEMİNDE KÜRT HALKI:

Kurtuluş savaşının temel karakteri,Anti-emperyalist,yani Osmanlı imparatorluğunu sömürgeleştiren güçlere karşı olmasıdır.Fakat bu savaş,Anti-feodal bir savaş olmadığından,demokratik hakların savunuculuğunu yapan ilkelere,bu savaşta,yeterince yer verilmemiştir.Bu özellikle Doğu Anadolu'da bariz olarak görülmektedir.

Kurtuluş savaşının,Anti-feodal bir hüviyete bürünmüş olması,dinci ideolojinin geniş çapta kullanılmasına yol açmıştır.Özellikle,Erzurum ve Sivas Kongrelerinde,Mustafa Kemal tarafından "dinci ideoloji" geniş ölçüde ve başarılı bir biçimde kullanılarak,Doğu Anadolu'daki Kürt halkı savaşa kazandırılmıştır.

(1)- Enver Ziya Karal,Osmanlı Tarihi,Cilt 8,TTKY,Ank.1962,a.g.e.Sayfa;542

- Yusuf Hikmet Bayur,Türk İnkilâbı Tarihi,Cilt;2,Kasım:4,TTKY,Ank.1952,a.g.e. S.434-435Sözü geçen paragrafım, seçimlerle ilgili pasajı

Mustafa Kemal "Mutki'de aşiret reisi Hacı Mustafa Beye, Bitlis Küfrevizâde Şeyh Abdülbaki Efendi Hazretlerine, Şirnaklı Abdurrahman Ağa Hazretlerine, Derşevli Ömer Ağa Hazretlerine, Mışarlı Resul Ağa Hazretlerine, Şeyh Mahmut Ağa Hazretlerine, Nesrinli Şeyh Ziyarettin Efendi Hazretlerine, Garzanda Ruesadan Cemil Çeto Beye" yazdığı mektuplarda, özellikle şöyle demektedir:

"Zât-ı Fazilânelerinizin, harbi umuminin imtidanınca, Osmanlı Ordusunda ifa eylemiş olduğunı himmedatı bergüzidelerine ve makamı muallayı hilafet ve saltanata göstermiş olduğunuz ravabıtı kalbiyelerine, yakından muttali bulunuyorum. Bu sebeple zât-i alinize kalben pek büyük hürmetim vardır.

Bugün makamı hilafetin, saltanat-ı Osmaniyenin ve vatani mukaddesemizin, düşmanlarımız tarafından nasıl rencide edilmekte ve vilayeti şarkiyemizi Ermenilere hediye edilmesinde ısrar edilmekte olduğu, malumu arifaneleridir." (1)

Dinci ideolojinin kullanılmasını, yalnızca Mustafa Kemal'in söz ve yazılarında görmüyoruz. Kurtuluş Savaşı yıllarında, 15. Kolordu Komutanı ve daha sonra Doğu Cephesi Komutanı Kazım Kara Bekir'e yazdığı bir yazıda, şöyle demektedir: ".....Kürdistan'ın müteaddit beylerinden aldığım telgraflarla, dağıtılan Kürt Kulübünün hiç bir Kürdü temsil etmediği, bir kaç serserinin teşebbüsü sonunda kurulduğu ve vatan ve milletin tamamen müstakil ve hür yaşaması uğrunda her fedakarlık ve bapla, emirlerinize amade buldukları bildirilmektedir.....bu sebepten ben Kürtleri; öz kardeş olarak ve hatta tek milleti, bir tek nokta etrafında birleştirmek ve bunu Cihana 'Müdafai Cemiyetleri' vasıtası ile göstermek azmindeyim." (2)

(1)-Nutuk, Cilt: 3, vesikalar"vesika; 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53"

- Sebahattin Selek, Milli Mücadele, Ulusal Kurtuluş Savaşı, İst. 1970, S. 241-44

(2)-Kazım Karabekir, İstiklâl Harbimiz, Baskı-1969, İst. Türkiye yayınları, S. 155

Öte yandan Mr.Noel adındaki bir İngiliz subayının,Doğu Anadolu'daki gezi ve incelemelerine karşılık olarak Mustafa Kemal, "Kürtler kayıtsız şartsız Türk kardeşlerinden ayrılmayacaklarını,bu uğurda son nefeslerine kadar çarpışmaya,hayatlarını feda etmeye hazır olduklarını bildirmişlerdir.Ve Mr.Noel'in kışkırtıcılığına aldırmayarak,hattâ vermek istediği külliyetli miktarda parayı da kabul etmiyerek,hamiyetlerini ve namusluluklarını göstermişlerdir."(1)

Mustaf Kemal,Kurtuluş Savaşı boyunca,"Dinci ideolojiyi" sık-sık kullanmakla birlikte yabancı yabancı etkenlerin teşebbüslerini de, önlemek istemiştir.

Bir yazısında;

".....Siverek Mebusu Bekir Sıtkı Bey büyük çoğunluğu Türk ve Kürt olan Diyarbakır halkını,islâm topluluğu ve Osmanlı birliğinden çıkmayı,katiyyen akıllarından geçirmedikleri ve esasen Şerif Paşayı da tanımadıklarını anlattığını söylemiştir."(2)

Siverekliiler tarafından,İstanbul'a gönderilen bir telgrafta,şöyle denilmektedir;

".....İslâm birliği ve Osmanlı topluluğu ve halifelik idaresi dışında,herhangi bir idare altında yaşamak,bizim için imkânsız olup,böyle bir idarenin kurulması ve yaşatılması için;seller gibi kan akıtılması,yüzbinlerce insanın yok edilmesi,bakımlı yerlerin harabeye çevrilmesi dahi yetmez ve savaş ateşini yakmaktan öteye bir işe yaramaz." Denilerek,dış etkenlerin ve bölücü girişimlerin red edildiği,belirtilmektedir.

- Atatürk'ün Tamim,Telgraf ve Beyannameleri,4.Tiyje(1917-1948,Ank.,1-4,Sayfa;34

(1)- Atatürk'ün Tamim,Telgraf ve Beyannameleri,Sayfa;43

(2)- Mahmut Goloğlu,3.Mesrutiyet,1920,
Ankara-1970,Sayfa ;81

Hakkari bölgesinden gönderilen bir telgrafta da ;

".....Barıştan sonra memleketimizin ruhi ve içtimai durumuna tamamiyle uygun, bilgili bir idare kuracağı kesinlikle ümit edilen Osmanlı Hükümetinden; daha adil bir hükümete, İslâm Halifesinden daha güçlü bir dayanağı, Türklerden daha cana yakın ve iyi niyetli vatandaşa bütün dünyada rastlanamayacağını, biz Kürtler ilan ederiz."denilmektedir.

Hasankale'den İstanbul'a gönderilen bir telgrafta ;

".....Biz Kürtlerin, Türk kardeşlerimizle birlikte, halifemizin etrafında birleşmekten ve dünyanın sonuna kadar beraber yaşamaktan başka bir dileğimiz yoktur." denilerik , dış tesirlerin bölücü çabalarına karşı olduğu ve Mustafa Kemal'in benimsendiği açıkça görülmektedir.

Bu belge ve yazılardan anlaşılıyor ki, Doğu Anadolu'daki Kürt halkının Kurtuluş Savaşına katılmalarında "Dinci ideolojinin" başarılı bir biçimde kullanılmasının, büyük etkisi olmuştur. Kürt Aşiret reisleri, Mustafa Kemal'e Padişahı, Halifeyi ve islâmı kurtaracağı için, evet demişler ve onun yanında yer almışlardır. Yani Savaş yıllarında millet ideolojisinden çok "Dinci (Ümmetçi) ideoloji" ağır basmıştır. Her ne kadar "Dinci ideoloji" kullanılmışsa da, halkların kardeşliği, bu Arada Kürt ve Türk halkının kardeşliği, özellikle istenmiştir.

Mustafa Kemal, Malatya Mutasarrıf vekili aracılığı ile Hacı Kaya ve Şatzade Mustafa Ağalara 15 Eylül 1919 tarihinde çektiği telgrafalarda, şöyle demektedir ;

"Padişah ve millet hainlerinin yalanlarına kapılarak, maazallah islâm kanı akıtılması ve günahsız, zavallı Kürt kardeşlerimizden bir çoğunun Osmanlı Askerleri tarafından öldürülmesi gibi, dünya ve ahirette, pek elim bir sonucun meydana gelmesini önlemek konusundaki gayretleriniz, Sivas umumi kongresince takdir ve şükranla karşılanmıştır. Sizler gibi Din ve namus sa-

hibi büyükler oldukça, "Türk ve Kürt"ün birbirlerinden ayrılmaz iki öz kardeş olarak yaşamakta devam edeceği ve hilafet etrafında sarsılmaz bir vücut halinde kalacağı, şüphesizdir. Cenabıhak nesaimizi meşkur eylesin."

Mustafa Kemal, 1920 Mayısında TBMM de yapmış olduğu önemli bir konuşmada, halkların kardeşliği konusunu ele alarak şöyle diyordu:

"Meclisi alinizi teşkil eden zevat yalnız Türk değildir, yalnız Kürt değildir, yalnız Çerkez değildir, Laz değildir. Fakat hepsinden mürekkep anasırı islâmiyedir. Samimi bir mecmuadır. Binaenaleyh muhafaza ve müdafaasıyle içti gal ettiğimiz millet, bittabi bir unsurdan ibaret değildir. Muhtelif anasırı islâmiyeden mürekkeptir. Bu mecmuayı teşkil eden her bir islâm unsur, bizim kardeşlerimiz ve menfaati tamamen müşterek olan vatandaşlarımızdır.

Bunlar karşılıklı olarak, birbirlerinin irki özelliklerine, hukuklarına riayet ederek ve karşılıklı saygı duyarak yaşayacaklardır." (1)

Burada incelenmesi gereken bir belge de 20-23 Ekim 1919 tarihlerinde Amasyada toplanan Mustafa Kemal, Hüseyin Rauf ve Bekir Sami Beylerin, birlikte ele aldıkları bir protokoldür. Burada üç protokol imzalanmıştır. Bu protokollardan birinci ve üçüncüsü, Nutkun vesikalari arasında yayınlanmıştır. Kürt sorunu ile ilgili ikinci protokol ise, Nutka bazı çıkarmalarla girmiştir.

Anayasadaki protokolün, ikincisinin birinci maddesinde, şöyle denmektedir:

"Beyannamenin birinci maddesinde, Osmanlı Devletinin tasavvur ve kabul edilen hududu, Kürt ve Türklerle meskun olan araziyi ihtiva ettiği ve Kürtlerin Osmanlı Camiasından ayrılması imkânsızlığı izah edildikten sonra, bu hususu en asgari bir talep olmak üzere temin edilmesi ge-

(1)- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt: 1, Sayfa; 3

// - Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri, Sayfa; 63

rektiği, müstereken kabul edildi. Bundan başka, Kürtlerin serbestçe gelişmelerini temin için irki ve içtimai hakları, aynen kabul edildi. Böylece yabancıların Kürtler üzerinde yapacağı propağandaların, bu şekilde önünün alınacağını, Kürtlerce malum olması hususu belirtildi."(1)

Savaş yıllarında, ısrarla ve titizlikle üzerine eğilen ve Kurtuluş Savaşının kazanılması için, ustaca yürütülen Kürt-Türk kardeşliğinin, günümüzde, Kürt yok şekline dönüşmesi ve Kürt olmaktan dolayı insanların horlanması, Kürtlerin varlığından söz edenlerin suçlanarak yargılanmaları üzerinde durulması, oldukça önemli bir konudur.

O günlerde birliği kurmak için, üzerinde titizlikle durulan "Türk-Kürt Kardeşliğinin", bugünlerde inkâr yoluna gidilmesi, egemen sınıfların sürdürdüğü bir oyun ve faşist düşüncenin bir ürünüdür.

III- LOZAN KONFERANSI :

Kürtlerin ayrı bir halk oldukları, fakat tarih boyunca Türklerle beraber yaşadıkları, Lozan Barış Konferansı'nda mürâhaz heyeti başkanı İsmet İnönü tarafından belirtilmiştir.

Türk mürâhaz heyeti başkanı İnönü, konferansta yaptığı konuşmada özetle ;

"Kürtler eskiden beri, kendi istekleriyle Türk yönetimine geçmişler ve mukadderatlarını Türklerinkine bağlamışlardır. Yüzyıllardır Türkler ve Kürtler.....adet, din ve ahlak birliği ile, birbirlerine bağlıdırlar."

"Birinci Dünya Savaşında, Kürtlerin kötü savaştıkları konusunda ileri sürülen iddia doğru değildir. Aynı amaca ve aynı dileğe ulaşma yolunda Kürtler, gerek dünya savaşında ve gerekse ulusal kurtuluş savaşında, büyük bir sadakat-

- (1) - Faik Reşit Onat, Amasya Protokolleri, 1-2-3 Protokol, Tarih ve Basımevi-1961, Sayfa; 360-361
- Şevket Süreyya Aydemir, Tek Adam, Remzi Kitapevi, 2. Cilt, Sayfa; 229

la savaşmışlardır. Muhtariyet sorunu ise, kullanılan isim ne olursa olsun, gerçekten müstemleke olacak bir ülkede, bir yabancı devlet yurttaşlığı ile şimdiki durumunu değiştirecek Kürt bulmak, çok güçtür. Kürtler, yabancı müdahalesiyle kurulacak bağımsız bir yönetimde, memleketin geleceğine fiilen hiç bir müdahaleleri olmayacak ve tüm işlerini kendilerini temsil etmeyen bir Hükümet ve meclis yürütecektir. Oysa bugün Türkiye'de Kürtler, Türkiye'nin yönetiminde söz sahibi bulunmaktadırlar."

"Kürtlerin Türklerle bir arada yaşamak istemedikleri görüşü, Kürtlerin değil, yabancılardan tezgâhladıkları bir görüştür. Ancak para ve çeşitli çıkar karşılığı ve aşırı milliyetçi duygularla, dış etkenlerin görüşünü benimsiyen ve bu fikrin savunuculuğunu yapan Kürtlerin olması da, son derece doğal bir şeydir. Yalnız öz Kürt çocuklarının başka devletlerin iftirasına alet olarak yaşamak ile, kendi yurdunda Türklerle kardeşçe ve hakimce yaşamaktan hangisini tercih edecekleri meselesinde, kimse tereddüt edemez."

Yine Lozan Konferansında Musul Vilayeti'nin kime verileceği konusu tartışılırken, İngiliz Siyasi Heyetinin dayandığı etnik, siyasal, tarihi nedenlere karşılık, Türk temsil heyeti aşağıdaki görüşleri öne sürerek ve bundan da şeref duyduğunu belirtmiştir.

"....."

Gerçekten yüzyıllardır bu iki halk....., inanç, özlem ve töre bakımından olduğu kadar, gelenek ve görenek bakımından da birleşmiş olarak, tam bir uyum içinde yaşamaktadırlar. Kürtlerin kendi istekleri ile, Türk yönetimi altına geçtiklerini ve kaderlerini Türkiye'nin kaderine bağladıklarını, tarih göstermektedir. TBMM Hükümeti, Türklerin olduğu kadar Kürtlerin de hükümetidir.

Çünkü; Kürtlerin gerçek ve meşru temsilcileri, Millet Meclisine girmiştir ve Türklerin temsilcileri ile, aynı ölçüde, ülkenin hükümetine

ve yönetimine katılmaktadırlar.....

.....
Gerçekten şunlar çok iyi bilinmektedir; İngiliz birlikleri bu halkla sürekli olarak savaşmak durumunda kalmıştır. Irak hükümetinin askere aldığı Kürtler, Türklerden yana geçmek için, elverişli her fırsattan yararlanmışlardır. İngiliz uçak filolarının Türkiye Kürt köylerini, Türkiye'ye karşı bağlılıklarını göstermeleri, onları yıldırarak engel olmak için, çoğu zaman bombardıman etmeleri gerekmiştir."

"Bitlis" 1914 te patlak veren olay, bir kaç yabancı konsolosun kışkırtmaları sonucudur. Hiç bir önemi yoktur ve yalnız o yerle sınırlı kalmıştır. Bu olayla işbirliği etmiş sayılan kişilerden birinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi arasında bulunması, olayın niteliğini daha iyi gösterebilir. İngiliz temsilci heyetine gösterilen Der-sim olayı da, aynı niteliktedir. Herhangi bir neden yüzünden Türk ülkesinin bir noktasında ortaya çıkan ve belirli bir yerle sınırlı kalan olayları, hiç bir bakımdan, o yer halkının Türkiye'den ayrılmak isteğinde bulunduğu yolunda yorumlanamayacağı, açıkça bellidir. Kaldığı bu gibi olaylar, her yerde görülmektedir."

"Son savaşlarda Kürtlerin kötü dövüşmüş olduklarının söylenmesine gelince, Türk temsilci heyeti; Dünya Savaşına ve Bağımsızlık savaşına katılmış Türk ordusunun, bütün komutanlarının yurdun kurtuluşu için, Kürt halkının yaptığı hizmetleri ve katıldığı fedakarlıkları, saygı ve hayranlıkla söylemeyi bir ödev bilmektedir."

"Açıklamalarımızın bu kısmında da, özerklik sorunundan söz etmek kalıyor. İngiliz temsilci heyetinin söylediğine göre, İngiltere Kürtlere özerklik vermek isteğinde imiş de, Türkiye, bunu vermeye yanaşmıyormuş. Kürtler Türkiye'de her zaman yurttaşlık haklarını-

dan yararlanmışlardır.Siyasal ve sosyal bakımlardan,her zaman işbirliği yaptıkları Türk Hükümetini,yabancı bir hükümet saymamışlardır.Türkiye Büyük Millet Meclisinde,Millet vekilleri de vardır."

.....
"Böyle bir durumda kendilerini temsil etmeyecek bir hükümet ve parlamentoda uzaktan yönetilecek ülkelerinin kaderi üzerinde,hiç bir gerçek etkileri olmayacağını,Kürtler bilmektedirler.

Yurttaşlık haklarını ve yetkilerini kapsamayacak olan ve sözde özerk bölgelerinin halklarına tanınacağı söylenen haklar,Kürt soyu gibi üstün bir soyu,hiç tatmin etmeyecektir.

Musul Kürtleri için olduğu kadar,Anadolu'nun öteki yerlerindeki Kürtler için de geçerli olan düşünceler,Musul Vilayetinin Doğu kesiminde oturanlara,4 yıldan beri söz verilen yalancı özerkliğin kendilerine neden hiç çekici görünmediğini ve gerçekten sömürge yönetimi altına alınmış bir halk durumuna düşürülmüş insanların kaderine ortak olmayı kabul etmeye,onları neden inandıramadığını açıklamaktadır."

.....

" 3- Tarihi Nedenler :

....."
İsmet İnönü'nün konuşmasını cevaplandıran İngiliz Temsilci Heyeti Başkanı,konuşmasının bir yerinde ;

L O R D

".....
Şimdi Kürtlerin durumunu inceliyelim.Bunların sayısının 750 bin ile 800 bin arasında bir toplam nüfus içinde,455 bin olduğunu daha evvel söylemiştim.Kürtlerin Türk soyundan olduğunu,ilk defa,bunu çıkaran tarihi belgelerinden birini kaleme alan Türk temsilci heyeti olmuştur.Bu

güne kadar, hiç kimse bunun böyle olabileceğini aklına bile getirmemiştir. Bu halkın kökeni, oldukça karanlıktır. Dip noktalarından birinde İsmet Paşa, Kürtlerin Turan asıllı olduğunu görüşünü öne süren, tek bir kaynak gösterememiştir. Fakat bu görüşe, en yetkili yazarlar katılmadıkları gibi, gerçekte de bu görüşü hiç kimse paylaşmamaktadır.

Kürtlerin İran soyundan olduğuna, genel olarak, herkes birleşmektedir. Kürtler bir İran gibi konuşmaktadırlar. Görünüşleri, Türklerinkinden tamamiyle ayrılmaktadır. Ben Kürtlerin memleketlerinde bulundum.

Kürtlerin yanında kaldım. Bu konuda bir uzman olduğumu iddia etmekle birlikte, kendimin, her zaman bir Kürdü Türkten ayırt edebileceğime bahse girerim. Kör değilsem, birini öteki ile karıştırmam. Türk olarak sahip çıkılmak istenilen bu Kürtler, yüzyıllar boyunca dağlarda kendi başlarına bağımsız yaşamışlardır. Kürtler, İstanbul'dan gelen her türlü müdahalelere karşı direnmişlerdir. Türk Hükümetleri, Güney Kürdistan üzerinde etkili bir otorite kuramamışlardır.

".....
İsmet Paşa'nın öne sürdüğü, bir-iki noktaya cevap vermek isterim. İsmet Paşa, Kürt ülkesinde yayınlanan bildirilerin, neden Türk dili ile yazılmış olduğunu sormuştu. Buna şöyle cevap vereceğim. Kürtler çoğunlukla okuma-yazma bilmemektedirler. Bizim başlattığımız Kürt yazısı ile, öğretimin çok gelişmesi, vakit bulamamıştır. Şimdiye kadar, Güney Kürdistan'da yazılı hiç bir Kürt dili yoktur. Öte yandan, İsmet Paşa, Ankara Paramentosunda bir çok Kürt Millet vekili olduğunu söylemiştir. Olabilir. Fakat Parlemtoda Güney Kürdistan'ın tek bir Milletvekili olduğunu, ciddi surette iddia etmektedir? Herhangi bir zaman Sü-

leymaniye'den tek bir Milletvekili çıkmış mıdır? Ankara'nın Milletvekillerine gelince, onların nasıl seçilmiş olduklarını, kendime sormaktayım. Halk oyu ile seçilmiş tek bir Milletvekili var mıdır? Bütün bu insanların doğrudan-doğruya atanmış oldukları ve bunlar arasında bir kısmının dil bilmedikleri için, meclis çalışmalarına katılmadıkları herkesçe bilinmektedir. Bu yüzden Ankara'da Kürt topluluğunun (cemaatinin) parlamentoda temsil edildiği iddiasına, çok ağırlık vermek gerektiğini sanmaktayım....."

Aynı oturumda Lord Gurzon'a İsmet İnönü şu cevabı vermiştir :

"....."

Lord Gurzon, Kürt Milletvekillerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne seçilmelerinin dürüstlüğünden şüphe eder görünmüştür. Bütün dünya bilmelidirki, Türkiye Büyük Millet Meclisi; Türk Halkının gerçek ve serbest seçilmiş temsilcilerinden meydana gelmiştir. Türkiyede oturan herkes-Kürtler gibi Türkler-de-aynı ölçüde seçmelidir. Onların seçtikleri kişiler, Büyük Millet Meclisi'nde, eşit haklardar yararlanırlar. Büyük Millet Meclisi'nde bir ulusun en yetkili temsilcileri ile, doğrudan doğruya yönetilmesinin en belirtici örneğini, dünyaya vermektedirler. Üzülerek söylemek gerekirkki, Musul Milletvekilleri bu mecliste bulunmamaktadırlar. Fakat onların yokluğu, yalnız işgal yüzünden serbestçe seçim yapılmamasının imkansızlığındandır. Bu örnek, Kürtlerin Büyük Millet Meclisinde temsil edilmemiş olduklarını değil, fakat seçimlerin Türkiye'de ne ölçüde dü-



zenli olduğunu, bir kez daha ispatlamaktadır.

....." (1)

IV- 1923-1945 DÖNEMİNDE KÜRT HALKI :

Kurtuluş Savaşı yıllarında görüldüğü gibi, bizzat Mustafa Kemal tarafından, Kürt Halkının objektif varlığı kabul edilmiş ve kendi ifadesi ile, Anadolu'daki çeşitli Halklar arasında eşitlik esasına dayanan ilişkiler kurulması benimsenmiştir.

Bu konuda önemli çalışmaların da olduğu, tarihi belgelerden görülmektedir. Zaten Kürt aşiretleri de Anadolu'daki Devrimci mücadeleyi, bu koşullar altında desteklemişler ve eşit şartlar altında, savaşa girmişlerdir. Halkların eşitliği konusundaki tutum, 1923 yılındaki Lozan Barış Konferansında da devam etmiş, özellikle Türkiye Başdelegesi İsmet İnönü ve İngiliz Başdelegesi Lord Gurzon, Kürtlerin objektif varlığından ve haklarından uzun uzadıya söz etmişlerdir. Ancak, Cumhuriyetin ilânından hemen sonraki dönemlerde, durum tamamen değişmiş, Kürt halkının objektif varlığı, Anayasal demokratik hakları, dil ve kültürü red edilerek, hızlı bir asimilasyon (özümleme) başlamıştır. Bu dönüşüm nedenlerini, burada açıklamanın gereğini duymuyoruz. Bir çok bilim adamları, konuyu genişçe açıklamaya çalışmışlardır.

Burada önemli bir çelişmeyi, mahkemenize sunmayı faydalı buluyoruz. Bilindiği gibi; bilim objektif gerçeklerden hareket ederek, özellikle sosyal bilim, mevcut objektif gerçekler üzerine bazı varsayımlar koyarak, analizler yapar ve her seferinde geniş ve yeni sonuçlara varır.

(1)- Cemil Birsnel, Lozan, II. Kitap, İst. 1943, Sayfa; 217-232

- Seha L. Meray, Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar, Belgeler, Takım 1, Cilt 1, Kitap 1, A.S.B.F. Yayınları, S. 342-371

Şimdiye kadar var olan objektif bir gerçeği red etmenin, ya da yok saymanın bilim olduğu, dünyanın hiç bir yerinde görülmemiştir. Her nedense Türkiye'deki bilim adamları, Kürt Halkının objektif varlığını red ederek, "Kürtler Türktür" diyerek bilim yaptıklarını sanmışlardır. Oysa, objektif bir gerçeği red etmek yada yok saymak, günümüzde kesinlikle bilim sayılmamaktadır. Bu konuda; bazı ispatlamalara çalışmak, mevcut olan Kürt halkının objektif varlığına olduğu kadar, bilime de büyük bir saygısızlıktır.

Ön cephesinde "Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir" yazılan Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin, en büyük talihsizliği de budur. Gerçekten de, "Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir". Fakat ilim yapmanın asgari şartı da varolan objektif gerçeklerden hareket etmektir. Kürtlerin Türk olduğu konusundaki iddia ve ispatlamalar, bugün geçerli değildir. Özellikle Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesindeki bilim adamları(!) tarafından ileri sürülmesi de, gerçekten çok acıdır.

Özellikle 1925 yıllarından sonra, Üniversiteler ve çeşitli siyasal Kurumlar yanında Türk ocağı da, Kürtlerin Türk olduğu görüşünü işliyor, bunu geniş halk kitlelerine mal etmeye çalışıyordu. Kürtlerin asimile olmasına taraftar ve onları inkara çalışan Türk ocağı, Kürtlere ait eserleri çevirmekten de geri kalmıyordu. 1925 yılından sonra Türk Ocağı tarafından çevrilen, fakat basımı ve dağıtımı engellenen eserler şunlardır :

- 1- Kürtlere Dair Arap Menbalarında Mevcut Haberler, "Zakiri Kadiri bey tarafından istihraf",
- 2- Kürtlere, Ermenilere ve umumiyetle Vi-
layet-i Şarkiye ahalisine, Kürt Şehir-
lerine dair Rus Ansiklopedisinde mev-
cut malumat,
- 3- Kadim ve bugünkü Ermenistan ünvanlı
iki eserin birinci cildinde Kürtlere
ait malumat,
- 4- Kadim ve bugünkü Ermenistan ünvanlı e-
serin ikinci cildinde Kürtlere ait ma-
lumut,

- 5- Ansiklopedi Britaniya'da Kürdistan Maddesi,
 6- Brokhanus Ansiklopedisinde Ermenistan Maddesi
 7- İki ciltlik Acem ünvanlı eserden Sümer ve Akatlara ait kısım,
 8- "Avrupa ve Asya Milletleri"adlı eserden Kürtlere ait kısım,
 9- Şarkı Garip adlı eserden Vilayet-i Şarkıye ahalisine ait haberler,
 10- Klink-Hardın "Türkün Yurdu"adlı eserinden Kürtlere ve Vilayet-i şarkıyeye ait kısım,
 11- Von-Moltke'nin mektuplarından Kürtlere ait haberler,
 12- "Ermenistan ve Kürdistan'da Yol Kroki-leri,"
 13-"Kürdistan'da İki Sene"adlı eser,
 14- Vogos Nobar Paşanın Ermenilere ve Vilayet-i Şarkıyeye dair neşriyatı,
 15- Fransızca Büyük Ansiklopedide Kürtlere dair bilgi,
 16-"Türkiye' de Reform" adlı eserden Kürtlere ve Ermenilere ait bilgi,
 17-"Kürdistana Ait Tetkikler"adlı İngilizce eserin iki cildi,
 18-"El-Cezire ve Kürdistanda Tebdili Kıyafet" ile ilgili eser,
 19- Varner'in Kürtlerin menşe ve lisanlarına ait 200 sahife kadar önemli bilgi veren eseri.

Sayın Savcının İddianamesinin, Kürt isyanlarına değindği kısmında (Sayfa:11), hiçbir objektiflik ve bilimsellik bulunmamaktadır. Tamamen kişisel yargıları aksettirmektedir. İddianamenin başında, yokluğundan bahsettiği bir halk için, 11. sahifede de bu halkın isyanından söz etmektedir. Bu bölümde (1923-1945) Türkiye'de Kürt halkının varlığını incelerken, savcının da iddianamenin bütünü içinde el attığı 'Doğu İsyanlarını' kısaca anlatmadan geçemeyeceğiz. Fakat iddianamenin bu kısmında da, gayri ciddi ve

bilimsel olmayan bir tarzda değil, ağır-başlı ve bilimsel cevap vermenin gereği vardır.

DOĞU İSYANLARI :

Bilindiği gibi, Cumhuriyetin Kuruluşundan sonra, Doğu Anadolu'da merkezi otoriteye karşı sürekli direnmeler olmuştur. Bunlar 1924 teki NASTURİ, Ağustos 1925 teki REMAN ve RAŞKOYA, 1925 teki ŞEYH SAİT, Kasım 1946 daki KAÇUŞAĞ (Hozat, Ovacık, Çemişgezek), Ekim-Kasım 1920 deki BİCA (Eruh, Hani, Lice, Kulp), 1928 deki (Sason, Kozluk, Pervari), Temmuz 1930 daki Zeylan (Bendi Mahi Çayı, Tendürek, Erciş), 1926-1927, 1930-1932 AĞRI, 1930 ŞEMDİNLİ olayı, 1937-1938 de DERSİM İSYANLARI. (1)

Yakın Tarihimizin bilinmesi gereken önemli olaylarından biri de, "Doğu İsyancıları"dır. Bu isyanlar hakkında henüz yeterli bilgiler, gün ışığına çıkmamış bulunmaktadır. Bu nedenle, isyanların oluş biçimlerini ve sonuçlarını, tam olarak değerlendirme olanağı yoktur.

Doğu isyanları arasında, önemli bir yeri olan "Şeyh Sait" isyanının çıkış nedenlerinden birisi, hilafetin kaldırılmasıdır. Bilindiği gibi hilafet Osmanlı toplumunda birleştirici ve bütünleştirici fonksiyonlara sahip, bir kurum niteliği taşıyordu. Osmanlı İmparatorluğunda Millet kavramı yoktu. Bunun yerini alan "Ümmet" kavramı, hilafet ve saltanat kurumları ile siyasi bir içeriğe bürünmüştü. 1924 ten sonra ise, siyasi iktidar laikleşirken, hilafette kaldırıldı. Bu kurulun kaldırılmasından sonra, onun görevini yerine getirecek yeni bir kurum arandı. "Türkçülük İdeolojisi" böyle benimsendi.

- (1)- Temmuz-Ağustos, 1969 Tarihli Cumhuriyet Gazetesinde "40 yıl Önce Bugün" stununda, Ağrı isyanları hakkında önemli bilgiler verilmektedir. Ağrı İsyancılarının, Türkiye'de değil, İran ve Irak'ta da etki ya-

Ağaoğlu Ahmet beyin belittiği gibi; bu ideoloji halkların kültür ve kurumlarına saygılı olmadığından, sosyal-ekonomik temellerden uzaklaştı. Baskıcı ve ırkçı bir nitelik kazandı. Bunun için Doğu Anadolu'da, Mustafa Kemal, denildiği zaman "Hangi Mustafa Kemal" diye sorulmaktadır. Uygulanan yanlış sosyo-ekonomik politikanın sonucudur ki, Doğulu halk "Seferberlik yıllarındaki hilafetçi, halkların eşitliğine inanan Mustafa Kemal mi? yoksa 1924 ten sonra Kürtlerin varlığını inkar eden, Padişahı ve hilafeti yurt dışına atan Mustafa Kemal mi?" diye sormaktadır.

Bunların yanında, bürokrasinin Kürt halkı ile çelişmesi, Doğu'daki isyanların bir başka nedeni sayılmaktadır. İsyânların en önemli nedenlerinden biri de, hiç şüphesiz ki, Doğu Anadolu'nun feodal yapısına dışardan yapılan müdahalelerdir. Çünkü yüzyıllar boyunca, feodal bir düzeni sürdüren Doğu'nun feodal egemen sınıfı, Cumhuriyetle birlikte, özellikle merkezi otoritenin güçlenmesi ile, feodal düzenin kendilerine sağlayacağı çıkarların kısıtlandığını görüp tepki de bulunmuşlardır. Cumhuriyetten sonra Doğu'da 1938 e kadar, sürekli bir direnme vardır.

Doğu isyanlarının en önemli sonucu, Doğu halkının zaman zaman batı Anadolu'ya sürgün edilmesidir. Doğu ve Batı Anadolu arasında, ekonomik, toplumsal, kültürel dengesizliğin meydana gelmesinde, bu isyanların büyük rolü olmuştur. Görüldüğü gibi bu tarihlerde, Türkiye'deki Sivil-Asker-Aydın kesim, artık Kürt halkına karşı olumlu bir politika izlememektedir. Mümkün olduğu kadar, Kürt halkının varlığının inkara kalkışıldığı ve Kürt olduğu için insanların horlandığı, bir gerçek olmuştur. Bütün bu süre içinde, Üniversite ise, somut koşulların bilimsel

rattığı ve hareketin ulusal bir kimliğe bürünmeye başladığı görülmüştür.

analizini yapacağı yerde, siyasi iktidar tarafından tayin edilen "İdeolojilere" uydurma gerekçeler hazırlamaya çalışarak, bu davranışının adına, yine aynı çevrelerce bilim dedirtmiştir.

Doğu'daki isyanların çıkmasında, daha önce açıklamaya çalıştığımız bütün etkenler, birlikte rol oynamıştır. Doğu isyanlarında, tek bir nedene ağırlık vermek, doğru değildir. Bununla beraber 1925 (Şeyh Sait Hareketi) nde, hilafetin kaldırılması ve diğer etkenler, 1930-1932 hareketlerinde, merkezi otoritenin gelişmesi karşısında bölge feodallerinin bazı haklarının kısıtlanması, daha sonraki hareketlerde de, ırkçı-şövenist ideoloji tutuma karşı direnme fikrinin ağır bastığı söylenebilir.

Bütün bunlardan anlaşılacağı gibi, Doğu isyanları sırf dinsel karakterli isyanlar değildir. Aksi hâlde, savcının şu soruların cevabını vermesi gerekir.

1- Bu isyanlara, neden sadece Kürtler katılmışlardır ? Trükler ve Araplar, bu hareketi niçin desteklememişlerdir ? Örneğin: Çorum, Erzurum taraflarında, Manisa'da şapka giymek için direnmeler yokmuşdu ?

2- Doğu isyanları, neden sadece Kürt halkının yaşadığı bölgede olmuştur ?

Sözü edilen isyanlarda, sayın savcı "bu ayaklanmalar esnasında dahi aynı asıldan gelen komşu aşiretler, asilerin ortadan kaldırılması için kuvvetlerimize yardımcı olmuşlardır." diyerek, Kürtlerin kürtleri boğazlamasını anlatmakta, bir bakıma doğru bir gözlem yapmaktadır. Burada Savcı, aslında inkâra kalkıştığı bir varlığı, tekrar kendisi kabullenmektedir. Burada sözü edilen yardım meselesi, feodal toplum yapısının siyasi kurumu olan aşiret organizasyonu içinde ele alınmalıdır. Savcının, meseleyi ele aldığı şekilde, toplum yapısından kopuk ve soyut anlattım, bir anlam ifade etmez, hele savcının görüşünü, hiç doğrulamaz. (1)

Öte yandan Doğu isyanları sırasında, her isyandan sonra gerçekleştirilen sürgünler ve sürgünlere temel teşkil eden Kanunların incelenmesi de, çok önemlidir. Bu konularda Kürtlerin objektif varlığı "Türk ırkından olmayanlar" ifadesiyle kabul edildiği halde, Kürtlerin Türk olduğu tezinde, ısrar edilmekten de vaz geçilmiştir.

Örneğin :

2510 Sayılı İskân Kanununun 1. maddesi ile "Türkiyede, Türk Kültürüne bağlılık dolayısıyla nüfus, oturuş ve yayılışının bu Kanuna uygun olarak icra Vekilleri Heyetince yapılacak bir programa göre düzeltilmesi, Dahiliye ve Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekillerine verilmiştir". Bu maddenin 1,5 yıl sonra (birbuçuk) 2948 sayılı Kanunla değiştirilerek, şu biçime sokulduğunu görüyoruz.

"Dahiliye, Sıhhat ve İçtimai muavenet Vekillerince, müştereken yapılan ve icra vekilleri tastik olunacak haritaya göre, Türkiyede iskân bakımından nevi mıntika sayılmaktadır.

1 Nolu Mıntıklar :

Türk kültürü nüfuzunun tekasüfü istenen yerler,

2 Nolu Mıntıklar :

Türk kültürüne temessülü istenilen nüfuzun şekil ve iskânına ayrılan yerler,

3 Nolu Mıntıklar :

Yer, Sıhhat, Kültür, İktisat, Siyaset, Askerlik, İnzibat sebepleriyle, boşaltılması istenile iskân ve ikâmete yasak edilen yerler.

Yukarda yazılan iskân mıntıklarınının tastikli haritasında, zamanla ortaya çıkacak ihtiyaca göre, değişiklikler yapılması alakadar vekaletlerce gösterilecek lüzum üzerine, icra Vekilleri Heyetince kararlaştırılır."

2510 Sayılı yasanın öteki maddelerinde;

"Türk ırkından olmayanlar, '3 nolu mıntı-

kalar halkının', 'Türk Kültürüne bağlı olmayan göçebelerin' dağıtılmasına, başka yerlere yerleştirilmesine, 'Casuslukları sezilenlerin sınır boylarından uzaklaştırılmasına' yetki veren hükümler vardır.(1)

V- ÇOK PARTİLİ DÜZEN VE SONRASI :

1923-1945 arasında yani tek partili dönemde, Tüm Kürt halkına ve kültürüne karşı, geniş çapta ve yoğun bir asimilasyon vardır. Fakat, 1945 ten sonra Türkiye'de, aynen kopya edilmeye çalışılan batı demokrasiciliği sayesinde Kürtlerin hakim sınıfları, yani feodal toprak ağaları, aşiret reisleri, şeyh ve seyitleri, yeniden kurumlaşarak, Kürt ve Türk hakim sınıfları arasında bütünleşme sağlanmıştır. Buna rağmen, Kürt halkını asimile etmek politikası yine uygulanmış, hatta Milli Emniyet Teşkilatının açıklanmış bir raporundan da anlaşıldığı gibi ;

".....diş politikada bile arguman olarak kullanılmaya başlanmıştır"

"Bu rapor 1963 yılında yön dergisinde yayınlanmıştır."

1959 yılında yaratılan "KIRK DOKUZLAR" olayı, bu politikanın en somut delilidir. DP hükümetinin ekonomik politikası, tam bir başarısızlığa uğradığı zaman ve ABD den aldığı kredi kaynaklarının kesilmesi zamanlarında, Kürt sorunu ortaya atılarak, bunalmışlar gizlenmeye çalışılmıştır.

- (1)- Hamdullah Süpbi Tanrıöver, Dağyolu, İkinci Kitap, Hususi eserler serisi, Sayı:2, Ank.1931, Sayfa:24-25
- Türk Ocağının Kürtlerle ilgili olarak çevirerek, fakat yayınlamayıp gizlediği eserlerle ilgili belgeler, üstteki yayından alınmıştır
 - Prof.Fehmi Yavuz, Politika ve Yerleşme sorunlarımız.9.İskan ve şehircilik haftası konferansları, SBF Yayınları, Ank.1969, Sayfa:126-127

Yine 21 Mayıs 1963 yılında 23 tane Kürt aydınının sorgusuz sualsiz tutuklanması olayı da, bu meselenin iç politika çıkmazları sırasın- da da, etkili bir biçimde kullanıldığını göstermektedir.

Gerek 1959 yılındaki 49 lar ve gerekse 1963 yılındaki YİRMİÜÇLER olayı hakkında, burada uzun-uzadıya durmayı gerekli görmüyoruz. Arkadaşlarımızdan bazıları, bu olaylar hakkında önemli bilgilere sahiptirler. Gerektiğinde. Mahkemimize bu olaylarla ilgili olarak, geniş bilgiler sunabiliriz.

Bu arada meydana gelmiş önemli olaylardan biri de, 27 Mayıs 1960 hareketinden sonra, 485 Kürt'ün Sivas'ta bir kampta toplanması ile ilgilidir. Bu Kürtler Sivas Kampında dört ay kadar tutuklu kalmışlar, ellibeş tanesi hariç diğerleri serbest bırakılmışlardır. Serbest bırakılmayan 55 Kürt, Batı Anadolu'nun çeşitli yerlerine sürgün edilmişler, iki yıl kadar sürgünde kaldıktan sonra, tekrar memleketlerine dönmüşlerdir. 27 Mayıs'tan hemen sonra, "Vatan Bölücülüğü" suçu ile ve idam talebi ile yargılanmaları istenen kişilerin, suçsuz olduklarının ortaya çıkması göstermektedirki, Kürt halkının meselesi iç politika bunalımları ve dış politika dengesizlikleri zamanında, insafsız bir şekilde kullanılmaktadır. Nitekim bu olaylar, böylesi yanlış bir politikanın açık delilleridir. Fakat günümüzde Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal yapısı, hızlı bir şekilde değişime uğradığından, buna uyarlı olarak Kürt halkının meselesi de, yeni toplumsal özler kazanarak gelişmektedir.

VI- BUGÜNKÜ DURUM :

a)- Toplumsal dinamikler :

Doğu Anadolu'da temelden gelen bu köklü değişimler sonucu (Feodal Yapı) kapitalizme doğru dönüşmektedir. Bu evrim, Türkiye'deki hakim üretim ilişkisi olan az gelişmiş Kapitalizme

göre biçim alarak, devam etmektedir. Doğu Anadolu da henüz oluşmakta olan bu yeni değişimin, yine egemen sınıflar lehine olduğunu görmek, bir zorunluluktur. Fakat, aynı zamanda bu oluşum, kendi içinde geniş halk kitlelerinin lehine de, bir dönüşümü getirmektedir.

Bugüne kadar, siyasi iktidarlar Doğu Anadolu'yu her yönü ile ihmal ederek, gerekli hiç bir yatırımı yapmamışlardır. Fakat şimdi, Türkiye'deki gelişime uygun olarak bölgenin ağaları, beyleri, Şeyh ve seyyitleri kapitalistleşmek istemekte ve siyasal iktidarlar da, bu isteklere cevap vermeye uğraşmaktadırlar.

Çünkü, bu talepler, oy depolarını kontrol eden kişilerden gelmektedir. Bu talepleri karşılamak için, nitekim son yıllarda Doğu Anadolu'da baraj su kanalları, yol, fabrika, kombina, mandıracılık tesisleri vb. gibi, alt yapı yatırımların önemli ölçüde arttığını görmekteyiz. Ekonomik ve toplumsal alanda meydana gelen değişim, siyasal planda da aşiret şeklindeki toplumsal ve siyasal örgütlenme sistemini yıkarak, daha ileri bir aşamaya geçirecektir.

Gelişme süreci içindeki bu yeni aşamanın belli başlı dinamiğinin toprak mülkiyeti ile ilgili olduğunu, kapitalistleştikleri zaman sömürüyü daha iyi sürdüreceklerini anlayan feodaller, ağalar ve beyler vb. makinalaşmayı süratle istemektedirler. Makinalaşmanın yoğun bir biçimde gelişmesi, el emeği ile makina arasında, önemli bir çelişkiyi doğurmaya başlamıştır. Bu çelişki, Tarım sektöründe çalışan köylülerin kentlere akın etmesine sebep olmaktadır. Bunun sonucu olarak, biçimsel de olsa bir şehirleşme başlamakta ve hızla gelişmektedir. Endüstri yatırımlarının bilimsel olarak bu gelişmeyi hızlandırması da, şüphesizdir. Bütün bu oluşum içinde, aşiretler arasındaki kaleler yıkılacak, aşiret sisteminin zorunlu kıldığı değerler ortadan kalkarak, yeni, halkçı nitelikli değerler önem kazanacaktır. Ayrıca, alım satım kapasitesi, sermaye hareketi, büyük şehirlerin meydana gelmesi

ve nüfusun hızla artması, bu oluşumu hızlandıracaktır.

Feodal yapının kapitalizme doğru dönüşmesi ile birlikte, böylesine yeni değerli bir oluşumun meydana gelmesi, kaçınılmaz ve bilimsel bir zorunluluktur. Herhangi bir yerde kapitalist ilişkiler yoğunlaşırken, aşiret örgütlerinin ayakta kalmasını önermek, bilimsel olmaktan uzak ve yanlıştır. Bu zorunlu oluşum içinde meydana gelecek olan yeni halkçı değerler ve Kürt dili, Edebiyatı, folklorü ve tarihi gibi araştırmaları da kendisi ile paralel olarak geliştirecektir. Toplumların genel gelişim yasalarına göre; feodal yapıdan kapitalizme doğru, toplumsal çözülüşünün siyasi plandaki en önemli sonucu da, kendisi ile beraber farklı nitelikte yeni bir aşamayı getirmesidir. Bugün Doğu Anadolu'da yer yer gördüğümüz feodal ilişkilerin en önemli yönü; bir yanda aşiret biçimindeki sosyal ve siyasal örgütlerle, öte yandan da şeyhlik kurumu ile, sıkı bir siyasi bütünleşme durumunda olmasıdır.

Aşiretler arasında ortak bir hedef yoktur. Oysa, kapitalist üretim ilişkilerinin yoğunlaşması ile birlikte, aşiretlerin içindeki bağlar gevşemekte, özellikle büyük pazarların ve kentlerin gelişmesi, bu süreci hızlandırmaktadır. Şurası bir gerçektir ki, Doğu Anadolu'da (Toprak ağalarının ve aşiret yapısına dayanan) feodal yapı, uzun süre yaşayacak görünmektedir. Nüfusun son derece hızlı bir biçimde artışı, emeğin bünyesinde, tarımda görülen makinalaşma ise teknolojinin bünyesinde değişiklikler yapmakta, bunlar giderek üretim güçlerini, dolayısıyla üretim ilişkilerini değiştirici birer dinamik olarak belirlemektedirler. Nüfus artışı ve makinalaşma gibi temel ve toplumsal yapı dinamiklerinin işleyişi sonunda, kırsal alanlardaki nüfus kentlere doğru kaymakta, kentler de bu nüfusu istihdam edecek kapasitenin olmaması, düzeni değiştirici dinamikler olmaktadır. Kanımızca, Doğu Anadolu'daki feodal yapıyı çözümleyecek dinamikler bunlardır. Artık ürünün birikimi ve paraya dönü-

şümü ile ilgili dinamikten, daha etkilidirler.

b)- Feodal yapı Çözölmektedir :

O halde Doğu Anadolu'da feodal yapının, as gelişmiş kapitalizme evrimi zorunludur. Bu yapının, daha ileri bir toplumsal aşamaya geçişi, yapısal dinamiklerini kendi bünyesinde taşımaktadır. Bu çözölmünün çok iyi bir şekilde anlaşılması ve değeriendirilmesi zorunludur. Çünkü, bu oluşumu tayin eden kişilerin istek ve iradeleri, ya da özel yargıları değildir. Bu toplumsal gelişmenin tarihsel ve zorunlu bir doğrutusudur. Dolayısıyla feodal dönemde her biri, bir feodal beylik olan aşiretler ve onların mntıkaları, büyük pazarların meydana gelmesi ile birlikte, birbirleri ile bütünleşmek zorundadırlar. Böylece eskinin feodal beyleri yeni düzende kapitalist ağalar, toprağa bağlı köylüler ise, hür köylü ve işçi olarak belirirler.

Doğu Anadolu'da feodal yapının çözöülüğü ile birlikte, toplumsal gelişmeye uygun olarak, dağınık şekildeki aşiretlerin bir araya gelmesi ile birlikte, ortak bir Kürt dili, edebiyatı, tarihi ve folkloru gibi konular araştırılması gereken önemli birer konu halini almaktadırlar. Bu araştırmalar Kürt dili, edebiyatını ve kültürünü geliştireceği kadar, Türkiye ve dünya kültürüne önemli bir katkıdır.

Bölgedeki feodal yapıdan söz etmek, ülkenin hızlı kalkınması yolunda bunun ortadan kaldırılmasını önermek, hemde bu tasfiyenin zorunlu bir sonucu olan toplumsal gelişme sürecini ve onun zorunlu olarak ortaya koyduğu dil, KÜLTÜR, FOLKLOR araştırmalarını kabullenmemek, birbiri ile çelişen ve bağdaşmaz bir konudur.

Bütün bu analizlerin ışığı altında, Doğu'nun geri kalması ve yoksulluğu hakkında "Doğu'nun geri kalması ve yoksulluğu bünyesinde çağ-dışı kurumları yaşatmasıdır" biçiminde yapılan açıklama, bilimsel bir temele dayanmayan açıklamadır.

Sorunu kısaca özetlersek ; 1923 yılı ve bununla beraber hilafet kaldırılırken, Osmanlı İmparatorluğu laikleşirken, hilafetin oynadığı politik rolü "Türk Milliyetçiliğinin" oynaması istenmiştir. Toplumsal temelleri olmayan bu hareket, kısa zamanda, "Türklerin öteki uluslardan daha üstün olduğu" biçiminde özetlenen bir harekete dönüştüğü ve bunun özellikle Doğu Anadolu'da yaşayan Kürt halkına karşı, ne büyük zararlı politikalar yarattığı açık bir gerçektir. İşte bu oluşum içinde ortaya çıkan durumun geri kalması ve yoksulluğu olayının, bürokrasinin halk ile çelişkisinden çıkarabiliyoruz.

Yanlış bir politika sonucu, bürokrasi, iki soru ile karşı karşıya kalmıştır.

1- Ya ; bölgede kapitalist ilişkilerin gelişimi hızlandırılıp, feodal yapının tasfiyesi sağlanacak. (Bu durumda, toplumsal gelişmenin gerekli kıldığı bütün sonuçlara katlanma hesaplanıyordu)

2- Veya ; her türlü toplumsal gelişimin engellenmesi pahasına, feodal yapı ile iş birliğine girip, Doğulu ve Batılı egemen sınıflar arasında bütünleşmeyi sağlamak. (bu ise, bölgeyi geri bırakan ve asimilasyonu güçlü bir şekilde yürüten önemli bir etkidir)

c)- Bölgeler arası dengesizlik :

Bölgede bürokrasi-halk çelişmesinin daima ağır basması, bürokrasinin her zaman toplumsal gelişimleri engellemek pahasına, egemen sınıflar ile iş birliği yapmasına sebep olmuştur. Siyasal iktidarlar ve egemen sınıflar, bölgede gereken yatırımları yapmamışlardır, kapitalist ilişkilerin doğuşu ve gelişmesi engellenerek, feodal yapının ayakta kalması sağlanmıştır. Feodal yapının ayakta kalması, Doğu Anadolu'yu geri bırakan en önemli etkenlerden biridir. Bu yapı var oldukça, bu bölgenin geri kalması zorunlu olacaktır.

Doğu Anadolu'nun geri kalmış olması, Türkiye'de bölgeler arasında ekonomik, sosyal, kültürel bir dengesizliğin doğmasına sebep olmuş-

101
tur.Bu konuda Odalar Birliği eski başkanlarından Necmettin Erbakan'ın şu sözleri gerçekten önemlidir.

".....Örneğin Elazığ' da halkın Bankalara yatırdığı mevduat 100 milyonu geçer. Elazığlı tüccarlara ise 10 milyon kredi verilir. Geriye kalan 90 milyondan İstanbul'daki tüccarlar faydalanır.Erzurum'da ise,Erzurumluların yatırdıkları paraların ancak % 5 inden Erzurumlular faydalanır."(1)

Aşağıdaki somut rakamlar,"Doğu-Batı" bölgeleri arasındaki dengesizliği ortaya koyacak niteliktedir.

(1)- Cumhuriyet,21 Ağustos 1969

	<u>Türkiye</u>	<u>Doğu Anadolu</u>	<u>Doğu Anadolu</u> <u>Türkiye</u>
Yüz ölçümü (Km ²)	780.576	220.775	29.9
Nüfus (milyon)	31.391	5.903	18.8
Nüfus yoğunluğu(Km ²)Ortlama	41	28	----
Okuma yazma bilme	49	28	----
Şehirleşme derecesi	28.3	17.2	----
Traktör sayısı	50.844	1.680	3.3
Biçerdöver sayısı	5.992	270	4.7
Tarımsal değer(TL.biy.)	33.243.842	3.556.431	10.7
İş kurumuna bağlı işy. s.	43.263	2.427	5.6
Banka şubeleri sayısı(965)	1.981	179	0.9
Mevduat(1965 Milyar TL)	15.202	479	3.2
Devlet ve il yol.(963 Km.)	48.638	9.083	18.7
Kara taşıt araç sayısı	80.695	5.253	6.5

Bu söylediklerimizden sonra bölgeler arasındaki dengesizliği daha somut bir biçimde devletin resmi istatistiklerinde görelim.

1- Türkiye Nüfusunun 1960 yılında % 19,95 i (5.537.537), 1970 te ise % 20,57 si (7.337.370), bu bölgede yaşamaktadır. Dolayısıyla, Türkiye nüfusunun kaba bir rakamla % 20 sinin, Doğu Anadolu bölgesinde yaşadığı kabul edilmiştir.

Her ne kadar bu iki nüfus sayımının birleştirilmesi farklı sonuçlar vermekte ise de, bölge nüfusunun çoğunluğunun ana dili olarak, Kürtçe konuştuğu sonucu çıkmaktadır.

1965 Sayımına göre :

Ana dili Kürtçe olanlar.....	2.219.502
Ana dili Kürtçe olup Doğu Anadolu'da yaşayanlar.....	2.023.780
En iyi konuştuğu ikinci dili Kürtçe olanlar.....	1.752.858

Görüldüğü gibi, Türkiye'de, bölgeler arasında bir dil farklılığı vardır.

2- Türkiye yurt içi gelirinin % 12,26 sı, bu bölgede yaratılmaktadır.

3- 1968 yılı için, gelir vergisi hasılatının % 6,81 i, kurumlar vergisi hasılatının % 3,26 sı, bu bölgeden elde edilmiştir.

4- 1968 yılında Limitet ve Anonim Şirketlerinin % 1,93 ü, Doğu Anadolu'da faaliyet göstermektedir.

5- 1963-1967 yılları arasında; Devlet yatırımlarının % 20,8 i, enerji yatırımlarının 16.6 sı, Tarım yatırımlarının % 13 ü, petrol yatırımlarının % 11,9 u, bu bölgede yapılmıştır.

6- Doğu Anadolu bölgesinde Devlet yollarının % 27,02 si yer almaktadır. Diğer taraftan Türkiyedeki Kara ulaşımından bölgenin aldığı payın gösterisi;

Taşıt/Kilometre oranı	% 13,13
Yolcu/Kilometre oranı	% 12,09
Ton / Kilometre oranı	% 13,07
Toplam Taşıt sayısı	% 7,12

7- Bu bölgede tarımda makinalaşma, Türkiye ortalamasının üstünde bir hız göstermektedir. Nitekim traktör sayısına bakılacak olursa, 1963 te Türkiyede mevcut traktörlerin % 7,76 sı bu bölgede iken, 1969 da bu oran % 10,58 olmuştur.

8- Diğer taraftan Doğu Anadolu'da şehirleşme oranı 1960 ta % 77 iken, 1965 te % 78,4 e ve 1970 te % 82,6 olmuştur.

Yukarıda da görüldüğü gibi bölgeler arasında, Doğu aleyhine önemli bir dengesizlik vardır. Türkiye gelirinin yaklaşık olarak % 13 ü Doğu Anadolu'dan elde edilirken, Devlet ve Özel Sektör yatırımlarının, bu gelire karşılık çok düşük bir oranda olduğu görülmektedir.

Doğu Anadolu'da elde edilen artık ürüne karşılık, bu bölgeye yapılar yatırımlar, ço düşük oranlıdır. Elde edilen fazla gelirin, diğer bölgelere aktarılması amaçlanmakta, bunun en somut örneğini de, Doğu Holding vermektedir.

Iktidarlar, içine düştükleri ekonomik bunalımı ve bölgeler arasındaki dengesizliği örtbaş etmek için, zaman zaman Kürt yoktur Türk var politikası ile çelişerek, Türkiye'de bir Kürt tehlikesinden söz etmişlerdir. Yaratmış oldukları bu tehlikeyi önlemek için de, insan haysiyetini ayaklar altına alır bir uygulamaya geçmişlerdir. Bunun en son belirgin örneğini de 1970 yılında Doğu Anadolu'da yapılan Komando Harekatında görüyoruz. (Bu konuya yeri geldiği zaman değinilecektir.)

Genel olarak siyasal iktidarlar, haksızlığa ve hırsızlığa prim vermek suretiyle, asayişsizliği bizzat yaratmışlar, içine düştükleri politik ve ekonomik çıkmaz, mazlum Kürt halkına işkence ederek örtmek istemişlerdir. Bu işkence ve zulüm çarkına, hukuk ve Anayasa dışı baskıya kimse ses çıkarmamış, aksine bu kanunsuzluğa karşı çıkanlar ve direnenler suçlandırılarak yargılanmışlardır. Bugün huzurunuzdaki sanıklar da, böylesine Hukuk ve Anayasa dışı bir baskıya ve zulme karşı çıkmakta ve direnmış olmaktan ötürü yargılanmaktadırlar.

Bu bölümde ; bir sonuca varmadan önce, sayın Savcının Türkiye'deki Kürt halkının inkâr edilmesinden öteye, bir de iddianamede "Dünyanın hiç bir yerinde böyle bir varlığın olmadığı" konusundaki yorumuna da cevap vermek istiyoruz.

DÜNYADA KÜRT VARDIR

Sayın Savcı İddianamesinin 8. sahifesinde "Tarihin hiç bir devrinde, Doğu illerimizde, bu günkü sakinlerini tortu olarak bırakacak yabancı bir göç olmamıştır. Dünya Kürt diye adlandırılacak başlıbaşına yabancı bir ırk ta yoktur.. "demekle,

Türkiye'deki objektif koşulları red ettiği ve yok saymaya çalıştığı gibi, Orta-Doğu ve dünya sosyal pratiğine de ters düşmüştür.

Irak'taki "Kürt hareketinden", Araplarla Kürtler arasında yapılan 1970 Antlaşması ile ortaya çıkan Kürt otonomisinden habersiz görünmektedir. Buna rağmen, yoksul Kürt köylülerini sorguya çektiği zaman da "Sen Barzani'ye ayak-kabı göndermişsin" "Sen Barzani için para toplamışsın" "Sen Irak'a Kürtlerin yanına gitmişsin" gibi ithamlarla polis tutanakları ile, iddianame düzenlemektedir.

Dünyanın hiç bir yerinde Kürt diye bir halkın olmadığını ileri süren Askeri Savcının bu telaşı ve endişesi nedir ?

Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük merkezlerdeki Rumların, Türk ekonomisini sömürerek ele geçirdikleri milyarlara varan paraları, Kıbrıs'taki Rumlara aynı merkezlerdeki Yahudilerin elde ettikleri milyarlara İsrail'e aktarması karşısında hiç bir işlem yapılmazken, Doğudaki yoksul köylülerin "Barzani'ye 30 Lira para yardımı yapmışsın" "Barzani'ye uç kilo şeker göndermişsin", "Barzani'ye iki çift ayakkabı göndermişsin" iddiaları, tutukluların MIT te, akla gelmeyecek işkencelere tabi tutulmaları ve yargılanmaları,

ülkenin somut şartları açısından ne büyük bir çelişmedir. İddialar ve tutuklamalar, MİT teki işkenceler ve yargılamalar, büyük bir yoğunlukla devam ederken "Kürt diye bir halk (Kavim) zaten dünyanın hiç bir yerinde yoktur." şeklinde bir iddianın ortaya atılması bizi sadece şaşırtmamıştır, aynı zamanda güldürmüştür. Dünyanın çeşitli yerlerinde harıl harıl çalışan Kürdoloji Enstitüleri, böyle bir görüşle karşılaşırca acaba ne yaparlar ?!

Aylarca uğraşılarak, büyük zahmetler karşılığında 122 sahifelik iddianame hazırlanarak, bizleri mahkum ettirmeye çalışan Askeri Savcı, biraz daha ciddi davranmak ve Orta-Doğu ile dünya sosyal pratiğini de, gözden uzak tutmamak zorundadır.

VII - BU BÖLÜMDE SONUÇ

Anadolu'da yaşayan halkların gerek ırki menşeleri ve gerekse tarihsel gelişmeleri, dilleri, edebiyetleri ve kültürleri ile ilgili olarak şunları söyleyebiliriz.

1- Objektif gerçeklerin ve bilimsel verilerin ışığı altında Türkiye'de, farklı bir kültür yapısına sahip Kürt halkı vardır. Bunu biz yaratmıyoruz. Bu varlık ne yok olan bir şeydir, ne de yoktan var edilen şeydir. Bizler, gerek teker-teker kişiler olarak, gerekse Devrimci Doğu Kültür Ocakları olarak, iradelerimizin dışında objektif olarak var olan Kürt halkından bahsediyoruz. Yani, bu red edilmesi mümkün olmayan somut bir gerçektir.

2- Kürt halkının varlığı; nekadar bilimsel bir gerçek ise, kendi anadilini konuşmak, yazmak vs. haklarından mahrum edildiği edildiği de, o kadar büyük bir gerçektir. Sosyo-ekonomik gelişmelere paralel olarak, Kürt halkı; demokratik ve anayasal haklarını talep edecektir.

3- Cumhuriyetten sonra, Kürt halkını asimile etmeye çalışan politikaya paralel olarak, Kürt halkının objektif ve bilimsel varlığı her ne kadar gizlenmeye çalışılmışsa da, siyasal iktidarlar bazı gerçekleri teslim etmek zorunluluğundan kendilerini kurtaramamışlardır. Örneğin, Devlet İstatistik Enstitüsünün nüfus sayımlarında, nüfusun ana dillere göre ayırımı bölümünde, "Ana dili Kürtçe olanlar" diye ayrı bir bölüm vardır. Yine Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan "İslâm Ansiklopedisi"nde, Kürtler maddesi altında, Kürtlerin tarihsel geçmişleri ve kültürleri ile ilgili geniş bir malûmata yer vermiştir. Ayrıca 1961 Anayasasının 3. maddesi "Resmî dil Türkçedir" demek suretiyle, Türkçenin dışında bazı dillerin varlığını ve konuşulduğunu, zımnen kabul etmiştir. Nitekim Kürtçe, ticaret dili olarak milyonlarca kişi tarafından kullanılmaktadır.

KÜRT DİLİNİN YERİ VE YAPISI

Sayın Savcı, iddianamesinin 8. sayfasında; Kürt dilini eleştirirken; "Kürtçeyi hiç bir politik çıkara ve düşünceye sapsmadan inceleyen dil bilimciler, Kürtçe'nin özel bir dil olduğu sonucuna varmışlardır" diyerek, her nedense daha sonra bu ifadesi ile çelişmeye düşerek, Kürtçeyi inkâr yoluna gitmektedir. Bu inkârını bir temele dayandırmak için de, bazı uyduruk örnekler veriyor. Kürtçenin "30 kelimelik bir dil oluşu, Kürtçe kelimelerin aslının Türkçe oluşu ve Kürtçe cümle kuruluşunun, Türkçe cümle kuruluşuna benzeyişi vb.." örnekler, uyduruk ve bilimsellikten çok uzak benzetmelirdir.

Kürt dili; araştırma ve inceleme olanaklarının olmayışı, Kürt dilinin yazılma ve yayınlanma olanaklarından yoksun bırakılışı dolayısıyla, Türkiye'de güçlü bir sözlüğe sahip olmasını engellemiştir. Bununla beraber, Lenin-grad Üniversitesi Kürdoloji Enstitüsü tarafından ve Sovyet Lûgat Matbaasında basılan KUR-DOSKO-RUSKI SILOVARI adlı 35 bin kelimelik bir sözlük yayınlanmıştır. Öte yandan, Sorbon Üniversitesi Yaşayan Doğu Dilleri Yüksek Okulu Kürdoloji Enstitüsü, 75 bin kelimelik bir Kürtçe sözlük yayınlamıştır. Bunların dışında, Kürtçe-Fransızca, Kürtçe-Arapça, Kürtçe-Almanca, Almanca-Kürtçe, Kürtçe-İngilizce, İngilizce-Kürtçe, Arapça-Kürtçe, Kürtçe-Farsça, Farsça-Kürtçe, Kürtçe-Ermenice, Ermenice-Kürtçe, Azerice-Kürtçe, Kürtçe-Azerice vb. bir yığın sözlük vardır. Avrupa, Amerika, Rusya ve çeşitli Orta Doğu ülkelerinde yayınlanan lûgatların sayısı, gittikçe artmaktadır. Kaldığı, Savcının örnek aldığı Kürtçe-Türkçe sözlük bile, şahsi gayretle hazırlanmış ve bir bölgeye has 11 bin kelimeyi içermektedir. Bu sözlükte, 150'yi geçmeyen özel adla (çay, Dolar, vb.) hariç, geri kalan kelimeler sadece Kürtçedir.

Kürt dili üzerinde, son derece uyduruk ve maksatlı bilgilere sahip olan İddia Makamı,

bu lûgatları mutlaka görmelidir. 1923'ten beri büyük çabalar sarfedilerek, devletçe finanse edilen Türk Dil Kurumu, bütün çalışmalarına rağmen 1965 yılında 5. basımını yaptığı "Türkçe Sözlük" e 29 bin kelime alabilmiştir. Bu kelimelerin 3 bininin Türkçe, 6bininin ise bozdurularak yapım eki kullanmış yabancı kelimeler olduğu, 20 bininin ise tamamen yabancı kelime olduğu gözden kaçmamaktadır. Türk Dil Kurumunun sözlüğü üzerinde yapılan bir incelemede, şu sonuç elde edilmiştir.

1145 kelimelik (A) harfinden, sadece 328 Türkçe kelime çıkmıştır. 346 Arapça, 154 Yunanca, 122 Fransızca, 102 Farsça kelime bulunmuş, geriye kalanların ise; Germen, Lâtin, İngilizce vb. dillere ait görülmüştür.

1091 kelimelik (E) harfinde, sadece 184 Türkçe kelimeye rastlanmıştır. 565 Arapça, 192 Farsça, 88 Yunanca kelime olduğu görülmüş, geriye kalanların ise; öteki dillere ait olduğu görülmüştür.

Yine 31 kelimelik (J) harfinde, tek bir kelime Türkçeye tesadüf olunmamıştır.

2214 kelimelik (M) harfinde, Türkçe; Yunanca, Fransızca, ve Farsçadan sonra yer almıştır. Bu bölümde 1114 Arapça, 174 Yunanca, 134 Fransızca, 121 Farsça, 117 Türkçe kelime olduğu görülmektedir. Geriye kalanlar da; Lâtinçe, İngilizce, İspanyolca, Rusça ve İbranice'dir.

364 kelimelik (Z) harfinde, 52 Türkçe kelimeye rastlanmıştır. 364 kelimedden 201 Arapça, 90 Farsça, 12 Yunanca, 5 Lâtinçe, 1 Rusça, 2 Ermenice, 1 Fransızca.

Bütün bunlara rağmen Türkçe bir dildir.

Türk Dil Kurumunun yayınlamış olduğu sözlükler, kendi tasniflerine göre, yukarıdaki kelimelerin durumu çıkarılmıştır.

Bir dilin komşu dillerle alış-verişte bulunması (kelime), onun ayrı bir dil olmasına engel değildir.

Sayın Savcının, "Kıta" eleştirilerine gelince; kendisinin de hatırlayabileceği Namık Kemal'e ait şu örnek üzerinde duralım.

" Amalimiz efkarımız ikbali vatandır
Serahaddimize kale bizim hakibedendir
Osmanlılarız, zinetimiz kanlı kefendir "

Birinci mısırada, tek bir kelime Türkçe yoktur. İkinci mısırada, "biz" zamirinden başka Türkçe kelime yoktur. Üçüncü mısırada "Kan" kelimesi Pehlevicedeki (Kürt ve Farsların eski ortak dilleri) "Hun" kelimesinin bozulmuşudur. Ama bütün bunlar yukarıdaki kıtanın Osmanlıca olmasına engel değildir.

İddia Makamına, hazırladığı iddianame-
nin ön kapağını tahlil etmesini tavsiye ederiz

TC

DIYARBAKIR-SİİRT İLLERİ

SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI ASKERİ MAHKEMESİ

ASKERİ SAVCILIGI

DIYARBAKIR

EVRAK NO:.....

ESAS NO :.....

KARAR NO:.....

İDDIANAME

Bu başlangıçta, "TÜRKİYE", "SIKIYÖNETİM", "SAVCILIGI" sözlerinden başka Türkçe kelime var mıdır? Halbuki, bu başlıkta kelime sayısı üç değil, 16 dır. "CUMHURİYET", "ASKERİ", "MAHKEME", "EVRAK", "ESAS", "KARAR", "İDDIANAME" sözleri Arapça; "DIYARBAKIR" (Diyarîbekir), "SİİRT" (Sêrt), "İL" (êl) Kürtçe; "KOMUTAN" (commandé), "NO" (numerus) Lâtince'dir.

Böyle olduğu halde, Türktenin olmadığını söylemek, en azından Sayın Savcının düştüğü hataya düşmek olur. Bir gerçeği inkâr etmek, ciddiyetten ve bilimsellikten uzaklaşmaktır.

Dünyada, çevre dillerden kelime almamış hiç bir dil yoktur. Türkçe ve Kürtçe de, dünyada var olan birer dildirler. Elbette başka diller-

den kelime alacak ve o dillere kelime vereceklerdir.Örneğin:İddia Makamı,İddianamenin 9. sayfasında Kürtçe sözlükten çıkarıp,tahliline uğraştığı kelimeler,aynı Türkçe sözlükte de mevcuttur.

Sayın Savcı,şu Kürtçe cümlelere bakmalıdır.Acaba bu cümlelerden ne kadar Türkçe kelime çıkarabilecektir?Kendi verdiği bilgilere göre,en az %50 Türkçe kelime bulabilmelidir.

Roja hevdehê mehê ez û hevalên xwe çûn daweta Reşo yê kurê Fêris.

Bilûrvan ketine pêşiya xel.

Bi hev re lebitin û çûn mala bûkê.

Bûk bi kincên sor û zer û bi kofiya hevrîsm ve hate xemilandin.Keçan bûk ji mal deranin.

Bunun ötesinde,Kürtçeden Türkçeye geçmiş yüzlerce kelime vardır.Bunlardan birkaç tanesi aşağıya çıkarılmıştır.

KÜRTÇE

TÜRKÇEYE GEÇMİŞ SEKLİ

Çepras	Çapraz	Çep:Sol Rast:Sağ
Çarçive	Çerçeve	Çar:Dört Çiv:Büküm Çov=Ço:Değenek, sopa,çubuk
Sêpî	Sehpa	Sê:Üç Pî:Ayak Sêpî:Üçayak
Xweşav(xoşav)	Hoşaf	Xweş=xoş:Güzel, lezzetli,tatlı Av:Su Xweşav:Lezzetli su
Dijmin	Düşman	Dij:karşı,aleyh

		Min:Benim
		Dijmin:Aleyhim-
		de olan
Serkêş	Serkeş	Ser:Baş, kafa
		Kêş:Çekme
		Serkêş:Kafa çeken
Herkes	Herkes	Her:Süreklilik,
		edat(tüm-bütün)
Çarşev	Çarşaf	Çar:Örtü, çare
		Şev:Gece
		Çarşev:Gece örtüsü
Manga	Manda	Ma=mak=më:Dişi
		Ga:Öküz
		Manga:Dişi öküz
Serxweş(Serxoş)	Serhoş	Ser:Baş, kafa
		Xweş:İyi, hoş
		Serxweş:Kafası iyi o-
		lan

Yukarıda belirtilen birleşik kelimelerden başka kelimeler de vardır. Birkaç örnek verelim

KÜRTÇE Anlamı

TÜRKÇE Anlamı

Dadi(dadê):Ana

DADI:Süt annesi, mürebbiye

Bav(bav):Ata

BABA:"Ata" atılmış, baba kullanılmıştır

Pêçe(pêçan):Sarmak, fiil köküdür.

PEÇE:Sar, Örtün, Örtü

Zincîr(sênç)Çepe

ZENCİR:(Sênçîr, Zêncîr)Çeperleyen

Zîl(zengil)Küçük çan

ZİL:Zengilden bozrulmuştur.

Penîr.....

PEYNİR:.....

Pîlav.....

PİLAV:.....

Zebûn:Esir, mağlup, yoksun

ZEBUN:Türkçeye aynen geçmiştir.

Axa(exwey, ax-xwey):
Toprak sahibi,
sahip

AGA:Toprak sahibi.
Türkçeye aynen
geçmiştir.

Turşu(tirş):Ekşi
(tirşfn):Ekşimsi,
turşu

TURŞU:Türkçeye bozdu-
rularak geçmişt-
tir.

Nankor;(nan):Ekmek
(kor):Kör
Ekmegine kör

NANKÖR:Ekmeğine kör olan,
Gördüğü iyiliği
unutan.Türkçeye
aynen geçmiştir

Beraber;(ber):ön, karşı

BERABER:Önüne, birlikte
bulunan, birlikte,
beraberce.Türkçe-
ye aynen geçmişt-
tir.

Bextyar;(bext):Şans
(yar):dost

BAHTİYAR:Şanslı, talihli
Türkçeye aynen
geçmiştir.

Yukarıda söylediğimiz gibi;Kürt dili ile Türk dili arasında en ufak bir benzerlik yoktur.Çünkü,Türkçe;Ural-Altay,Kürtçe ise; INDO-EUROPEEN(Hindo-Avrupa) dillerindedir.Bu bakımdan,Türkçe ile Kürtçenin birbirleri ile karşılaştırılması doğru değildir.Zira,karşılaştırma;biribirine benzeyen iki şey arasında yapılır.Buna rağmen Kürtçe ile Türkçe arasında,sayılmayacak kadar çok farklardan bazıalarını sıralayalım.

1)- Türk ve Kürt alfabelerindeki sesler,tamamen değişiktirler.

TÜRK ALFABESİ

KÜRT ALFABESİ

A	A
B	B
C	C
Ç	Ç
D	D

E	E
	Ê (Türkçede yoktur)
F	F
G	G
Ğ	(Kürtçede yoktur)
H	H
I	I (Kürtçeye özgü bir sestir)
İ	İ { " " " " }
J	J
K	K
L	L
M	M
N	N
O	O
Ö	(Kürtçede yoktur)
P	P
	Q (Türkçede yoktur)
R	R
S	S
Ş	Ş
T	T
U	U (Kürtçeye özgü bir sestir)
	Û (Türkçede yoktur)
Ü	(Kürtçede yoktur)
V	V
	W (Türkçede yoktur)
	X (" ")
Y	Y
Z	Z
Toplam :		Toplam:
29 harf		31 harf

Görüldüğü gibi, Kürtçede olup da Türkçede bulunmayan sesler vardır. Bunlar, X, W, Q, Ê, Û ve Kürtçeye has sesler veren I-i, İ-ı, U-u, sesleridir. Buna rağmen, Kürtçede bulunmayan sesler de vardır. Bunlar; Ğ, Ö, Ü sesleridir. Bunların dışında Kürtçede bazı sesler daha vardır. Bunların da alfabeyle alınması, kaçınılmaz bâzi ihtilâtlar yaratacağından, yazı diline girmemiştir. Kısaca bunlar şu seslerdir.

C ile Ç arasındaki ses (çâlek)
D " T " " (tû)

K ile G arasındaki ses (kew)
 B " P " " (par)

Fakat birçok dil bilimcileri (Kürdoloğ-
 lar), bunu daha da basite indirgeyerek;

Kalın ve ince olarak 2 K sesi

" " " " 2 R "

" " " " 2 P sesinin var-

lığını kabullenmekle yetinmektedirler.

2)- Seslerin bu şekillerine göre, Türk-
 çede ses uyumu vardır. Kürtçede ise ses uyumu
 yoktur.

3)- Türkçe eklemli, Kürtçe ise "Ana-
 lytique" (analitik) bir dildir.

Eklemli bir dilde, fiilin kökü daima
 aynı kalır. Sonuna gelen eklerle çekim yapılır.
 İlişikte bir örnek sunulmuştur.

" GELMEK "

ŞİMDİKİ ZAMAN	GEÇMİŞ ZAMAN	GELECEK ZAMAN	MİŞLİ GEÇMİŞ ZAMAN
BEN Geliyorum	Geldim	Geleceğim	Gelmiştim
SEN Geliyorsun	Geldin	Geleceksin	Gelmiştin
O Geliyor	Geldi	Gelecek	Gelmişti
BİZ Geliyoruz	Geldik	Geleceğiz	Gelmiştik
SİZ Geliyorsunuz	Geldiniz	Geleceksiniz	Gelmiştiniz
ONLAR Geliyorlar	Geldiler	Gelecekler	Gelmişlerdi

Burada "GEL" kökü aynı kaldığı halde, sonuna getirilen ek-ler vasıtasıyla çeşitli zamanlar türetilmektedir.

Kürtçede ise, zamanlar; hem fiillere ve hem de zamirlere eklenen takılarla oluşturulur. Ayrıca, Kürtçede normal çekim kaideleri dışında, özel çekimleri bulunan fiiller de vardır. Örneğin;

" HATIN "

ŞİMDİKİ ZAMAN	GEÇMİŞ ZAMAN	GELECEK ZAMAN	MİŞLİ GEÇMİŞ ZAMAN
Ez têm	Ez hatim	Ez ê bêm	Ez hatibûm
Tu teyfî	Tu hatî	Tu ê beyfî	Tu hatibûyfî
Ew tê	Ew hat	Ew ê bê	Ew hatibû
Em tên	Em hatin	Em ê bên	Em hatibûn
Hun tên	Hun hatin	Hun ê bên	Hun hatibûn
Ew tên	Ew hatin	Ew ê bên	Ew hatibûn

Bütün bunlar,Askeri Savcının İddianamesindeki "Kürtçede fiil çekimi % 1 kadar gelişebilmiş bir durumdadır." (1) şeklindeki görüşünü temelden yalanlamaktadır.

4)- Türkçede cümle kuruluşunda,öğelerin sırası şöyledir.Bu değişmeyen bir kuraldır.

^{FİİL} ÖZNE - ^{MEFİL} TÜMLEÇ - ^{FİİL} YÜKLEM

Örnek: " BEN ŞEHİRE GİTTİM "

Ö T Y

Öğelerin yerlerine göre,Kürtçede iki cümle tipi vardır.

A)- Özne,Tümleç,Yüklem esasına göre cümle çeşidi,

B)- Özne,Yüklem,Tümleç esasına göre cümle çeşidi.

Özne,Tümlece bir etki yapıyorsa;birinci tip cümle kurulur.Örneğin;

Min nan xwar Ben ekmek yedim

Ö T Y

Özne,Tümlece bir etki yapmadığı zaman ise;ÖZNE - YÜKLEM - TÜMLEÇ olur.Örneğin:

Ez çûm bajêr Ben şehire gittim

Ö Y T

5)- Türkçede geçişli ve geçişsiz fiillerde zamir takımları aynı olduğu halde,Kürtçede ayrı ayrı zamir takımları vardır.

Türkçe

Kürtçe

	<u>Geçişli</u>	<u>Geçişsiz</u>
Ben	Min	Ez
Sen	Te	Tu
0	Wî(eril)	Ew
	Wê(dişil)	Ew
Biz	Me	Em
Siz	We	Hun
Onlar	Wan	Ew

Bütün indo-européen(Hindo-Avrupa) lisanslarında olduğu gibi, Kürtçede de iki zamir vardır. OZNE ve TUMLEÇ

OZNE ZAMIRLERTUMLEÇ ZAMIRLER

Ez	Ben	Min	Beni, Benim, Bana
Tu	Sen	Te	Seni, Senin, Sana
Ew	O	Wî	Onu, Onun, Ona (Erkek)
Em	Biz	Wê	Onu, Onun, Ona (Kadın)
Hun	Siz	Me	Bizi, Bize, Bizim
Ew	Onlar	We	Sizi, Size, Sizin
		Wan	Onları, Onlara, Onların

Hiçbir lisanda bulunmayan, çok önemli bir kaide de şudur.

Geçişli(Transitif) fiillerin mazi hallerinde(Geçmiş zaman), Tümlaç Zamirler Özne olur. Özne ise, Tümlaç olur ve fiilin sonu zamire göre değişir. Örneğin:

Şimdiki Zaman

Ez we dibînim Ben sizi görüyorum

Geçmiş Zaman

Min hun dîtin Ben sizi gördüm
Min ew dîtin Ben onları gördüm

FAKAT

Ez wan dibînim Ben onları görüyorum

Şimdiki Zaman

Ez te dibînim Ben seni görüyorum

Ö T

Geçmiş Zaman

Min tu dîti Ben seni gördüm

T Ö "î" ikinci şahsa ait "bûn" fiilinin şekli

Şimdiki Zaman

Tu min dibîni Sen beni görüyorsun

Ö T

FAKAT

Te ez dftim Sen beni gördün

T Ö "im" birinci şahsa ait "bün" fiilinin şimdiki hali.

6)- Türkçede, zamirlerde; eril ya da dişil durumu yoktur. Kürtçede ise, eril ya da dişil durum vardır. (Yukarıdaki örneğe bakınız)

7)- Türkçedeki fiil çekimlerinde, zamir kullanılmaz. Kürtçede ise, fiil çekimlerinde genel olarak ikinci ve üçüncü şahıslara, zamirler konur.

8)- Türkçede isimlerin dişil ya da eril hali, yani cinsiyeti yoktur. Kürtçede vardır. Kürtçede bütün isimler, eril veya dişildir. Erillik dişilik, Kürt dilinde organik olarak vardır. Kürtçede bütün coğrafik isimler dişil değildir. Genel olarak şu kaide vardır.

a)- Masterlar isim olarak kullanılırsa, dişildirler. "Gotin", "Hatin", "Xwarin" gibi.

b)- Mevcut sıfat veya isimlere, "f" veya "ifti" ilâve edildiğinde dişil olurlar. "camêr - camêrf", "ker - kerfti", "mezin - mezinahî", "dirav - diravî", "hov - hovifti" gibi...

9)- Türkçede gerek basit zamanlarda ve gerek birleşik zamanlarda çekim ekleri, fiilin ikinci tekil emir kipinin sonuna getirilir.

Örneğin: "KESMEK" - Kök "KES"

<u>ŞİMDİKİ ZAMAN</u>	<u>GELECEK ZAMAN</u>	<u>GEÇMİŞ ZAMAN</u>
Kesiyorum	Keseceğim	Kestim
Kesiyorsun	Keseceksin	Kestin
Kesiyor	Kesecek	Kesti
Kesiyoruz	Keseceğiz	Kestik
Kesiyorsunuz	Keseceksiniz	Kestiniz
Kesiyorlar	Kesecekler	Kestiler

Kürtçede ise bu durum, tamamen değişik-
tir.

Örneğin: "BİRİN" - Kök "Biri"

BİRRİN

ŞİMDİKİ ZAMAN GELECEK ZAMAN GEÇMİŞ ZAMAN

Ez dibirim	Ez ê bibirim	Min birî
Tu dibirî	Tu ê bibirî	Te birî
Ew dibire	Ew ê bibire	Wî birî
Em dibirin	Em ê bibirin	Wê birî
Hun dibirin	Hun ê bibirin	Me birî
Ew dibirin	Ew ê bibirin	We birî
		Wan birî

10)- Türkçede bir çeşit fiil vardır.
Kürtçede ise, fiillerin çeşidi beştir. Bunlar şunlardır.

a) Kaidesiz fiiller (Hatin:Gelmek, Çu-
yîn:Gitmek,)

b) Kaideli fiiller(Şemirandin:terk
etmek)

c) Yardımcı fiiller("Hatin" fiilini baş-
ka bir fiile ilave ederek yapılan fi-
illerdir.Örneğin:"hatin kuştin", "ha-
tin standin",,, gibi.Keza "Dan" da
yardımcı fiil olarak kullanılır.Ör-
neğin:"dan anîn", "dan nivîsandin"...

d) Mürekkep fiiller(Composé) (Bu fiiler;
edatlar, isimler, sıfatlar veya hem
edat hem de zamirlerle yapılırlar.
Örneğin:"Rakirin" ra=edat,"Rêkirin"
rê=isim,"Çekirin" çê=sıfat,"Lêxistin"
li wê=edat ve zamir,"Avkirin" ve "avdar"
fiilleri de aynı kurala tabidir.)

11)-Türkçede yardımcı fiil yoktur.Kürtçe-
de ise vardır.Örneğin:

Kirin:yapmak

Bûn :olmak

Bazı hallerde "DAN".Örneğin:"Dan gotin".

Bu fiiller, hangi ismin, sıfatın ve zarfın sonuna gelirse, mürekkep (birleşik) fiiller oluştururlar.

Türkçede tam anlamıyla yardımcı fiil yoktur. Ancak süreklilik, güçlülük, kesinlik ve özellikler takmak gayesi ile, diğer bir fiilin arkasına gelir.Kürtçedeki yardımcı fiiller, Hindo-Avrupa (indo-européen) dillerindeki anlamı ile, yardımcı fiillerdir.

12)- Türkçede, isimlerin olumsuzluk e-
datları (SIZ) kelime sonuna gelir. Örnek:

EKMEK - EKMEKSİZ

Kürtçede ise, kelime başına gelir. Örnek:

NAN - BĒNAN

13)- Türkçede isim halleri vardır.

Örnek: Ev, Evi, Eve, Evde, Evden

Kürtçede de isim halleri vardır. Bu hal-
ler, ismin cinsine ve yerine göre değişir. Dişil
kelimelerde, sonuna "ê" ilâve edilir.

Ez diçim malê (eve gidiyorum), denmesi
gerekirken; tıpkı, İngilizcedeki gibi, "mal" ke-
limesi çok kullanıldığından "ê" edatı atılmış-
tır.

"I go home" cümlesi, "I go to the home"
cümlesinin yerine söylenmektedir.

Fakat;

"Ez ji deştê tēm"

"Ez diçim Diyarbekirê"

Eril kelimelere gelince, bugünkü Kürtçe-
de; "a" ve "e" ihtiva eden kelimeler "ê" şek-
lini alırlar. Örneğin: "Aş": Değirmen

"Ez diçim êş" (Ben değirmene gidiyorum)
şeklini alır.

Ayrıca isim halleri, şu edatlarla da o-
luşturulur.

Ji mal (evden), Li mal (evde), Ji mal re
(eve) gibi...

14)- Türkçede, bütün fiillerin bütün
zamanları yapılır. Yani, eksik çekim yoktur. Kürt-
çede ise, bazı fiillerin bazı zamanları yapı-
lmaz. Bu fiillerin kendilerine has çekimleri var-
dır. Bu fiiller şunlardır. "Gotin" (söylemek), "Çûn"
(gitmek), "Dîtin" (görmek), gibi.

15)- Türkçede edilgen durumu, fiilin
kökünün sonuna gelen bir ekle yapılır. Örnek:

YAZDI - YAZILDI

Kürtçede ise, "Hatîn" mastarının "hat"
kökünün şahıs ve zamanlara göre çekilerek, esas
mastarın önüne konmakla edilgen yapılır. Örnek:

Nivîsîn - Hat nivîsîn

Yazmak Yazılmak

16)- Türkçe ile Kürtçede, sayıların ku-

ruluşu farklıdır.

<u>SAYILAR</u>	<u>TÜRKÇE</u>	<u>KÜRTÇE</u>
1	Bir	Yek
2	İki	Du, didu, dido
3	Üç	Sê, sisê
4	Dört	Çar
5	Beş	Pênc
6	Altı	Şeş
7	Yedi	Heft
8	Sekiz	Heşt, heyşt
9	Dokuz	Neh
10	On	Deh
11	Onbir	Yanzdeh, yazdeh
12	Oniki	Donzdeh, dozdeh
13	Onüç	Sêzde, sêzdeh
14	Ondört	Çarde, çardeh
15	Onbeş	Panzde, pazde
16	Onaltı	Şanzde, şazde
17	Onyeddi	Hevde, hivde
18	Onsekiz	Hejde, hijde
19	Ondokuz	Kozde
20	Yirmi	Bîst
21	Yirmibir	Bîstûyek, bîstyek

Kürtçenin diğer hususiyetlerinden biri de şu dur.

Hespek : Bir at

Ez hespekî dibînim(eril) : Ben bir erkek at görüyorum.

Ez hespekê(mehînekê) dibînim(dişil):
Ben dişî bir at(kısrak) görüyorum.

Ez du,..(çoğul) hespan dibînim: Ben iki.. at görüyorum.

FAKAT: Ez sî,..hespî dibînim: Ben otuz,..... at görüyorum.

FAKAT: Ez sî û pênc hespan dibînim: Ben otuzbeş at görüyorum.

Kısacası; Kürtçede sayılar isimleri değiştirdiği halde, Türkçede asla değiştirmemektedir.

17)- Türkçede isimler, yalnız sonlarına ekler olarak çekimlenirler. Bu ekler takıdır

Kürtçede ise, edatlar; isimlerin önüne veya arkasına yahut hem önüne ve hem de arkasına gelebilir. Örnek:

Ji te re : sana (hem ön, hem de arka)
 Li mal : evde (ön edat)
 Diyarbakir ve : Diyarbakir'a ilişik (arka edat)

18)-Türkçede emir kipinin olumsuzu ile fiilin olumsuzu, ya 'ME' ya da 'MA' takıları ile ve fiilin sonuna getirilerek yapılır. 'ME' ya da 'MA' olması, ses uyumundan dolayıdır. Örnek
 YAP - MA ET - ME gibi.

Kürtçede ise, herhangi bir fiili olumsuz yapmak için, 'ME' emir sigası kullanılır.
 Bu siga, çoğu zaman fiilin başına getirilerek emir teşkil edilir. Bazı hallerde, fiillerin arasına girer. Örnek:

MEKE : Yapma! VEMEXWE : İçme!

Ayrıca bir de 'NE' sigası vardır. Bu da şu hallerde kullanılır.

VÎ NEKÎ : Bunu yapmayasın!

İsimleri olumsuz yapmak için de 'BÊ' takısı kullanılır.

19)-Türkçede bazı zaman zarfları, kelimenin bünyesi içindedir. Örneğin:

BEN GELİNCEYE KADAR BEKLE

Kürtçede ise, bu çeşit zaman zarfları ayrı kelimelerle ifade edilirler. Örnek:

HETA EZ BÊM RAWESTE gibi.

20)-Türkçede örneğin: 'Bir ekmek getir' derken, "BİR TANEYİ" ifade etmek için kullanılan "BİR" ayrı bir kelimedir. Kürtçede ise, kelimenin sonuna "EK" hecesi (ki, bu "BİR" anlamını verir) ve buna bağlı olarak kelimenin eril veya dişil artikeli çekilerek asıl kelimeye eklenir. Örnek:

NAN

EkmeK

NANEKÎ

Bir ekmeK

Nan kelimesi, Kürtçede eril bir kelimedir. Fakat dişil olunca da;

SÊV

Elma

SÊVEKÊ

Bir elma

Ve fakat:

(tekil): SÊVEKE SOR : Bir kırmızı elma
(çoğul): SÊVEN SOR : Bizce belli olan
'Kırmızı elmalar'.Fransızca/

Les pommes rouge,

SÊVINE SOR : Sayıları belli ol-
mayan 'Bazı kırmızı elmalar'.

Fransızca/ Des pommes rouge,

Genel kural: Sayet kelime eril ise,
kelimenin sonu daima 'EKİ':dişil ise,'EKE'
takıları ile biterler.'Naneki','Sêvekê' gibi.
Sayıları belli olmayan bir kemiyeti ifade et-
mek için de(yani BAZI),kelimenin sonu daima
'NE' takısı ile biter.Bu takı,eril ve dişil
forumlarda,hep aynıdır.Örneğin:

Hespine boz - Mehnine boz

Mêrine genc - Jinine bedew ,,,,gibi.

21)-Türkçede isim ve sıfat tamlamaların-
da,evvela isim veya sıfat sonra da vasıflandı-
rılan kelime yazılır.Örneğin:

BÜYÜK EV

Kürtçede ise kelimeler yer değiştirir

Örneğin:

MALA MEZIN

Dişil kelimelerde daima "A",eril keli-
melerde ise daima "E" harfleri asıl kelimeye
eklenirler.Örnek:

JINA ÇELENG fakat MÊRÊ HÊJA

-Şahane kadın- -Değerli erkek-

Bir büyük ev, ise şöyle olur:

MALEKE MEZIN

Bir büyük erkek,

MÊREKÎ MEZIN

Büyük güzel bir ev,

MALAKE MEZIN E ÇELENG

Büyük güzel bir erkek,

MÊREKÎ MEZIN Î ÇELENG

Türkçede ise sıfatlar,olduğu gibi kal-
maktadırlar.

22)-Türkçede herhangi bir şeyin sahipliği ile, herhangi bir meslek grubuna ait mensubuyla ayrı ayrı ifade edilemiyor. Örneğin:

'HANCI' dendiği saman sondaki 'CI' sıfat ekinin han sahipliği mi, yoksa handa çalışan herhangi bir işçiyi mi gösterdiği anlaşılıyor. Kürtçede ise bu konuda belirgin edatlar vardır. Örneğin:

XAN - XANDAR (Han sahibi)

XAN - XANVAN (Hancı, handa hizmet gören)

23)-Türkçede sıfatların dereceleri, "DAHA" ve "EN" edatları ile ifade edilir. Ve bu edatlar, sıfatların önüne gelir. Örnek:

'BÜYÜK ERKEK', 'DAHA BÜYÜK ERKEK',

'EN BÜYÜK ERKEK' gibi.

Kürtçede ise, sıfatların sonuna edatlar getirilerek (birçok Hindo-Avrupa dillerinde olduğu gibi) yapılırlar. Örnek:

'MÊRÊ MEZIN', 'MÊRÊ MEZINTIR',

'MÊRÊ MEZINTIRITR' gibi.

24)-Türkçede çoğul ekleri ses uyumu-na göre 'LER' veya 'LAR' dır. Ve bu bir türdür. Örneğin: 'EV - EVLER', 'ADAM - ADAMLAR'

Kürtçede ise, çoğul yapma şekli iki çeşittir. Müstakil çoğul ve tamlanan tamlayan arasındaki çoğul. Müstakil çoğulun edatı, 'AN' dır. Örneğin:

DAR (ağaç) - DARAN (ağaçlar)

Tamlayan tamlananda ise, 'EN' dır. Bu edat, Kürtçenin bazı şivelerinde de, 'ÊD' dır.

Örnek : DARÊN MIN (Benim ağaçlarım) veyahut,

DERÊD MIN " " şivedir.

25)-Türkçede fiillerin soru şeklinin yapılması için 'MU' ekinden faydalanılır. 'MU' eki fiilin bünyesine girer. Örneğin: 'Geliyor-sun - Geliyormusun?' gibi.

Kürtçede ise, soru yapmak için "QEY" ve 'MA' gibi soru edatlarından faydalanılır. Bu soru edatları ise, fiilin başına gelir. Örnek:

'HUN HATINE - Gelmiş' ts'

QEY HUN HATINE - Gelmişisiniz ?

MA HUN HATINE - "

KÜRTÇENİN HİNDO-AVRUPA DİLLERİNE BEN-
ZEYEN ÖZELLİKLERİ VARDIR. BUNLARIN BİRKAÇ TA-
NESİNİ ŞÖYLE SIRALAYABİLİRİZ.

1)- Q, W, X, Ê seslerinin Kürtçede de bu-
lunması, bunların dışında "c ile ç, d ile t, g i-
le k, b ile p" sesleri arasındaki sesler Hindo-
Avrupa dillerinde de vardır.

2)- Yukarıda 4 numaralı paragrafta da
bellirttiğimiz gibi, cümle kuruluşunda Özne-
Yüklem-Tümleç sıralamasının mevcudiyeti.

3)- Kürtçede ses uyumunun olmaması.

4)- Erillik - dişillik durumunun Kürt-
çede bulunması.

5)- Rakamların kuruluş şeklinin benze-
mesi.

6)- Kürtçede de yardımcı fiillerden
faydalanılması.

7)- "HINGIV"(Bal) gibi kelimelerin bü-
tün Hindo-Avrupa dillerinde ortaklaşa bulunması.

8)- Soru yapılırken, bazı soru edatla-
rından faydalanılması. (bkz. 25 nolu paragraf)

9)- Batı dillerinden bazılarında, be-
lirli sayılardaki fiillerin bütün çekimleri
yapılmaz. Çekim noksanlığı vardır. Örneğin:

"TO KNOW" (İngilizce) fiilinin şimdi-
ki zaman çekimi yapılmaz. "I AM KNOWING" den-
mez, "I KNOW" denir.

Kürtçede de bu çeşit örnekler vardır.
(bkz. 14 nolu paragraf).

Kürtçede "Ez dizanim" (biliyorum) ile
bir de, "Ez dizanime" var. Bu, "ben şimdi devam-
lı olarak biliyorum" manasına gelir.

KÜRT DİLİNİN FARŞ DİLİ İLE İLİŞİĞİ

Farşça gibi Kürtçe de, garbi-İran dil-
lerinden olmakla beraber, menşe'i Farşçadan
ayrılır. Genel olarak Kürtçe, Farşçadan ayrı bir
nitelik gösterir. Kürtçe bugünkü Farşçadan da-
ha eskidir. Bu iki lisanı birbirinden ayıran

// en büyük fark, Farsçada iki zamirin, yani "Ez" ve "Min" olmamasıdır. Ayrıca Farsçada "Dişil" ve "Eril" de yoktur.

Farsçaya nazaran Kürtçenin belli başlı özellikleri şunlardır.

a) - Kendine has telâffuz şekli vardır

b) - Aynı kökten gelen sözlerin, ses bakımından esaslı şekilde değişmiş olmaları.

Örneğin:

<u>Farsça</u>	<u>Kürtçe</u>
Zeban	Ziman
Ateş, ataş	Agir
Namaz	Nimêj
Mahî, meh	Masî



c) - Şekil ayrılıkları. Özellikle şahıs zamirlerinin almış oldukları eklerde, fiillerin çekim eklerinde esaslı değişmeler vardır.

d) - Nahiv farkları vardır.

e) - Kelime ayrılıkları vardır. Edebi Arapçada geçen birçok kelimeler, Kürtçeyi Farsçaya yaklaştıran unsurlar yerine geçer. Fakat Kürtçe; halk Arapçasından, Osmanlı Türkçesinden, Arami ve Ermeniceden kelimeler almıştır. Böylece Kürtçe, genel kullanılışı bakımından bariz ve bağımsız bir dildir. Bu da kendisini bugünkü Farsçadan değil, öteki kuzey-batı şivelerinden de ayırır. Bununla beraber, bizzat Kürtçenin de birbirinden oldukça farklı şiveleri vardır. Kürtçenin dört büyük şivesi vardır.

1) - KURMANCI, 2) - SORANI, 3) - LURI, 4) - GORANI

Kürt dilinin çeşitli lehçeleri ile ilgili olarak Ziya Gökalp, önemli bilgiler vermektedir. Ziya Gökalp, "Kürt Aşiretleri Üzerinde Sosyolojik Tetkikler" adlı araştırmasında, bu lehçeleri açıklamaktadır(1). Eser, Ziya Gök-

(1) - Ziya Gökalp'ın eserinin bu kısmı 'Barış Dünyası' isimli derginin 13. sayısında yayımlanmıştır. Nisan 1963, s.241

alp tarafından Doktor Rıza Nur'a hediye edilmiştir. Türkiye'de pekçok bilim adamında, bu eserin daktilo edilmiş metni vardır.

Kürt dili hususunda Ziya Gökalp, şöyle demiştir.

"Arapça da dahil olmak şartı ile Kürtçe, şarkın en zengin lisanıdır."

Kürtçe, Türkiye dışında birçok üniversitelerde okutulur. Kürtçenin yanında, aynı üniversitelerde Türkçe de okutulur. Aynı ayrı hocaları ve öğretim görevlileri vardır. Şayet aynı lisan olmuş olsalardı, buna hacet kalırmıydı?

Bu üniversitelerin en önemlilerinden bazıları şunlardır.

1)-Sorbonne üniversitesine bağlı "Ecole Nationale des langes Orientales vivante" Paris/ Fransa

2)-Uppsala üniversitesi, İsveç

3)-London üniversitesi

4)-Washington üniversitesi

5)-Leningrad üniversitesi

6)-Erivan üniversitesi

7)-Bağdat üniversitesi

KÜRT EDEBİYATI, DERGİLERİ ve GAZETELER

Kürt hikayeleri alanında yapılan araştırmalar, bunların hikayecilik sanatı hakkında bir fikir vermektedir. Mevzular ekseriya, Ön-Asya'da müşterek olan konulardan alınmaktadır. Halk kahramanlarının aşklarına ve aşiretler arasındaki muharebelere ait olan hikayelere, daha çok rastlanılır. Belli başlı Kürt edebiyatçıları arasında, şunlar yer almaktadırlar.

HERİRLİ ALİ -(1009-1078)- Kürtçe bir divan yazmıştır.

ŞEYH AHMET MALA-İ CEZİRİ -(...-1160)- Kürtçe divanı vardır.

FAKİ TEYRAN -(1302-1375)- Kürtçe hikaye ve şiirler yazmıştır.

MALA-İ BATE -(1417-1492)- Kürtçe bir divan ve bir de Kürtçe mevlit yazmıştır.

- AHMED-İ XANİ** -(1591-1652)-Mem û Zîn isimli ünlü Kürt destanının yazarıdır. Başka kitapları da vardır.
- BEYAZITLI İSMAİL** -(1654-1709)-Kurmancça-Arapça-Farsça bir lügatı vardır. Gülizar ve daha birçok şiirleri vardır.
- ŞEREF-HAN** -(1689-1749)- Hakkari emirlerinden olup, Kürtçe ve Farsça şiirler yazmıştır. Şerefname'nin yazarıdır.
- BEYAZITLI MURAD HAN**-(1732-1784)- Kürtçe şiirler yazmıştır.
- MAH ŞEREF HANIM** -(...-1847)- Kürtçe şiirler yazmıştır. Kürt kadın şairlerinin en önemlilerindedir.
- TARAMAHLI ALİ** -(...)- 1591 yılından sonra, Kürtçe olarak Arap dili gramerini yazmıştır.

Ve **SIYAPÛŞ**, **AĞAYIK** gibi....

Günümüzün yaşayan en büyük şairi ise, **CEGERXWÎN**'dir, Suriye'de yaşamaktadır. Öz Kürtçe yazılmış üç divanı ve birkaç tane de kitabı (Tarih, roman, hikaye vb.) vardır. Bunların dışında, İran, Irak, Suriye ve Erivan'da **HEJAR**, **EREB ŞEMO**, **NURETTİN ZAZA**, **OSMAN SEBRÎ** gibi birçok Kürt şair ve yazarları vardır.

Bütün bunlardan başka, gerek 19. ve gerekse 20. yüzyılda ve de gerekse daha önceki yüzyıllarda, Kürdistan'ın çeşitli yerlerinde yüzden fazla şair ve yazar yetişmiştir. Yine Kürdistan'ın çeşitli merkezlerinde, 19. yüzyılın sonlarından itibaren, birçok dergi ve gazeteler yayınlanmıştır. Kürtçe olarak yayınlanan dergi ve gazetelerin bir kısmı da Avrupa, Amerika ve Sovyet Rusya'da yayınlanmaktadır(1).

Kürt dilinin varlığı ve yapısı konusunda bir sonuca varmadan önce, bilime göre bir dilin gerekli unsurlarını görelim. Bu konuda

(1)- İslâm Ansiklopedisi, Kürtler Mad. s.1113-1114

Sayın Savcının dil biliminden ve bilimcilerinden bahsetmesine rağmen, bilimsel hiç bir unsur ve tahlil getirmediği açıktır.

1)- Dil, bir haberleşme aracıdır.

2)- Dil, gramer kurallarına bağlıdır.

Gramer; dilin cümle yapısını, cümle içindeki diğer öğelerin yapılarını belirli kurallara bağlar.

3)- Sentax; cümle kuruluşları içindeki öğeleri, yerlerini, diziliş biçimlerini ve giderek bu öğelerin yer değişikliği sonucu meydana gelecek sonuçları kurallara bağlayan dil bilgisidir.

4)- Phonetik; dildeki seslerin yazıyla işaretlerle belirtilmesidir. Örneğin, Türkçe Phonetik bir dil değildir. Dolayısıyla fonetik bir alfabesi yoktur.

4)- Vocabulaire (kelime hazinesi): Dilin bir kelime hazinesine sahip olması ve bu kelimelerin türemeye elverişli bulunması gereklidir. Ayrıca hazine içindeki fiil çekimlerinin fazlalığı, zenginliğin belirtisi sayılmalıdır.

5)- Morfoloji: Kelimelerin yapılışı ve cümle içerisinde uğradıkları değişiklikleri belirtir. Örneğin:

Mehin hat - Kısrak geldi -

Ez mehîne dibnim - Ben kısrakı görüyorum -

Mehîna min boz e - Benim kısrakım bozdur -

Ez mehîneke boz dibnim - Ben boz bir kısrak görüyorum -

Ez hespekî boz dikirim - Ben boz bir at satın alıyorum -

BU BÖLÜMDE SONUÇ

Kürt dili, bir haberleşme aracıdır. Kürt dilinin Sentax'ı vardır. Kürt dilinin grameri

nesine sahiptir.Kürt dilinde fonetik olarak bazı sesler,yazıda işaretlerle belirtilmektedir.Kürt dilinde mevcut kelimeler türemeye elverişli olup,fiil çekimleri de zengindir.Seslerin şekil biçimi yönünden,Kürt dili incelendiğinde;seslerin diğer dillerden ayrı bir irekâns ve titreşime sahip olduğu açıkça görülebilir.

Dildeki cümle kuruluşları,cümle içindeki öğelerin yapıları,tümü ile belirli bir gramer kuralına bağlanmış olup,bunların herhangi birinin cümlede yer değiştirmesi dilin Sentax'ını bozmaktadır.Türkçede böyle bir anlam değişikliği yoktur.

Kürt dili bir haberleşme aracıdır.Bu dil haberleşme aracı olarak teknolojiye,politikaya ve ekonomiye açık bulundurulmamıştır.Tüm dillerde görüldüğü gibi,bu tarz teknolojik gelişmeye,ekonomi ve politikaya açık tutulmayan diller,gelişip serpilemezler.Buna karşılık,bütün tedbirlere rağmen bir dilin kelime hazinesinin ortadan kaldırılması mümkün olmayacağından,bu tarz gelişmeler kapalı tutulsa dahi,geniş kitleler arasında haberleşme aracı olarak kendini yaşatır.Örneğin,Balkanlarda Türkçenin senelerce asimilasyona tabi kılınması,bu dilin varlığını ortadan kaldıramadığı gibi,sonradan da gelişmesini engelleyememiştir.

Sayın Savcı,mademki bir dilin varlığını,yapısını bilime ve dil bilimcilerinin araştırmalarına bağlı olarak incelemek gerektiğini söylemektedir.Oyle ise;yukarıda anlattığımız Kürt dilinin yapısı ile ilgili bilgiler ve bilimsel olarak,bir dilde bulunması gereken unsurların ışığı altında,Türkiye'de konuşulmakta olan bir Kürt dili vardır.

- (1)- En son gramer,bugün Bangkok'ta Fransız sefiri olan ROGER LESCOT ve müteveffa Kürdolog CELÂDET BEDİR-HAN'ın eseridir.Paris'te "Librairie d'Amérique et d'Orient" tarafından,"Grammaire Kurde-Dialecte kurmandji" adı altında,1970 yılında basılmıştır.

" KÜRTÇÜLÜK İDEOLOJİSİ "

Sayın Savcı, iddianamesinde baştan beri yanlış değerlendirmeler ve inkârlardan sonra bu kez de, "Kürtçülük"ü tanımlayarak, kendine göre yok saydığı bir halkın meseleleri ile uğraşanları tasnif etmiş ve büyük bir çelişmeye düşmüştür.

"Cumhuriyetin ilânından sonra bu yana, Türkiye'de Kürtçülük ideolojisine sahip şahıslar genellikle iki ana gurup teşkil etmektedirler.

1.Grup; Milliyetçi kanadı teşkil edenler. Bu gruba dahil olanlar sadece müstakil bir Milli Kürdistan devleti kurulmasını savunmaktadırlar.

2.Grup; aşırı-sol kanadı meydana getirenlerdir. Bu gruba dahil olanlar ise Komünist ideolojiye sahip olanlardır. İşçi ve Köylü ihtilali yaratılarak mevcut düzenin değiştirilmesi sonucu, Kürdistan devletinin kurulması ve başka bir ifade ile, Rusya tipi bir Kürdistan kurulması görüşüne sahip olanlardır." (1)

Diyerek, bir yandan Kürt halkının varlığını ve dilini inkar edip, öte yandan bu tarz bir görüşle Kürdistan kurmak faaliyetlerini kabul etmek büyük bir çelişki değildir ?

Bir halk, bir toplum olmadan, onunla ilgili bir faaliyet olabilir mi ?

Sayın Savcı, kendine gerekçe hazırlamak için bir ideoloji tanımı ortaya atmakta, bu tanımı da Komünist ideoloji ile paralellığe getirmektedir. Kanımızca, Savcı; tanımını yaptığı ideolojileri bilmemektedir. Ayrıca, iddianamenin 12. sahifesinde tamamen dava dosyası ile ilgili olmayan ve kesinlikle Milli İstihbarat Teşkilâtından edinilmiş bilgilerle isnada çalışılan, bir toplantının gerekçesini hazırlamak amacı vardır.

Sayın Savcıya soruyoruz : iddianamede (11.Sahife) tanımlamalarını yaptığı ve zıt biçimlerde yansıtmaya çalıştığı grupların, Kürt meselesi ile uğraşmaları "Kürtçülük ideolojisi" midir ?

(1)- İddianame, Sayfa 11 son paragraf

Bu grupların tanımı ve "Kürtçülük ideolojisi"ni burada ele alınması ile, iddianın ne gibi bir ilgisi vardır ? Eğer "Kürtçülük ideolojisi"nin tanımı bir takım insanların faaliyetleri ile ilgili olarak alınmak isteniyorsa, iddianameye o zaman Kürt halkının yokluğu ile girilmelidir. Böylesine soyut, havada ve iddia ile ilgisiz bir sözcüğü her yerde, olur-olmaz kullanmak en azından hafiflik ve altında kasıt bulunan bir ifade tarzıdır.

".....Kürt Halkı yoktur, Kürt dili yoktur", "Cumhuriyetten bu yana Kürtçülük ideolojisi vardır." demek hukuki bir gerekçe değildir. Bilimsel düşünme yetimiz, bunun bu tarz getirilişini kesinlikle faşizan bir politik amaca dayandırmaktadır. Böylesine bir çelişki olsa-olsa ortalığı bulandırmaktır.

NEDİR BU KÜRTÇÜLÜK ?

Eğer Kürtçülük, feodal yapıdan kapitalizme dönüşüm ile bilimsel olarak ortaya çıkması zorunlu kaçınılmaz olan 'Kürt Dili', 'Kürt Edebiyatı', 'Kürt Tarihi', 'Kürt Folkloru' araştırmalarına büyük bir ilgi duyulmaya başlanması ise; bu durum günümüzdeki sosyo-ekonomik değişimler açısından olumlu bir hareket olduğu gibi, yürürlükteki ceza yasalarımızın açısından da, suç sayılmamaktadır. Somut bir halkın kültür değerlerinin biçimlendirilmesi, ülkenin yararına olup, Anayasanın da teminatı altındadır. Yapılması ön görülmüş çaba ve çalışmalardır. Bu tür çalışmalar mevcut Anayasanın 10.12,14.maddelerinin güvencesi altında bulunmaktadır. Çünkü burada temel hedef; yaşayan, fakat baskı altında tutulan bir kültür yapısının, gün ışığına çıkarılması ve donatılması ve de dünya kültürüne katkıda bulunmayı sağlamaktır.

Burada, "Kürtçülük Ideolojisi" tanımı yapılırken, özellikle milliyetçi gelişme ve Kürt halkının somut anayasal ve demokratik mücadele-

si ile ırkçılık, bir birine karıştırılmakta, amaç olarak saptanan yararlılık açısından alabora edilmektedir. Henüz ana dilini bilen serbestçe konuşamayan bir halkın, ya da bu halkın somut sorunlarından bahs edenlerin "IRKÇI" olmaları mümkün değildir. Egemen sınıfların ve faşist ideoloji yöntemlerinin ve bunların besledikleri kurum ve kişilerin, öne sürdükleri taktikler ve politikalar sonucu mesele bu denli anlamsız ve karışık yerlere bilinçli olarak sürüklenmektedir. Bunların taktik ve politikaları üzerinde durmak, konuya açıklık kazandıracaktır.

Oynanan önemli bir oyun olarak, başarılı bir biçimde sürdürülen taktiklerin başında, demokratik haklarına kavuşmak veya taleplerde bulunmak için gösterilen her çaba ve istek, "Kürtçülük" olarak nitelendirilmiştir. Bu yanlış değerlendirme ve taktik sonucu "Halklar eşittir ve kardeşir", "Türkiye Halkları Devrimci bir çizgide ortak eylemlerde bulunacaklardır", "Ülkemizde Kürt Dili ve Edebiyatı araştırılmalıdır", "Kürt Tarihi Kürt Folklorü araştırmaları yapılmalıdır", "Kürt Kültürü emperyalizmin etkilerinden kurtarılmalıdır", "Radyolarda nasıl İngilizce şarkılar söyleniyorsa, Kürtçe şarkılar da söylenmelidir", "Nasıl bir İngiliz halkı, Arap halkı, Türk halkı varsa KÜRT HALKI da VARDIR", diyenler ve bu yolda araştırma yapanlar "Kürtçülük propagandası" yapmakla suçlandırılmış ve suçlanmakta ve de baskı altında tutulmuşlardır.

Öte yandan Kürtçülüğün ne olup olmadığı bir türlü tanımlanmamış, "Solculuk" gibi, kamu oyuna sürekli olarak çirkin bir davranış ve suç olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Halen gösterilmektedir. Bugünkü şartlarda asıl suç; "Kürt Irkının en üstün ırk" olduğunu ve öteki ırklar üzerinde baskı yapabileceğini savunmaktadır. Anayasal haklarını bile, suç olarak gösterip Kürtlerin demokratik hareketleri bastırılmaya çalışılırsa, bu art düşüncenin bir ürünü olarak nitelendirilebilir. Oysa; Türkiye'nin bütünü içinde demokratik haklar sorunu, mutlak çözümlenmelidir.

Sayın Savcı, bu tür yanlış ve eksik değerlendirmeler yanında, birde adlarını rahatça ezberlediği kişilerden, aklınca gruplar kurmakta, bunlar arasında ayrılma-birleşme durumlarının tanımını yapmaktadır. Bu kadar kesin yargılar içinde, bu grupların faaliyetleri olarak da ;

".....ana gayeleri bağımsız ve yarı bağımlı Kürdistan olan bu şahıslar hizipleşmelerin ana gayeye zarar verdiği sonucuna varmışlar. Başka bir deyişle bu cereyanı çeşitli sebeplerle dışardan destekleyen merkezlerden aldıkları emirlere uygun olarak birleşme yoluna ihtiyar etmişlerdir. Bu birleşmenin ilk belirtileri TİP 4. Büyük Kongresi arifesinde olmuştur. Muş'un Malazgirt ilçesinde yapılan bir toplantıda. Kürtçülüğün aşırı sol kanadı liderlerinden olan Tarık Ziya Ekinci, Naci Kutlay, Mehdi Zana ve Tahsin Avcı, nasyonal Kanada ait olan Sait Elçi ile bir ön anlaşmaya varmışlardır...."(1)

Böylesine bir toplantı gösterilmektedir.

Cumhuriyetten bu yana bu grupların faaliyetleri, Malazgirt'te yapılan bu toplantı ile anlatılabilir mi ? Bu "Kürtçülük İdeolojisi"ni tanımlamak için kâfimidir ? Kaldığı, burada böyle bir toplantı olmamıştır. Malazgirt'te ceza evinde bulunan bir arkadaş ziyaret edilmiştir. Bu ziyaretten bahsetmek, savcının işine gelmektedir. İddianamede bahsedildiği gibi, bir toplantı değil, hapis hanede bulunan Tahsin Avcı'nın diğer sanıklar tarafından ziyareti söz konusudur. İddianamede belirtilen ve tasnifte birinci grup içinde gösterilmeye çalışılan Sait Elçi ise buraya gitmemiştir. Ziyaret: Jandarma ve gardiyanların yanında çok kısa bir müddet için olmuştur. Toplantıyı bir antlaşma olarak göstermek, taraflardan birinin toplantıda bulunması halinde mümkün müdür ? Sanıkların bir arkadaşı ziyaretleri çok doğal ve meslekleri icâbidir. Üstelik hükümlü arkadaşın hastalığı ve olanaksızlığı, onun ziyareti için yeterli bir sebep değildir? Ve sanıklarla bu arkadaşın aynı partide,

(1)- İddianame, Sayfa:12, paragraf 1

senelerce beraberce çalışmış olmaları,yakın ilişki ve samimiyetleri görmemezlikten gelinmemelidir.

Sayın Savcı,

".....Bu antlaşmaya tekabül eden günlerde Sait Elçi ile Avukat Canip Yıldırım'ın illegal bir yoldan Kuzey Irak'a gidip Molla Mustafa Barzani'den talimat aldıkları anlaşılmıştır." diyerek,tamamen bir tahmin yürütmektedir.Bu tarz bir yorumla önerilen "Kürtçülük İdeolojisi",hayal mahsulu olup,ilintili değildir.

FARKLI MUAMELE VARDIR :

" Bugün için az gelişmiş ülke olmamızdan ileri gelen siyasi,hukuki,sosyal,iktisadi problemlerimize çözüm yolu aramak ve bulmak fikri açıdan,elbetteki her vatandaşa düşen milli bir görevdir....." diyerek Sayın Savcı, ülkenin sorunlarına çözüm yolu aramayı,her vatandaş için milli görev saymaktadır.Ülkenin az gelişmiş olmasını söyliyerek,gerçekten Savcı, önemli bir konuya parmak basmıştır.Ancak bu az gelişmişliğin sonuçlarını belirtmekten kaçınmıştır.Ülkenin bu durumdan kurtulması için sadece fikri bir faaliyeti yeterli görmekle yetinmiştir.(1)

Bu az gelişmiş ülkenin sorunları nelerdir?

Bu sorunlar,savcının düşündüğü gibi değildir. Aslında ;

a)- Politiktir.Bu yönden sorunların geniş kitlelere dayanan iktidarlar tarafından çözümlenmesi ancak mümkündür.Emperyalizme dayalı egemen sınıfların iktidarları,ülke sorunlarını çözüme ulaştıramazlar.

b)- Sosyolojiktir.Bu yönden insanların,Vatandaşların,geniş kapsamı ile halkların Kardeşliği ve eşitliği kabul edilmek suretiyle ve de bu zaviyeden çözümler getirmekle mümkündür.

(1)- İddianame,Sayfa;12,paragraf 2

c)- Ekonomiktir. Bu yünden ülke sorunları bir kalkınma meselesidir. Bu sömürünün ortadan kaldırılmasını ve planlı bir ekonomiyi getirmekle çözüme ulaşabilir.

d)- İdeolojiktir. Bu açıdan geniş halk yığınlarının yararına tetbirler almak ve bu kitlelerin yönetimde söz sahibi olmalarını sağlamakla mümkündür.

Bunları söylemeden, tartışmadan ve kitlelere mal etmeden, savcının bahs ettiği az gelişmişlikten kurtulunamaz. Ve kurtulunmamıştır da.

Bunların çözümü, fikri olarak tartışılması, yazılması ve giderek bir iktidar sorunudur.

Bu sorunlar çözüme ulaşmadan Türkiye'nin sosyal, hukuk, demokratik, laik insan ve vatandaş hakları evrensel beyannamesine bağlı olduğundan bahsedilemez. Ülkenin somut şartları yukarıda açıkladığımız gibidir. Bunlar ortaya getirilmeden ya da tek yönlü getirilerek tehdit ve baskı altında üstünkörü "Ülkenin.....problemlerine çözüm yolu aramak....." vatandaş için milli bir görev olabilir mi ? Sayın Savcı, somut sorunları belirlemeden, ülkenin meselelerini birbirinden soyutlayarak, ülkenin az gelişmişlikten kurtulmasını gökten zembille indirmeyi önermektedir.

Sayın Savcı, ülkenin az gelişmiş olduğunu, bunun sonucu birtakım sorunlarının olduğunu önerdikten sonra; bu yolda fikri çalışmaların milli bir görev adetmekte, hemen sonra:

".....Ancak bu görevlerin ifası sırasında, Anayasanın tanıdığı hak ve hürriyetlerin hududunu aşmaya, devletin birliğini, milletin bütünlüğünü bozacak ölçüdeki faaliyetlere tevessül etmeye, memleket düzeyinde anarşik olaylar yaratmaya müsaade ve müsamahaya asla cevaz vermemektedir....." diyerek, başta koyduğu tahlili, sırf gösteriş için yaptığını açıklamaktadır. Çünkü fikri düzeydeki tartışmalardan ötürü, bugün bizim burada yargılanmamızı istemektedir.

Ülkenin somut sorunlarına çözüm bulmak amacı ile yapılan fikri çalışmalar, Anayasanın öngördüğü teminatlardan yoksun değildir. Bu sorunlara çözüm bulmak, milletin bütünlüğünü, Devletin birliğini bozucu değildir. Olsa-olsa ege-men sınıfların ve emperyalizmin çıkarlarına hanel getirici ve onların enliklerini sar-sıtıcı niteliktedir. Ancak bunların sömürü sal-tanatlarının sona ermesi, şayet, milletin bütün-lüğünü ve devletin birliği bozucu nitelikte görülüyorsa, o halda ülke az gelişmişlikten kur-tulamaz ve hiç bir sorununa da çözüm bulunamaz.

Sayın Savcı, yukarıdaki konu ile ilgili yorumunu, Anayasaya bağlayarak; Türkiye'de vatan-daşlara farklı bir muamele yapılmadığı iddiasını bir gerekçe ile pekiştirmektedir. Burada esas cevap vermemiz gereken nokta da budur.

"Atatürk İlkelerinin ışığı altında hazır-lanan 334 sayılı Anayasamızın başlangıç kısmın-da 12 ve 54. maddelerinde açıkça ifade edildiği üzere, her Türk'ün kanun karşısında eşitliğini, seçme ve seçilmede, kamu hizmetlerine alınmada eşitlik tanınmıştır. Gerçekten Türkler arasında haklardan faydalanmada en ufak bir ayırım ya-pıldıığı iddia edilemez." (1)

İddia makamı bu bölümde, farklı muamele yaptıığı iddiasına, sözde gerekçe aramak durumuna düşmüştür.

Hayır ! Anayasa böyle söylememektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde:12-

"Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı a-yırımı gözetilmeksizin kanun önünde e-şittir. Hiç bir kişiye, aileye, zümreye ve sınıfa imtiyaz tanınamaz."

Anayasamızın 12. maddesine baktığımız za-man " Herkes " tabiri " Türk " anlamında değıl-dir. Eger yalnız " Türk " olmaktan bahs edilmek gerekli olsa idi, Anayasaya "Herkes" tanımını koymanın gereğı olurmuydu ?

Bunun dışında Anayasa ve maddesiyle bütün konularda siyah olsun, beyaz olsun, Türkçe veya Kürtçe yahut Lazca vs. konuşsun, bütün insanlar arasında hiç bir ayırım gözetmemek gerektiğini, özellikle ve titizlikle belirtmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde:54-

"Türk Devletine Vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür. Türk babanın ve Türk ananın çocuğu Türktür. Yabancı babadan ve Türk anadan olan çocuğun vatandaşlık durumu kanunla düzenlenir.

Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.

Hiç bir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.

Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı Yargı yolu kapatılmaz."

demekle; "Türk" olmayı vatandaşlık bağına inhisar etmiştir. Yoksa Savcının yorumu gibi, salt "Türk" kavramı varsayılmamıştır. Bu durum ülkemizde Türk'lerden başka halkların da var olduğunun, en somut delilidir, Anayasa, diğer halklara, bütün güvenceleri bu maddeleri ile getirmiş bulunmaktadır. Savcının, Anayasa maddelerini misal göstererek, Türkiye'de Türk'lerden başka kimsenin olmadığını belirtmesi; Aslında Anayasa'nın özüne ters olduğu gibi Türkiye'nin somut şartlarına ve sosyolojik durumuna da, taban tabana zıttır.

Savcılık, bu tarz tahlillerle vatandaşlar arası bir eşitliğin var olduğunu somut bir biçimde kabullenerek, ardından; bu eşitlik şartları içinde, haklardan faydalanma konusunda bir ayırım yapılmadığı sonucuna varmaktadır. Eğer ülkenin somut şartlarını inceleyecek olursak, bu şartlar Anayasa'ya konulan eşitlik ilkesinin, çok geniş kapsamlarda olduğunu bize gösterir. Vatandaşlar arası eşitlik; hukuki, sosyolojik, ekonomik ve politiktir..... Bu durumda Ana-

yasa'da böyle bir tanım konulmuş olsa bile, insanların niteliklerinden dolayı horlandığı, "Kürt olmak,Alevi olmak gibi",sınıflar arası dengesizliğin gün geçtikçe daha da büyüdüğü, ülkenin bir yanından zenginler saltanatı söz konusu iken,diğer taraftan yoksulluğun alabil- diğine var olduğu bir ortamda,vatandaşlara farklı muamele yapılmadığı söylenebilir mi ?

Ülkenin somut şartlarından anlaşıldığı gibi,gerek sınıflar arası ve gerekse bölgeler arası önemli farklılıklar vardır.Bu gün ülke- mizde;Dogu Anadolu'da yaşayan Kürtler nitelik- lerinden dolayı horlanmaktadır.Emekçi sınıf ve tabakalar,sömürü çarkının içinde bütün emekle- rini,burjuvazi ve eğemen sınıflar yararına kar- şılığını almadan,tüketmektedirler.Devlet daire- lerinde,gümrüklerde,hastahanelerde vs. yerlerde olanakları olanlarla,olmayanların ne büyük ayı- rıma tabi tutuldukları,ülkemin somut şartla- rındandır.Nitekim,Savcı da bu denli sorunların olduğunu kabul ederek ve ülkeyi az gelişmiş sa- yarak,işe girişmiştir.Az gelişmişliğin en be- lirgin tarafı,kalkınmamış bir ekonomi ve insan- ların farklı muameleye tabi tutuldukları bir ortamdır.

Ülkenin şartlarının ve vatandaşlar arası farklı muameleyi,burada enine boyuna tartışma- nın bizce olanakları yoktur.Aslında bu konular Türkiye'de her yönü ile tartışılmış ve yazıl- mıştır.En belirgin örneklerini de,devletin biz- zat kendi çalışmalarından verebiliriz.Örneğin: Devlet istatistik Enstitüsü yayınları,Devlet Planlama teşkilâtı yayınları,bilim adamlarının ve yayınları vs. Bu konularda Savcının bilgi edinmesi,belki iddianamedeki tahlilini değiş- tirmesine sebep olabilir.

TÜRK DEVLETİNİN TANIMI :

Sayın Savcı,kendine özgü,güdük bilgi kalıntıları ile,"Türk devletinin"tanımını yaparken;

"20.Asırda insan topluluğuna ait en büyük teşekküllerden birisi de devlettir,devletin unsuru ise millettir.Türk devletinin yapıcı unsuru ise Türk Milletidir....."diyerek,Atatürk'ün tamamen ekonomik bir prensip olarak kabul ettiği ve esası ekonomik yönden memleketin bütün üretici,yapıcı kuvvetlerini planlı bir şekilde idare etmek anlayışına,tamamen ters düşüp,giderek günümüzde geçerli ve sürekli,kalıcı olması olanağı bulunmayan bir devlet tahlili ile,demagojinin hat safhasına ulaşmıştır.Ayrıca;bir yandan Atatürk ilkelerinden söz edip görüşünü buna dayandırmak isteyen Savcı,tamamen bunun zıddına bir tutumla işe başlamıştır.Çünkü Atatürk ilkelerinde böylesine ber devlet tanımı yoktur.(1)

Genel olarak dünya otoriterleri,devlet tanımı üzerinde değişik görüşler belirtmişlerdir.Fakat hepsinin de ortak yanları mevcuttur.Eğer bir devlet tanımı yapmak gerekirse,diyebilirizki;"Devlet;yerleşik bir topluluğun kamuluğu uğruna,siyasî iktidarı kullanmasına rıza gösterdiği hukuka uymakla,mükellef bir varlıktır."

Bu genel bilgilerden sonra,Türkiye'de devletin yapısına göz atalım:

Türkiye'de "Saray" hakimiyetinden bu yana oluşan hakim görüşler,devleti kendilerinden müteşekkil görüp,devletin hakiki yaratıcı unsurlarının menfaatları gözetilmeksizin,tek yanlı bir mekanizma olarak işletilmesini amaçlamışlardır.Günümüzde bu oluşum,kendini belirlemekle beraber,eğemen sınıfların eskiye oranla,daha büyük pay sahibi oldukları bir devlet biçimlen-

mektedir. Bununla birlikte menfaat grupları ile, orta sınıf radikallerinin klasik tezlerinin eşliğinde ve tezler uyarında, bir yönetim tarzı denenmektedir. Bu devlet anlayışına göre; halk kitleleri özgürce yaşamının bilincincinden yoksun, kendi çıkarlarının odak noktalarını bilmiyen yığınlardır. Onlarla ilgili kararları, devlete payı aratmış eĝemen sınıflar, en doğru biçimde ve tek başında almaya yetkilidirler. Aynı şekilde bu devlet düzenindeki iddiaya göre; sosyal sınıflar arasında, eĝemen güçler, bir icazet temsilcisidirler.

Savcının iddia ettiği devlet biçimi, Türkiye'nin geçmişinde, zaman zaman başarısızlıkla deneyi yapılmış bir savdır. Devlet bu iddia ile, asıl sosyal güçlerden soyut bir varlık olarak ele alınmıştır. Bu, geleneksel "Saray" politikasına uygun bir görüştür.

"Devletin tanımını yaparken; büyesindeki çeşitli sınıf ve tabakaların sentezini, bilimin ve doğrunun ışığında ortaya koymayıp, sömürü çarkının başındakilerinin yerlerini tesbit etmeden politik, ekonomik, sosyal durumlarını bunları geliştirmenin mücadelesini veren emekçi yığınlarının devlet cihazı içindeki oluşumlarını hesaba katmamak, ciddi ve tutarlı bir davranış biçimimidir ?

Geçerli bir devlet tanımımızdır ?

Osmanlı toplum yapısında, ezilen yoksul kitlelerin üzerinde "Devlet etme" politikasının temsilcisi olan ve uzun bir dönem öyle kalan "Saray", gelişen ekonomik güçlerle ve yabancılarla işbirliğine gitme özlemi duyan yüksek memur kadrolar, o dönemdeki devlet yapısını değiştirecek, eĝemen unsur olan "Padişah"ın yerine Asker-Sivil kadronun etkin olmasını, doğal olarak getirmişlerdir.

Toplum büyesinde gelişen sosyal mücadeleler sonucu; kökleri iki asır geriye uzanan bir iktidar koalisyonu çözülerek, yerine sermaye çevrelerinin dünya koşulları ile bütünlük içinde, yeni bir devlet anlayışı doğmuştur. Günümüze

dek süre gelen bu devlet anlayışı, yoksul, sömürülen yığınların dışında, bunların tüm özlem ve demokratik taleplerini gözetmiyen, salt sermaye ile özdeleşme amacı güden egemen sınıfların iktidarı ve bunu biçimlendiren bir vasıta aracı olmaktan öteye gidememiştir.

Görülmektedirki, devlet egemen sınıfların bir baskı aracıdır. Millet böyle bir devletin temel unsuru olamaz. Zamanımızda millet; siyasal yapıda, devletin yapıcı ve zorunlu unsurları arasında değildir. Bizzat millet, kendi başına soyut bir şey değildir. Bir çok sınıf ve tabakalardan, ya da halkalardan meydana gelen somut bir varlıktır. Bizim kanımıza göre, Türkiye Cumhuriyeti'nin yapıcı unsuru, Türk ve Kürt vs. halklarının varlığıdır. Türk milleti bu anlamda somut bir varlıktır. Devlet sömürücü sınıfın bir aracı olduğundan, böyle bir millet anlayışı elbette savcının işine gelmemektedir. Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'nin temel unsuru adettiği "Millet", ancak bu anlayış içinde ele alınabilir. (1)

Ayrıca Anayasa'da da ırkçı temele dayalı, bu tarz bir millet anlayışı "Savcının dediği gibi" yoktur.

Sayın Savcı, devlet üzerine yaptığı tanımlama ile, kasıtlı olarak ortaya koyduğu görüşünden sonra ; yukarıda yapmasından titizlikle kaçındığı bir yanlış, yuvarlak kelimelerle kamofle etmeye çalışırken, hem sonraki bir cümlede,

".....bilakis soyut bir ırkçı görüş yerine birleştirici, aynı hars ve aynı kader birliğine dayanan ülkücü, ilerici bir milli ırkçılık..... kabul etmiştir." diyerek, devlet tanımını üzerindeki görüşünü ve fikri dozunu, açık seçik ortaya koymuştur. Ne dir bu ilerici milli ırkçılık ?

(1)- Atatürk'ün söylev ve demeçleri

Elbetteki Savcının buna vereceği cevap, dilinden hiç düşürmediği Atatürk'e ait olan milliyetçilik anlayışıdır. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, ırkçı düşünce ile temelden bağdaşmayan bir düşüncedir. Burada ortaya konulan "İlerici Milli İrkçilik" faşist zihniyetin bir ürünüdür. Bu tanıma göre Türk milliyetçiliğinin, Türk ırkını doğuştan arı ve üstün görüp, başka ırkları ezen ve de ulusal birliği, dil, gelenek ve ülkü gibi ilkelere değil de, ırk temeline dayanan bir görüşün çağımızdaki adı, hele "ileri bir milli ırkçılık" olunca, faşist düşüncenin ta kendisidir.

Bu düşünce, elbetteki geniş yığınları içeren, milletin düşüncesi olamaz. İktidar edenlerin ve sömürücü sınıfların ortaya çıkardığı bir düşüncedir. Ancak, Savcı bilerek ve kasıtlı olarak bu tarz tanım ve yorumlar ile, bir yanda Anayasa'nın bu konudaki metnini ve söylediklerini tahrif ederken, öte yandan çağ dışı, ırkçı bir tutum içine girmektedir.

KOMANDO OLAYLARI :

İddia makamı, Türkiye'deki siyasal iktidarların eleştirisini yaparak; bunların çalışma ve yöntemlerini sorumlu kılmaktan, bundan dolayı ülkede meydana gelen bunalımlardan bizlerin istifade ederek, devlet ve güvenlik kuvvetlerine hakaret ve halkı isyana teşvik ettiğimiz sonucuna varmaktadır. Savcı bunalımları varsaymakta, bunlara bir çözüm yolu önermemektedir. Ülkenin içine girdiği bu durumda, iktidarları sorumlu tutmakta, bunlar hakkında kanuni bir işleme gitmemektedir. Fakat arkasında kendi görüşüne göre, Doğu Anadolu'da girişilen jandarma ve komando hareketini kamu oyuna duyurmamamızı ve çalışmalarımızı, bunalımların içinde elimize geçen bir fırsat olarak göstererek, baskı ve zulüm cenderesini kamofle etmek istemektedir.

İddianamenin 13. sayfasında, ".....çeşitli vesilelerle adam öldüren dağa çıkan, köyleri basarak halkın can ve mal emniyetini ihlal edenler himaye edilmiştir. Bunu vesile ittihaz eden çıkarıcı çevreler, can ve mal emniyetinin kalmadığı gerekçesiyle halkı silahlandırmışlar, bunun diğer bir gayesi de ileride kurulacak Kürdistan hayalinin gerçekleştirilmesini sağlamak için olduğu da aşikardır." (1) demek suretiyle; son yıllarda Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesinde uygulanmaya başlanan "Komando Harekâtı" ile ilgili olarak, politik bir yorumla kendi iddiasına mesnet bulma gayreti içindedir. Bu yorumunu da, ".....Devlet kuvvetlerine yardımcı olunacağı yerde bunlara engel ve hatta Kanuni icratlarını vesile ittihaz ederek halk efkarına yalan, yanlış bilgi vererek, Devlet otoritesi, küçük düşürülmüş ve sarsılma gayretleri arttırılmıştır." böyle bir gerekçeye bağliyerek; aslında, Doğu Anadolu bölgesindeki komando harekâtının kanunsuz işlemlerini ve zulmünü gözden uzak tutmak gayretkeşliğini göstermektedir.

Sayın Savcının iddia ettiği gibi; komando harekâtı, kanun kaçaklarından çok, kasaba ve köylerde uygulamaya geçmiş ve suçsuz yüzlerce kişiye, akla gelmiyecek işkenceler yaparak öldürmüştür. Bu konu ile ilgili olarak Türkiye basınında, haftalarca yazılar yazılmış ve yorumlar yapılmıştır. Bu hareketle ilgili konu, parlamento kadar aksetmiş ve bununla ilgili somut dilekçelerle, delillerle, İstanbul ve Ankara'da yapılan işkenceleri gösteren resimler sergilenmiştir. İddia makamından soruyoruz; Komandoların Doğu Anadolu'da yapmış oldukları toplu aramalara, hangi kanun yetki vermektedir? Gerek Anayasa'da ve gerekse ceza yasalarımızda toplu arama yapmaya ilişkin bir kural yoktur. Tersine, 1961 Anayasa'sı, kişi dokunulmazlığı ile ilgili olarak getirdiği ilkelerle, bunu yasaklamıştır. (2)

(1)- İddianame, Sayfa; 13

(2)- Anayasa Madde ; 14

O günün içişleri bakanı Menteseoğlu, Mecliste bu konuya ilişkin yazılı önerge verildiği zaman, cevap olarak; "Komandoların Doğu'daki aramalarına, bir emirname ile yetki verildiğini" belirtmiştir.

Komandoların yapmış olduğu işkenceleri, bizzat işkence görenlerin ağzından dinlemek mümkündür. Sayın mahkemeniz isterse, yüzlerce canlı tanık dinliyebilir. Çeşitli yerlerde yapılmış olan bu tür işkencelerde, halk; yeterince bizar olduğundan, Ankara ve İstanbul'daki bazı kuruluşlara, bu arada Ankara ve İstanbul D.D.K.O.larına, baskının önlenmesi için sık sık çağrıda bulunmuşlardır. Bu konuda bir misal, dediklerimize açıklık kazandıracaktır.

10 Nisan 1970 Tarihinde D.D.K.O.na ve diğer bazı kuruluşlara, Silvan'dan gelen ve ayrıca çoğaltılmış bulunan bir mektup örneği sunuyoruz.

"Devrimci Doğu Kültür Ocağına :

Ekonomik ve sosyal bunalımın had safhaya geldiği son aylarda, Adalet Partisi iktidarının tam bir çıkmaz içine girmesi ile memleketin her köşesinde beliren huzursuzluk karşısında iktidarın bir baskı yönetimine gittiği açıkça görülmektedir. Bu cümleden olmak üzere Güney Doğu İllerimizde Hükümet Kararnamesi ile özel şekilde yetiştirilmiş helikopter ve keşif uçakları ile donatılmış 2000 nin üzerinde Komando ve jandarma birlikleri tam bir terör havası yaratmaktadırlar.

Masum insanlar, kadınlar ve genç kızlara işkence yapılmakta, yasa dışı ve izinsiz olarak mesken masumiyeti ihlal edilerek aramalar yapılmakta ve hatta binlerce insan özel kamplara alınmaktadır. Bölgede huzursuzluk had safhaya ulaşmıştır. Silah toplama bahanesiyle dayaktan geçirilen vatandaşlardan yaralanan ve ölenler vardır. Buna rağmen ağaların himayesindeki eşkiyalar Doğu'da kol gezmekte ve fukara vatandaşlara her türlü haksızlığı yap-

maktadırlar. Hayvan hırsızlığı, vurgun, kaçakçılık, adam öldürme olayları devam edip gitmektedir.

Halk bir yandan ağaların himayesindeki kanun dışı zorbaların baskısı altında ezilirken, öbür yandan sözde asayişli sağlamakla görevli AP iktidarının gönderdiği komandoların mezalimine maruz kalmaktadır. Komando hareketi ile yapılan Anayasa dışı baskıların son halkasını teşkil eden Silvan olaylarına kısaca değinmek istiyoruz. 8.4.1970 Tarihinde şafakla beraber Silvan İlçe merkezi jandarma ikinci bölge komutanlığına bağlı 6 helikopter, 200 motorlu araç ve donatılmış 2000 jandarma ve komando topçu keşif uçaklarının da desteği ile kuşatılmıştır. Kuşatma hareketi ile beraber merkeze giren birlikler tarafından hiç bir arama yetkisi olmadan, aynı gün saat 7⁰⁰ den 17⁰⁰ ye kadar 12 saat süre ile yüzlerce ev didik didik edilmek suretiyle aramaya tabi tutulmuş ve yataklarından kaldırılmış erkekler özel kamplara alınarak korkunç işkencelere maruz bırakılmışlardır. Adalet Partisi İktidarı Bakanları Kurulunun verdiği tam yetki ile hareket ettiklerini söyleyen komandolar ne Anayasa'yı ne meri kanunları tanıtmakta. Adeta işgal edilmiş düşman topraklarında işgalci kuvvetler gibi davranmaktadırlar.

Bütün bu harekete rağmen asayişli ihlal eden can, mal, ırz düşmanı firariler ve eşkiyaların hemen hiç biri yakalanmamıştır. Ancak, asayişsizlik içinde bunalan ve bizzat emniyetini temin etmek zorunda bıraktığı için hayatını idame ettirmek içgüdüğü ile silah sağlamış olan fakir köylü vatandaşlar yakalanmaktadır. Düzenin kurbanı olan bu vatandaşlar gazete manşetlerinde kamu oyuna firari ve kanun kaçağı olarak gösterilmektedir. Ülkemiz ve

milletimizin bütünlüğünü tehdit eden, böl-
gemiz halkını ümitsizliğe, huzursuzluğa
düşüren bu insanlık dışı hareketlerin son
bulmasını sağlamak için ızdıraplarımızı
yakından bilen siz genç kardeşlerimize
seslenmeyi ve bir baskı gurubu olarak ha-
rekete geçmenizi istemeyi kendimizde bir
hak olarak görüyoruz. Görevlerinizi en et-
kili bir şekilde yapacağınız inancı ile
gözlerinizden öperiz.

İmzaları ile yüzlerce Silvanlı vatan-
daş....."

Görülmektedirki; olaylar Savcının dediği
gibi değil, insanı çileden çıkararak bir biçimde-
dir.

Bu konu ile ilgili olarak; Türkiye'de var
olan bütün devrimci ve demokratik kuruluşlar,
büyük tepkiler göstermişlerdir. Bildiriler ve
raporlar tanzim edilerek, olayı şiddetle protes-
to etmişlerdir.

Üniversite Asistanları Sendikası'nın
"Yurt ve Dünya Sorunları" isimli bildirisinde,
soruna geniş yer vererek; 12-13. Eylül. 1970 tari-
hinde İzmir'de yapılan III. olağanüstü toplantı-
sından sonra yayınladığı bildirisinde şöyle de-
mektedir;

".....Doğu Anadoludaki faşist teröre dik-
kat edelim.

Doğu Anadolu'da ilkin komando hareketi
ile başlayan faşist terör doğulu halkla-
rımızı sömüren doğulu ve batılı hakim sı-
nıfların halk düşmanı politikalarının
tabii bir sonucudur. Bugün bu baskı Ata-
türk Üniversitesindeki devrimciler üze-
rinde yoğunlaşmıştır. Erzurum eşraf müte-
galibesi ile, Amerikan yetiştirmesi işbir-
likçi Profesörlerin ortak terörü emperya-
list-işbirlikçi-burjuva-feodal mütegalibe
gerici ittifakının Doğu'daki koludur."
Olayı Ankara ve İstanbul Devrimci Doğu

Kültür Ocakları da ayrı ayrı protesto etmişlerdir. Bunun dışında Devrimci Doğu Kültür Ocakları, 16 kuruluşla birlikte yayınladıkları bildiride,

".....Bu protesto hareketine bütün namuslu kişilerin ve kuruluşların halkımızla birlikte katılmaya çağırılmayı da, bir hak sayarız." denilmektedir.

Devrimci Doğu Kültür Ocakları; Doğu Anadolu'nun çeşitli yerlerinde Komando Harekatı sırasında, özellikle Kürt halkına yapılan zulümleri, komando harekâtının gerçek yüzünü, Anayasa'ya aykırılığını, Cumhurbaşkanı'na 12 Nisan 1970 tarihli bir telgrafla duyurmuştur.

20 Nisan 1970 tarihinde, bizzat Cumhurbaşkanı Genel Sekreteri verdiği cevapta;

"Olayların araştırılabilmesi için kaynakların tesbiti ve bilgilerin acele olarak Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine bildirilmesi" istenmiştir.

Olaylara; doğrudan doğruya müdahale edilmesi mümkün iken, bu dernekten bilgi istenilmesi hayli düşündürücüdür.

Cumhurbaşkanı'nın bu isteği üzerine, 16 üye öğrenci görevlendirilerek; komando hareketinin cereyan ettiği yerlerde, araştırma ve inceleme yapma üzere gönderilmişlerdir. Toplanan bilgilerden sonra hazırlanan rapor, 15 Mayıs 1970 tarihinde Cumhurbaşkanlığı'na gönderilmiştir.

Raporda özetle :

"Sayın Cumhurbaşkanı,

Doğulu Üniversiteli arkadaşlarımızın, Güney Doğu Anadolu'da gezibildikleri yerler ve kasabalar, tesbit ettiklerimizdir. Buralarda tesbit edilen durumlar, köylülerin bizzat kendi ifadeleri banta alınarak yazılmıştır. Ayrıca jandarma ve komandonun köylülere yaptığı zulüm ve işkenceler, resimlerle de tesbit edilmiştir. Geçerli ve yeterli deliller elimizdedir.

Türkiye'nin Güney ve Doğu'sunda yaşanan halka yapılan bu baskı, zulüm, jenosit hareketi;

bize göre yasa dışı, insanlık dışı bir anlayışın sonucudur. "Eşkiya aranıyor" gerekçesiyle yapılan bu hareketin anlamı nedir ?

Eğer Türkiye tarihi biraz incelenirse; görülürki Türkiye'nin bu bölgesinde yaşayan halka tatbik edilen bu insanlık dışı baskı, ne ilktir, ne de sondur. Cumhuriyet'ten sonra, çeşitli nedenlere dayandırılmıştır. Son olaylarda "Eşkiya Aranıyor" gerekçesi ileri sürülmüştür. Ama ne varki, bütün yapılanlara rağmen; eşkiyalar rahatça dolaşmakta, bölgenin nüfuslu ağaları tarafından beslenmektedir. Artık Doğu'lu vatandaş, can ve mal emniyetini yitirmiştir. Bir gece eşkiya baskını, bir gece jandarma baskını, işkenceler, zulümler, öldürmeler, kadın istemeler, evlerden haraç istemeler vs.... 1961 Anayasası ayaklar altına alınmıştır. Halk; dilinden, giyiminden, fizyonomisinden dolayı dövülmüş, özel kamplara alınmıştır.

İkinci defa soruyoruz...

Doğu'daki bu hareketlerin anlamı nedir ?

Nasıl bir politikanın sonucudur ?

Yapılmak istenen nedir ?

Jandarma subaylarına, "Bu yaptığınız Anayasa'ya aykırıdır" denildiğinde ;

"Anayasa bizi bağlamaz, biz yüksek yerden emir aldık" cevabını vermişlerdir.

1970 Türkiye'sinde Anayasa'dan üstün ne vardır ?

"Doğu'ya makina götüreceğiz"

"Doğu'ya ışık götüreceğiz"

"Doğu'ya yol yapacağız"

"Doğu'ya fabrika kuracağız"

"Doğu'ya okul götüreceğiz"

"Doğu'ya öğretmen götüreceğiz"

sloganlarını atarak; halkın oylarını çalan politika cambazları, iktidara geldiklerinde, Doğu'ya ancak jandarma gönderebilmişlerdir. İktidarın bu yanlış ve yasa dışı eylemi; halk ile devlet mevhumu arasında, uzlaşmaz çelişkiler yaratmakta, halk artık devlete karşı olan güvenini büyük ölçüde kaybetmektedir.

Devrimci Doğu'lu öğrenciler olarak, yasa dışı hareketleri şiddetle kınar, iktidarın bu yoldaki eylemlerine karşı, bundan böyle her zaman, bütün gücümüzle karşı koyacağımızı bildiririz." (1)

Türkiye İşçi Partisi'nin komando olaylarını kınamak maksadıyla, Cumhurbaşkanına verdiği muhtıra da basına açıklanmıştır. Muhtıra özet olarak şöyledir :

"Komando hareketi, normal kaçak silah ve suçlu aramak olayı değildir. İktidarın baskı ve şiddet politikası usullerini arttırmaya yöneldiğinin diğer önemli bir belirtisi, Güney Doğu illerinde kaçak silah ve suçlu arama bahanesiyle girilen komando hareketleridir. Kasaba ve köylere baskınlar yapılmış, oradaki yurttaşlarımız ne Anayasa hükümleriyle, ne de genel demokratik hak ve hürriyetlerle asla bağdaşmayan muamelelere maruz bırakılmıştır. Askeri komandoların aniden kasaba ve köyleri kuşatması, bazı hallerde ilçeyi uçaksavar topları ile çevirmesi, yurttaşların nezarete alınması, dövülmesi, fiziki işkence niteliğinde hareketlere ve haysiyet kırıcı muamelelere maruz bırakılması normal bir silah ve kaçak suçlu kapsamına girebilecek olaylar değildir. Anayasa'nın kişi dokunulmazlığını ve kimseye eziyet ve işkence yapılmıyacağını hatta insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza dahi verilmiyeceğini amir 14. maddesi ve kişi ve konut dokunulmazlığını teminat altına alan 15 ve 16. maddeleri hükümleri ihlal edilmiştir. Yine Anayasa'nın, düzen ve milli birlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunulamıyacağını konusundaki 11. madde hükümleri de açıkça çiğnenmiştir. Komando hareketinin bu bölgede bu çeşit usullerle yürütülmesinin sebebi, bu bölgedeki yurttaşların etnik özellikleri ise, bu Anayasa'ya aykırı bir tutumdur.

(1)- Cumhuriyet Gazetesi, 18 Mayıs 1970



Ülkemizin diğer bölgelerinde uygulanmayan bu çeşit silah ve suçlu arama usullerinin Güney Doğu bölgesine reva görülmesi de dikkat çekicidir. Kaçak silah ve suçlu yalnız bu illerde mi var ? Niçin bir ayırım yapılıyor ? ve diğer illerde kullanılan arama tarama usulleriyle ? Bu noktada Güney Doğu illerimizde Türkçe'den gayri bir dil, çoğunlukla Kürtçe, daha az sayıda Arapça konuşan ve farklı etnik özelliklere sahip yurttaşlarımızın yaşadığı hususu, düşündürücü bir unsur olarak ortaya çıkıyor. Eğer bu Anayasa dışı muamelelerin gerekçesi bu ise, o zaman da yine Anayasa'nın dil, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin bütün yurttaşların kanun önünde eşit oldukları hükmünü getiren 12. maddesi özünden ihlal edilmiş olur. Devletin ve milletin bütünlüğü bu çeşit ayırımlar yapıp, milleti meydana getiren etnik topluluklara baskı ve şiddet usulleri uygulamakla sağlanamaz. Tam tersine, devlet ve milletin bütünlüğü zedelenmiş, bölünmelere müsait sosyo-psikolojik delil hazırlanmış olur. Çünkü, yurttaşların devlete bağlılıkları vefası ancak eşitlik, özgürlük, kardeşlik, hakkanîyet ortamında oluşur, gelişir. Baskı, şiddet usulleri tefrik gösteren haksız muameleler ise ancak hınç ve direniş doğurur. Bu bakımdan da Güney Doğu illerinde reva görülen baskı-şiddet usulleri, komando baskınları, Anayasa'nın devletin bütünlüğü hükmünü koyan üçüncü maddesine aykırıdır.

20. yüzyılın üçüncü çeyreğinde dünya devletleri arasında ve devletler içinde barış ve sükunun temel şartlarından biri milletlerin ve halkların eşitlik ve özgürlük içinde yaşayabilmelerinin sağlanmasıdır. Modern milletlerin büyük çoğunluğu çeşitli halklardan, etnik gruplardan, dinsel topluluklardan meydana gelmektedir. Türkiye de böyledir. Bunlardan birinin diğerlerinin üzerine baskı yapması, imtiyazlı durumda olması, hem devletin birliği ve bütünlüğünü zedeleyen sonuçlar doğurur, hem de çağımızın insanlık, özgürlük ve eşitlik anlayışına, insan

hakları beyannamesine aykırı düşer.

Bizim Anayasa'mız eşitlik, özgürlük ve kardeşçe yaşama şartlarını getirmiştir. Anayasa'mızın 54.maddesi, "Devlete vatandaşlık bağları ile bağlı olan herkes Türk'tür" der. Devlet açısından Türk'ün tarifinde, vatandaşlık bağı ile bağlı olmaktan başka bir kıstas, sosyolojik ve ırki kıstaslar koymamıştır. 3.maddesi, Türkçe'nin resmi dil olduğunu belirtmekle yetinir. Bunun dışında herkes bildiği gibi konuşup yazmakta serbesttir. Ayrıca 12.maddesi, din, mezhep, ırk (yani sosyolojik ve ırki ayırımalar) gözetilmeksizin herkesin kanun önünde eşit olduğunu beyan eder. Yine Anayasa'mızın 129.maddesi planlı kalkınmayı öngörür. Planlı kalkınma ise, bölgeler arası dengeli kalkınmayı da içerir.

Anayasa'nın bu hükümleri ışığında Doğu ve Güney doğu illerindeki duruma bakıldığında bu bölgenin iktisaden daha geri ve daha fakir bir durumda olduğu, bölge halkının Kürtçe konuşup, yazma hak ve özgürlüğünün kısıtlandığı ve bu iller halkına başka bölgelere uygulanmayan ve Anayasa hükümleri ile telifi mümkün olmayan usul ve muameleler uygulandığı görülür. Bu durumdan şikayetleri ve Anayasal hak ve özgürlüklerin uygulanması, baskıların kalkması, bölgenin kalkındırılıp, refaha kavuşturulması isteklerini, devletin bütünlüğünü bölücü, Kürtçülük hareketleri saymak ; bir objektiflik ve hakşinaslık görüşü içinde ve Anayasa'ya bağlı olarak bu şikayet ve istekleri haklı bulan ilericileri ve sosyalistleri 'Bölücü' ve 'dışarıya bağlı müfsitler' olarak nitelendirmek, temelinden yanlış bir düşünüş ve değerlendirmedir. Böyle bir zihniyetle yürütülecek bir iç politika, devletin birliği ve bütünlüğünü ve iç huzuru sağlamak ve muhafaza etmek şöyle dursun, tam tersi durumların meydana gelmesine yol açar. Birlik ve beraberlik, eşit ve adil, özgür şartlar içinde gönüllerde köklendiği ölçüde sağlam temellere oturur: Baskı, şiddet

usulleri ile,tefrik gözeten muameleler ile değil,....." (1)

Doğu Anadolu'da komando hareketi devam ederken,konu Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne de getirilmiş ve önemli tartışmalara yol açmıştır.

TİP Milletvekili (Şimdi bağımsız) Mehmet Ali Aybar,Doğu illerindeki komando hareketi ile, halka baskı yapıldığı gerekçesiyle başbakan hakkında gensoru açılması için meclise verdiği önergede özetle ;

".....bu sırada,Doğu'lu vatandaşlarımızı gözdağı vermek istenmektedir.Bu,milli menfaatlarımıza ters düşen ve muhataralarla dolu bir politikadır.Baskı ve terör metotları tarihe karışmaya mahkumdur..."

Önergenin Mecliste tartışılması sırasında, önerge sahibi,Doğuda komandoların eşkiya,silah aramak için giriştikleri Anayasa ve yürürlükteki yasalara ters düştüğü,erkeklerin önce dövülüp daha sonra çırılçıplak soyundurulularak,kadınların önünde dolaştırıldığını isim ve belge vererek belirtip bu hareketin temelinde siyasal etkenlerin yaptığını,perde gerisinde emperyalizmin olaydaki yerine de değinerek,şöyle devam etmiştir ; (2)

"Doğu'lu vatandaşlar,anadillerini konuştukları için dövülüyorlar,özel komando okullarında yetiştirilmiş komandolar bunları döverken 'Kuyruklu Kürt', 'Barzaninin Köpeği' diyorlar. Deve Kuşu misali başımızı kuma sokmakla,hiç bir şeyi hal edemezsiniz.Doğudaki baskı ve terör, ulaşılmak istenen hedefin tam tersi hedefe götürebilir bizi.Terör geri tepen bir silahtır!"

Önerge tartışılırken,siyasal partilerin hiç birinden ses çıkmamış,bu arada CHP sözcüsü, konuyu kınayıp,henüz hiç bir bilgi almadıklarını bildirerek,toplumsal olaylardan ne kadar soyut kaldıklarını bir kez daha belirtmiştir.

(1)- Cumhuriyet Gazetesi 9.7.1970

(2)- Cumhuriyet Gazetesi 25 Temmuz 1970

Zamanın İçişleri Bakanı, büyük bir rahatlık içinde kürsüye gelerek, "Aybar, kızıl İdeolojisine Vatansever ve milletperver Doğu halkını alet edemeyecektir....." sözleriyle büyük bir polemeye girişmiş ve her zaman alışılan ve yadırganmayan bir politikanın saptanmasından öteye gidememiştir. Tekrardan söz alan Aybar, ".....elimizde bir sürü belgeler vardır, önemli bir konuyu tartışıyoruz. Dayak atılıyormu? Atılmıyormu? onu söyle....." dedikten sonra, Hükümet sözcüsü alışılmış bir suçlama ile, ".....biz, Türk vatandaşlarına sevgi ile muamele ederken, aşırı solcular ve siz, kafalarınızı kızıl ideoloji sebebiyle her şeyi kötülemekte-siniz" diye cevap vermiştir.

Doğudaki komando zülmü ve işkencesi, mahkemeye bile intikal etmiştir. Erzurum'un Tekman ilçesi Beyköyü, komando zulmünü, aşağıdaki şekilde mahkemeye intikal ettirmiştir.

"Cumhuriyet Savcılığı Makamına-Erzurum Müştekilere :.....

Maznunlar : Tekman Jandarma Komutanı,
Üstğm. Tarık Er.

Suç : Suimuamele, Hakaret, Kadınlara el atmak,

Suç Tarihi : 11.7.1970

Hadise : Yukarıda açık adresleri bulunan maznunlar komando birliği ile akşama bir saat kala köyün etrafını sararak, bütün köylüyü zor kullanmak suretiyle evlerinden çıkardılar. Daha sonra köyün erkek ve kadınlarını ayırarak, bir tarafa erkekleri, bir tarafa kadınları dizdiler. Bunun üzerine maznun, Tekman Jandarma Komutanı : "Silahlarınızı getirin" dedi.

Bunun üzerine evlerinde silâhları olan İsmail Taştan, Sebeki Kurudere, Abdulbari Işık isimli şahıslar ve ben, dededen kalma paslanmış ve küflenmiş silâhlarımızı alıp, evden getirdik ve teslim ettik. Bunun üzerine, maznunlar bizi zorlamaya ve silâhları getirmemiz için hakarete bulunmaya başladılar. Bununla yetinmeyen sanıklar kadınların önünde bizleri soydurup teşhir

ettiler. Daha sonra, Mehmet Akbaba ve Kerem Akkuş isimli şahıslar dereye götürülerek orada dövüldüler. Kadınların üzerini aramaya ve kadınlara sarkıntılık etmeye başladılar. Bununla yetinmeyen sanıklar, insanlık dışı hakarete bulunarak Mehmet Akbaba'yı kadınların önünde çırılçıplak soyundurarak teşhir ettiler. Ve "Eğer silahlarınızı getirmezseniz, sizleri kadınlarınızın önünde soydurup ve edep yerlerinize ip bağlayıp kadınların eline verip dolaştıracağız".

Ve daha sonra Kerem Akkuş isimli şahıstan para istenmiş, parayı bulamayınca tütün tabakası alınmıştır. Bu yukarıda bahsedilen bütün hususlara köy halkının hepsi şahittir. Bizler de henüz yaralı durumda bulunduğumuzda rapora sevkimizi ve mazlumlar hakkında gereken takibatın icrası ile tecziyeleri cihetine gidilmesini yüksek vijdanlarınızdan arz ve talep ederiz. Ayrıca, sanık Üstğm. köylülere hitaben, "Bundan sonra Beyköyünü jandarma karakolu yapıp, namusunuzu payımal edeceğim" diye hakarete bulunmuştur. Buna da bütün köy halkı şahittir. Hepsinin dinlenmelerini isteriz.

.....
İmzalar..."

Yukarıda bahsedilen köyde, girişilen baskı ve zulüm, fotoğraf ve teyp ile tesbit edilmiş, bir çok dergi ve gazetelerde yayınlanmıştır.

Bütün bu söylediklerimizden sonra; Doğu'da girişilen komando hareketi ile ilgili, Türkiye Mimar ve Mühendisler Odası, TÖS, İlk-Sen, Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu, Üniversite öğretim üyeleri, siyasal kuruluşlar, öğrenci örgütleri vs. büyük tepkilerde bulunmuşlar, basın ve yayın organları konuya geniş yer vermişlerdir. Orada somut bir olay varken, sayın Savcının bunları görmemezlikten gelerek, meseleyi kamofle edip, kendine özgü yorumlar getirmesi, gerçekten üzücüdür. Mahkemenizden bu konuda geniş bilgiler edinmesini istiyoruz.

Kaldiki; yalnız İstanbul'da 30 binin üstünde kanun kaçağı varken, Doğu'daki 5-10 kanun kaçağı için (ki böyle yakalananlar da görülmemiştir.) bir ordu görevlendirmek, anlamlı ve oldukça da kasıtlıdır. İşte esas kardeşi kardeşe düşürme politikası budur.

İddia makamından, bir hususu açıklamasını istiyoruz. İddianamenin 13. sahifesinde "Halkın Kürdistan hayali için silahlandırıldığı" iddia edilmektedir. 1970'ten bu yana, aralıksız devam eden bu aramalarda böylesine bir iddiayı doğrulayacak gerçekten silah bulunmuş mudur? Savcının elinde bu konu ile ilgili bir delil var mıdır? Eğer Sıkıyönetim döneminde yapılan aramaları örnek göstermek istiyor ise, bu zamanda bile bütün sıkı aramalara rağmen, önemli bir silah bulunmamıştır. Sıkıyönetim ilanında İsmail Arar, Meclis kürsüsünden "Doğu'da silah depoları bulunmuştur" şeklindeki mübalagalı bevanına, iddia makamı inanmış görünmektedir. Yada mahkemenizi yanıltmak amacı ile, konuyu kasten bu şekilde yansıtmıştır.

12 MART MUHTIRASI-SIKIYÖNETİM GEREKÇESİ

İddia makamı, yukarıda birbirleri ile çelişik ve asılsız iddialarını 12 Mart Muhtırasına dayandırarak, muhtıranın temel amaçlarını gizlemek suretiyle, asıl maksadından başka türlü yansıtmaya çalışmaktadır. 13. sahifede ".....Türk Silahlı Kuvvetlerinin iç hizmet kanunundan aldığı yetkiye dayanarak, Cumhuriyet' i korumak ve kollamak amacı ile, devrin iktidar ve yetkilerine 12.3.1971 tarihli muhtırayı sunmuştur." demektedir.

12 Mart Muhtırası ile, iddia makamı 1970 teki komando zulmüne meşruluk kazandırmak isterken bu tarz kanunsuz durumları, demokratik yoldan protesto amacı güden davranışları da, devlet kuvvetlerine hakaret telakki etmiştir. Ve bu durumu, 1971 deki muhtıranın hazırlanma gerekçesine bağlamıştır. Muhtıranın bu tarz yo-

rum ve yansıtılması, yanlış ve eksik bir anlayıştır. Muhtıra, kendisi ile ilişkili olmayan olaylara bağlanmak istenmektedir. Muhtıra, demokratik ve devrimci güçlerin, emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı faşizme ve gericiliğe karşı söylemek istediklerinin biçimlendirilmesidir. 12 Mart Muhtırası, bütün ve muhtevası ile, o günkü siyasi iktidarın, devlet otoritesini kendi çıkarlarına alet eden ve şahsi çıkarları uğruna kullanan bir menfaat şebekesine yöneltilmiştir.

O günkü şartlarda, bu menfaat çevrelerinin, Türkiye içine soktukları ekonomik ve politik çıkmazlardan, burjuvazi ve iktidarını sorumlu tutarak :

a)- Hükümetin, partiler üstü bir ekip tarafından kurularak yöneltilmesi,

b)- Memleket içinde huzur ve sukûnun sağlanması,

c)- Anayasanın öngördüğü reformların bir an önce yapılması, gibi hedefleri önererek, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve politik çıkmazdan bir an önce kurtularak, demokratik ortamın avdetini sağlamak için hazırlanmış ve sunulmuştur.

Bu muhtıranın çıkarıcı çevrelere yöneltildiği, o kadar açık seçik bir gerçektir ki, daha sonra Hükümet Başkanı Erim, 5 Ekim 1971 tarihinde AP li bakanların hükümetten çekilmesi ile ortaya çıkan buhran nedeniyle verdiği demeçte;

"Kendisi Başbakan iken, kardeşleri için Türkiye'nin devlet bankalarından büyük ölçüde krediler sağlamıştır. Bunlara ek olarak dışardan devletçe sağlanan 3 milyon dolarlık kredinin, bir milyon 180 bin doları da, Başbakanın kardeşlerine verilmiştir" diyerek, muhtıranın neye yönelik olduğu konusunda önemli bir açıklık getirmiştir. Durum her gün daha açıklık kazanarak, hatta reformlar konusunda parlamento içinde ve dışında egemen çevrelerin tutumları, engellemek çabasından başka bir şey değildir.

İddia makamı, muhtıranın bu muhteviyatını tamamen unutarak, bir tek cümle ile, başka bir amaca yönelik olduğunu göstermektedir.

Özellikle, az gelişmiş ülkelerde ortaya çıkan ve iktidara zaman zaman müdahale etmek zorunda kalan Silahlı Kuvvetleri, egemen çevrelerin ülkeyi içine soktukları çıkmaza paralel olarak gelişen bir durumun en somut belirtisi, 12 Mart muhtırasıdır. Acıkça o günkü hükümeti, ülkeyi içine soktuğu bunalımdan kurtarmak amacı güdülmektedir.

Eğer iddia makamı, Cumhuriyet'i koruma amacı ile ordunun bu müdahalesini haklı buluyorsa, kabul etmek zorundadır ki, ülkeyi bu duruma getirenlerin, ya da nedenlerin baş sorumlusu egemen çevreler ve onun güdümündeki AP iktidarıdır. Yoksa; kanunsuz zulüm ve işkenceye, ya da baskıya karşı demokratik, devrimci protesto hareketleri değildir. Sayın Savcı, Türkiye gerçeklerinin temelini inmeden, yüzeyde değerlendirmeler ile yetindiğinden, aynı biçimde sıkıyönetimin ilan ve gerekçesini de yanlış değerlendirmekte ve 12 Mart muhtırasının büyük uygulama aracı olarak tanıtmaktadır.

Genel olarak diyebiliriz ki; 12 Mart Muhtırası, emperyalizme bağımlı bir ülke anlayışının ve sermaye hareketinin, sömürücü ve ezici diktaşına yönelik gelmiştir.

Türkiye'de reformların yapılması, temel amaç alınmıştır. Öyle ise, ülkenin az gelişmiş ve geri olma durumu söz konusu edilmektedir. İktidarın ve egemen çevrelerinin yarattığı huzursuz ortam, ekonomik ve toplumsal temellere dayanan bir rahatsızlık, önlenmek istenmiştir.

Görülüyorki, Muhtıra, devlet kuvvetlerine hakareti ortadan kaldırmak için değildir. Özellikle, devlet yönetiminde burjuvazi ile brokrasinin ve büyük devlet memurlarının çekişmesinin somut bir belirtisidir. Son zamanlarda bu çekişmenin, ne kadar belirli bir hal aldığı açıkça ortadadır. Ve muhtıra taşıdığı özden sıyrılarak ve uygulamada değişik biçimler alarak, bugün çok bir anlam ifade etmektedir.

BU BÖLÜMDE SONUÇ :

İddianamenin bu bölümüne cevabımızı bitirirken, bir konuya daha işaret etmekte, büyük yarar bulmaktayız. Sayın Savcı, iddianamenin 13. sayfasının sonunda, "Halktan yana olduklarını, halk ve halklar için çalıştıklarını ileri sürerlerin maskeleri düşmüş, çıplak çehreleri artık aydınlığa kavuşmuştur. Yüksek mahkemeye sunulan bu dava kardeşi kardeşe düşman etmek, hatta öldürmek, memleketi bölüp, parçalamak, milli duygu ve birliği yıkmak ve zayıflatmak gayretleri içinde bulunan, Atatürk ilkelerini benimsemeyen bir grup hayalperest insanların davasıdır!" diyerek; bu davayı mahkemeye sunarken, iddianamenin başından bu yana söylediği ve gösterdiği herhangi bir delile dayanmaksızın, sayın Savcının, bu tarz bir kaniya varmasının çok ibret verici olduğunu belirtiriz.

Başından beri olayları ve gerçekleri ters ve kasıtlı olarak ortaya koyan iddia makamı, bu kez de sayın heyetinizin duygularını istismara yeltenmekte ve mahkemenizi etki altına almak istemektedir.

Evet; bu ülkede, kardeşi kardeşe düşman eden bir zihniyet ve uygulama vardır. Sayın Savcı, bu zihniyetin bir temsilcisi olarak gözükmektedir. İddia makamının sözünü ettiği kardeş düşmanlığının ve bölücülüğünün, somut uygulamasını bilmemiz gerekir. Kimdir bölücü ve halk düşmanı?

Türkiye'nin bu bölgesinin dışında, hiç bir yerinde uygulanmayan ve bir emirname ile yapılan toplu arama ve taramalar, bölücü zihniyetin bir uygulaması değil mi ?

Bölgeler arası dengesizliğin en somut örneğini veren Doğu Anadolu'da; milli gelir bölüşümünün ne denli gayri adil olduğu, alt yapı yatırımlarının dahi kasıtlı olarak yapılmadığı, ilkel hayat şartları içinde buradaki insanların yaşamalarına göz yuman zihniyet, hangi zihniyettir?

Anayasa'nın ve en açık hukuk kurallarının ayaklar altına alınmasına ön ayak olan zihniyet, bölücü ve düşmanca bir uygulama değildir ? Bölücülük, halk düşmanlığı lafla değil, gerçekten uygulama ile yapılmıştır. Henüz de yapılmakta devam edilmektedir. Sayın Savcı, gerçekten de, bu bölücü ve kardeş düşmanlığı zihniyetini, kimlerin temsil ettiğini bildiği halde, bir türlü bunu dile getirmekten çekinmektedir. Çünkü, bu eşitsiz uygulamadan kendisi de önemli ölçüde sorumludur.

İktisadi krizlerin baş gösterdiği, egemen güçlerin iktidarlarının politik ve ekonomik çıkmazlara düştüğü dönemlerde, alışılmış "Bölücülük ve Yıkıcılık" yaygaraları ile, içine düşülen durum kamufle edilmek istenmekte ve bu artık ülkemizde egemen güçlerin devamlı uyguladıkları şaşmaz bir kural halini almaktadır.

İşte, bu politika yine ortaya atılarak uygulanmaya başlanmıştır. Bu dava; aslında Savcının dediği gibi değil, bu politikanın alışılmış bir kuralın uygulama alanı içinde, tezgâhlanan bir oyundur.

Bu dava, Türkiye'de egemen güçlerin; faşizan, ırkçı şöven zihniyetlerinin kendi bölücü ve ülkeyi ipotek altına sokan politikalarının bir sonucudur.

Bu bölümde sonuç olarak diyebilirizki, kardeş düşmanı olan bizler değil, "Atsızlar" "Türkesler", "Demireller", "Şallefvanlar", "Feyzi-oğulları" olmalıdırılar.

DEVRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAKLARI

İddianamede bu bölümle ilgili isnatlara cevap vermeden önce,Türkiye ve dünyadaki toplumların durumuna ve gençlik olaylarına genel olarak bir göz atmak,bu konuda mahkemenize bazı bilgiler sunmak niteliğimiz açısından,kararlarınıza da önemli ölçüde yardımcı olur kanısındayız.

Tarihin her döneminde örgütsel anlayışa rastlanır.İnsanın doğa ile ilişkilerinden,iş müessesesi ortaya çıkmış ve üretim bununla başlamıştır.Belirli bir amacı paylaşan,aynı iş etrafında toplanan insan gurupları,zaman içinde;ya ekonomik,ya sosyal,ya da politik bir baskı gurubu olmuşlardır.Bu bir araya gelen ve belli amaçta birleşen insan gurupları,faaliyetleri ile ve dünya görüşleri doğrultusunda amaçlarına varmak için,büyük çabalar göstermişlerdir.

Bu toplumsal guruplar,ilk-çağlarda,hatta barbar ve vahşet toplumlarından bugüne kadar,tarihsel evrim içinde önemli nitelikler değiştirerek bugüne kadar gelmişlerdir.Önceleri köleci toplumlarda;kölelerin ve onların karşısındaki köle sahiplerinin,feodal toplumlarda;sömürülen sınıf ve tabakalar,yani serfler ve köylüler ile,onların karşısında senyörlerin ağaların ve beylerin,kapitalist toplumda;büyük iş bölümünün ortaya çıkışı ile birlikte,burjuvazi ile bunların karşısında sömürülen işçiler ve diğer emekçi tabakalar vardır.

Diğer toplumlarda olduğu gibi,kapitalist toplumda da;işçilerin,köylülerin burjuvazi karşısında,politik ve sosyo-ekonomik amaçlarla örgütlendiklerine ve aralarında bilinçli olarak çok sık organik bağlar kurduklarına,rastlanır.İşçilerin,ekonomik amaçlarla sendikalar,politik amaçlarla siyasal organizasyonlar,diğer tabakaların ise örneğin:memur ve sanatkârlar vb. dernekler halinde veya sendikal amaçlarla toplandıklarını görmekteyiz.

Tarihin başlangıcından bugüne kadar, evrimler geçirmiş olan bütün toplumlarda, bu sosyo-ekonomik ve politik gelişmelerin gereği; emekçilerin, diğer sınıf ve tabakaların yanında, bir de o toplumun küçük burjuva karakterli gençliğinin de örgütlendiği veya örgütlenme zoruunda kaldığı görülmektedir.

Türkiye de dünyanın içinde bir alanda bulunduğuna göre, dünya toplumlarının geçirmiş oldukları tarihsel evrimi, Türkiye toplumları da geçirtir. Bunun sonucu Türkiye toplumunun dinamik güçlerinin (belirleyici etkisi) ile ve dünyadaki gelişim ve değişiminin paralelinde, sosyo-ekonomik ve politik yapısında, önemli ölçülerde (nicel-nitel) değişimler olmuştur.

Türkiye; büyük ekonomik, sosyal, politik ve savaş bunalımları sonucu ortaya çıkmıştır. 1968 yılında birinci dünya harbinden bir yenilgi ile çıkan Anadolu'yu, dört bir yandan Amerika, İngiliz, İtalyan, Fransız ve Yunan vb. gibi emperyalist güçler, kendi ekonomik ve politik sömürü alanlarının içine almışlardır.

1919 da İstanbul'da saltanattan koparak Samsun'a ayak basan Mustafa Kemal; bütün emperyalistlere karşı Milli Kurtuluş Savaşı'nın çekirdeğini atmış ve 1920 de Ankara'da Büyük Millet Meclisi kurulmuştur. Bu tarihten sonra, Türkiye halkları (Türkler, Kürtler, Çerkezler vb.) tek vücut halinde, Mustafa Kemal'in etrafında toplanmışlardır.

Bu gelişmeyi 1923 yılında 29 Ekim'de Cumhuriyet'in ilanı ve aynı tarihte saltanatın kaldırılması izlemiştir. Daha sonraları 1924 yılında, halifelik kaldırılmış, Anayasa ile TBMM, Cumhuriyet ve ülkenin somut bazı durumları Türkiye ve dünya kamu oyuna ilân edilmiştir.

Bütün bu gelişmelerde, gençlik örgütlerinin de bir baskı gurubu olarak önemli görevler yüklediklerini görmekteyiz. (MTTB, Tıbbiyeliler, Mülkiyeliler vb.)

1924 yılından sonra, tek parti iktidarını (CHP yi) 1946 yılına kadar izliyoruz. Bu zaman ve gelişmeler içinde, ayrı bir kaç parti kurulmuşsa da (Serbest fırka, Terakki Perver Parti, Türkiye Komünist Partisi vb.) günün iktidarı tarafından ya kapatılmışlar, ya da kurucuları tarafından feshedilmişlerdir.

1946 yılında çok partili hayata geçişle birlikte DP yi, daha önce niteliğini açıkladığımız sınıfların bir partisi olarak görüyoruz. Bu kuruluş 1950 de yapılan genel seçimler sonunda iktidara gelerek, 1950-1960 döneminde bütün yolsuzluklara rağmen iktidarını sürdürmüştür. Bu partinin siyasi iktidar dönemi, sosyal ve ekonomik, politik bunalımlarının had safhaya geldiği bir dönemdir. Bu bunalımların sonucu olarak zor ve baskı ile, düşünce ve basın özgürlüğü kısıtlanmış, natta ortadan kaldırılmaya yönelinmiştir. Düşünce özgürlüğü kavgasında ve emekçi halk kitlelerinin somut dertlerini dile getiren küçük burjuva aydınlarının ceza evlerinde olduğu dönemler, henüz hafızalardan silinmemiştir.

1960 yılında iktidarın yolsuzluklarına, bilinçli ve örgütlü olarak yine ilk karşı koynlar gençlik olmuştur. Gençlik günün sorunlarını kavramakta, incelemekte ve çözümü siyasi iktidardan talep etmektedir. Bu bilinçli hareketleri karşısında; siyasi iktidar tarafından emniyet kuvvetleri harekete geçirilerek, gençler kurşunlatılmış ve kırdırılmıştır. İddia makamı da çok iyi bilmektedirki, bu dönemin yolsuzlukları, böylesine sürüp gitmemiştir.

İşçilerin, köylülerin ve gençliğin güçlü muhalefetleri; gerici ve faşist iktidara karşı, 27 Mayıs 1960 tarihine kadar sürmüştür. Bu tarihte Milli Birlik Komitesi'nin ilerici hareketi ile, DP iktidar sahnesinden silinmiştir. Bundan sonra Türkiye'de yeni bir dönem açılmış, 1960 Anayasası'nın yürürlüğe getirdiği ve doğal olarak, düşünce özgürlüğünün geliştiği bir ortam başlamıştır.

1961 Anayasa'sı, zamanında geniş hak ve hürriyetleri içeren bir Anayasa'dır. Bununla birlikte Türkiye de, demokratik bir platform açılarak, düşünce özgürlüğü, basın ile birlikte emekçi sınıf ve tabakaların ve diğer meslek gruplarının örgütlenmelerine, hiç bir kısıtlama getirilmemiştir.

İşçilerin ekonomik mücadelelerinin, sendikalaşma hareketi ile birlikte başladığını görüyoruz. Bu zamanda 12 sendikacının da, Türkiye İşçi Partisi'ni kurdukları ve böylece işçilerin, aynı zamanda politik mücadelelerine başladığı görülmektedir. Diğer meslek grupları ise, kendi aralarında bir çok dernek ve sendikalar kurarak, politik mücadelelerini sürdürmeye başladılar. (TÖS, İlk-Sen, Kamu. Pe. Sendikaları, Öğrenci örgütleri vb.)

Ülkedeki bu gelişmelerden gençlik kesimi, önemli ölçüde etkilenip örgütlenerek, dünyanın diğer bütün ülkelerinde olduğu gibi (Avrupa, Latin Amerika, Orta-Doğu, Uzak-Doğu.....), bir baskı grubu olmaya başlamıştır. Üniversite gençliği, tarihsel gelişim içinde sosyo-ekonomik ve politik etkilerin karşısında, gün geçtikçe, bilinçlenerek, ilk adımını 1965 yılında devrimci bir örgüt içinde birleşerek atmıştır. (Fikir Kulüpleri Federasyonu)

Temeli sömürü mekanizmasına dayanan kapitalist ülkelerde, gençlik; sömürü çarkının bir vidası haline getirilmiş ve bu çark içinde kişiliğini geliştirme olanağından yoksun bırakılmıştır. Sömürü sistemine dayalı ülkelerde, kişiliğini geliştirme olanaklarından ve bilimsel düşünme yetkisine ulaşmaktan yoksun bırakılan gençlik, varlığını ve kişiliğini geliştirmek olanağına kavuşmak uğruna, sömürü düzenine baş kaldırmıştır.

Bu ülkelerde "daha fazla özgürlük, daha mutlu yaşama" sloganları ile, baş kaldırma niteliğinde olan gençlik hareketleri, kısa bir za-

manda sömürü düzenini protesto amacına yönelmiştir.Çünkü;gençlerin kişiliklerini geliştirmesine engel olan,onları insanca yaşama olanaklarından yoksun bırakan sömürü düzeninin kendisi olarak belirlenmiştir.

Her şeyin makinalaştığı,insanların bile makinanın bir parçası haline getirildiği bu sömürü sisteminde;özellikle,üniversite gençliğinin geleceğe kaygusu,geleceğe kuşku ile bakışı, bozuk düzene karşı tepki duymasına en önemli neden olmuştur.Nitekim,Fransa'da,İngiltere'de, Japonya'da ve Amerika'daki vb.....gençlik hareketleri,iddia edildiği gibi 'bir cinsel bunalımın' ortaya çıkardığı sorun değil;başlı-başına, sistemin insanları köleleştirmesine başkaldırışın bir ifadesidir.

Gençliğin dirimi,az-gelişmiş ülkelerde daha değişik bir biçim almaktadır.Az-gelişmiş ülke gençliğinin sorunları daha çapraşıktır.Sömürme ve sömürülme ilişkilerine doğrudan doğruya hedef olmıyan gençlik;az-gelişmiş ülkelerde,bu özelliğinden ötürü bağımsız bir güç olarak büyük sorumluluklar taşımaktadır.Ülkenin en çok eğitim görmüş ve kültür kurumlarından en fazla yararlanan kesimi olarak gençlik;sömürü mekanizmasının,doğrudan doğruya içinde olmadığı halde,bu sömürüyü en çabuk kavrayan bir kesim olarak belirlemektedir.

Bu kavrayış içinde;kendi kişiliğini serbestçe geliştirmek olanağından yoksun bırakıldığını,ileride iş bulma olanağının kıt oluşu, giderek ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum nedeniyle,kendisinin diplomalı bir işsiz olacağı bilincine kısa sürede varmakta ve bu durumun giderilmesi ve yarına güvenle bakmak amacıyla, genç olmanın da verdiği heyecan ve yetişme biçimi nedeni ile,olayları kavramak açısından toplumun en dinamik kesimi olarak ve sorunlara bir hal çaresi aramak çabası bakımından,en önemli görevler gençliğe düşmektedir.

Doğaldır ki, gençliğin kendi sorunlarının gerçek çözümünü, ülkede var olan diğer sorunlar ile bir "Bütün" içinde ele alınmasının gerekli-liği vardır. Bundan dolayı gençlik, kendi sorunlarının çözümünü, ülkenin temel sorunları ile bir tutmakta ve bu sorunların çözümü için, kendi dinamizminin de gereği olarak baş kaldırmakta-dır.

İşte, Türkiye'deki gençlik olaylarının ve gençliğin niteliğinin, dünyadaki biçiminden so-yut olarak ele almak ve soruna bu açıdan bakmak, büyük bir yanlışlık olmaktadır.

Özellikle 1968 yılında, dünyada ve Türkiye de, gençlik olaylarının başladığı ve bu nedenle de o yılın "Gençlik Yılı" olduğu da bir gerçek-tir.

1968 yılında oldukça önemli değişiklikler ve dönüşümler olmaya başlamıştır. Sosyalist akı-mında etkisi ile gelişmekte olan demokratik taleplerin bünyesi içinde kadrolar arasında, önem-li çelişkiler doğmuştur. Bu çelişkiler kısa za-manda, keskin biçim alarak; "Dünya gençlik olay-ları ve Türkiye'deki diğer olayların etkisi altında" diğer kurum ve örgütler de olduğu gibi, gençlik kesiminde de önemli niteliklerin belir-lenmesine yol açmıştır. Örneğin: yukarıda açık-ladığımız Fikir Kulüpleri Federasyonu, kuruluş davranış ve işleyiş biçiminde, önemli değişik-liklerde "Devrimci Gençlik Federasyonu" (Dev-Genç) niteliğine dönüşmüştür.

Bu tür gelişme ve değişmeler, yalnız dev-rimci kanatta değil, gerici, tutucu ve hatta fa-şist kanatta da görülmüştür. Türkiye'de tarihi geçmişi hayli uzun olan CHP içinde bile, bu gelişmelere paralel, zorunlu olarak önemli bünye değişiklikleri olduğu görmekteyiz. Bu değişik-liklerdir ki, CHP de; gençlik kesiminde büyük ku-ruluşlardan ayrı olarak, SDDF öğrenci örgütünü yaratmayı, kendisi için bir zorunluluk görmüştür.

Özellikle az-gelişmişliğin tüm özelliklerini gösteren Türkiye'de, nüfusun büyük çoğunluğu gençtir. Buna rağmen, yüksek tahsil yapma derecesi, genel nüfusa oranla % 03 gibi cüzi bir miktardır. Öteden beri varlıklı ve büyük brokrat çocuklarının yararlandığı üniversite öğrenimi, son dönemlerde mantar gibi biten "Özel Okullar" la da, daha karmaşık bir hal almıştır. Özel Okullar ile eşitsiz bir şekilde gelişen eğitim düzeni, bu sefer de temelinden büsbütün bozularak bir "eğitim sorunu" nu ortaya çıkarmıştır. İlk zamanlar "Üniversite reformu, eğitim reformu, yönetime katılma, sınav hakkının arttırılması, vb....." gibi sloganlarla başlayan boykotlar ve işgaller, daha sonra bozuk ve sömürü sistemine bağlı eğitim sistemine karşı hareket olarak gelişmiş ve büyümüştür. Çünkü, baştan beri de izah ettiğimiz gibi meselenin köküne inen gençlik ; eğitim sorununun gerçekten çözüme ulaşmasını, eğitimde fırsat eşitliğinin uygulanmasını, ancak bütün bunların köklü yapısal dönüşümlerin sonucu olarak halledilebileceği görüşü üzerinde karar kılmış ve birleşmiştir.

Türkiye'nin toplumsal, ekonomik, kültürel, sosyolojik ve geri kalmışlığı ile ilgili sorunların çözüme ulaşması için, köklü yapısal dönüşümler olması gereği, özellikle daha da geri ve farklı yapıda bulunan Doğu Anadolu için, biz genç insanların çaba göstermemizi zorunlu kılmıştır.

Doğu Anadolu'nun geri yapısının çözümlenmesini ve Anayasal hakların kitlelerce kullanılabilmesi için; yine önceden özelliğini belirttiğimiz gençliğin görevleri arasında, önemli yer tutmuştur. Bu görevin yerine getirilebilmesi Anayasa'nın önerdiği ve zorunlu kıldığı "Örgütlenme özgürlüğünün" ve politik bir güç olma özelliğinin ışığı altında, tüm toplum dinamizminde zorlaması sonucu, ekonomik ve politik gelişmeler sürecinde; 1969 yılı Mayıs ayı sonlarında, önce Ankara'da, sonra İstanbul'da birbirlerinden bağımsız, fakat aynı amaç ve nitelikte

(Türkiye'nin şartları içinde) DEVİRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAKLARI kurulmuştur. Bu gün buraya gelmiş sebebimizin temel meselelerinden biri olan ve Savcının bu örgüte yönelttiği asılsız ve mesnetsiz iddiaları, bütün açıklığı ile ve yüreklilik ile cevaplandırmaya çalışalım. Bu cevaplar, aynı zamanda iddia makamına yönelik önemli soruları da içerecektir.

1- İddianamede ;

Sayın Savcının "Doğu Devrimci Doğu Kültür Ocakları" diye bahsettiği örgütün adı, DEVİRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAKLARI'dır. Örgütün adı kasıtlı olarak tahrif edilmiştir. (İddianamenin bütününde)

2- İddia makamı ;

".....Doğu Devrimci Kültür Ocakları özellikle Doğu ve Güney Doğu illerine mensup Kürtçülük ideolojisine sahip, Musa Anter, Tarık Ziya Ekinci, Naci Kutlay gibi bu yöndeki ferdi faaliyetlerinin yetersiz olmasından dolayı bunları bir ocak etrafında toplamak suretiyle daha bilinçli ve etkili bir faaliyet göstermek amacı ile kurulmuştur." (1)

İddia Makamı, bu iddiası ile, doğa ve toplum bilimlerine aykırı, sadece kendi sübjektif değerlendirmesini yapmıştır. Tahlillerinde fanatik olarak ve metafizik metot kullanarak, (hatta bazı yerlerde ırkçı bir tutuma bürünerek) olayları; toplumun sosyo ekonomik, politik dinamik gelişimini hesaba katmadan, soyut bir biçimde ele alarak, zorla suçlu yaratma pisikozu içine düşmüştür.

Oysaki, çağımızda; doğa ve toplum bilimlerindeki hızlı gelişim, olaylara objektif ve bilimsel bir metodla bakma görüş açısını geliştirmiştir. Ne yazık ki sayın Savcı; bu bilimin ve gerçeklerin gelişmelerinden nasibini alamamış, sadece doğru, bilimsel ve objektif düşünen ve köklü değişmeleri toplumdaki emekçi halk kitle-

(1)- İddianame, Sayfa; 14, Paragraf 1

lerinin yararına sağlamayı amaçlayan devrimci görüşe sahip, kökü toplumdaki kitlelerin içinde olan, giderek onlarla bütünleşme çabası güden güçleri, zorla yargılamak için asılsız ve mesnetsiz delil ve vakalara baş vurmuştur.

Devrimci Doğu Kültür Ocakları, rastlantıların ortaya çıkardığı bir kuruluş değildir. Bunların derin sosyolojik ve bilimsel kökenleri vardır. Bu kuruluşlar, toplumsal gelişimin belirli bir aşamasında, doğal olarak ortaya çıkmışlar, bilimin ve gelişmelerin kendilerine yüklediği kültür fonksiyonunu, geliştirmeyi benimsemişlerdir.

Doğaldır ki, feodal yapıdan kapitalist ilişkilere dönüşümde ve aşiret yapısının yıkılışının ortaya çıkardığı gelişim süreci, zorunlu olarak "Kürt dili, Kürt edebiyatı, Kürt folklorü" gibi araştırma ve uğraşların, küçük-burjuva aydınları tarafından yapılmasını, tarihi bir görev ve zorunluluk haline getirmiştir. İşte, toplumumuzdaki sosyo-ekonomik ve politik gelişmelerin bir sonucudur ki, devrimci bir görüşle "1961 gelişme ve ilerici olma özelliğine sahip Anayasa'nın, kişinin temel hak ve hürriyetleri kısmının 29. maddesindeki Dernek Kurma hakkını (Herkes önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak ancak kamu düzenini ve genel ahlaki korumak için kanunla sınırlanabilir)" amir hükmüne dayanarak ve Cemiyetler Kanununun çerçevesi içinde, üniversiteli gençler, **DEVİRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAKLARI**'nı kurmuşlardır.

Devrimci Doğu Kültür Ocakları, yıllardan beri, siyasal partiler ve küçük politik çıkarlar peşinde koşanlar tarafından; gerek maddi ve gerekse manevi olarak istismar edilen, Doğu vilayetlerinin mahalli kültür derneklerinin de, devrimci çizgide birleştirilmesini amaçlamıştır. Çünkü, bu kültür dernekleri, kültür yuvası olmaksızın çıkmış, istismarcıların yuvası haline gelmiştir. Bu durum toplumumuzun, sosyo-ekonomik ve politik gelişmelerine, gerici ve frenleyici bir bağ olmuştur. Aslında, mahalli kültür dernekle-

rinden amaç,kültürel fonksiyonu geliştirmektir. Dolayısıyla,o mahallin yüksek öğrenim gençliğini,kültürel faaliyetlerde bilinçlendirmektir. Fakat bu dernekler,görevlerini yerine getirmemişlerdir.

Aynı zamanda iddia makamının kasıtlı ve subjektif değerlendirmesinin aksine,Devrimci Doğu Kültür Ocakları;gizli ellerin kurduğu bir örgüt olmayıp,kuruluş ön çalışmalarını,üniversitenin salonlarında herkese açık ve geniş gençlik toluluğu önünde,önceden yapılan ilânlar ve bildirilerle tamamlamıştır.

Buna neden bir gizlilik havası verildiğini,ya da verilmek istendiğini,sayın iddia makamından özellikle soruyoruz.

Eğer kuruluşu gizli yapılmışsa,kuruluş dönemindeki ve kuruluşundan sonraki çalışmaların ve Milli İstihbarat Teşkilâtı tarafından tahrik edilmiş,bugün delil olarak gösterilen konuşmaları,nasıl bu kadar açıklıkla tesbit edebilmiştir?

İddia makamının,özellikle gizlilik verdiği ve yanlış içinde olduğu konu,kuruluş ön çalışmalarıdır.Bir örgüt,herhangi bir ön çalışma olmaksızın kurulabilir mi ? Örneğin : Müzik Sevenler Derneği'nde ve Hayvanları Koruma Derneği'nde bile bir ön çalışmaya raslanır.Ve bu çalışmalar zorunludur.

DEVİRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAKLARI,Cemiyetler Kanununa göre kurulmuş ve çalışmalarını,bu kanuna uygun ve Anayasa içinde yürütmüştür.Bu örgüt yöneticileri hakkında kamu davası ve kendisi hakkında kapatma davası açıldıktan sonra bile,kanuna uygun şekilde çalışmalarını,Sıkıyönetim ilânına kadar devam etmiştir.12 Mart Muhtırası'ndan sonra,26.Nisan 1971 de,Anayasa'nın 124.maddesine dayanılarak Türkiye'nin II ilinde sıkıyönetim ilân edilmiştir.Örgütümüz,sıkıyönetim ilânından sonra,sıkıyönetim komutanlığının yayınladığı bir bildiri üzerine süresiz kapatılmıştır.

Örgütümüzün ve bütün üyelerinin çalışmaları, "Kürt ve Türk halkının eşitliğine, kardeşliğine, birlik ve beraberliğine dayanan" fikri planda çabalarlardır. Devrimci Doğu Kültür Ocağı'nın tezeğinde de amacına ulaşmak için açıkça belirtildiği gibi; konferanslar, açık oturumlar tertip etmek ve bültenler çıkarma biçimindeki kültürel çabalarda, kendi olanaklarınca çalışmak asli görevlerindedir. Örgütün kuruluşundan bu yana; bültenler çıkarmak, konferanslar tertip etmek gibi bir takım kültürel çalışmaları, Anayasa'nın ve kanunların vermiş olduğu haklara dayanılarak, 1969 da Tunceli'deki gerici olayları protesto yürüyüşü, 1 Haziran 1970 te Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri tarafından tertiplenen "Anayasa'ya saygı" yürüyüşüne katılmaktan öteye de, bir faaliyeti olmamıştır. Örgütümüzün amacı; tüzük, bülten, bildiri ve çeşitli vesilelerle, kamu oyuna açıklanmıştır. Temelde bütün amaç, Türkiye Halklarının eşit ve kardeşçe bir arada yaşamaları için çalışmaktadır. Bunun için de tarihi ve sosyolojik bir gerçek olan, resmi devlet teşekküllerinin belgeleri ile de kabul edilmiş olan Kürt halkının, dilinin, kültürünün, tarihinin ve folklörünün varlığına saygı gösterilmesini istemek, insan hakları evrensel beyanamesi ışığı altında, Kürt halkının asimile (özümleme) edilmesine, Türkiye'de Kürt halkının yaşadığı bölgede komando zulmüne, toprak ağalarına, aşiretçiliğe, devrimci bir açıdan karşı çıkmaktır.

3- Savcının D.D.K. Ocaklarının kuruluşu ve gayesi ile ilgili asılsız iddiası, "İlk önce Ankarada, bilahare İstanbulda ve daha sonraları da Diyarbakır, Silvan, Ergani, Kozluk, Batman, Beşiri ve Kulp'ta resmen, Cemiyetler Kanunu hükmüne uygun olarak kurulmuştur. Bunların her biri hukuken ayrı bir dernek niteliğinde olup, aralarında hukuken bir bağ bulunmamaktadır. Bununda amacı herhangi bir nedenle derneklerden biri kapatıldığı takdirde diğerinin devam etmesi ve otomatik olarak kapatılmaya engel olmak içindir....."

İddianamenin bütününde olduğu gibi, sayın Savcı, sadece kendi subjektif değerlendirmeleri ile olayları zorla ilişkili göstermek, bundan dolayı da kendi kanısıyla, katı bir suçlu yaratma psikolojisine düşmüştür.

Birinci olarak, olayları yanlış aksettirmiştir. Çünkü Beşiri ve Kulp'ta, henüz kurulmuş bir ocak söz konusu değildir. Bunu acaba neye dayanarak söylemek istemektedir.? İkinci olarak, 16 Ekim 1970 tutuklamasından sonra, kurulmaya başlanan ve hukuken ayrı nitelikte olan örgütlerin arasında, hukuki bir bağın olduğu söylene-
mez.

Ankara ve İstanbul D.D.K.O.ları, halkımızın somut sorunlarını bilinçli bir şekilde kavriyan, sorunların devrimci açıdan çözümlenmesini, diğer toplumsal güçler yanında işçiler ve köylüler "emekçi sınıf ve tabakalar" iktidardan talep eden küçük burjuva karakterli gençliğin örgütleridir. İktidarın ve onunla ittifak halinde bulunan mahalli gerici güçlerin ; işçilerin ekonomik ve siyasi, köylülerin demokratik talepleri ve Kürt halkının demokratik mücadelesini engellemek için uyguladıkları faşizan baskılara, Devrimci Doğu Kültür Ocakları, yayınları ve Anayasal demokratik eylemleri ile karşı çıkmıştır.

Faşist iktidarların, yıllardan beri uyguladıkları Doğu'daki Kürt halkı üzerindeki faşizan baskıların (asimilasyon ve jenoyit, mecburi ikamete tabi tutulma ve sürgün) son halkasını, 1970 yılının Nisan aylarında, önce mahalli alanlarda başlayıp, daha sonra bölgesel hareket kazanan "Komando Hareketleri" ve 16 Ekim 1970 te Devrimci Doğu Kültür Ocakları mensupları ile, Doğulu devrimci aydınların tutuklanması oluşturmuştur.

Faşizan iktidar, ekonomik, sosyal ve politik bunalımların had safhaya geldiği bir dönemde, "Doğuda silah toplama ve Eşkiya avı" gibi, bir sudan gerekçe ile, komando hareketini başlatmıştır. Basına ve TRT ye yansıyan bu hare-

ket, bu güçlerin ve özellikle D.D.K.O.larının çabaları ile Türkiye kamu oyuna duyurulmuştur. Bu konuda tepki gösteren D.D.K.O. mensupları ve diğer devrimci Doğu'lular tutuklanmışlardır,

İşte uzun yıllardan beri iktidarlar "havadan sudan" gerekçelerle, sık-sık "Kürt Halkı" üzerinde çağ dışı uygulamalara baş vurmuşlar, bu uygulamalarda temel amaç olarak; yoksul Kürt köylüsünün kendi somut dertlerinin bilincine varmasına, demokratik ve Anayasal hakları için oluşacak bilinçli mücadelesini engellemek, olarak saptamışlardır. Bu uygulamalara karşı direnme, somut olarak, Ankara ve İstanbul D.D.K.Ocaklarını ortaya çıkarmıştır,

Oysa Doğu Anadolu bölgesinde Kurulan D.D.K.Ocakları (Diyarbakır, Silvan, Ergani, Kozluk, Batman), 16 Ekim 1970 tutuklanmasından çok sonraları, Doğu Anadolu'da gelişen olayların içinde kurulmuştur.

İddia makamı, "Ocaklara ait Tüzükler yan yana getirildiği takdirde metin olarak hepsinin aynı tipte kaleme alınmış", "Tüzüklerde amacın aynı bulunması", "Üyelerinin özellikle Doğu ve Güneydoğu halkından seçilmesi" "bütün ocaklarda Doğu, Devrimci deyimlerinin bulunması", "Ocaklar tarafından hazırlanan bildiri, bülten, çağırılardan doğu ve güneydoğu il ve ilçelerinde kendi üyeleri tarafından dağıtılması", gibi isnatlar ile; Ankara, İstanbul, Diyarbakır, Silvan, Ergani, Batman, Kozluk'ta kurulan ocakların, çift gayeli oluşlarını ve bu isnatla da aynı zamanda, bu kuruluşlar arasında şahsi ve fiili bir işbirliğinin ve irtibatın mevcut olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır.

Önce, sayın Savcıdan Cemiyetler Kanununu açıp incelemesini istiyoruz. Cemiyetler Kanununa göre derneklerin kuruluşunda: Tüzüklerinde mutlak mevcut olması gereken şartlar, maddeler halinde sıralanmıştır. Bu sayılan şartlara göre, herhangi bir dernek, tüzüğünü tanzim etmez ise;

Kuruluş Cemiyetler Masası, ya da İçişleri Bakanlığı tarafından onaylanamaz. Ve kuruluşuna da izin verilmez.

Devrimci Doğu Kültür Ocakları da, Cemiyetler Kanununa göre kurulmuş ve bu kanunun amir hükümlerine göre çalışmalarını, demokratik ve Anayasal olarak yürüten bir örgüttür.

Tüzüklerdeki benzerlik ya da metinlerin aynı olması, Cemiyetler Kanununun yukarıda açıkladığımız amir hükmünün bir gereğidir. Aynı zamanda bakıldığında, görülecektir ki, Ankara Hukuk Fakültesi, SDD ve İnsan Haklarını Koruma Örgütünün tüzükleri de, metin olarak aynıdır. Dernekler arasındaki değişiklik, yalnız amaç maddesine konulan bölüm olabilir. Nitekim ocakların tüzüklerindeki amaç maddeleri dahi, birbirine benzemektedir. Buna örnek olarak, Diyarbakır D.D.K.O'cağının tüzüğü gösterilebilir. Kaldığı aynı amaçla, Türkiye'nin başka-başka yerlerinde faaliyet gösterme ve ayrı kuruluşlar halinde bulunmak mümkündür. Türkiye'de çok sayıda, aynı amaçla başka yerlerde faaliyet gösteren dernekler vardır. Cemiyetler Kanununun bir hükmüne göre dernekler, tüzüklerinin son bölümüne "Geçici maddeler ekliyerek" ; ileride saptadığı amaç ile, uygun bir derneğin varlığı halinde, çalışmalarını ortak olarak ve birleştirmek isteyebilir. Bu maddelerin esas amacı, tek-tek bilim halindeki örgütlerin, bir federasyonu etrafında toplanmaları olarak belirlenmiştir. Demek ki, derneklerin tüzüklerindeki benzerlik, ya da Türkiye'nin toplumsal sorunlarına çözüm aramada ortak davranma, herhangi bir sakınca teşkil etmez. Aslında sanıklara isnat edilen suç ile de, hiç bir rabıtası yoktur.

Üyelik ile ilgili olarak da örgütün tüzüğünde açık hükümler vardır. Tüzükte, örgüt üyeliği için Doğu ve Güneydoğu bölgelerinden olmak diye bir kayıt yoktur. Türkiye'de tüm devrimci nitelikte gençlerin üye olabilmeleri mümkündür.

Ancak örgüt üyeliği bazı koşullara bağlı olup, başka bölgeden kişilerin üyeliğe girmek isteyip de, red edildiklerine dair bir işlem görülmemiştir. Diğer derneklerin çalışmalarına bakılacak olursa, örneğin; "Avcılar Kulübünde" dahi, aynı amaçlı kişiler dışında, koşullara tabi olmadan kimse üye edilemez. Dernekler, her önlerine gelenleri alabilecek yerler olmasa gerek. Kaldık ki, lokallerine dahi girmek şartlara vs. gibi zorunluluklara bağlıdır. Bu durum, gece kulüplerinden diskoteklere kadar böyledir. Hele bir kültür ve yüksek öğrenim derneğinde, üyelik koşullarının, ne denli zor olacağını, takdirinize bırakıyoruz. Demek oluyor ki bu benzerlikler, iddia makamının iddia ettiği gibi; örgütler arasında, şahsi veya fiili bir irtibatın mevcudiyetini ortaya koyacak nitelikte değildir. Bu rabıtanın mevcut olabilmesi için, somut eylemlerin ve çalışmaların, belli bir merkez kuruluna tabi tutulması gerekir. Gençlik örgütü olarak, sınıf meselelerinde aynı amaca yönelik çalışmaların, ortak olma konusunda bir suç ve sakınca görmüyoruz.

İddianame, arada bir rabıta göstermek isterken, somut bir eylem ve çalışmayı örnek olarak göstermemektedir. Şöyle ki :
Diyarbakır Devrimci Doğu Kültür Ocağı ile Ankara Devrimci Doğu Kültür Ocağı'nın ve Ocakların somut ilişkilerini, zaman ve mekan içinde ortaya koyacak bir delil mevcut değildir. Eğer Ankara ve İstanbul'daki örgütlerin yayınları, ya da bunları taşraya göndermeleri, aradaki ilişkiyi kurmaya yeterli ise, o zaman Türkiye'deki Valilikler ve Kaymakamlıklar örgütümüzle ilişkilidir. Çünkü, yayınlarımız Türkiye çapında dağıtılmaktadır. Mademki, olaya bir gizlilik kazandırmak amacı ile, aynı nitelikte ve amaçta, bir çok kuruluş gösterilmek isteniyor, somut deliller de mevcut ise, neden bu kuruluşlar arasında örgütümüzle ortak bir iddianame ile yargılama yapılmamaktadır ?

Böyle bir ortak iddianame kapsamına sokulamaz. Çünkü iddia makamı, suça, üç sene önceki Ankara D.D.K.O. kuruluşu için yapılan ön çalışmalarındaki konuşmaları tahrif ederek ve de MİT'in yanlış raporlarına dayanarak göstermektedir.

4- Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın kuruluş-önçalışmalarında, "Doğu" ismi üzerinde, önemli bir tartışma olmamıştır. Eğer Savcı, bu konuda bir tartışma olduğunu iddia ediyor ve bunu herhangi bir delil ile göstermek istiyorsa, bu konuda bir tartışmanın yapılmış olması, Savcının isnadını doğrulamaz. Çünkü, "Doğu" kelimesi, bizatihi kendi adını Türkiye'nin coğrafik bölge esasından almaktadır. Kendi yorumlarında, "Doğu" kelimesini, kesin bir bölge adı olarak ne kadar çok kullandığı açıktır. Genel olarak yer tanımlı, "DOĞU ANADOLU" ya da "GÜNEY-DOĞU ANADOLU" üzerinde tartışılan bir mesele olarak gösterilmek isteniyorsa, bu bir art niyet olur. VeleVKi, böylesine tartışmanın olduğunu kabul edersek bile. Elbette kurucu üyeler, hazırlanan tüzüğün tümü veya en ufak bir bölümü üzerinde tartışma yaparlar. Bu neyi gösterir ? Savcılık bunu "Bölgecilik" faaliyetlerine delil ve tüzüğe konmasını da, sadece Doğu ve Güneydoğuluların derneğe alınmalarına sebep saymaktadır.

Birinci olarak, eğer "DOĞU" kelimesi bölgeci faaliyetler için konulmuş olsa idi, Savcının dedigine bakılırsa, buna bir de, "GÜNEYDOĞU" eklenmeli idi. O zaman örgütün ismi, "DOĞU VE GÜNEYDOĞU DEVRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAĞI" OLURDU. BÜTÜN BUNLAR TARTIŞMANIN DIŞINDADIR. Savcılık, bildiği şeyleri gizlemek istemektedir. Çünkü Cemiyetler Kanununda, bölge ismi kullanarak dernek kurmanın sakıncası yoktur. Ancak, bu esasla siyasal parti kurulamaz. İsmi'nin herhangi bir bölgeyi göstermesi, bir dernek hakkında sorumluluk taşımaz. Yazılı, kanuni bir müeyyidesi de yoktur.

İkincisi, üyelik durumu, tüzüğünde açıkça belirtilmiş olup, Güneydoğu ve Batı ayırımı yapılmaksızın, tüm yüksek öğrenim gençliği veya mezunlarının üye olabilecekleri kabul edilmiştir. Savcı, hangi esasa ve duruma göre, bu üyelik

ile ilgili yorumu getirmektedir? Bunu açıkça anlamak mümkün değildir. Eğer amaç, mutlaka bir ayırım konularak suç vasfına ve niteliğine tesir etmek isteniyorsa, bu hukuki bir isnat değildir ve kasıtlıdır da.....

5- İddianamede yine ; "dernek adına geçen Devrimci değimi kurucu üyeler ile militanlar tarafından bilerek konmuştur. Marksist-Leninist açıdan bunun manası ihtilalci demektir.

Kendi değimi ile kapitalist düzen gerici dir, komünist düzen devrimci ve ilerici dir. Devrimci, ihtilalci yapan veya başka bir değimle ona bağlı olan kimse adındadır. İşte bu anlamdaki kapitalist olmayan düzene verilen isim, ocağın başına veya gayesine işlenmiştir. Bu da gösteriyorki, devrimci olmayan, başka bir değimle, aşırı sol fikirleri benimsemeyen şahısların bu derneğe alınmayacağı görüşü ortaya çıkmaktadır." denmektedir. (1)

Görüldüğü gibi, sayın Savcı, bir çok kavramı birbirine karıştırmaktadır. Örneğin; bir dernek adını komünist düzen ile, bir gençlik örgütünü Marksist Leninist ihtilalci ile, alabora etmektedir. Şöyleki; bir örgütün isminin önünde "Devrimci" kelimesi olması, en azından onun ülkedeki devrimci yelpaze içinde olduğunu gösterir. Gerçekten Türkiye'de bir yandan gerici ve tutucu hain bir kanat, öte yandan ilerici, gelişmeye müsait, meselelere bilim açısından bakan, devrimci bir kanat vardır.

Devrimcilik, ileriye, gelişmeye ve değişmeye açık, kalkınmadan (ekonomik) bağımsızlıktan yana ve bu denli bir sürecin içinde olmaktadır. Devrimcilik bu sürecin içinde, her türlü gelişmeyi amaçlıyor. Bir gençlik derneğinin devrimciliği, bu hareketin içinde olmak, ve sömürülmede, ezilenden yana olmaktadır. Düzenin değiştirilmesi meselesi, kitle ve sınıf partilerine aittir. Siyasal organizasyonlar işidir. Bu konuyu Savcı da çok iyi bilmektedir. Marksist-Leninist düşün-

ce ise, bilimseldir. Bir yöntem ve uygulamadır. Sınıfların, geniş kitlelerin, ya da ülkelerin önemli nitelik dönüşümlerini içerir. Yoksa, öğrencilerin ya da gençlerin, bu tür biçim değiştirmeye imkânları yoktur. Ancak ülkenin sömüründen ve yoksulluktan arınması yolunda ve kendi somut isteklerini de içeren süreçte; emekçiden, köylüden yana, bir toplumsal düzenin gerçekleşmesi için verilen mücadeleye katkıda bulunmak söz konusudur. Bir gençlik örgütünün ihtilâlinde, komünist düzen kurmasından, ilk defa bahsedildiğini görmekteyiz. O zaman hakkımızda niçin talep kısmında bu tür bir istemde bulunulmamaktadır? Hem ırk mülahazası ile örgüt yönetmek iddiası, hem de ardında Komünist düzen getirici, ihtilâlcilik çelişkileri ile, Savcı, ne yapmak istemektedir? Kavramlar ve düzenler birbirine karıştırılmaktadır. Bu iddialar bilimsellikten uzak, asılsız, mesnetsiz iddialardır.

6- İddianamenin 16. sayfasında, Savcılık, Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın 'Gizli amaçları' ile ilgili yaptığı isnatlarda, toplum bilimine aykırı ve dünyadaki gelişmelerden, yakından uzaktan ilişkisi olmayarak davranmıştır. Devrimci Doğu Kültür Ocakları, yukarıda da bahsettiğimiz gibi, nitelik olarak; küçük burjuva karakterli ve yurt sorunlarına bilimsel olarak eğilen ve bu sorunların emekçi halk kitlelerinin yararına çözümlenmesini isteyen, Üniversite gençliğinin bir örgütüdür. Amacını da tüzüğünde açıkça belirtmiştir. Yukarıdan beri izah ettiğimiz gibi kültürel faaliyetler çevresinde; objektif ve sosyolojik olarak var olan Kürt halkının, feodalizmden (Feodal yapıdan) kapitalizme geçiş zamanında, toplumsal evrimin zorunlu sonucu olarak somutlaşan, Kürt dilini, Kürt kültürünü, Kürt tarihini ve Kürt folklorünü geliştirmek ve gelişmelere devrimci açıdan yön vererek, Türkiye'deki bütün halkların eşitliğine ve özgürlüğüne dayanan, gerçekten kardeşliğini kurmak amacını gütmektedir. İddia makamı da bilirki, dünyanın hiç bir yerinde "Devrimci Doğu Kültür Ocaklarının

gizli faaliyetleri olarak saydığı",bilimsellik-ten uzak isnatlarını,bir gençlik örgütünün yüklenemeyeceğini;bunun ancak bir siyasal organizasyonun,iktidara yönelik faaliyetlerinin getirebileceği söz konusudur.Acaba,Savcılık neden bir gençlik örgütüne böylesine ağır görevler yükleme lüzumunu görmüştür?

7- İddia makamı,Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nın amaç maddesinde belirtilen "Devrimci kültür" kavramını da yanlış tanımlamıştır. Önce kültür nedir ?

Tarihsel evrim içinde oluşan toplum düzenlerinde,ekonomik alt yapının üst yapıya yansımalarının bir biçimidir.Tarihi evrim içinde, sosyolojik olarak 5 (beş) toplum türüne rastlanmaktadır.

- a) İlkel komünal toplum,
- b) Köleci toplum,
- c) Feodal toplum,
- d) Kapitalist toplum,
- e) Sosyalist toplum.

Bütün bu toplum düzenlerinin ekonomik, sosyal ve politik yapılarının derin tahliline gidilirse,farklı çelişkileri bünyesinde taşıyan, ayrı-ayrı toplumlar olduğunu görürüz.Buna paralel olarak her toplum biçiminde de,farklı kültür yapılarına rastlanır.

Yukarıdaki toplum düzenlerinin sıralanmasında,toplumların tarihsel olarak evrim içinde,birinin diğerinden daha ileri bir düzeyde olduğunu gösterir.

Türkiye ve özellikle Doğu Anadolu;emperyalizme,ekonomik ve politik olarak bağımlı,yer yer feodal yapıyı andıran ilişkiler bünyesinde barındıran,bir toplumsal yapıya sahiptir.Bu niteliklerinden dolayı,Türkiye'nin kültürü,ekonomik alt yapının bir yansıması olarak gerici,

dinci ve medrese kültürü şeklindedir.Bu kültür,kapitalist düzeninin kültür düzeninden de geridedir.Ekonomik ve toplumsal konuların,doğal gelişimleri "etkileyici rolü" ve toplumdaki dinamik güçlerin (üretim güçleri),"belirleyici" fonksiyonunun zorunlu sonucu olarak;toplumun

sosyo-ekonomik ve politik yapısında gelişmeler olmuş, Türkiye kapitalist ilişkilere geçiş ile, gerici ve dinci kültürü de bir yandan tasfiye ederek daha ileri, devrimci bir kültürü boyutları ile belirlemiştir.

Nasıl ki, feodal kültüre göre kapitalist ilişkilerle birlikte ortaya ileri bir kültür çıkacak ise; öylesine kapitalist düzenin gerekli kıldığı kültür de, ondan daha ileri aşamadaki sosyalist kültürden geri düşecektir. İşte, o toplumsal gelişimlerin sonucu olarak belirlenen kültür, daha ilerici ve devrimcidir. Bu tarihsel gelişimin zorunlu sonucudur.

8- Savcı, İddianamede; DDK Ocakları ile ilgili isnadını, örgütün siyasetle iştigali sonucuna vararak bitirmektedir. Cemiyetler Kanununda dernekler, "siyasetle iştigal edemezler" demektedir. Ancak bu tanım ile, İKTİDAR MUCADELESİ veremezler denilmek istenmektedir. Yani, "siyasal partilerin mücadeleleri içinde, iktidara gelmeye yönelik davranamazlar ve eylem yapamazlar" anlamı çıkmaktadır. Oysa, baştan beri izah ettiğimiz gibi örgüt, bu anlamda siyasetle iştigal etmemiştir. Bunun dışında, Türkiye'nin sosyo-ekonomik, politik ve kültürel yapısı ile ilgili sorunlarda, görüşlerini açıklamış ve Türkiye'de kendi görüşlerine yakın, demokratik ve devrimci kuruluşlar yelpazesinde; faşizme, sömürü düzenine, ırkçı ve şöven şartlanmalara, dinci-gerici tutum ve davranışlara, giderek emperyalizme ve onun ülkemizdeki temsilcilerine karşı çıkmıştır. Bu yapılanlar, Cemiyetler Kanunundaki siyaset anlamında değildir. Böylesine sorunlar ile ilgili siyaset içinde olmayan kişi, kurum veya kuruluş da bilmiyoruz.

DOĞU MİTINGLERİ

1967 yılı Ağustos ve Kasım ayları arasında;miting yönetici ve tertipçilerinin,em-niyet kuvvetlerine ve idari makamlara gösterdikleri gerekçelerle,

- 1- 13.8.1967 de SİLVAN'da
- 2- 3.9.1967 de DİYARBAKIR'da
- 3- 24.9.1967 de SİVEREK'te
- 4- 8.10.1967 de BATMAN'da
- 5- 15.10.1967de TUNCELİ'de
- 6- 22.10.1967de AĞRI'da
- 7- 18.11.1967de ANKARA'da mitingler

yapılmıştır.

Doğu Anadolu toplumunun ve Türkiye toplumunun önemli ve ivedi sorunları, bu gibi mitinglerde dile getirilmiştir. O zamanlar, mahallindeki adli makâmlarca gerekli görülenler hakkında dava açılmış ve Ankara Ağır Ceza Mahkemesinde(1.Ağır Ceza) 15 kişilik bir sanık grubu beraat etmiştir.

İddianamenin DDK Ocaklarının faaliyeleri arasında saydığı bu mitingler, kuruluşundan iki yıl önce yapılmıştır. Bu göstermektedir ki, İddia Makamının zorla delil yaratma hususundaki kasti açıktır.

1967 yılında yapılan;

1-17.7.1967 de SURUÇ ve

2-27.2.1969 da HİLVAN,

3-2.8.1969 da VARTO,

4-2.8.1969 da SİVEREK,

5-24.8.1969 da LİCE mitingleri hak-

kında da, mahalli adli makamlarca hiçbir kovuşturma lüzumu hisedilmemiştir. Bu mitinglerde, Anayasaya aykırı olarak çıkarılması istenen ve sonradan hükümetçe geri alınan "Anayasayı ve Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu

Tasarısı"nı protesto isteği ve gereği yol açmıştır. Bunun yanında, bölgesel sorunlar; sosyo-ekonomik, etnik ve politik nedenlerle dile getirilmiştir.

1969 yılında girişilen bu protesto hareketleri, yalnız Doğu'da değil, Türkiye'nin

dört bir yanında yapılmıştır. Bu protestolar sonucu, iktidarca "Anayasa Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı" nın geri alınması, mitinglerin ne kadar haklı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Sayın İddia Makamı, kasıtlı olarak Doğu mitinglerinin maksadını, toplumsal gelişmelerden ayrı ve soyut olarak değerlendirmektedir. Bu konuya açıklık getirmek amacıyla, Doğu mitinglerinin kısaca tahlilini görelim.

GENEL OLARAK MİTINGLER

Bu konuya, yönetici kadro ile aydını birbirine karıştırmak zorunda olduğumuzu bilerek girelim. Yönetici kadro, her şeyden önce statükonun devamını sağlayan, bunun için her türlü yapısal değişikliğini, dolayısıyla halk yığınlarının gerçek çıkarlarına karşı olan bir kimse olduğu halde, aydın; çağının sorumluluğunu benimseyen, bu sorumluluğun yükünü daima duyan ve bu nedenle halk yararına olan her türlü yapısal değişimin gerekliliğine inanan, bunun için mücadele eden kişidir, Yönetici kadro gibi, aydın da, genellikle üst tabakalardan gelmektedir. Fakat, yönetici kadroların, egemen sınıfların ideolojilerini gerçekleştirmelerine karşılık aydın, esas amaç olan, geniş halk yığınlarının ideolojilerini gerçekleştirmeye çalışır. Bu bakımdan yönetici kadro, çağın çok gerisinde kaldığı halde, aydın; her zaman, hem kendini ve hemde çevresini yenilemeye çalışır. Ve bunun kavgasını verir. Görülüyor ki, yönetici kadro ile aydın farklılaşmasının sınırlarını çizmek, pek de kolay değildir. Yönetici kadro, içinde bulunan herhangi bir kimse, olanaksız gibi görünmesine karşılık, bir aydın olma fonksiyonunu benimseyebilir.

Doğu'lu aydın, özellikle son zamanlarda çağın ve kendi toplumunun sorumluluğunu, geniş ölçüde duymaya başlamış ve bu konuda bilinçlenmiştir. Aslında Doğu'lu toplumcu aydınların bir hareketi olarak başlayan, daha sonraları tabanda çok geniş tepkiler bırakarak, halk

ile diyalog haline gelen "Doğu Mitingleri" ,
bu uyanışın en belirgin örneğidir.

Doğu'lu aydın,"Doğu neden geri bırakılmıştır?" sorusunu,artık eskisinden daha dinamik bir şekilde tartışmaktadır.Doğu'nun geri bırakılması olayı,temel yapıyı ilgilendiren çok önemli bir olaydır.Doğu'lu aydın,şimdi bu temel olaya,yüzeyde kalan toplumsal ve ekonomik dinamiklerle hiç bir diyalogun kurulmayan cevaplar yerine,temele inen cevaplar aramaktadır.Çeşitli kent ve kasabalarda yapılan mitinglerde kullanılan şu dövizler,bu uyanışın en güzel delilidirler.

- "Doğulu,Kanuni Hakların İçin Çalış-didin,Hak istemekle birlik bozulmaz."

- "Amacımız kardeşlik,eşitlik ve mutluluğu gerçekleştirmektir."

- "Faşizme ve emperyalizme karşı savaşan bütün halklar ve bütün yiğit savaşçılarla beraberiz."

- "Batı'ya medeniyet,Doğu'ya cehalet neden ?"

- "Jandarma değil,öğretmen istiyoruz."

- "Karakol değil,okul istiyoruz."

- "Doğu,Batı yoktur diye uyutulduk."

- "Doğu'nun kaderi açlık,işsizlik,hor görülme."

- "Batı vatan,ya Doğu ne ?"

- "Doğulu insanlığını ve vatandaşlığını mutlaka kabul ettirecektir."

- "Batı'ya fabrika,yol;Doğu'ya komando,karakol."

- "Batı'ya imar,Doğu'ya istismar."

- "Millî gelir:Manisa-2350 TL..Ağrı-500 TL.,Aydın-2500 TL.,Hakkari-250 TL."

- "Dipçik değil,uzanan el istiyoruz."

- "Yaşama hürriyeti,insanlık hürriyeti,okuma hürriyeti istiyoruz."

- "Doğu sürgünlerin yatağı değildir."

- "Beş yıllık plan,hepsi yalan,Doğulu uyan!"

Bütün bu dövizlerde belirtilmek istenen güvence,sanıldığı ve iddia edildiği gibi,bölücülük ve bölgecilik değildir.Anayasa ta-

rafından güvence altına alınan hakların alınması ve Doğu-Batı dengesizliğinin giderilmesidir. Öte yandan, mitinglerde yapılan konuşmalar halkın; ekonomik, sosyal ve siyasal mekanizmanın nasıl işlediği bilincine vardığını göstermektedir. Örneğin:

".....Ağrı Milletvekili Kasım Küfrevi, ağamız, şeyhimiz, milletvekilimiz Kasım Küfrevi Doğu-Batı dengesizliği diye bir sorun olmadığı, Anadolu'nun Doğu'sunun da Batı'sının da bir olduğunu söylemiş ve bunu TBMM kürsüsünden ilân etmişti. Kasım Küfrevi'nin böyle konuşması doğaldır. Çünkü halkın, olayların bilincine varıp, olup-bitenleri reasyonel bir biçimde değerlendirmesi ile Kasım Küfrevi'nin saltanatında çözümlenmeler meydana gelecektir. Kasım Küfrevi, hiçbir zaman bu düzenin değişmesini istemez. Çünkü, fakir, fukaranın; dışinden-tırnağından artırarak 'Şeyhimizdir, Ağamızdır' diye verdiklerini Ankara'da, İstanbul'da, Paris'te yiyen Kasım Küfrevi'dir. Elbetteki bu düzenin değişmesini istemeyecektir. Ve ona göre Doğu'nun bir sorunu yoktur....."

Mitinglerden önce, mitingler sırasında, mitingler sonrasında kamu oyunu dinamik tutan sorunlardan biri de, "Millî Yol ve Ötüken" dergilerinin yayınları ile ilgilidir. Bu dergiler, yayınlarında resmen ve kanunen bölücülük yaptıkları halde, hiçbir takibata marûz kalmamışlardır. Bu ve buna benzer faşizan hareketler, bilinçli hayinlerin dışında, her ilerici, demokratik ve devrimci güçler tarafından şiddetle kınanmıştır.

Bunlardan birinde, yer aln bir yazıdan kısaca aşağıda vereceğimiz örneği görelim:

"....Türk milletinin başını belâya sokmadan, kendileri de yok olmadan çekilip gitsinler. nereye mi? Gözleri nereyi görür, gönülleri nereyi çekerse oraya gitsinler. İRAN'a, PAKİSTAN'a, HİNDİSTAN'a, BARZANİ'ye gitsinler. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'e baş vurup AFRİKA'da yurtluk istesinler. Türk ırkının aşırı sabırlı olduğunu, fakat ayrıntı kabardığı zaman kağan arslan gibi önünde durulmadığını,

ırkdaşları ERMENİLER'e sorarak öğrensinler de akılları başlarına gelsin...."(1)

"Ötüken",adlı dergide yayınlanan bu yazı,birçok çevrelerde tepkiler uyandırmıştır. Bu yazıyı protesto eden bildiriler yayınlanmıştır.

"....Kim kimi kovuyor? Hodri meydan!..." sloganı ile kamu oyuna sunulan ve 19 Doğulu Yüksek Tahsil Talebe Derneklerinin imzasını taşıyan bildiride,özetle şöyle demektedir:

"....Kim kimi yok ediyor?Kim kimin başını belaya sokuyor?Ve de kim kimi kovuyor?

Tarihin en eski çağlarından beri bu topraklar üzerinde yaşayanları,bu topraklardan bir kuvvet ne olmuş ve ne de olacaktır. Asıl kovulacaklar,halkları birbirine düşürmek emelinde olan hayalperestlerdir.

DOĞU'lu gençler olarak "Kürt Davasını, kurt kurnazlığı ile Türkiye'nin DOĞU illeri dâvası halinde" illeri sürmek niyetinde değiliz.DOĞU'nun geri kalmasının nedenleri arasında ekonomik sömürmenin devamı için vatan- daşlar arasında mevcut IRK,DİL,DİN.ve MEZHEP farklarını istismar ederek onları düşman kamp- lara bölmek isteyen zihniyetin karşısındayız. Manevi sömürünün politik alandaki yansıması olan FASİZMİ,IRKCİLİĞİ ve ÜMMETÇİLİĞİ nefretle redderiz.

Türkiye'de Anayasa çerçevesinde beraberliği ve kardeşliği tesis etmek şiarımızdır....."(2)

Yine,"Millî Yol" dergisinde yayınlanan bir yazıda,Hakkari bölgesinde yaşayan Kürtlerin içine, Orta Asya'daki Kırgızların getirilerek yerleştirilmesi savunulup,özetle

(1)- Ötüken,Sayı:40,Mayıs-1967,İstanbul

(2)- 19 Doğu YTT Dernekleri tarafından Ankara'da yayınlanan bildirisinden,Mayıs-1967

şöyle denilmektedir:

"....Jandarmalar, ordu-birlikleri, boşuna taban tepip dururlar. Ve hiç bir şey değişmez. Oralari iyi bilenler bu hali çaresiz sayarlar. İklimşartı, dağların durumu, yol durumu vs. bugünkü hali mukadder kılıyor. Derler. O topraklar harita üzerinde bizimdir. Hakikatta değildir. Oralarda yalnız devlet nizamları değil Türklük de iğretidir. Daha doğrusu yok gibidir. O çorak, sarp, dağlık yerler yalnız devletin parasını yer o kadar.... Ve boşuna yer. Onlardan devlete ne saygı ne sevgi, ne destek, ne de kuvvet gelir. Halbuki bu durumun bir çaresi vardır. Keskin kılıç gibi müessir, Kristof Kolomp'un yumurtası kadar açık bir çare: Oraya Kazak, Kırgız göçmenlerini silâhları ile olduğu gibi yerleştirmek....." (1).

Yukarıda sözünü ettiğimiz bildiride de yine bu görüş protesto edilmekte ve şöyle denilmektedir.

"...Bilinmelidirki Hakkari ne bir timarhane, ne bir hapishane, ne de bir islâhhanedir. Türkiye için İstanbul ne ise Hakkari de odur. İslâh edilecekler burada yaşayan vatan-daşlardan ziyade, bu sapık ideolojileri savunanlardır....."

Görüldüğü gibi "Millî Yol" ve "Ötüken" dergilerinin yayınları, gerek mitingler öncesinde, gerekse mitingler sırasında büyük bir tepki ile karşılanmıştır. Kamu oyunu dinamik ve hareketli tutan etkenlerden biri olmuştur. Bu yayınlar, Anayasanın hükümlerine kesin olarak aykırı olduğu halde, yetkililerce neden kovuşturma yapılmadığı ve neden bu kişilerin cezalandırılmadığı, sık-sık sorulmuştur, sorulmaktadır da.

Mitingler süresince, bu ve buna benzer

(1)- İsmet Tümtürk, Millî Yol, Sayı:14, 20.Nisan.1967, s.15

görüşler, aşağı-yukarı aynı biçimlerde ifade edilmiştir. Bütün bunlar ise, mitinglere hakim olan havanın dinamik olduğunu göstermektedir.

İktidar ve diğer siyasal partiler (TİP hariç), bu mitinglere seyirci kalmışlardır. Ancak, hükümet bu seyirciliğin yanında olup bitenleri gayet dikkatli ve yakinen izlemekten kendini alamamıştır.

DOĞU MİTINGLERİNİN SONUÇLARI

Doğu mitinglerinin önemli pratik üç sonucu vardır.

1- Doğulu aydın, ağa, şeyh, aşiret reisi gibi feodallere ve bunların meydana getirdiği yapıya, şiddetle karşıdır. Doğulu egemen sınıfların Batılı egemen sınıflarla işbirliği yaparak, Kürt halkını sömürdüklerine inanmaktadırlar.

2- Cumhuriyet hükümetinin üç kez uyguladığı "Sürgün Politikası", bilimsel hiç bir esasa dayanmayan şoven bir tutumun ürünüdür. Bu tutuma, Doğulu devrimci aydınlar karşıdır.

3- Doğu Anadolu'nun geri kalmışlığı yanında, bir de etnik sorunu vardır. Zaten Doğu mitinglerinden sonra, önemli bir bilinçlenme başlamış ve gündengüne yoğunlaşarak büyük bir hızla devam etmiştir. 16 Şubat 1969 da Gaziantep'te düzenlenen "Emperyalizme Karşı Savaş Mitingi", 22 Şubat 1969 da Malatya'da düzenlenen "İşsizlik, Açlık ve Emperyalizme Karşı Savaş Mitingi", 17 Mart 1969 da Kars'ta düzenlenen "Köylü Yürüyüşü", 13 Nisan 1969 da Diyarbakır'da düzenlenen "Hürriyet ve Anayasa Nizamını Koruma Kanunu Tasarısını Protesto Mitingi", 19 Nisan 1969 da Ağrı'da düzenlenen "İşsizliğe Karşı Savaş Mitingi", Doğu mitinglerinin yarattığı potansiyelin bir sonucudur.

Yine bu günlerde, İstanbul'da bulunan 15 bin genç adına, Yüksek Tahsil-Kültür ve Yardımlaşma Dernekleri; kendi bölgelerinin ihmal edilişi nedenleri ile ilgililere şiddetle çatmışlardır.

Bu konuda yayınlanan bildiride, özetle şöyle denilmektedir:

"....Uzun seneler yasak bölge ve şimdi ise resmi olarak ifade edilen mahrumiyet bölgesi ve feodal yapısından ötürü Türkiye'nin yüz karası Doğu Anadolu'dur. Ve bu yüz karalığının en büyük payı Doğu halkını temsil eden parlamenterlere aittir. Ekonomik dengesizliği ve sosyal adaletsizliği giderici tedbirler alınacağı yerde, hapishane, karakol ve komando denilen Osmanlı tipi acemi oğlanlarla bölge halkı tedirgin edilmekte, hisleri ile oynamakta ve vatandaşlık ve toplumsal haklarından yoksun bırakılmaktadır. Dünyanın en geri ülkelerinden biri olan Türkiye'nin en geri bölgesi Doğu'da yıllar yılı yürütülen insanlık dışı asimilasyon ve jenoside seyirci kalmıştır. Yapılan 5 yıllık planlar ve bütün icraatlar, Doğu'ya olumlu bir şey vermemiştir. Bütün bu tasarruf Doğulu parlamenterlerimizin de sorumsuzca serdedilen, müsbet oyu ve iştiraki ile sağlanmıştır...."

Doğulu gençlerin, "Doğulu Parlamenterleri Uyarı mektubu" adı altında yayınladıkları ve Cumhurbaşkanı, Başbakan, Siyasi Parti Genel Başkanları, İl Başkanları, İlerici Kuruluşlar ve Doğulu Parlamenterlere gönderilen bildiride, AP iktidarının otoriterlerince hazırlığına giriştiği daha sonra da geri alınan "Anayasa Nizamını Koruma Kanunu Tasarısı" na da çatılmakta ve özetle şöyle denilmektedir:

".....Doğunun geri kalmışlığını mazur ve kendi icraatlarını meşru göstermek kasıtı ile bölgeler arası dengesizliği örtbaha etmek, söz konusu yapılmaması için yeni hazırlanan "Anayasa Nizamını Koruma Kanunu Tasarısı"nda Bölgecilik suç olarak ilân edilmektedir. Aslında bu ayırımı ve dengesizliği yaratarak bizzat kendileri suç işlemektedirler. Ayrıca bu yeni tasarımı gerçekleştirmekle bir cürüm daha işleyerek ve Anayasa çizgisinin iyiden iyiye dışına taşmış olacaklardır. Doğu'nun böyle planlı bir şekilde geri bırakılışı, en hafif deyim ile "Bölgecilik" r. Ve insanlık

ölçülerine sığmayan bir tutum ve davranıştır. Anadolu'da var olan çeşitli kültürler bu kanun tasarısı ile inkâr edilmek istenmektedir. Kültür emperyalizmi ve dil yasaklamaları yok-sul Doğulunun sırtına ekonomik emperyalizm ile birlikte yükletilmiş oluyor. Şimdiye kadar ki iktidarlar, Anadolu halklarının kültür ve dil haklarını planlı bir biçimde kısıtlamayı ana bir hedef saymışlardır. Uyanan ve bilinçlenen işçilerin, köylülerin ve aydınların kendi kültürlerini, dillerinin zengin bir araştırmasına giriştiği bu aydınlık evrende iktidar; düşünmeyi, araştırmayı, bilimi suç haline getirmek istemektedir. Bu teşebbüs elbette kendi suçlarını gizleme amacı gütmektedir. Bu suçu işlemekte olan iktidar, suçluluk psikolojisi içerisinde suçunu kamufle etmek amacı ile "böyle bir hüküm, hazırlanan kanun tasarılarına ilâve etmiştir..."(1).

13 Nisan 1969 da Diyarbakır'da düzenlenen mitingte ise, bu fikirler yine tekrarlanmakta ve halka iletilmekte idi. Bu mitingin çağrısı şöyledir:

"...Siyasi iktidarın Doğu ve Güneydoğunun geri kalmışlığını pekiştiren, insan temel hak ve hürriyeti ile, düşünce özgürlüğünü ortadan kaldıran ve bu konuda yapılacak tenkitleri susturmak amacı ile meclise getirmek istediği "Anayasa Nizamını Koruma Kanunu" adı ile anılan tasarının korkunç yüzünü açıklamak için gençlik ve halk olarak sesimizi duyurmak zarureti ortadadır.

.....

Bütün temel haklarımız yanında özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun sorunlarına çözüm yolu getirmek isteyen her türlü düşünceye zincir vurmak isteyen zihniyeti öğrenmek ve protesto etmek için mutlaka gel..."

Çok kalabalık bir grubun izlediği mitingte, bazı sloganlar ve pankartlar şöyledir:
-"Anayasaya evet diyen Doğu halkı, Anayasayı koruyacaktır."

- "Anayasayı koruma kanunu değil, kaldırma kanunu"

- "Aç insanlar, faşist kanunlarla susturulamaz"

- "Anayasayı mı, yoksa sömürüyü mü korumak istiyorsunuz?"

- "Emperyalist zihniyete paydos"

- "Yapacağınız baskı sizi ezecektir, bu zulüm sizi kahredecektir"

- "Doğu halkı her türlü diktaya barajdır"

- "Kanun, kamu yararı, genel ahlak, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle olsa bile bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz." 'Anayasa madde 2'

- "Herkes dil, ırk, siyasi düşünce, cinsiyet, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." 'Anayasa madde 12'

Görülüyorki, Devrimci Doğu Kültür Ocaklarının kurulmasından çok önceki tarihlere rastlayan ve Türkiye'nin, Doğu Anadolu'nun ekonomik ve politik temel sorunlarını yansıması olarak beliren "Doğu Mitingleri", Sayın Savcının değerlendirmesi ve aramak istediği isnat gerekçesinden ap-ayrıdır.

DOĞU GECELERİ

Kökü, 1950'lerden öncesine dayanan "Doğu geceleri" geleneksel olup; mahallî politikacıların da desteği ile, sırf eğlence ve küçük politik çıkarlar için tertiplenirler.

Bu geceler, mahallî folklor ekiplerinin ve radyoevi sanatkârlarının yavan gösterilerinden başka, bir de açık arttırmalar yer alırken, bu da dernek yöneticileri arasında paylaşılır.

İddia Makamının, isnat ederek sıralamak istediği ve ne gibi bir delil olduğu iddianamede anlaşılmayan, sadece bir sayfa kalabalığından müteşekkil, Doğu geceleri arasında saydığı aşağıdaki geceler: Devrimci Doğu Kültür

Ocaklarının kuruluşlarından çok önceleri tertip edilmiş gecelerdir.Örneğin:

- 1- 14 Şubat 1969 Ankara'da,Siverek Gecesi
- 2- 16 Mart 1969 İstanbul'da Tepebaşı Kazaplanca Gazinosunda,Siverek Gecesi
- 3- 16 Nisan 1969 İstanbul Hilton Otelinde, Diyarbakır Gecesi
- 4- 23 Nisan 1969 İstanbul Tepebaşı Gazinosunda,Karakoçan Gecesi
- 5- 26 Nisan 1969 Ankara'da,Büyük Ankara Otelinde....(İddia Makamı ne olduğunu söylememiştir.)
- 6- 30 Nisan 1969 Tepebaşı Kazaplanca Gazinosunda,Doğu Gecesi
- 7- 3 Mayıs 1969 Ankara Atatürk Orman Çiftliği Karadeniz Lokantasında,Ağrı Gecesi
- 8- 3 Mayıs 1969 Pir Sultan Aptal Gecesi
- 9- 7 Mayıs 1969 Ankara'da,Tunceli Gecesi....

Bu geleneksel geceler yanında,Türkiye'de hiçbir il ve kasabanın "Kültür Dernekleri" gece yapmadan,bir yılın genel kurulunu açtığı görülmemiştir.

Sayın Savcı bu bölümde;Şebinkarahisar,Şarkıkaraağaç,Çemişkezek,Ürgüp gecelerinin tertipçisi olarak DDKO'yu gösterseydi,daha iyi etmiş olurdu.

Savcı,bir yandan Ocakların bünyesinde çelişkiler göstermekte,öte yandan da,böyle geniş organizasyonları yapabileceğimizi kabul etmektedir.Bu da kendisinin içine sık-sık düştüğü çelişkilerden birkaçıdır.

Diğer sayılan geceler ise,"Mahallî Kalkındırma ve Kültür Dernekleri" nin yöneticileri ve mahallin küçük politik çıkarlarına hizmet edenler tarafından düzenlenmiştir.Bu geceler,halk tabakalarından ziyade,halkı hor gören ve sömürenleri eğlendirir.Eğlendirmiştir.Bu geceler,halkın kültür değerleri ile alay eden ve kendi küçük burjuva değer yargılarını tatmin için uğraşanların geceleri idi.Şunu belirtelim ki,Devrimci Doğu Kültür Ocakları,kuruluş amaç ve niteliğinde bu denli yozlaşmış,halk kitlelerinden kopuk,burjuvaziyi eğlendirme gecelerini 1970 yılından sonra da-

ha biçimli bir hale sokmak için çok çaba sarf etmiştir.Fakat başedememiştir.Çünkü aralarında MIT teşkilatından bazılarının bulunduğu ve Doğulu parlamenterlerin kurucu olduğu,"Doğulu Öğrencilere Yardım Derneği" kurularak;bu gençlerin yozlaştırılmasına devam edilmiş ve de Devrimci Doğu Kültür Ocaklarının çabalarına karşı çıkılmıştır.Ocakların sorumlu tutulduğu folklor geceleri,ya da gösterileri;Hilton, Efes,Ankara otellerindeki değil,üniversite salonlarında ve kendi lokallerinde düzenlediği, gerçekten kültür ve folklor gösterileridir.

DEVİRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAKLARININ BAZI ÖRGÜTLER İLE İLİŞKİLERİ KONUSU

İddianamenin 24,25 ve 26.sayfalarında DDKO ile TİP ve DEV-GENÇ'in ilişkileri bölümüne cevap vermek,aslında Savcının birçok yanlışlarını düzeltmek amacı ile dir.Gerçekten bu bölüm,İddianamenin genel kapsamı ile ve sonuçtaki istem bölümü ile,yakından uzaktan ilgili değildir.Önerilen ya da gösterilmeye çalışılan ilişkiler için sıralanmış sebepler,ya olmayan veya isnat ile ilgili bulunmayan olaylar dizisidir.Bu bölümdeki ilişki örneklerini incelediğimizde,ilk akla gelen soru,bu ilişkilerin hangi DDKO ile olduğudur.Ya da isnat ile bu önerinin ilgisinin,hangi noktada bulunduğudır.Dikkat edilecek olursa,bu ilişki örneklerinin hukuki niteliği bile yoktur.

TİP ve DEV-GENÇ hakkında bilgi vermeden önce,Türkiye'nin geneli içinde örgütler arası dayanışma ve beraber davranmanın ne olduğunu açıklayalım.Bir de,bu örgütün herhangi bir konuda veya çalışmalarının tümünde,diğer bir örgüte bağımlı olması veya paralel davranmasının,ne demek olduğunu açıklayalım

Yukarıdan beri bazı bölümlerde DDKO'larla ilgili geniş bilgiler verilerek,bu kuruluşların birer gençlik örgütü olduğunu açıklamıştık.Büyük merkezlerde,diğer örgütler-

le, "Somut meselelerde ve kısa süreli eylemler için maddi dayanışmaya ve güç birliğine" gitmek zorunluluğu vardır. Örneğin, üniversite özerkliği, faşistlerin baskılarını, özel okullar sorununu, iktidarın yanlış ve eksik tutumlarını protesto gösterileri, tüm demokratik ve devrimci örgütlerin ortak davranışları ile ortaya konulmuştur.

Yani, DDKO'ları, Türkiye Öğretmenler Sendikası, İlk-Sen, Dev-Genç, SGÖ, Ün-As ve SDDF ile, üniversite kapsamı içindeki olaylarda birlikte davranmıştır. Bu davranış, örgütlerin kendi bağımsızlıklarını bozucu, kendi kurul ve ögenlerinde karar alma ve uygulama niteliğini yitirici değildir. Zaten, gençlik kuruluşları ya da meslek örgütleri, olaylar karşısında "Uzun vadeli somut güç birliği" oluşturamazlar. Bu sorun, sınıflar arası bir meseledir. Türkiye İşçi Partisi ise, siyasal bir örgüttür. Bu partinin devrimci-demokratik bir yelpazede önemli bir yeri olmuştur. Somut meselelerde, somut davranışlarını belirlemiştir. Toplumsal kararları ve davranışları yanında, kendisine yapılan saldırıların kınanması zamanında, beraber davranmak bir bağlılık anlamında değildir.

Görüşleri bir siyasal parti tarafından, daha üst düzeyde ve geniş kapsamlı yansıyor, örgütler; bu siyasal partinin görüşünü tutabilir. Geliştirebilir. Ve somut meselelerde, onunla ortak davranabilirler.

Örneğin, Atatürkü anma töreni; AP ve CHP'nin organizesi ile yapılabilir. TİP tarafından da, bir tören düzenlenebilir. 28-29 Nisan olayları, böylesince çeşitli organizeler altında, ayrı-ayrı yapılmıştır. Örgütler ise, bu organizelerden herhangi birine katılabilir, yan tutabilirler. SDDF, nasılkı CHP'nin görüşü ışığında yer alıyorsa, Hür Düşünce Kulüpleri Federasyonu AP'nin, Ülkü Ocakları da MHP'nin organizeleri içinde bulunabiliyorsa, diğer devrimci kuruluşlar da, kısa vadeli somut meselelerde TİP'le beraber, davranabilirler.

Bütün bunlardan sonra, ayrıca kanunla-

rımız kişilere, politikada taraf tutma konusunda kısıtlama getirmemiştir. 18 yaşını bitiren herkesin, bir siyasal parti görüşünde olmaları mümkündür. Böyle kişilerin başka bir örgüt çalışmalarında bulunmaları, görüşlerinden dolayı örgütün bağımlılığı anlamında değildir. Örgüt, bağımsız karar alma, bu kararlarını örgen ve bilimlerini içinde tartışmak ve uygulamak özelliğine sahip oldukça, politik görüş açısından doğru ve Türkiye'nin toplumsal gerçekleri ile uyum içinde olan görüş ve örgütleri destekleyebilir. Bunların yanında yer alabilir.

İnsanların doğa ile ilişkilerinden, yaşam kavgaları başlar. İnsanlar, yaşamak için ekonomik ve sosyal şartları yaratmak ve tehlikelere karşı koymakla, tarihin her döneminde doğa ile mücadele etmişler ve ortak davranabilmişlerdir.

İnsanlık, toplumların barbar olmasından bu yana, çeşitli saldırılara maruz kalmıştır. Belirli insan grupları, kendilerine saldıran ortak düşmana karşı birleşerek, savunma ve taarruz haklarını kullanmışlardır. Kılanlar arası ekonomik kavgalarda güçlü olan kılana karşı, zayıf durumda olan kılanlar birleşerek mücadele etmişlerdir.

İlkel komünal toplumun, belirli bir gelişme aşamasında ortaya çıkan sınıflı toplumlarda (köleci toplum, feodal toplum, kapitalist toplumlarda); ezilen, sömürülen bütün sınıf ve tabakalar, kendilerini ezen-sömüren tabakalara karşı koymak için, bir araya gelme ve ittifak etmek zorunluluğunu duymuşlardır. Bu ortak düşmana karşı, birlik ve beraberlik içinde davranmışlardır. Çağımızda; devrimci grup ve örgütler, karşı kampın tehlikesine ve faşist baskılarına karşı, güçlerini birleştirmişlerdir. Bu durum, yalnız devrimciler için böyle değildir. Karşı-devrimci gruplar da, bu tarz ilişkiler içindedirler.

Dünyanın her yerinde, devrimci kavga da yer alan anti-faşist, anti-emperyalist, anti-şövenist gruplar ve örgütler, kendi arala-

rında somut meselelerde, kısa vadeli güç birliğini oluştururlar. Tarihi gelişmelerle birlikte, bu somut bir ilke olmuştur.

1961 Anayasası ile gelişen devrimci hareketin karşısında, karşı-devrimci güçler silahlı olarak örgütlenmişlerdir. Bu örgütler gençlik kesiminde, faşist zihniyeti ve kitleleri istismar eden gençliğin yer aldığı, Ülkü Ocakları ve Hür Düşünce Kulüpleri Federasyonudur. Üniversite, emekçi halk kitlelerinin somut derdlerini ve buna bağlı olarak, kendi eğitim ve öğretim sorunlarını dile getiren devrimci gençliğin karşısına gerici iktidar, daima silahlı, zorba ve egemen sınıfların masası, faşist zihniyetli bir gençliği çıkartmıştır. Bu baskıların gittikçe yoğunlaşması yoğunlaşması karşısında, tüm demokratik ve devrimci örgütler bazı meselelere karşı, özellikle bu saldırılardan korunma yolunda beraber beraber hareket etme zorunluğunu duymuşlardır.

11 Nisan 1968 günü, örgütlerin ortak toplantıları sonucu, "Devrimciler Güç-Birliği" kurularak; "Din sömürücüleri ile savaş, emperyalizmin her türlü tahakkümü ile savaş, kapitalist sistem ve kurumların toprak ağalarının yarattığı her çeşit sömürü ile savaş, cehalet ve mevcut eğitim düzeni ile savaş...." sloganları ile, kamu oyuna açıklama yapmıştır. Mücadele için de, şu yöntemler belirlenmiştir. "Uyarma, Direnme ve Gösteri".

8 Temmuz 1968 yılında, "Devrimciler Güç-Birliği" nde, bazı politik küçük burjuva çıkarları ortaya çıktığından ve bazı siyasal kuruluşların yanına çekilmek istendiğinden, ayrıca teorik olarak yanlış hareket etmeye başladığından, en etkili gençlik örgütü olan Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun ayrılmasından sonra hukuki varlığını kaybetmiş, fakat fiili olarak, karşı devrimcilerle her zaman ortak mücadele etmiştir. 1969 Mayıs'ında kurulan DDK Ocakları da, bu demokratik ve devrimci yelpazede; bütün gençlik ve meslek örgütleri ile

fiili olarak, somut meselelerde kısa süreli eylemler için ortak davranma yolunu seçmiştir.

DEVRİMCİ DÜĞÜ KÜLTÜR OCAKLARI, üniversite özerkliği konusunda faşizan baskılara karşı çıkararak, diğer devrimci örgütlerle ortak bildirimler yayınlamıştır. Ve Tunceli'deki gerici olayı protesto mitingini, bütün devrimci ve demokratik örgütlerin, güçlerin maddi dayanışması içinde tertiplemiştir.

Başta da kısaca değindiğimiz gibi, kişilerin tek-tek herhangi bir siyasi partide yer almasına kısıtlayıcı bir tedbir yasalarımızda yoktur. Örgütlerin de kişilerden oluşmasına bakılacak olursa; herşeyden soyut "saf ve temiz"(!) kişilerden bir örgüt kurmanın mümkün olmayacağı ortadadır. Dolaysıyla bir örgütün kurulmasından evvel veya sonra, herhangi bir görüşte olan kişilerle dernek kurulabilir. Cemiyetler kanunu, derneklerin siyasetle iştigal edemeyeceklerini söylemektedir. Bu ayrı ve başlı başına bir konudur. Yani, dernekler iktidarı amaçlayan bir çalışma yapamazlar. Her gençlik, ya da meslek grubunun iktidara gelmeleri mümkünmüdür? Demek ki, diğer sınıf ve tabakalardan birinin yalnız başına veya beraber verdikleri mücadeleye, ancak siyasi bir parti bünyesinde, iktidar içindir. Ülkemizde, bir yandan burjuvazinin iktidarı söz konusu iken, diğer taraftan emekçi sınıf ve tabakaların iktidar mücadelesi söz konusudur. Burjuvazinin iktidarına yandaş olabileceği gibi (Nitekim, birçok gençlik ve meslek grupları, bu tarz bir çalışma içindedirler. Örneğin; Ülkü Ocakları, Hür Düşünce Kulüpleri Federasyonu, Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu'nun çalışmaları gibi), emekçi sınıf ve tabakaların da verdikleri iktidar mücadelesinde de, yandaş olunabilir. Tüm namuslu ve gerçekten devrimci kişilerin; ülkemizin politik, sosyo-ekonomik yapısı karşısında, emekçilerin iktidar mücadelesinden yana olmaları zorunlu gerçektir. Hangi yasada, bu tarz bir çalışma suç olmaktadır.

Bu anlattıklarımızı sonra, kısaca

bir gençlik örgütünün, siyasi bir partiye bağlı olması şartlarına değinelim.

Ancak, aşağıdaki şartlarda "Bağımsızlıktan" ve Cemiyetler Kanununa göre var sayılan "Siyasetle iştigal" den söz konusu olabilir.

a)- Siyasi partinin herhangi bir partiye direkt emir vermesi,

b)- Parti yetkili organlarının, söz konusu dernek için bir kuruluş kararının bulunması,

c)- Adı geçen derneğin yönetim kurulu ve diğer örgenlerini siyasi partinin tayin edebilmesi, gerektiğinde değiştirebilmesi,

d)- Bu derneğin genel politikasının, siyasi parti tarafından tayini,

e)- Dernek yayınlarının parti organları tarafından denetlenmesi,

f)- Derneğin finansmanına katılma, ya da finansmanını tümünden yüklenme,

g)- Derneğin bir hükmü şahsiyet olarak, partinin yetkili organlarında hukuken temsil edilmesi,

Yukarıdaki şartlar gerçekleşmeden, herhangi bir derneğin siyasetle iştigali veya herhangi bir siyasi parti ile ilişkili bulunması, "yan kuruluşu olması" mümkün değildir.

Devrimci Doğu Kültür Ocaklarının dava dosyasında mevcut deliller ve sayılan faaliyetleri ile, yukarıda zikredilen şartlar içinde derin tahliline girilirse, TİP'in bir 'yan örgütü' olmadığı açık-seçik ortaya çıkar.

Bilindiği gibi, siyasi partilerin çalışması, içinde yaşadıkları toplumun su yüzüne çıkmış sorunlarına göre düzenlenmiştir. Ülkemizin su yüzüne çıkmış bazı sorunlarına çözüm yolu aramak ve sorunlara ışık tutmak konusunda, TİP de bir siyasi parti olarak, çalışmalarını kendi olanakları çerçevesinde yürütmüştür. Türkiye İşçi Partisinin niteliği ve çalışmaları üzerinde, herhangi bir tartışmadan kaçınıp, İddia Makamının bu kuruluş ile ilgili yanlış bilgiler vererek, Mahkemenizi yanıltıcı

olduğu kanısındayız.İddianamenin genel kapsamı yönünden,bazı düzeltmeleri yararlı sayıyoruz.

Sayın Savcı;"Genellikle,mensupları hükümlü,aşırı-solcu şahıslardan müteşekkil bulunan TİP,yurt sathında yıkıcı ve bölücü faaliyetleri ile tanınmış bir siyasi partidir..." diyerek,önceden şartlı bir tutumla işe girmektedir.Açıkça bilinmektedir ki,mensupları hükümlü bir Türkiye İşçi Partisi mevcut değildir.Mensuplarının da "aşırı-solcu" şahıslar oluşu hususunda da,mevcut bir kriter yoktur. Bu durumların,Sayın Savcının dediği gibi,olduğunu kabul etsek dahi İddianamenin bu yerinde bu tahlilin hukuki niteliğini anlamak çok güçtür.Kaldı ki,TİP yurt sathında;Savcının dediğinin tersine,10 yıllık icraatı ile siyasal yelpazede yerini almış,ülkenin önemli sorunlarına ışık tutucu,çözüm getirici çabaları ile ağırlığını koyarak ve geniş teşkilâtı ile,parlamentoda bile 15 milletvekilinden oluşan bir kanadı teşkil etmiştir.Sayın Savcı,bunları bilmezlikten gelerek,İddianame ile ilgili olmayan bu görüşü ile,kastını açıklamaktadır.

"...Bu karakteri nedeniyle faaliyetten men edilerek,Anayasa Mahkemesince kapatıldığı malumdur..." demek sureti ile(1) mevcut bir gerçeği tahrif etmektedir.

Bilinmektedir ki,TİP;sosyalist faaliyetlerinden ve Kürt halkının meselelerinden bahsetmekten ötürü kapatılmıştır.

Nitekim,Cumhuriyet Başsavcısı Anayasa Mahkemesine sunduğu,İddianamesinde;

"...Kongre kararında Kürt halkı deyimini kullanılması,teknik terimler arkasında asıl amacı saklamak çabasının bir ifadesi olarak düşünülmektedir...Kürt halkı deyiminin sadece, bir kavram veya nüfus çoğunluğunun ifadesi ol-

maktan çok ötede, milliyetler teorisini, Marksist ve Leninist teorideki anlamını ve bilimsel sosyalizmin milletlere kaderlerini tayin hakkı ve ilkesinin siyasi açıdan değerlendirilmiş şekli" denilmektedir(1).

Görüldüğü üzere, Cumhuriyet Bassavcısı "Kürt halkı" deyiminin kullanılmasını suç saymamıştır. Bu kavramın, sosyolojik bir terim olarak, etnik özellikleri bulunan bir nüfus kitle si anlamında kullanılmasını kabul etmiştir.

Sayın Savcı, Doğu Anadolu'da farklı etnik özellikleri olan bir kalabalık yurttaşlar topluluğunu red etmektedir. Nitekim, İddianamesinin 19. sayfasının 7. paragrafında;

"Etnik özellik sahibi bir kısım vatandaşlar" diyerek, Sayın Bassavcı, Kürtçe konuşan bu yurttaşlarımızın sayısının iki milyon civarında olduğunu da ifade etmektedir(2).

Bunlardan da anlaşıldığı gibi, "Kürt halkının", bazı toplumsal meselelerinden bahsetmenin suç sayılmayacağı belirtilmiştir. Bununla Doğu Anadolu'da, farklı etnik özellikleri olan kalabalık bir kitlenin mevcut olduğuna parmak basmıştır. Yani, Türkiye İşçi Partisi, 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 87. ve 89 maddelerine muhalefet ettiği için kapatılmış olup, yoksa sosyalist faaliyetlerinden, ya da Kürt halkının meselelerinden bahsettiği için kapatılmamıştır. Ayrıca, bu kapatılma sorunu ve kararı da tartışılabilir. Sayın Savcı, bu girişten sonra, hukuki olmayan bazı ilişkileri var sayarak, çelişi içinde ne yapmak istediği anlaşılmadan, ilişki kurmak istemektedir.

Var sayılan bu ilişkileri, kısaca ve bir tasnif altında, esasları sonradan tartışılmak üzere belirtelim. İddianamenin kapsamı, ve hakkımızdaki talep ile ilgili olmadığı halde

(1)- İddianame, s.15

(2)- İddianamenin TİP ile ilgili kısmı, s.19

ve de mahkemece değerlendirileceği üzere, önerilen bu konuşma ve toplantıların hukuki nitelikte olmayan durumlarını belirtelim.

Sayın Savcı, "....4. Büyük Kurultay Kararından" bahisle, bunun bazı DDKO (hangisi olduğu belli değil) üyeleri tarafından tasvip görüldüğü, evlerinde yapılan aramalarda bulunduğu veya dağıtıldığını söylemektedir. Nedir 4. Kurultay Kararı? Genel olarak ve özetle burada sözü geçen kısmı ile, 4. Kurultay Kararı şudur.

-Türkiye'nin Doğusunda Kürt halkının yaşamakta olduğu,

-Kürt halkı üzerinde, baştan beri hakim sınıfların faşist iktidarlarının zaman zaman kanlı zulüm ve hareketleri niteliğine bürünen baskı ve terör, asimilasyon politikası uygulamaları,

-Kürt halkının yaşadığı bölgenin Türkiye'nin öteki bölgelerine oranla geri kalmış olmasının temel nedenlerinden birinin, kapitalizmin eşitsiz gelişme kanununa ek olarak, bu bölgede Kürt halkının yaşadığı gerçeğini göz önüne alan hakim sınıf iktidarlarının, güttükleri ekonomik ve sosyal politikanın bir sonucu olduğunu,

-Bu nedenle "Doğu sorunu"nu bölgedeki bir kalkınma sorunu olarak ele almanın, hakim sınıf iktidarlarının şoven-milliyetçi görüşlerinin ve tutumunun uzantısından başka bir şey olmadığı,

-Kürt halkının Anayasal vatandaşlık haklarını kullanmak ve diğer tüm demokratik özlem ve isteklerini gerçekleştirmek yolundaki mücadelesinin bütün anti-demokratik, faşist, baskıcı, şoven-milliyetçi akımların amansız düşmanı olan partimiz tarafından desteklenmesi olağan ve zorunlu bir devrimci görev olduğunu,

-..... kabul eder."

Birincisi; bu kurultay kararı, yalnız bu bölümü içeren bir karar olmayıp, ülkenin birçok sorunlarının tartışılarak karara varıl-

dığı, geniş kapsamlı bir kurultay kararıdır, Bunun için de, ülkenin temel toplumsal sorunlarından biri olan Kürt halkının meselesi de, bu bölüm altında yer almıştır.

İkincisi; Partili her üye ve birazcık ülkenin meseleleriyle yakından ilgilenen herkesin, siyasal partilerin kurultay vs. kararlarını okuması veya her üyenin yanında bulundurulması, en tabii hakkıdır.

Bütün siyasal partiler, kurultay kararları gibi bu kurultay kararı da, çoğalmış ve dağıtılmıştır. Diğerlerini buldurmak gibi, bu siyasal partinin de, kararlarını buldurmak suç değildir. Yasak bir yayın olsa bile, bunun koğuşturulması, isnat ile ve İddianame ile ilgili değildir. Bu kararın tasvip edilmesi meselesi ise, kişilerin durumuna bağlıdır.

Bilindiği gibi, siyasal partilerin kurultayları açık olmaktadır. Kararları TRT'ye ve basına duyurulmaktadır. Bütün olanaklar ölçüsünde yayını da sağlanmaktadır. Aslında, Anayasanın tanıdığı basın ve yayın özgürlüğünü, yani bu tarz karar ve yayınların okunmasını ve bulundurulmasını engellemek suçtur. Sayın Savcı, 1960 da kurulmuş bir gençlik örgütü hakkında, 1970 Ekiminde açılan dava kapsamında bulunan, çok sonraları alınmış kararları ve yayınlanan bildiri vs. leri delil göstermek istemektedir. Bunun, ne denli hukuk kurumundan uzak olduğu açıktır.

".....Bâzı üyelerinin TİP'li olmaları.... bunların yaptıkları konuşmalar... dağıttıkları yayınlar..." İddianamede, ilişki olarak gösterilmek ve bir suç durumu yaratılmak istenmektedir.

Baştan beri, gençlik derneklerinin ve meslek kuruluşlarının niteliklerini açıkladığımız gibi, bâzı üyelerinin siyasal bir partide olmaları çok doğaldır. Örgüt ve karar örgenleri dışında, bu kişilerin konuşmalarını, ya da herhangi bir toplantıya katılmaları, bağlayıcı olmamaktadır. Eğer örgüt üyesi, bir kişinin, yetkili organ ve kurula görevli kılınıp, herhangi

bir siyasal parti çalışmasında bulunması söz konusu ise;o zaman,örgüt zan altında bulunur. Üstelik Savcı,ilişki içerisinde göstermeye çalıştığı üyelerin ne konuştuğunu koymamakta, ancak konuşmuş olduklarını tahminen söylemektedir.Bunun ardından;örgütün üye yapısını aşırı-sağ,aşırı-sol diye ayırmaktadır.

Ülkemizde bir örgütün üyelerinin bazı-
larının,herhangi bir siyasal partiye üye olması,ne zamandan beri suç sayılmaktadır.

Bunun dışında Savcı;taşrada,bâzi parti alt birim üyelerine genel merkezden gönderilen genelge ve yayınları,bizim ilişkilerimiz içinde göstermektedir.İddianamade görüleceği gibi;genel merkezin,Kozluk DDKO'suna değil,
Kozluk TİP İlçe başkanına yayın göndermiştir.
Ve Savcının da, bu yayının gönderilme tarihini çok iyi belirttiği gibi,henüz o tarihte Kozluk DDKO'su diye bir örgüt de söz konusu değil idi.TİP ile olan ilişkiler hususunda bir örnekte;İşçi-Köylü gazetesinin DDKO mensuplarınınca halka dağıtılması gösterilmektedir.Bilindiği gibi,bu gazete bir yayın organı olup TİP ile ilişkili değildir.Bu gazetenin DDKO üyeleri tarafından dağıtılması olayı var sayılsa bile,zamanında bir suç konusu olmayıp ve TİP ile DDKO'nun ilişkisi içinde bir gerekçe olmaktan uzaktır.

Sayın Savcı;ayrıca,Diyarbakır'da bir avukatın yazıhane adresinin haberleşme adresi olarak verilmesini de,TİP ile DDKO'nun ilişkisine bağlamaktadır.Bu tarz misaller ile,ilişkilein tayını mümkün olsa,o zaman Türkiye-de herhangi bir suç ile ilişkili olmayan kalmaz.

DDKO İLE DEV-GENÇ'İN İLİŞKİLERİ

Sayın Savcı;Dev-Genç ile DDKO arasında bazı ilişkileri sıralamadan önce.Dev-Genç hakkında da,yanlış bazı değerlendirmeler yaparak "Dev-Genç ile mensuplarının aşırı-sol eyleimli bulduklarını,gaye ve maksatlarının

Anayasa ile tesis edilmiş mevcut düzeni çeşitli anarşik olaylarla tahrip ederek yıkmak olduğu" demek suretiyle, önceden şartlı bir şekilde, suçlu psikolojisi yaratarak işe girişmiştir.

Yukarıda Dev-Genç için önerilen düşünceler, Ankara ve İstanbul Sıkıyönetim Mahkemeleri Askeri Savcılarının, yargılanan sanıklar "THKO ve THKC üyeleri" hakkındaki iddialar benzeridir. Devrimci Gençlik Federasyonu; Türkiye'nin toplumsal yapısı içerisinde, üniversite kesimindeki, en önemli gençlik kuruluşlarından birisidir. Merkezi Ankara'da olup, geniş teşkilâtı ile, Türkiye çapında bir örgüttür. Üniversite bulunan illerde, Bölge Yürütme Kurulları aracılığı ile, merkeze bağlı olarak yürütülür.

Dev-Genç; üniversite gençliğinin bir kitle örgütü olup, faaliyetlerini sıkıyönetim ilânına kadar, demokratik bir biçimde yürütmüştür. Dev-Genç'in eylem ve davranışları; ülkenin ekonomik, politik ve toplumsal sorunlarına önemli ölçüde ışık tutucu ve faşist zorba iktidar ve çevrelerine karşı, üniversitelerde yoğun ve bilimsel çalışmaları ile sürdürmüştür.

Yine Savcı; "Yakalanan sanıkların açık ikrarları ve sıkıyönetim mahkemelerinde devam eden duruşmalarda, açıklanmış bulunmaktadır" diyerek önemli bir hata işlemektedir. Henüz Dev-Genç dosyası tahkikat safhasında olup, mahkemeye intikâl etmemiştir. Yargılanan sanıklar, THKO'sunun ve THKC'sinin üye ve yöneticileridir. Bunların bazılarının, önceden Dev-Genç üyeleri olmaları, Savcıyı şaşırtmıştır.

Sayın Savcı; İddianamenin 26. sayfasında bazı yorumlarda bulunarak, Dev-Genç ile DDKO'nun ilişkilerini kabul etmektedir. İlişkilerin genel olarak tanımını, başta vermiştik O tanıma uygun olarak; Dev-Genç ile örgütümüz, üniversite içinde, temel sorunlarımız ile ilgili olarak ve üniversite dışında da, kısa süreli somut meselelerde beraber davranmıştır. Fakat İddianame böylesi ilişkiyi, gerek İddianamenin kapsamı ve gerekse talepleri bölümüne

koymamaktadır. Bunun dışında, sırf bilimsel olarak ilişkileri kesinlikle anlatamayan bazı durumlar var sayılmıştır. Örneğin: "...Her iki örgüt mensuplarının teoride ayrı ve hedefte birlik kurmaları halinden söz edilmektedir."

Dünyanın herhangi bir yerinde, Savcının açıkladığı, devrimci, ilerici ve da sosyalist örgütlerden, aralarında teorik birlik olmadan, hedefte aynı olmak örneği var mıdır.

"Büyük bir titizlikle arada bir ilişki olmasına gayret gayret gösterildiği halde, Dev-Genç örgütü mensupları ile DDKO örgütünün üyelerinin okul arkadaşlığı ve hemşerilik olması sebebi ile, aralarındaki teklifleri red etmemektedirler." demek sureti ile bu denli tehlikeli ve suçlu gördüğü örgütler arası ilişkiyi, bu kadar basite icra etmektedir. Bu ne büyük bir çelişkidir?

Ankara'dan Diyarbakır DDKO'suna, "Aydınlık yazı kurulundan gönderilen bir bildiri-yi, Dev-Genç ile DDKO arasındaki ilişkiye misâl" vermektedir. Oysa, Aydınlık Yazı Kurulu ile Dev-Genç arasında bir ilişki olmadığı gibi, DDKO ile de hiç bir ilişkisi yoktur.

Diyarbakır'da düzenlenen, Habercin köylülerinin yürüyüşünü tertip komitesi, kesin olarak bilinmek suretiyle, Sayın Savcı haberdar olduğu halde bu yürüyüşü Diyarbakır'da bulunmayan bir Dev-Genç örgütüne bağlayarak, DDKO ile ilişkili göstermek istemektedir. Ayrıca bu yürüyüş, hiçbir tahrik taşımadan, normal bir gösteri yürüyüşü olarak başlamış ve bitmiştir.

Bu arada Sayın Savcı, Dev-Genç örgütü-nün Doğu Anadolu'da kurulması olayını her nedense İddianamede, DDKO ile ilişkiler bölümünde işaret etmek istemektedir. Bizim bildiğimize göre, Doğu Anadolu'da kurulan iki Dev-Genç örgütü vardır. Biri Kars'ta diğeri de Erzurum'dadır. Ayrıca Doğu Anadolu bölgesinin, bizim tekelimiz altında olduğu söz konusu edilemez.

"Bölgenin coğrafi durumunun arızalı olması ve bölge halkının özel ve genel asayişsizlikten endişe duyması, halk arasında kan davalarının

hüküm sürmesi, bölgedeki sosyal yaşantısı, insan karakter ve yapısının öyle bir ortama yakın bulunması her halukârda silâh yardımı ve himaye göreceği duygusundan dolayı bu bölgenin tercih edildiği gerçekler arasındadır." şeklinde mantıksız ve tutarsız bir ifade ile, Dev-Genç örgütünün Doğu Anadolu'da kurulma gerekçesini belirtmektedir.

DDKO YAYIN VE BÜLTENLERİ HAKKINDA

Sayın Savcı: İddianamenin 39. sayfasından başlayıp 57. sayfasına dek, DDKO'nun kuruluşundan, 28. Nisan. 1971 tarihinde Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının bildiri ile kapatılışına kadar süre gelen çalışmalar içinde; önemli ve etkin rolü oynayan yayınlarını sıralayarak, çoğu kez sayfalarının kabarık olmasını, göz boyama oynunda yarar sağlayacağı kanısı ile olacak ki, bir yayını iki ve üç kez tekrar-tekrar yazılmıştır.

DDKO'nun yetkili organlarının çıkarılan bu yayınların çoğu hakkında, Ankara Basın Savcılığınca takibat dahi yürütülmemiş, bazıları hakkında ise; halen Ankara Toplu Basın Mahkemesinde, dava dosyaları bulunmaktadır. Sayın Savcı; hukukun en önemli ve ilk prensibi olan yargılamanın birliği ilkesine aykırı hareket ettiği gibi, bizzat Anayasanın 132. maddesinde sözü edilen ilkeye de aykırı ederek, mahkemeye intikal etmiş ve berdest olan bir dava hakkında tavsiye ve telkinde bulunmaktadır. Mahkemeye intikal etmiş bu konu ile ilgili olarak, esasa ilişkin olmadığı halde, Sayın Savcının iddialarının tutarsızlığını ispatlamak açısından, cevap vereceğiz.

Tüm bu yayınların niteliği, başından beri anlatmak istediğimiz DDKO'ların amaç ve çalışma motifi ile ilgili olduğu gibi, o günkü Türkiye'nin içinde bulunduğu toplumsal sosyo-ekonomik, politik şartların gelişimi ile ilgili olarak ele alınıp değerlendirilmesi gerekir.

Savcı, salt yayınlanan bildiri ve bültenlerin bazı kısımlarını iddianameye aktara-

rak, suç olduklarının şartlanmışlığı içinde, mahkemenizi yanıltmak istemektedir. Aslında bu tahliller, yani Türkiye'nin içinde bulunduğu toplumsal yapı, daha önceki bölümlerde yer-yer anlatılmıştır. Burada konunun odak noktasını teşkil eden ve yayınlarla ilgili bazı temel meselelere değinmenin zorunluluğu açıktır.

Açıklamak istediğimiz geri kalmış ülke halklarını, sömürge ve yarı sömürge çemberi içine sokarak ekonomik, sosyal ve politik olarak sömürmek amacı ile, her türlü şiddet ve zülüm politikasına baş vuran , emperyalizmin ne olduğudur.

Biz bu amansız sömürü çarkının halkların baş belâsı ve düşmanı emperyalizmi, bütün biçimleri ile bilmek ve halkımıza anlatmak zorundadır. Emperyalizm, yükselen kapitalizmin keskinleştiği ve son aşamaya geldiği bir dünya sistemidir. Birinci dünya harbine kadar sınır tanımayan, Latin Amerika, Uzak-Doğu halklarını sömürgeleştirerek ulusları köle haline sokan, 1917 Rus Devrimi ile, bir sınırlamanın zorunluluğuna inanan emperyalizmin bugün dünyadaki temsilcisi Amerika Birleşik Devletleri dir. Emperyaliz; az gelişmiş ülke halklarını sömürmeden bunları zorla kapitalist sömürü çerçevesi içerisinde tutmadan yaşayamaz. Çünkü emperyalizm; ulusları ancak ilhaklar ve sömürge fetihleri yolu ile birbirlerine yaklaştırabilir. Emperyalizm, şartları içinde başka türlü bir yaklaşmayı olanaksız gördüğünden, bağımsızlık kavgası veren ezilen dünya halklarının mücadelesini boğmak ve yok etmek istemektedir. Fakat, mücadelelerinde inatçı ve de azimli olan ulusların bu kavgaları karşısında, Nükleer Silâhlarla donanmış ordu gücünün çok geniş kurumsal ve kâr yapısına rağmen, emperyalizmin sömürü kalelerinin teker-teker düşmesi kaçınılmaz olmuştur.

Kasten geri bırakılmış bir ülke olan Türkiye'de, yukarıdaki tanımın bir parçası olup, emperyalist dünya sisteminin bir halkasını teşkil etmektedir. Yeni Türkiye'nin emper-

yalızme bağımlı ve onun denetiminde olduğunu kanıtlamak için, toplumsal bünyesine biraz olsun eyilmekte fayda vardır.

Bu gün ülkenin yer-altı ve yer-üstü kaynakları, emperyalistler tarafından sömürülmektedir. İç ve dış ticaretimiz direkt veya dolaylı olarak emperyalistlerin elindedir. Türkiye'yi ekonomik çıkarlara bağlayan bir pazar olmaktan çıkarmak için, ağır sanayinin gelişmesini engellemekte ve bunun için de dışa bağlı montaj sanayini oluşturmaktadır.

Bu sömürü çarkının dönmesi için, yurt içinde ona bağımlı bir işbirlikçi sınıfı yaratıp, bunların denetiminde, Türkiye'nin sömürge alanı olarak kalması yolunda büyük çaba sarf etmektedir. Okuma yazma olanağından, halkın %60 i yoksun iken, böylesi çağ dışı ile avutulmaya çalıştırılmış, millî hasılanın ancak küçük bir kısmından pay almakla, toplum içindeki farklılaşmalar gün geçtikçe daha belirgin hal almaya başlamıştır. Bunun tek sorumlusu emperyalizm ve onun yurdumuzdaki işbirlikçileridir.

İşte kısaca anlatmaya çalıştığımız dünya ve Türkiye panoramasının içinde, DDKO; elbetteki yayınlarında, böylesine zülüm çarklarının kırılarak, toplumun temel gücü olan yoksul halk kitlelerinden yana dönmesi için meselelere parmak basacaktır. Ezilen, sömürülen sınıflardan, hor görülen halktan yana olarak, bakış açısını belirleyecektir. Elbetteki bir popüler sanataçının, Avrupa'da geçirdiği şahşahalı(!) ve haysiyet kırıcı hatıralarının muhteşemliğini anlatacak değildir.

Savcının; İddianamesinin yayınlar bölümüne kadar, içine düştüğü çıkmazlardan birisi de, burada işlenmiştir. Bu bültenlerin hepsi bir bütün ve birbirini izleyen zincir yuvarlağı olduğu halde, birbiri ardı sıra izlemesi gerekirken; ters yönden başlayıp, son sayıdan birinci sayıya doğru gelmektedir. Oysa, böyle bir diziliş biçimi yanlış ve kasıtlı olduğu gibi, bülten metinlerindeki anlamlarının da değiştirilmesini sağlamak amacındadır. Ayrıca, bu

yetmiyormuş gibi bültenin 16 sayfa ve bu sayfalarındaki konuların, biribirleri ile yakından ilgisi bilindiği halde; Savcı, metnin tümü üzerinde değil de, bir pasaj aktararak onunla yetinip diğer bütün başlık altındaki metinleri suçlamak peşindedir.

Hakkımızdaki peşin hükümler, hazırlanan İddianamenin bütün satırlarında **sırıtmak**ta ve nedenleri ipe-sapa gelmez noktalar dayanak edinmiş olduğunu göstermektedir. DDKO'ları 6.Nisan.1970 tarihinde çıkardığı 1.sayılı bülteninde,

"...Bünyemizi çok iyi korumalı sıkı bir çalışma içinde atak gözlü, pek militan yürekli ve doğru konuşan insanlar olmalıyız(1) sözcüğünden olacak ki; Savcı "DDKO'nun millî duyguları yok etmek amacını taşıyan bir cemiyet" olduğunu hemen yapıştırmaktadır. Oysa, bu yayın 6 sayfa olup muhtevası örgüt iç meselelerini (eğitim, malî, vs.) içerdiği halde, bunlardan sadece tek satır örgütü suçlamaya yetmekte ve 141/4 ile yargılanmasını istemeye kâfi gelmektedir. Savcıya, bu suçlamasında, hak vermek gerek. Çünkü o "...gözü pek, doğru konuşan insanların" karşısındadır. Burada olduğu gibi.. Önün için doğruyu konuşmak veya bunu telkin etmek, millî duyguları yok etmeğe kâfi gelmekte ve hatta artmaktadır bile. Hem nedir bu millî duygu? Bunu açıklamasını istiyoruz.

Mart 1970 tarihli 3.sayılı bültende ise, Savcının iddia ettiği bütün pasajlar, yukarıda cevaplandırdığımız 1 nolu bültende yazılı olanlardır. Savcının böylesine bihaber davranıp, başka bültenlerde yazılanları bir diğerine ekleme atraksiyonu, onun ne kadar gayriciddi tavırlar içerisinde olduğunu gösterir. Kanımızca, bize ait Savcının iddia ettiği metinleri içeren 3.sayılı bülten yoktur.

Temmuz 1970 tarih ve 4 nolu örgütümüzce çıkarılan bültenin 4.sayfasında "Sovyetler Birliğinde Seçim" başlığı altında yayınlanan yazıyı, Savcı, diğer konularda olduğu gibi burada polemik yaratarak, mutlaka bir şe-

yi kendi dediklerine uygunluğu yolunu seçmektedir. DDKO'nun yayınladığı bülten, isminden de anlaşıldığı gibi, "Haber Bülteni" dir. Genellikle basın ve TRT'den alınan bilgilerle doludur. O sıralarda Sovyetler Birliği, İngiltere ve Kıbrısta seçimler yapılmakta olduğunu Savcının da bildiğini sanıyoruz. Bülteneye koymak üzere, bu üç seçim de yazıldığı halde; matbaadaki dizgilerin fazlalığından, sadece "Sovyet Seçimleri" bülteneye geçmiş, diğer iki seçim konusu, polis elindeki bültenin yazılı metninde mevcuttur.

Gerçekten bültende yazılan "Sovyetlerde Seçim" konusu, şartlı ve mutlakçı olmadan okunduğu zaman; görülür ki, sadece oradaki seçim mekanizmasının işleniş biçimini içermiştir. O zaman TRT ve basında geniş yer alan bu konu, ayrıca Rusya'ya gidip gelen yazar-çizer ve politikacılar tarafından da yer-yer anlatılmıştır. Örneğin: Fikret Otyam'ın ve Abdi İpekçi'nin yazı notları ve röportajları. Ayrıca çeşitli konularda, sanayi ve kalkınma durumlarını vs. övülerek bahsedilmiştir.

Bu haberler verildiği zaman, 'Türkiye'deki ve herhangi bir yerdeki seçim kınanmamıştır. Ya da bu mekanizma övülerek "Öyle olması" gerektiği konusunda, bir çözüm getirilmişmidir?

Eğer bir ülkedeki herhangi bir mesele nin varlığını söylemek suç ise, Franko İspanya' sındaki faşizmin hakim sürdüğünü de söylemekteyiz. Bizim dışımızda, bütün Türkiye kamu oyu bunu söylemektedir. Bu konuda da dava açılması gerekmezmi ?

Sayın Savcı; 5 numaralı bülteni, her halde işine gelmediği için veya tahrif edeceği bir konu bulamadığından söz konusu etmemiştir.

DDKO ya ait Kasım 1970 tarih ve 6 sayılı bültenden de, Savcı, bazı pasajlar aktararak tahliller yapmaktadır.

Bahs edilen TİP 4. büyük kurultayının onayından geçen karar, bir haber olarak verilmiştir.

Örgütümüzce yayınlanan,diğer 2,7,8,9 sayılı bültenlerde de Savcı;işçilere,köylülere, gençliğe karşı girişilen baskıların karşısında, Kürt halkının her an tepesinde bulunan "Komando zulmünün" var olduğunu söylemek ve buna Anayasa'nın kullandığı hakları kullanarak karşı çıkmak konusunda,bir hayli telaşa kapılmıştır. Bütün bülten metinlerinde,işine gelen kesimlerin aktarmasını yaparak;bunlar üzerinde kısakısa yorumlara girişmiş,hepsinin sonunda da, kendi kanısınca ceza maddeleri sıralalamıştır.

AP.iktidarı döneminde,para ile milletvekili alışverişi yapılırken;yoksulluk içinde kıvranan halk yığınlarının kendi ekonomik durumlarını düzeltmek için verdikleri mücadele, hakim sınıfların tedirginliğine sebep olduğu gibi,bu konudaki haberler de Savcıyı hayli tedirgin etmiş görünmektedir.

İşçilerin,1970 Haziran'ında 274 ve 275 sayılı sendikal hakları kısıtlayan kanunların değiştirilmesini isteyen hareketler,

Köylülerin,ellerinden alınan toprakların verilmesi için yaptıkları mücadeleler,

Üniversite gençliğinin büyük kentlerde 6. filoyu protesto olayları ve Üniversite içindeki demokratik mücadelelerinde,geri güçler tarafından donatılan faşist komando taslaklarının saldırılarına göğüs geren halk çocuklarının kavgasına,

Ve de uzun zamandır "Silah aramak" bahanesiyle,hiç bir tutarlı gerekçe göstermeksizin, Doğu Anadolu'daki Kürt halkına karşı amansız şekilde sürdürülen komando hareketine tepki olarak gelişen,Kürt halkının demokratik haklar mücadelesi, Türkiye'de belli bir azınlığın dışında bütün ilerici,devrimciler tarafından desteklendiği halde;Savcının,bu denli tavır takınarak "KAHR OLSUN EMPERYALİZM" demeyi bile suç sayan davranışı anlamlıdır !

Örgütümüz yetkili organlarınca çıkarılan yayınların içindekiler,mahkemenizde de söylemekte,bir sakınca görmiyoruz.

Bültenlerden özellikle 2,7,8,9 sayılı olanlarda,ağırlık taşıyan Doğu ve Güneydoğu

il, ilçe ve köylerindeki komando hareketleri'ne, daha önceki bölümlerde genişçe yer verildiğinden, burada anlatmayı gereksiz buluyoruz. Yanlız bu konuda söylenecek tek ve son söz olarak, Sayın Savcının ithamlarının ne kadar kasıtlı ve tutarsız olduğunu ispatlamak, mahkemenizin seyirine ve dediklerimizle orantılı olduğuna inandığımızı tamamliayacağından; komandoların saldırganlığını ispat için, bu olayların cereyan ettiği bölgelerin çeşitli yerlerinde, bilim heyeti tarafından keşif yapmayı ve tanık dinlenmesini talep ediyoruz. Bu konu, yerinde ve delillerle ispatlanabilir.

Ayrıca, iddianamede yayınlar tekerürle belirtilmiştir.

İddianameye aktarılan 45 adet bülten, bildiri vs.22 başlıklı ayrı yayınlar olup; haklarında, Ankara Toplu Basın Mahkemesi'nde 10 tanesinin dava dosyası mevcuttur. Diğerleri için, her hangi bir kavuşturma yapılmamıştır. Savcının yeniden delil ve suç olarak göstermesi, hukuk birliği kuralına ters düştüğü gibi, Ceza Kanunu, bir fiilden bir kez yargılama yapılabileceğini serd eder.

Çünkü Basın Kanunu 35. maddesinde;

"Bu konuda yazılı olan ve basın yolu ile işlenmiş suçtan dolayı günlük mevkuteler hakkında üç ay ve diğer basılmış eserler hakkında 6 ay içinde açılmayan davalar dinlenilemez. Bu süre suçun işlendiği tarihten başlar"(1)

Böylesine açık bir hüküm varken, Savcının bunu görmemezlikten gelmesi, kanun dışına çıktığını gözden kaçırmamaktadır.

Sayın Savcının yanlışlarından biri de;

Örgütümüz tarafından çıkarılan bültenlerin, yanlız, Doğu ve Güneydoğu illerine gönderilmesi iddiasıdır. Bu iddia, hilâfi hakikattir. Çünkü bültenler ve diğer yayınlar; Türkiye çapında valiliklere, Kaymakamlıklara vs. kuruluşların şubelerine, ayrı ayrı kişilere gönderil-

(1)- İzahlı basın kanunu ve ilgili mevzuat Sair Erman, Doç. Çetin Özerk İst.1969, 2. baskı, sayfa 151

diği, Savcının bunu bildiği halde, diğer bütün konularda olduğu gibi kasıtlı davranması, sayın mahkemenin karar verme olanağının kısıtlanmasını amaçlamaktan öte bir anlam taşımaz.

DDKO'NUN DIŞ MEMLEKETLERLE İLİŞKİLERİ:

İddianamenin 27, 28. ve 29. sahifelerinde belirtilen "Dış ülkelerle ilişkiler" bölümü, Savcının diğer konularda olduğu gibi, bunda da büyük aczini belirtmektedir.

Bu bölümde, ileri sürülen iddia ve deliller, dünyadan bihaber bir kimseyi bile ikna etmeye müsait değildir. Bu bölüm, gülünç bir gürünüm arz etmekte olup, halk dilinde, yaygın bir fıkrayı hatırlatmaktadır. Bu fıkra; yağmur ile ördek Ali ilişkilerini ne kadar ortaya koyorsa, Savcılıkta DDKO ile dış ülkeler arasındaki ilişkileri, bundan farklı olmayarak ortaya koymaktadır.

DDKO, kanun hükümlerince kurulmuştur. kuruluşu, temsil eden organlarda yine kanunla düzenlenmektedir. Böylesine kuruluşların gerçek veya tüzel kişilerle ilişkileri de, yine kanun hükümlerince düzenlenir.

Bir an için, DDKO nun diğer ülkelerdeki gençlik örgütleri ile ilişkili olduğunu kabul etsek bile, Türkiye Milli Talebe Federasyonu (TMTF), Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı (TMGT), Dünya İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Öğrenci Dernekleri Federasyonu (A İ E S E C) gibi gençlik kuruluşlarının, yabancı ülkelerdeki gençlik örgütleri ile ilişkileri, legal nitelikte ve bilinen bir gerçektir. Kaldıki yukarıda belirttiğimiz gibi, DDKO nun yetkili organlarının tayin ettiği veya gurupların temaslarına, hiç yer verilmemektedir. Yani Savcının elinde bu ilişkiyi somut olarak ortaya koyacak maddi deliller yoktur. Kendi subjektif kanılarını, hemen-hemen her maddenin altında sık sık belirten savcı, "bilinen gerçektir" demekle, meseleyi bir kılıfa uydurmanın çabası içindedir.

I- Avrupaya giden işçilerle öğrencilerin, DDKO ile ilişkilerini belirten somut bir delil varmıdır? Eğer böyle bir delil yok ise, bu

tarz bir yorum,DDKO nı suçlu kılmak eğilimidir. Böyle bir iddia ise,hukuken bir anlam ifade etmez.

Türkiye'de çeşitli iktidarlar tarafından uygulanan baskı politikaları,çeşitli zamanlarda,dünya kamu oyunda ve basında sık-sık protesto edilmemişmidir ? DDKO kurulmadan önce de,gerek Avrupa basınında ve gerek diğer ülkelerin basınında,faşizan terör ve baskılar her zaman protesto edilen normal olaylar değildir ? Haber alma tekniğinin çok geliştiği çağımızda,baskıcı iktidarlar,artık dünyanın ilerici örgütleri bir yana,tutucu ve liberal örgüt ve basını tarafından bile,çok şiddetli tepki göstermektedir.Bunun gibi,DDKO ile ilgili olarak da,dış basındaki hususlar irademiz dışındaki vakalardır.Yani DDKO istese de istemese de,yabancı ülke basını ve kamu oyu,Türkiye'yi istediği biçimde değerlendirebilir. DDKO ile ilgili Avrupa'daki herhangi bir yayın ve protesto olayı,hangi bakımdan bağlayıcıdır? DDKO'nun dış ülkelerle ilişkisinin olması,ne gibi bir sebeptir ? Görüldüğü gibi bu iddialar hukuki mesnetten çok uzak,saçmalıktan öteye bir şey değildir.

2- DDKO'nun mali durumu,faaliyet raporunda açıkça belirtildiği gibi;emniyetçe el konulmuş makbuzlarından da,kolayca anlaşılabilir.Genel olarak DDKO'nun faaliyetleri ile,gelir durumu arasındaki uygunluk,somut ve gözle görülebilir derecede açıktır.İncelenirse görülebilir ki,makbuzlarda var olan gelir miktarı ile,faaliyetler için yapılan harcamalar arasında,bir tek kurusluk fazlalık hemen belli olacaktır.İddia makbuzlarının mali durumlarla ilgili deliller elinde bulunduğu halde,neden rakamlarla matamatiksiz bir rapor sunmamaktadır?

3- Silvan DDKO lokali kuruluşundan üç ay sonra,Gazi Caddesi'ndeki karakolun karşısında,faaliyet göstermiştir.Ayrıca bakkal,lokanta,kahvehane gibi yolcuların ihtiyaçlarını karşılayan iş yerleri de sıralanmaktadır.Bu durumdan ötürü,yani,gerek karakol binasının karşısında olması ve gerekse'saydığımız iş yerleri

dolayısıyla, Silva'dan gelip geçen vasıtaların park edecekleri ve yolcuların ihtiyaçlarını gidermesine elverişli bir yerdir. Transit olarak Silvan'dan geçen TİR kamyonları da, diğer vasıtalar gibi park ederler. Bu vasıtaların şoför ve muavinleri, ne Kürtçe ve ne de Türkçe bilmedikleri, civar iş yerlerinden öğrenilebilir. DDKO yöneticilerinin ise, TÜRKÇE ve KÜRTÇE lisanlarından başka anlayabilecekleri bir lisanları yoktur.

Böylece Silvan DDKO'nun, asılsız ve mesnetsiz ilişkisi, bu sefer de Ankara ve İstanbul Ocakları'nın, yurt dışı ilişkileri olarak gösterilmektedir. Bu tarz bir ilişki, asılsız ve mesnetsiz olduğundan, aynı zamanda mahkemeyi yanıltmak ve boşuna işgal anlamındadır.

4- Ne basında, ne de kamu oyunda bilinmeyen, sadece MİT ajanlarının raporları ile bir takım hususlar, sanki bilinen bir gerçekmiş gibi gösterilerek, bunlarla da DDKO'nun Doğu Anadolu'daki bütün olup-bitenlerden haberdar olduğu kanısı yaratılmak istenmektedir. İddianamede, DDKO'nun yargılanması talep edilirken ; Savcı, bir anda bunu unutmuş gibi görünerek, sadece MİT'te sopa atılarak zorla alınan ifadeleri, hayali bir kavram tasarısı içinde, DDKO'ya mal etme çabasına düşmüştür. Örneğin: Midyat, Silopi, Cizre, Ertuh yöresinden getirilen kişilerin durumu böyledir. Hatırlatmak gerekir ki; Eruh ve Van'dan getirilen kişilerin yargılanmaları sırasında, sayın mahkeme heyeti, "MİT tutanakları ile vatandaşlara ceza vermenin mümkün olamayacağı" hususunda ısrar etmiştir.

İşte, işkence altında alınan ifadelerle, (ki MİT'te dayak yiyenleri gözlerimizle gördük) Savcılık; DDKO larla ilişkili olmıyan bir çok kişiyi ilişkili göstermek isterken, kendi düşüncesini de ortaya koymakta ve kafalarda soru işareti yaratmaktadır.

5- Yöneticilerinin bazılarının da hazır

bulunduğu Ankara DDKO nun aranması sırasında (16 Ekim 1970), (Eğer emniyetçe tutulmuş zabıtlar imha edilmemiş ise) görülür ki; tutanaklarda iddia edilen evrak ve matbuatın bulunmadığı, bunların MİT tarafından daha sonra ortaya çıkarıldığı, açık bir gerçektir. Bu durumun polisçe tezgâhlanan bir oyun olduğu, dosya kapsamından açıkça görülebilir.

6- "İsveçten gönderildiği her hali ile belli olan 55 sahifelik yayının bulunduğu" iddiası ile, henüz bizce mahiyeti bilinmeyen bir yayının bulunduğu söylenmektedir.

"İsveçten gönderildiği belli olan Ankaradaki Kürt Talebeleri başlıklı mühür"; bir yerde İran uyruklu, başka bir yerde Irak uyruklu olduğu yazılmış Cemal Alemdar tarafından, "Kardeşim Nezir" başlıklı mektup ve mektup metninde özetle "Kürt kurtuluş mücadelesine dair raporun alındığı" belirtilmiştir.

"İsveçten gönderilen DDKO.nun tüzük ve ana maddelerini açıklayan taslak ve İstanbuldaki Kürt Talebeler başlıklı mühür" bulunduğu, Cemal Alemdar tarafından sanıklardan Mümtaz Kotan'a gönderilen mektup, sanıklardan Musa Anterin evinde bulunan mektup, İbrahim Güçlünün evinde yapılan aramada, Kürt ihtilalini tahkim komitesi", "Beynelminelcilik ve Milli kurtuluş" başlığını taşıyan bülten ve vesikaların bulunduğu, savcılık tarafından iddia edilmektedir.

16.Ekim 1970 tarihinde yapılan aramalarda, adı geçen yayın ve mühürlerin bulunmadığı ve tutlan zabıtlarda olmadığı bellidir. Ancak, daha sonra 17.Ekim 1970 tarihinde emniyette yapılan tarat sırasında "Dökü", yukarıda adı geçen evrak ve mühürlerin bulunduğu görülünce, itiraz edilmiş, yeni bir zabıt düzenlenmiştir. Şu anda bu zabıtlardan haberimiz yoktur. Bu konuda şunu söyleyebiliriz ki, ilk yapılan aramada; Nezir Şemikanlının evinde, "Ankaradaki Kürt Talebeler mührünün" çıktığı ve bununla ilgili evinde bir zabıt tutulduğu, Emniyette bu mührün Ocakta bulunması gerektiği anlaşılınca, 16 Ekim 1970 günü gece saat 00,30 da Emniyet Sa-

rayı'ndan alınan bir sanığın ocak binasına götürüldüğü,yeni bir arama süresi verilerek Ankara'daki Kürt Talebeler" başlıklı mühür ve bazı evrakların yeniden bulunduğu gösterilmek suretiyle,Emniyet'te Nezir Şemikanlı'ya ait torbaya da "İstanbul'daki Kürt talebeler"başlıklı mühür konularak,aradaki çelişki,giderilmeye çalışılmış ve döküm bundan dolayı yapılmıştır.

7- Aynı şekilde sanıklar adına bulunan mektupların da,bir birlerinin kopyası olduğu, mektupların durumundan,sanıklarla olan ilişkilerden ve müderecatlarından açıkça anlaşıl-maktadır.

8- Diğer bulunan evrak ve matbuatta,ilk günkü aramada bulunmayıp,ikinci günkü döküm sırasında torbalardan çıkmıştır.

9- İlk günkü aramadan itibaren,yine Ocak binası 3 gün polisin kontrolünde kalmış,içeriye giriş çıkışlar yasaklanmıştır.

10- Polisçe,bir tertip sonucu konulan bu eşyalar ile,gerek sanıkların ve gerekse örgütün faaliyetleriyle her hangi bir ilişkisi mevcut ise;bunun ispatı halinde,delilleri kesinlikle kabulleniyoruz.

II- Yukarıda adı geçen delillerin,1968 yılından beri,iddianamede 321-21 nolu ajan olarak belirtilen kişi de bulunduğu,gerek Emniyet'teki ifadeler de ve gerekse sanıklar tarafından bilinmektedir.

Her ne sebeple ise,polisin eline geçen bu delil (!);kasıtlı olarak daha sonraki tarihte,örgütümüze ve sanıklara yüklenmek suretiyle,açıkça bir oyun oynanmıştır.

Ankara ve İstanbul'da girilen oyunun benzeri,Diyarbakır ve Silvan örgütlerinde de,bazı yabancı yayınların bulunduğu yolundaki iddia,asılsızdır.Bahs edilen yayınların muhtevaları bilinmemekle beraber,adı geçen örgütlerce,bu yayınların okunması veya herhangi bir konuda bunlardan yararlanması mümkün değildir.

Bu tarz yasak yayınların ülkeye sokulmaması hakkında, henüz bir yasaklama kararı olmadığı gibi, adı geçen yayınlar DDKO'da da bulunmamıştır. Savcı, kasıtlı olarak bu konuyu tahrif etmektedir. Silvan DDKO dosyasında, aramalar sırasında tutulan zabıtlar, bunu doğrulamaktadır.

Sonuç olarak görülmektedir ki; DDKO ile dış ülkeler arasındaki ilişkiyi kurma yolunda, sayın Savcının, tutarlı hiç bir dayanak noktası olmadığı gibi, örgütün ve sanıkların davranış ve eylemleri ile, bu tarz bir ilişkiyi ortaya çıkaracak ufak bir belirti de yoktur. Delillerin değerlendirilmesinde, konunun daha açık seçik ortaya çıkacağı söz konusu olduğundan, bunların tartışmasını o zaman içinde yapacağız. Şimdilik sadece, bu ilişkileri hukuki hiç bir iz taşımadığını söylemekle yetiniyoruz.

SONUÇ VE İSTEM :

Türkiye'nin kalkınmasını ve gelişmesini gerçekten istiyen her yurtsever, Türkiye'nin somut şartlarındaki ve ayrı bir kültüre sahip "Kürt halkının" varlığını kabul etmek zorundadır.

Baştan beri, Türkiye'nin geçmişi ile ilgili olarak ortaya konulan tarihi ve bilimsel verilerin ışığında, Türkiye'de Kürt halkının varlığından söz etmek ve bunun zorunlu sonucu olarak; Kürt dili, Kürt folklörü, Kürt kültürü, ile ilgili çalışmalar yapmak "Bölücülük ve ırkçılık" değildir. Hakkımızda önerilen T.C.K. nunun 141 ve 142.ci maddeleri kapsamı dışındadır.

Üzerinde son derece dikkatle durulması gereken konu, "Bölücülük, Kürtçülük" gibi kavramların; Türkiye C.K. nunun 141 ve 142.ci maddelerinde sözü edilmediği, yapmış olduğumuz çalışmaların ve söylemeye çalıştığımız "KÜRT HALKININ" varlığının konusunun, bu maddelerle ilgili olmadığıdır.

Şimdi "Bölücülük" kavramı ve bununla ilgili suçun gerekli kıldığı unsurları açalım.

Anayasanın 3.maddesi,"Türkiye Cumhuriyeti,devleti ,ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür" demekle ve bunu "kuvvetli ve eylemli bir kalkışma ile ihlâl eden kişilere karşı", T.C.K.nunun 125.maddesindeki müeyyeyi getirmiştir.

Buna göre,"Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hakimiyeti altına koymaya veya devletin istiklâlini tenkis veya birliğini bozmaya veya devletin hakimiyeti altında olan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf bir fiil işleyen kimse ölüm cezası ile cezalandırılır" demektedir.

Bütün bu açık hükümlere karşı,her hangi bir Kürd'ü ve Kürt halkının anayasal demokratik hakları için gösterdiği özlem ve eylemler "bölücülük,vatan parçalayıcılığı" olarak nitelendirilmiş,kavuşturmaya tabi tutulmuştur.

Örneğin,

"Kürt dili,Kürt edebiyatı,Kürt tarihi, Kürt folklorü araştırılmalıdır","Kürt kültürünün geliştirilmesi için her türlü tedbir alınmalıdır","Radyolarda İngilizce,Arapça şarkılar söylendiği gibi,Kürtçe şarkılar da söylenmelidir","Nasıl bir İngiliz halkı,Arap halkı,Türk halkı var ise;Kürt halkı da vardır","Kürtler anadillerini kullanma hakkına sahip olmalıdır. Çünkü anadili konuşma ve kullanma hakkı,insan haklarının özüdür", gibi son derece somut gerçeklerin ifadesi olan bu sözler,"bölücülük, Kürtçülük" diye kavuşturmaya tabi tutulmuştur.

Burada şu husus üzerinde kesinlikle ve büyük bir dikkatle durmak gerekir.Herhangi bir kişi konuşmalarından veya eylemlerinden ötürü bölücülük ile suçlanıyorsa,açıkça T.C.K.nunun 125.maddesi ile yargılanmalıdır.Herhangi bir kişinin 125.madde hükmü ile yargılanabilmesi için ise,maddede gösterilen eylemli ve örgütlü

kalkışmanın, somut bir şekilde ortaya çıkması gerekir. Bu açıdan baktığımız zaman, Kürt dili, Kürt edebiyatı araştırılmalıdır, nasıl bir İngiliz halkı, Arap halkı var ise bir Kürt halkı da vardır, Ana dili konuşma hakkı, insan haklarının özüdür, Kürtler de anadillerini konuşma hakkına sahip olmalıdır! gibi isteklerin, T.C.K.nunun 125.maddesinde gösterilen suç ile bir ilgisi olmadığı açık ve kesindir.

Fakat yukarıda sıraladığımız demokratik hak ve özgürlükleri dile getiren kişiler, bölücülük ile suçlandıkları halde, T.C.K.nunun 125. maddesi ile yargılanmamışlardır. Bu durum, büyük bir hukuki tutarsızlıktır. Bir kişiyi "hem bölücülük" ile suçlamak, hemde "bölücülük" e karşı T.C.K.nunun getirdiği hüküm (T.C.K.nun 125. maddesi) uygulamamak, çok şaşırtıcı olmaktadır.

Uzun yıllar boyunca, özellikle Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından yürütülen, bu tutarsız durum, bir bilinçsiz hareket de değildir.

Bütün bu eylemlerin gerisinde, Kürt halkının Anayasal demokratik haklarını gizlemek ve baskı altında tutmak endişesi vardır. Böylece Kürdüm demek "bölücülük" suçu olarak kabul edilmiş, objektif bir durumu ifade etmek karşılığında da, idam cezası gösterilmiştir. Bunun gibi Kürt halkının yukarıda belirtilen her türlü Anayasal demokratik hak ve özgürlüklerini dile getiren kişilerin karşısına, daima T.C.K.nunun 125.maddesi çıkarılmıştır. Fakat bu demokratik taleplerin, 125.maddede gösterilen suçla en ufak bir ilişkisi kurulmadığı için, bu madde hükmü ile iddianame düzenlenmemiştir.

Görülüyor ki, Kürt halkının Anayasal demokratik haklarını baskı altında tutmak ve gizlemek için en masum isteklere bile, idam hükmü gösterilmiş; "ben Kürdüm" diyen kişinin "idamlık" bir suç işlediği kanaati, uyandırılmaya çalışılmıştır. Bu demokratik talepler karşısında, bu defa, Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddeleri gereğince, kavuşturma yürütülmek is-

tenmiştir. Bu maddeler kapsamaları dışında, adeta bir kurtarıcı simidi olmuşlardır. Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddeleri tahlil edildiği zaman, Anayasal demokratik hak ve özelemleri suç sayacak, hiç bir hüküm taşımadıkları açıkça görülür. Çünkü, bu maddeler kapsamlarında;

a) "İrk mülahazası ile kamu haklarının yok edilmesi veya zayıflatılması",

b) "Milli duyguların zayıflatılmasını sağlamak" suç sayılmıştır.

Halbuki mevcut dosyada, ne ırk mülahazası ile kamu haklarının yok edilmesine, ne de milli duyguların zayıflatılmasına dair, en ufak maddi bir delil yoktur. İrk mülahazası ile hareket, aslında, "üstün ırk", "üstün kültür" kavramlarından hareket etmektedir. İrkçilik, bir ırkın başka ırklardan üstünlüğünü, başka ırklara bu sebeple hüküm etmeye ve hatta onları tasfiye etmeye hakkı olduğunu ileri süren felsefi-siyasi bir dünya görüşüdür. Bu görüşü savunanlara göre, ırk; cinsiyet yolu ile, tabii, ruhi ve toplumsal vasıfları devam ettiren ve bu vasıfları ile başkalarından ayrılan fertler topluluğudur. (1)

Buna rağmen bizim, "Kürt halkının en üstün ırk ya da, Kürt kültürünün en üstün kültür olduğuna dair" en ufak bir fikir ve eylemimiz yoktur. Fakat Türkiye'de buna rağmen açık bir ırkçılık vardır. Uzun yıllar süregelmiş ve günümüzde de devam etmektedir. Var olan bu ırkçı fikir ve eylemler; "Halkların eşitliğinin hayal olduğunu", "Türklerin en asil ve en üstün ırk olduğunu ve öteki ırklara hüküm edebileceğini", "Kürtlerin ancak Türklerin kölesi olabileceğini", "Kürtlerin kamu hizmetlerine lâik olmadıklarını" her zaman ve her yerde ileri sürerek, "Pis Kürt, kuyruklu Kürt, beş paralık Kürt" diyerek, Kürtleri ve Kürt halkını bdevamı olarak hâkir görmüştür. "Kürtlerin en aşağı bir halk olduğunu", "Dilleri, tarihleri, edebiyatları ol-

(1) -Lalende, söz eden Abdullah Pulat Gözübüyük, Türk Ceza Kanunu Açıklaması, cilt, 2, ikinci baskı, Ankara 1968, S. 70

madığını" ileri sürerek, hatta Kürtleri Türkiye den kovmaya bile cüret etmiş, "Türk milletinin başını belaya sokmadan kendileride yok olmadan çekilip gitsinler. Nereye mi ? Gözleri nereyi görür gözükleri nereyi çekerse oraya gitsinler. İran'a, Hindistan'a, Pakistan'a, Barzani'ye, gitsinler. Birleşmiş milletlere baş vurup Afrikada yurtluk istesinler. Türk ırkının aşırı sabırlı olduğunu fakat ayrıntı kabardığı zaman arslan gibi önünde durulmadığını, ırkdaşları Ermenilere sorarak öğrensinler de akılları başlarına gelsin." (1) yaygarasını yıllarca sürdürmüşlerdir.

Görüldüğü gibi, Türkiye'de bir ırkçılık vardır. Bu ırkçılık Türklerin bir kısmı tarafından, Kürt halkına karşı insafsızca kullanılmıştır. Bu ırkçılığa karşı Anayasal demokratik haklarını savunan Kürtler ve Kürt halkı, kesinlikle ırkçı olamazlar. Zira, ırkçılığa karşı direnmek katiyen suç olmadığı gibi, insan haklarına ve ana hürriyetlerine dayanan modern, demokratik toplumun da gereğidir. Öte yandan ırkçılık, yukarıda belirttiğimiz gibi "üstün ırk", "üstün kültür" kavramlarından hareket eder. Henüz ana dilini bile serbestçe konuşma ve geliştirme olanağı bulamamış Kürtlerin ve Kürt halkının ırkçı olamayacağı açıktır. Dolayısıyla varsayılan "üstün kültür"ünü, kendi dışındaki toplumlara da aktarma mekanizmasına da sahip değildir. İşte, 141/4 ve 142/3 gibi maddeler, bu ırkçılığa karşı Kürt halkına ve diğer etkin gurupların korunmasını amaç edinen maddelerdir. Bu maddelerin gerekçeleri okunduğu zaman, bu husus kolaylıkla görülecektir. ırkçılığı kesinlikle red eden T.C.K.nunun 141-142. maddelerine rağmen, ırkçılığı ve bölücülüğü yapanlar bizler değil, eğemen sınıftadır.

Bütün bu açıklamalardan çıkan sonuç şudur :

Bizim dosyalarımızda "ırk mulahazası ile Anayasa'nın tanıdığı kamu haklarının yok edil-

mesine veya zayıflatılmasına" ilişkin, en ufak bir delil yoktur. Bilakis tam tersine, Anayasa'nın 10, 12 ve 14. maddelerince tanınan, fakat tatbikata geçirilemeyen maddelerin hayatiyet kazanması istemektedir. Anayasa'nın tanıdığı kamu haklarının ortadan kaldırılması değil, bundan faydalanamayan Kürt halkının da, faydalanmasının sağlanması için gerekte tetbirlerin alınması istenmektedir. Çünkü, ırkçılık, Anayasa'da yer alan eşitlik ilkesine tamamen aykırı ve tehlikeli bir faaliyettir. Nitekim 1961 Anayasa'nın 12. maddesindeki eşitlik ilkesi, "herkes dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin kanun önünde eşittir" şeklinde ifade edilmiştir.

"Milli duyguları zayıflatma" meselesine gelince:

Türk Ceza Kanununun gerek 141/4, gerek 142/3. maddelerinde sözü geçen "Milli duygu" dan maksat, vatanseverlik kavramına giren bütün fikir ve duyguların tümüdür. Bu itibarla; Türkiye'nin ülke ve siyasi bütünlüğüne bağlılık, dünya milletleri arasında memleketimize ait haklar konusunda şuur, insanın mensup bulunduğu vatana karşı bir takım ödevleri olduğuna samimi inancı, milli duyguyu ifade eder. (1)

Bundan dolayı, mesele Birleşmiş Milletler fikrini yaymak, Birleşmiş Milletler kararlarını yaymak, Avrupa devleti görüşünü benimsetmek gibi maksatlarla kurulmuş cemiyetlerin görüşleri bu fıkralara aykırı faaliyet sayılmaz. Bu arada, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının İnsan Hakları Komisyonu'nun, insan hakları ile ilgili olarak yayınladığı beyannameyi ve bu beyannamenin aşağıda işaret edeceğimiz 18. maddesini benimsemenin ve yaymanın da "Birleşmiş Milletler fikrini yaymak" faaliyeti olduğu şüphesizdir.

(1) - Abdullah Pulat Gözübüyük, a.g.e.S.71



Bu açıdan da baktığımız zaman, dosyamızda suç unsuru olabilecek herhangi bir delil yoktur. Zira bilimi savunmak, objektif durumu ifade etmek, insan haklarını ve Hukukun üstünlüğünü savunmak, katiyen suç olmaz. Bunları propaganda diye sunmak, gizli örgüt faaliyetleri olarak göstermek, son derece tutarsız ve zorlama çabalarıdır.

Aslında Milli İstihbarat Teşkilâtı ve hükümet yetkililerinin Kürt sorunu konusundaki tavırları, politik bir varsayımdan ileri gelmektedir. Bu varsayıma göre; "Kürtlerden söz eden, Kürt dili-Kürt edebiyatı" gibi kültürel unsurlardan söz eden, yani Kürt halkının objektif varlığını ileri sürenler, "Vatan parçalanlar ve bölücü kişiler" olarak nitelendirilmişlerdir. Kürt halkının demokratik Anayasal haklarını savunmak başka bir şey, "Vatan bölücülüğü" başka bir şeydir. Bu iki kavramı kesin olarak birbirinden ayırmak gerekir. Demokratik talepleri gizlemek ve baskı altında tutabilmek için ise; "Bölücülük" eyilimine karşı, T.C.K. nunundaki hükmü ileri sürmek, iflâs etmiş eski bir oyundur.

Şu anda, gerçekten "Bölücülük" yapıldığı iddia ediliyorsa ve bölücü aranıyorsa; mahkeme huzurunda bizleri değil, ırkçı şövenist, hakim sınıfların yargılanması gerekiyordu. Zira kasıtlı davranışları ile, baştan beri bölücülük yapan; Türkiye'de önemli bir unsur olan Kürt halkının varlığını inkâr ederek, ülkenin çağdışı üretim koşulları içinde kalması amacını sürdürenler, egemen sınıfların ta kendisidir.

Siyasi iktidarı ellerinde tutan bu egemen sınıflar; bir yandan "Kürtlerin Türk olduğu propagandasını" sürdürürken, öte yandan da "Kürtleri Türkleştirmek" için, 2510 sayılı yasa benzer yasalar çıkararak Anayasa'yı temelden ihlâl etmişlerdir.

Temelinden yanlış olan bu politika, aynı zamanda, Anayasa'nın; "herkes yaşama, maddi ve

manevi varlığını geliştirme haklarına ve kişi hürriyetlerine sahiptir", (1)

"Herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak hürriyetlere sahiptir. Devlet kişinin temel hak ve hürriyetlerini fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleri ile bağdaşmayacak surette sınırlandıran siyasi, iktisadi ve sosyal bütün engelleri kaldırır. İnsanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar." (2) sıraladığımız bu maddelerine aykırıdır. Çünkü, kişinin kendi ana dili ile konuşması, kendi dili ile yazılmış eseri okuması kadar doğal bir şey olamaz. Bu haklar, kişinin manevi varlığını geliştiren olanakların başında gelmektedir.

Anayasa'nın bu açık ve kesin hükümlerine rağmen; egemen sınıflar, uyguladıkları bu yanlış politika sonucu, Doğu Anadolu bölgesi üzerinde baskıları gün geçtikçe daha da arttırmışlardır. Örnek:

- Doğu'da uygulanan kanunsuz toplu ara-malar, Türkiye'nin hiç bir bölgesinde yapılmamıştır.

- Doğu'da kararnameler ile uygulanan komando harekâtı, hiç bir bölgede uygulanmamıştır.

- Kürtçe yazı yazmak isteyen, yayın yapmak isteyenler; devamlı kovuşturmaya tabi tutulmuş, çeşitli baskılarla en tabii hakkı olan "EŞİTLİK" temel kuralı işletilmemiştir. Oysa ; Kürtçe gazete ve dergi çıkarma yasaklandığı halde, İstanbul'da yalnız Ermeni dilinde 15 tane gazete ve derginin yayınlandığı, çok dik-kat çekicidir.

Egemen sınıfların bu yanlış politikaları sonucu; Kürt halkı, maddi ve manevi varlığını geliştirme olanağından yoksun bırakılmıştır.

(1)- Anayasa, Madde:14

(2)- Anayasa, Madde:10

Eğer bölücülük söz konusu ise ve bölücü aranıyorsa;böylesine tek taraflı bir tasarrufla,Anayasa'nın temel hükümlerini ihlâl edenler bölücüdür.

Haksız ve insafsız jandarma zulmüne göz yumanlar bölücüdür.

Kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirmesinin asgari şartı olan anadilini kullanma hakkını gaspedenler bölücüdürler.....

Açıkça görülmektedirki,eğemen sınıflar, kendileri bizzat bölücülük yaptıkları halde, bir taraftan da kendi dışlarında bölücü aramaktadırlar.Bu durum,bir biri ile çelişen bir husustur.Öte yandan,yine politik bir varsayım gereği,"Kürt demek" "Türklüğe hakaret" olarak kabul edilmiştir.Bu da,mantiki temeli olmayan, duygusal bir görüştür.Çünkü,İngiliz olmak,İngilizce konuşmak,Arap olmak,Arapça konuşmak vs.nasıl "Türklüğe hakaret" değilse;Kürt olmak,Kürtçe konuşmak"da,"Türklüğe hakaret değildir.

Türkiye'de,asgari beş milyon Kürdün ve Kürt halkının konuştuğu dili,Kürt dilinin varlığı ve Kürt kültürünün varlığının ileri sürülmesi,elbette "Türklüğe hakaret" değildir.Türk ve Kürt halklarının eşitlik içinde,daha sıkı bir bütünlük meydana getirebilecekleri ve ancak bu koşullar altında gerçekleştirilen bir bütünlüğün,halkların çıkarları ile uyduğunu,hiç bir zaman unutmamak gerekir.

Bunların ötesinde;Türklüğe esas hakaret edenlerin,"Kürtlerin aslında Türk olup,çeşitli coğrafi ve toplumsal etkenlerle,kendi anadilini unutarak Kürtçe diye bir dil ortaya koyduklarını" söyleyenler olduğunu iyice anlamak gerekir.Zira,hiç bir halde,normal koşullarda,bir halkın kendi anadilini unutması mümkün değildir.Bir dilin unutturulması da mümkün değildir.Nitekim,Türk halkı da,bazı bilgisiz ve ışiksiz kimselerin iddia ettiği gibi,hiç bir zaman kendi anadilini unutmamıştır.Bunun gibi,

Cumhuriyet'ten sonra uygulanan her türlü bas-kılara rağmen, Kürt halkı da, kendi ana dili ile konuşmakta, dilini unutmak şöyle dursun, asimilasyona da karşı çıkmaktadır. O halde, "Türklüğe esas hakaret" edenler, "kaş yapayım derken göz çıkaranlardır." Gerçek yurt-severlik, halkların eşitliğini ve kardeşliğini savunmaktır. Bütünlük de ancak bu şekilde gerçekleştirilebilir.

Bu konuda yürütülen başka bir taktik de, gerek Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nı veya diğer faaliyetlerimizi, "GİZLİ" göstermek çabalarıdır. Özellikle, MİT, böyle bir çaba içindedir. Bunun böyle olması, bir bakıma çok normaldir. Çünkü, "Bölücülük" deyip, T.C.K.nunun 125. maddesi ile iddianame düzenlenemeyince ve T.C.K.nunun 141 ve 142. maddeleri ile de yargılama olanakları olmayınca, ister-istemez "Gizli örgüt" ve "Gizli faaliyetler" aranılmaya çalışılmaktadır. Halbuki, Kürtlerin Anayasal demokratik hakları ile ilgili bütün fikir ve eylemlerimiz, açık-seçiktir. Hiç bir gizliliği yoktur. Öte yandan haklarını, hukukun üstünlüğünü ve Anayasa'yı savunmak için gizli örgütler kurulduğu ve gizli faaliyetler yapıldığı, dünyanın hiç bir yerinde görülmemiştir.

Devrimci Doğu Kültür Ocakları, Anayasa'nın ve Cemiyetler Kanunu'nun hükümlerine, tamamen uygun bir kuruluştur. İki yıl boyunca, tüzüğünde açıkça belirtilen amaçlar çerçevesinde çalışmış ve Emniyet Müdürlüğü'nce, hiç bir ihtar görmemiştir. Ankara'nın Ziya Gökalp caddesinde, No:30 da, herkese açık bir lokali vardır. Bunun dışında, kuruluşu tamamen bağımsız, aynı isimle İstanbul'da da, ikametgâhı belirli ve herkese açık çalışması ile kurulu, bir DDKO daha vardır. Bunların dışında; yine, kanun hükümlerine göre, açık çalışmalar yapan aynı isimli dernekler ile aramızda bir organik bağ mevcut değildir.

Bütün çalışmalarımızda, bilimsellikten hareket ederek, konferanslar vererek, basın ka-

nununa uygun yayınlar ile, demokratik eylem ve istek dile getirmiştir. Örgüte üyelik koşullara bağlı olup, bu koşulları taşıyan ve üyelerin açık kimliklerini belirten evrak ve tutanaklar emniyette mevcuttur. Nitekim savcılık da, bu açık durumdan yararlanarak bir iddianame tanzim etmiştir.

Devrimci Doğu Kültür Ocakları, amaç olarak:

1- Üniversitedeki öğrencilerin belli bir kültür çalışması yapmasını sağlamak ve aralarda maddi dayanışmayı kolaylaştırmak,

2- Türkiye'deki, baştan beri izahına çalıştığımız faşist, ırkçı, şöven şartlanmaları kırmak, halkların ve insanların kardeşçe yaşamalarını önererek, Türkiye'nin mutlu bir ülke olması yolunda mücadele veren devrimci ve demokratik kuruluşlar yanında yerimizi almak, olarak belirlenmiştir.

"Kardeşlik" ve "Eşitlik" gibi son derece yüce insancıl kavramların ve bu açık seçik çalışmaların, gizlilik içinde gösterilmesi, boşuna bir çabadır. Bütün bunlar, bizleri suçlu görmek isteyen teşkilâtların, sadece varsayım ve şartlanmışlıklarıdır. Bizleri ve örgütümüzü bağlamıyacağı açıktır.

Yine, Kürtlerin objektif varlığından söz etmek; Kürt olmak, "Türklüğe hakaret" olmadığı gibi, ülkemizin gelecekteki sıhhatli gelişmesi ile de, yakından ilgilidir. Kürtlerin Türk olduğunu iddia eden ve bunun gereği olarak hızlı bir asimilasyon (eritme) öngören görüş, çağdışı olduğu gibi, ülkemizin lehine de değildir. Bu öneri, çeşitli problemleri de bünyesinde taşımaktadır. Örneğin: Kürtlerin kendi ana dili ile eğitim olanaklarından yararlanmaları, ana dilleri ile radyo dinleyememeleri, yine ana dilleri ile gazete, dergi, kitap yayınlamamaları, asimilasyonun en somut örnekleridir. Bu durum, Doğu Anadolu bölgesinde, önemli ölçüde bir eğitim problemi yaratmakta, vatandaş çocuğunu Kürtçe eğitim yapan medreselere göndermek

zorunda kalmaktadır. Bunun gibi eğitimdeki asimilasyon, Türkiye'deki okur-yazar oranını ters yönde etkilemekte ve Türkiye'de okur-yazar olmayan sayısı, gün geçtikçe azalacağı yerde artmaktadır.....

Öte yandan bu durum, (yani vatandaşın kendi ana dilini konuşmaması), bölgede üretimin düşmesine sebep olmaktadır. Zira vatandaş, Türkçe bilmediği için, üretim aracı olan makineyi rasyonel kullanma yeteneğine sahip olmamaktadır. Bu durum, diğer etkenlerle de birlikte; bölgenin, giderek Türkiye'nin geri kalması sonucunu zorunlu olarak doğurmaktadır.

Ülkenin lehine olan, ancak Kürt ve Türk halklarının "Eşitlik ve kardeşlik" esasına göre meydana getirecekleri, bir bütünlüktür. Zaten; Cumhuriyetin temeli de, böylesine gerçek amaçlarla atılmıştır. Asimilasyon gibi gerici bir politika ile bütünlüğün sağlanacağı, dünyanın hiç bir yerinde görülmemiştir.

Dosyada görülebileceği gibi; hakkımızda bütün suçlama ve işlemler, "Milli İstihbarat Teşkilâtı" ve hükümet yetkililerinin hiç bir mantıklı ve bilimsel esasa dayanmayan, politik varsayımlarının sonucudur.....

Milli İstihbarat Teşkilâtı'nın, bu varsayımlarla hareket ederek; hakkımızda tanzim ettiği düzmece delillere bakıldığı zaman, anlaşılacağı üzere ciddi olmaktan uzaktır.

Zira, Milli İstihbarat Teşkilâtı'nın, Türkiye'de uzun yıllardan beri bağımsızlığını ve objektif çalışma karakterini yitirerek, siyasal güçlerin elinde çok tehlikeli bir araç haline geldiği, açık bir gerçek olmuştur. Özellikle Adalet Partisi iktidarı döneminde, "Milli İstihbarat Teşkilâtı", siyasal iktidarın emellerine hizmet eden, bağımlı bir teşkilât haline getirilmiştir. Bu konuda, açıkça endişesini belirten İsmet İnönü'nün 12 Mart Muhtırasından sonra yaptığı konuşmada söyledikleri, gerçekten ilginçtir. "MİT, temelden çatısına kadar yeniden

kurulması gereken bir kurum haline gelmiştir!" şeklinde konuşmuş olan İnönü, durumun korkunçluğunu belirtmiştir.

Sayın Mahkemeniz, hakkımızdaki isnatların ciddiyetini incelerken; özellikle MİT'in sıradan ajanları tarafından tanzim edilen delillerin, ciddiliği üzerinde de inceleme yapacağı tabiidir.

Vatan bölücülüğü gibi, ciddi bir isnatın var olduğu, yetkili çevrelerce iddia edildiğine göre ve konuya ilişkin deliller bir yıl önce yetkililerin elinde bulunduğuna göre, bir yıl sonra mahkemeye baş vurmamak, ciddi sayılabilir mi? Hele böylesine bir mesele, MİT tarafından yömiye ile tutulmuş, sıradan günlük ajanların sorumluluğuna bırakılabilir mi ?

Başında da izah ettiğimiz gibi; iktidarların ekonomik, politik çıkmaza girdikleri dönemlerde, bu mesele düzmece raporlarla su yüzüne çıkarılmak istenmiş, Türkiye'nin içine düştüğü çıkmazlar kamu oyunundan gizlenmiştir. 49 lar olayı, 23 ler olayı, 14 ler olayı hep böyle zamanlarda kullanılmıştır. İşte, 1970 yılında 26 kişinin tutuklanması da, Türkiye'nin politik ve ekonomik çıkmaz içinde bulunduğu bir döneme rastlamıştır.

Dosyada doldurulmuş bir takım raporlar, bant metinleri, çeşitli notlar hukuki belge niteliğinde değildir.

Bir Kürt olarak; Anayasal demokratik hak ve özgürlüklerimizi, elbette savunacağız. Gerici bir eylem olan asimilasyona, elbette karşı çıkacağız. Bu bilimi, insan haklarını, hukukun üstünlüğünü savunmaktır. Bu, doğruyu savunmaktır. Bütün bunlar aynı zamanda Anayasa'yı savunmaktır. Zira Anayasa'nın 10, 12 ve 14. maddelerini ancak bu şekilde hayatiyete kavuşturabiliriz. Dolayısıyla, bütün bunlar, Anayasa ve Ceza mevzuatımız bakımından suç da değildir. Bu çabaları suç göstermek boşunadır. Hiç bir mantıki ve bilimsel temele dayanmayan, tamamı zorlama iş-

lemler olup, inandırıcı bir özelliği de yoktur.

Zira, Türkiye'de Kürt halkının ve onun konuştuğu dil olan Kürtçe'nin yok sayılarak ya da red edilmesi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve ana hürriyetleri açısından, büyük bir çelişkidir. Çünkü, hem insan haklarından söz etmek ve hemde en az beş milyonluk bir kitlenin ana dilini konuşmasını yasaklamak, birbirleriyle bağdaşır bir davranış değildir. Çünkü, herhangi bir kişi veya toplumun kendi ana dilini serbestçe konuşması ve geliştirmesi, insan hakları kavramının temelinde var olan bir sözdür. Bu bakımdan; siyasi iktidarların günümüze kadar, Kürt halkına karşı uyguladıkları politika, insan hakları ve ana hürriyetleri, hukukun üstünlüğü ile bağdaşmamaktadır.

Siyasi iktidarların Kürt halkına karşı uyguladıkları politika, aynı zamanda, Anayasa'nın 12. maddesindeki "Eşitlik" ilkesi ile de bağdaşmamaktadır. Zira, Türkiye'de Kürtler ancak, "Türkleştikleri, kendi öz kültürlerini red ettikleri, asimile oldukları" ölçüde, vatandaş sayılmışlardır. Amme hizmetlerinden faydalanma olanağını, ancak bu şekilde bulmuşlardır. Kendi öz kültürünü savunan, kendi halkı ile organik bağlar kuran, kesinkes ve kayıtsız şartsız gerici bir fikir ve süreç olan asimilasyona karşı çıkan insanlara ise; bin-bir türlü baskı karşısında, vatandaşlık haklarını kullanamamışlardır. Bu haklardan mahrum bırakılmışlardır.

Halbuki, asimilasyon, modern demokratik toplumla ve yurtseverlikle katıyen bağdaşmayan bir fikir ve süreçtir. Bu süreç, görüldüğü gibi, Anayasa'daki eşitlik ilkesini temelden yıkmıştır. Kıbrıs'taki yüzbine yakın Türk'ün, her türlü ulusal haklarını, uluslar arası bir sorun yapan Türkiye'nin; kendi ülkesi içinde, en az beş milyon civarındaki Kürtlerin ana dillerini bile konuşmalarını yasaklaması, çağdaş hukuk, çağdaş toplum anlayışı ile bağdaşmaz.

Biz bu konuda, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nun, İnsan hakları ile ilgili demecinin 18. maddesini, büyük bir istemlikle benimsiyoruz. Bu madde aynen şöyledir.

"Bazı etnik gruplar, ancak kendi kültürlerinin özüne ters düştükleri, kendi kültürlerini red ettikleri ölçüde hakim uluslar tarafından kabul görürler. Bu etnik gruplarının asimilasyona karşı çıkmalarını ve kendi kültürlerini geliştirmelerini teşvik etmeliyiz. Zira, Dünya kültürü ancak bu şekilde gelişir, zenginleşir, insanlığın yararına olur."

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun da, buna benzer metinleri vardır.

Görülüyor ki ; gerek Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun, gerekse Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nun, asimilasyon fikir ve eylemine kesinkes çıkmayı, bütün kültürlere kendini geliştirme hakkının varlığını hiç bir ihtiraza yer bırakmayacak şekilde formüle etmiştir. Gerek Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nda, gerekse Birleşmiş Milletlere üye olan ülkelerin üyesi olup ve gerekse bunların faaliyetlerini destekliyen Türkiye'nin de, aynı şekilde düşünmesi gerektiği açıktır. Dolayısı ile, bizlerin Kürt olmak, "KÜRT KÜLTÜRÜNÜN GELİŞMESİNİ SAVUNMAK" suç olmak şöyle dursun, Birleşmiş Milletler ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun kararlarını desteklemek ve savunmak görevimizdir.

Hem Birleşmiş Milletler Teşkilâtının (Dolayısıyla Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nun) üyesi olan, hem de Anadolu'da beş milyondan fazla KÜRT HALKINI asimile etmek için, her türlü baskı tedbirlerini sürdüren Türkiye'nin durumu, son derece çapraşık çelişkili ve ülkenin çıkarlarına da aykırıdır.

Dosyada delil olarak gösterilen teyp tesbitlerinin hukukta yeri, geçersiz bulunmaktadır. Bu hususta, aşağıdaki belgeleri arz ediyoruz.

a) İstanbul Teknik Üniversitesi Telekominikasyon Kürsüsü'nün 16.7.1970 H.E.sayılı raporunda, şu açıklama yapılmıştır.

"Bir ses bandındaki seslerin kime ait olduğu, seslerin sahipleri konuşmaları yaptıklarını kabul etmedikleri müddetçe, fenni bir şekilde ve ihtiraz edilmeyecek şekilde tesbit etmeye henüz imkân yoktur. Bu konu üzerinde batı memleketlerindeki çalışmalarda henüz sonuç vermemiştir." (1)

b) Laheyde Toplanan Avrupa Konseyi Adalet Bakanlığı 6. Konferansında alınan karar şöyledir : (2)

"İlmi ve teknolojik gelişmenin sonucu olan öyle yeni cihazlar yapılmıştır ki bunların kullanılması 'özel hayata saygı hakkı'na şimdiye kadar rastlanmayan bir derecede tehdit etmektedir. Bu yeni durumu karşılamak ve ister devletten, ister kişilerden gelsin özel hayata sızmaları önlemek için Medeni Hukuk ve Ceza Hukuku sahasında yeni kanunlara ihtiyaç vardır. Bu problem bütün Avrupa memleketlerinde kendini gösterdiği için milletle arası bir işbirliğine gidilmelidir. Birleşmiş Milletler Hukuk Komisyonu, dinleme cihazları konusundaki mevzuatı incelemeye ve bir rapor hazırlamaya memur edilmiştir."

c) 1963 yılında, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Mahkemesi'nde; 21 Mayıs sanıklarının duruşması sırasında, mahkeme vermiş olduğu bir kararla "MİT tarafından saptanan ses bantlarının ve bu bantlardan çıkarılan metinlerin, hukukça değer taşımadıklarını ve delil olarak kabul edilemeyeceklerini" belirtmiştir. Sanıklara yöneltilen suçlar için, bu bant metinlerini delil olarak kabul etmemiştir.

d) Bu konuda, Yargıtay ve Askeri Yargıtay "Teyp bantlarının hukuki değeri olmayacağını" teyit eden yerleşmiş içtihatları vardır.

e) 1969 yılında, Nato Ülkeleri Adalet Bakanlarının Portekiz'de yaptıkları toplantıda;

"Ses bantlarının ve parmak izlerinin bir kişiyi sanık veya suçlu duruma sokmayacağı" konusunda karar almıştır.

f) İstanbul 1 Nolu Sıkıyönetim Mahkemesinde görülmekte olan İrfan Solmaz ve arkadaşlarının davası sırasında, MIT tarafından banda alınan seslerle ilgili olarak, Mahkeme; bilirkişiye müracaat etmiş ve bilirkişi, verdiği raporda, "Gizli olarak tesbit edilen sesleri, İstanbul Radyosunun Teknik imkânlarından da istifade ederek karşılaştırdık. 82 kişinin konuşmalarından ancak 5-6 kişinin sesleri hakkında rapor verebildik. Bu da bizim şahsi kanaatımızdır, yüzde yüz bir şey diyemeyiz. Bizimki bir benzetmeden ibarettir." demektedir. Ayrıca Sanıklardan Birinci Şube Müdürü Müzaffer Yılmaz bilirkişi heyetine, "Ses insanı parmak izi gibi bir neticeye götürürmü?" şeklinde bir soru sormuştur. Bilirkişi heyeti verdiği cevapta, "Ses, parmak izi gibi insanı kati bir neticeye götürmez" demiştir.

SONUÇ OLARAK

Diyebiliriz ki ;

1- Türkiye'de ; dili geleneği, tarihi ve kültürü farklı olan, bir KÜRT HALKI VARDIR. Bunun inkârı, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısına, objektif şartların, ülkenin şartlarına ve bilime aykırıdır.

2- Kürt HALKININ objektif varlığından, bu varlığın gereği olan; DİL, KÜLTÜR, EDEBİYAT, TARİH, FOLKLOR, yani KÜRT KÜLTÜRÜNDEN söz etmek, katiyen suç olamaz. Bilâkis; Anayasa'yı, İnsan haklarını, hukuk üstünlüğünü ve bilimi savunmak olur.

3- T.C.K.nunun 141/4 ve 142/3 maddelerinde gösterilen maddelerin, bizimle ilişkisi yoktur. İnsanların kardeşliğinden ve halkların eşitliğinden, gerçek anlamda bütünlük hedef itti haz eden yüce bir fikirdir. Maddelerdeki "İrk mülhazasiyle propaganda yapmak" ve "milli duyguları zayıflatmak"la yakından uzaktan ilişkili değildir.

4- Bütün bunlara rağmen; Mahkeme heyeti, KÜRTLERİN VARLIĞINI, KÜRT DİLİ VE EDEBİYATI konularında, kesin bir kanaat sahibi olamıyorsa KÜRT HALKININ objektif varlığı konusunda, Dil ve Edebiyat konularında, sosyo-ekonomik yapı hakkında tarihçiler, dil bilimcileri, (özellikle Klasik ve Yaşayan Şark Dilleri üzerinde çalışan bilim adamları) sosyologlar, antropologlar ve folklor uzmanlarından meydana gelen bir bilim heyetine, keşif yaptırılmasını talep ediyoruz.

Gerçekten, HALKLARIN EŞİTLİĞİNE VE KARDEŞLİĞİNE dayanan bir düzenin kurulacağına olan inancımızı belirtir ; isnat edilen suç ile ilgili hakkımızdaki delillerin olmaması sebebiyle ve isnat edilen suçun unsurlarının teşekkül etmiş bulunduğu göz önüne alınarak, beraatımıza karar verilmesini arz ve talep ederiz. 13.12.1971

Fikret ŞAHİN
(İmza)

Mümtaz KOTAN
(İmza)

İbrahim GÜÇLÜ
(İmza)

Yümnü BUDAK
(İmza)

Ali BEYKÖYLÜ
(İmza)

Nezir
ŞEMİKANLI
(İmza)

DIYARBAKIR'DA 66 KİŞİ MAHKÛM OLDU

Devrimci Doğu Kültür Ocakları mensuplarına 10 ay ile 16 yıl arasında hapis cezası verildi.

DIYARBAKIR, ERTUĞRUL PİRİNÇÇİOĞLU bildiriyor
DİYARBAKIR ve Sırt İleri Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde yargılanmakta olan Devrimci Doğu Kültür Ocakları mensuplarından 66'sı 10 ay ile 16 yıl arasında değişen hapis cezalarına mahkûm olmuştur. Mahkeme 21 sanığı beraat ettirmiş, 4 sanığın dosyasının da bu dâvadan ayrılmasını kararlaştırmıştır. T.C.K. nun 141 ve 142. maddeleri-

ne göre, yargılanan sanıkların, «Anayasa'nın tanıdığı kamu haklarına ırk millîhasasıyla kısımlan veya tamamen kaldırmayı hedef tutan, millî duyguları yok etmeye veya saygılistmaya mâtufl bulunan cemiyetler kurarak, ortamın sağladığı kolaylıktan da cesaret alıp, yoğun bir çalışma içine girdikleri ve bu meydana mevcut bütün aşırı sol örgütlerle iş ve eylem ilişkisi kurdukları» kararda belirtilmiştir.

Sanıkların aldıkları cezalar şöyledir:

«16 yıla mahkûm olanlar: Mümtaz Kotan, İbrahim Güçlü.

13 yıl 4 aya mahkûm olanlar: Niyazi Dönmez, İhsan Yavuztürk, Battal Battel, Mehmet Tüysüz.

13 yıla mahkûm olanlar: Fikret Şahin, Zeki Kaya.

12 yıla mahkûm olanlar: Nusret Kızılaslan, Sabri Çelik.

11 yıl 4 aya mahkûm: İhsan Aksoy.

10 yıl 8 aya mahkûm olanlar: Faruk Arar, Mahmut Kiliç.

10 yıla mahkûm: Yünnü Budak.

8 yıl 10 ay 20 güne mahkûm olanlar: Şakir Elçi, Ali Yılmaz Balkış, Sait Bektaş.

8 yıl 10 aya mahkûm: Edip Karahan.

8 yıla mahkûm: Nezir Çelikanlı.

7 yıl 6 aya mahkûm: Dr. Nafi Kutlay.

6 yıl, 8 aya mahkûm olanlar: Hasan Acar, Vakıf Ahmetoğlu, Kemal Burkay.

5 yıl 6 ay 20 güne mahkûm olanlar: Ferit Uzun, Mehmet Emin Bozaslan, Çamışt Bilek, Mahmut Fırat, Nizamettin Barış.

4 yıl 6 aya mahkûm: Musa Anter.

4 yıla mahkûm: Ali Beyköylü.

3 yıl 9 aya mahkûm: Avukat Canip Yıldırım.

3 yıla mahkûm olanlar: Mehdi Zana, Vedat Erkaçmaz.

2 yıl 6 aya mahkûm olanlar: Tarık Ziya Ekinci, Abdurrahman Uçaman, Zeki Bozaslan, Abdüsselâm Baturcu, Dr. Nurettin Sarmaşık, Mehmet Şirin Balkaç, Bahri Evliyaoğlu.

2 yıl 2 ay 20 güne mahkûm olanlar: Ahmet Zeki Okçuoğlu, Arâh Uyanık.

2 yıl 2 aya mahkûm: Süleyman Atay

2 yıla mahkûm olanlar: Mehmet Sözer, Mehmet Gemici, Mustafa Düşünekli.

2 yıl 20 güne mahkûm: İsa Geçit.

1 yıl 1 ay 10 güne mahkûm olanlar: İbrahim Önen, Tayyar Alaca.

1 yıl 8 aya mahkûm olanlar: Şehmus Aslan, Feridun Yazgan, Ahmet Eren, Dr. Ahmet Melik.

1 yıl 3 ay hapse mahkûm olanlar: Nâzım Sönmez, Yusuf Kılıçer, Fikri Müjdeci, Ömer Kan, Mehmet Emin Tektaş, Ahmet Özdemir, Halil İbrahim Erbarut, Übeydullah Aydın, Sabri Yıldız.

10 ay hapse mahkûm olanlar: Avukat Abdülhamit Karakoç, İrfan Bozgür, Suat Yıldırım, Abdurrahman Demir.

Sanıklar ayrıca çeşitli sürelerde sürgün cezalarına hüküm giymişlerdir.

BERAAT EDENLER

Ruşen Arslan, Av. Yusuf Ekinci, Av. Tahsin Ekinci, Zâkir Bilgin, Niyazi Taşkın, Süleyman Çelik, Halit Aygöçek, Fikri Gürbüzhan Yıldızhan, Abdurrahman Dürre, Akif İpek, Mehmet Sâdık Yıldız, Kasım Kahraman, Ferruh Kurttepe Özener, Hikmet Barutçu, Necmettin Şadi, Abdülhal Geyik, İbrahim Bahadır, Mehmet Emra Değer, Abdülkadir Özpınkar, Nadir Yektap.

TAŞKINLIK YAPTILAR

Karardan sonra sanıklar mahkeme salonunda taşkınlık yapmışlardır. Olay hakkında Genelkurmay Sakıyönetim Koordinasyonu Daire Başkanlığı şu açıklamayı yapmıştır.

32 sayılı Devrimci Değer Kültür Ocakları davası İlyaz bakır ve Şiirli ileri sakıyönetim Komutanlığı 1 numaralı Askeri Mahkemesinde 11 aralık 1972 günü saat 21.30'da tobara başlanmış, 68 sayılı 18 ay 16 yıl çeşitli haps ve ağır hapis cezalarına çarptırılmıştır. Kararın tebliğini müteakip tutuklular ve tutuklanmalar, duruşma salonunda (yaşamın halkların varlığı — kalırsın fakir) diye bağırarak taşkınlıkta bulunmaya yetmişlerdir. Ayrıca cezaevine sevkedilmekten de komünist enternasyonal marşını söylemeye başlamışlardır. Her iki olay da yetkililerin ve görevlilerin yerinde alâkaları emniyet tedbirleri ile hâlyütmesine meydan verilmekten söndürülmüştür.

66 sanık, 10 ay ile 16 yıl arasında hapse mahkûm oldu

**DEVRİMCİ DOĞU KÜLTÜR OCAĞI DAVASININ
21 SANIĞI İÇİN DE BERAAT KARARI VERİLDİ**

DIYARBAKIR — Diyarbakır Siirt illeri Sıkıyönetim Komutanlığı (1) Numaralı Askeri Mahkemesinde bir yıldanberi duruşmalarına devam edilen 92 DDKO (Devrimci Doğu Kültür Ocakları) mensubunun önceki gün duruşmaları bitmiş ve sanıklardan 66'sı hakkında 10 ay ile 16 yıl

arasında değişen cezalar verilmiş, 21 sanık beraat etmiştir.

66 sanık hakkında Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddeleri uygulanmış Komünizm ve Kürtçülük propagandası yaparak Devletin temel nizamlarını sarsıcı faaliyetlerde bulunmakla suçlanmışlardır. Piyade Kıdemli Albay Ömer Atakan Başkanlığında duruşma hakimi Yarbay Hamdi Sevinç, Üye Hâkim Kıdemli Üsteğmen Önder Ayhan ve Savcı Hâkim Yarbay Sabahattin Ar ile Hâkim Yüzbaşı Abdullah Demir'den kurulu mahkeme heyetinin kararı önceki gün geç saatlerde açıklanmıştır.

Kararda hüküm giyen sanıklar şunlardır:

Fikret Şahin 13 yıl 4 ay ağır hapis, 5 yıl sürgün. Nusret Ki-

İçaslan 12 yıl ağır hapis, 5 yıl sürgün. Mürtas Kotan 16 yıl ağır hapis, 6 yıl sürgün. Sabri Çepik 12 yıl ağır hapis, 5 yıl sürgün. Zeki Kaya 13 yıl 4 ay ağır hapis, 5 yıl sürgün. İhsan Yavuztürk 13 yıl 4 ay ağır hapis, 5 yıl sürgün. İbrahim Güçlü 16 yıl ağır hapis, 6 yıl sürgün. Yünnü Budak 10 yıl ağır hapis, 4 yıl sürgün. Nezir Şemikanlı 8 yıl ağır hapis, 3 yıl sürgün. Faruk Araz 10 yıl 8 ay ağır hapis, 4 yıl sürgün. Ali Beyköylü 4 yıl ağır hapis, 2 yıl sürgün. İsa Geçit 2 yıl 2 ay 20 gün ağır hapis, 10 ay sürgün. Ferit Uzun 5 yıl 6 ay 20 gün ağır hapis, 2 yıl sürgün. Haşan Acar 6 yıl 8 ay ağır hapis, 2 yıl sürgün. Canıp Yıldırım 3 yıl 9 ay ağır hapis, 1 yıl 6 ay sürgün. Musa Anter 4 yıl 6 ay ağır hapis, 2 yıl sürgün. Mehmet Ermin Bozarlan 5 yıl 6 ay 20 gün ağır hapis, 2 yıl sürgün. İhsan Aksoy 11 yıl ağır hapis, 4 yıl sürgün. Şakir Elçi 8 yıl 10 ay 20 gün ağır hapis, 3 yıl sürgün. Ali Yılmaz Balkaç 8 yıl 10 ay 20 gün ağır hapis, 3 yıl sürgün. Mahmut Kılıç 10 yıl 8 ay ağır hapis, 4 yıl sürgün. Battal Batte 13 yıl 4 ay ağır hapis, 5 yıl sürgün. Niyazi Dönmez 13 yıl 4 ay ağır hapis, 5 yıl sürgün. Z. Vakıf Ahmetoğlu 6 yıl 8 ay ağır hapis, 2 yıl 6 ay sürgün. Kemal Burkan 6 yıl 8 ay ağır hapis, 2 yıl 6 ay sürgün. Mehti Zana 3 yıl 10 ay ağır hapis, 2 yıl sürgün. Edip Karahan 8 yıl ağır hapis, 3 yıl sürgün. Mehmet Tüysüz 13 yıl 4 ay ağır hapis, 5 yıl sürgün. Sait Pektaş 8 yıl 10 ay ağır hapis, 3 yıl sürgün. Cemşit Dilek 5 yıl 6 ay 20 gün ağır hapis, 2 yıl sürgün. Mahmut Fırat 5 yıl 6 ay 20 gün ağır hapis, 2 yıl sürgün. Şehmuz Arslan 1 yıl 8 ay ağır hapis. İbrahim Öner 1 yıl 1 ay 10 gün ağır hapis, 5 ay sürgün. Ahmet Zeki Akenoğlu 2 yıl 2 ay 20 gün ağır hapis, 10 ay sürgün. Ağah Uyanık 2 yıl 2 ay 20 gün ağır hapis, 10 ay sürgün. Tayyar Alaca 1 yıl 1 ay 10 gün ağır hapis. Nizamettin Barış 5 yıl 6 ay 20 gün

ağır hapis, 2 yıl sürgün. Süleyman Atay 2 yıl 2 ay ağır hapis. Naci Kutlav 7 yıl 6 ay ağır hapis, 3 yıl sürgün. Tarek Ziya Ekinçi 2 yıl 6 ay ağır hapis, 1 yıl sürgün. Abdülhamit Karakoç 10 ay ağır hapis. Nazım Sönmez 1 yıl 3 ay ağır hapis. Abdurrahman Uçaner 2 yıl 6 ay ağır hapis, 10 ay sürgün. Feridun Yazgan 1 yıl 8 ay ağır hapis. Vedat Erkaçmaz 3 yıl ağır hapis, 1 yıl 6 ay sürgün. Yusuf Kılıçer 1 yıl 3 ay ağır hapis, 6 ay sürgün. Bahri Evlivaoğlu 2 yıl 6 ay ağır hapis, 1 yıl sürgün. Zeki Bozarlan 2 yıl 6 ay ağır hapis, 1 yıl sürgün. Fikri Müjdeci 1 yıl 3 ay ağır hapis, 6 ay sürgün. Mehmet Sözer 2 yıl ağır hapis. Mehmet Gemici 2 yıl ağır hapis. Mustafa Düşünekli 2 yıl ağır hapis. Ömer Kan 1 yıl 3 ay ağır hapis, 6 ay sürgün. Abdurrahman Demir 1 yıl hapis, 10 ay sürgün.

Bu sanıkların çoğu hakkında ayrıca sürekli olarak kamu hizmetlerinden men cezası da verilmiştir.

Sanıklardan 21'i beraat etmiş, Ömer Bakkal, Eyüp Karacabey ve Mehmet Demir'in dosyalarının ayrılmasına karar verilmiştir.

Cumhuriyet 13. DEZ 1972

BİBLİYOGRAFYA

- 1- Lozan İkinci Kitap Cemil Birsel
- 2- Lozan Barış Konferansı (Tutanak, Belgeler, Takım 1, Cilt:1 Kitap:1) .. Saha L.Meray
- 3- Cumhuriyet Gazetesi..... Temmuz-Ağustos, 1969
- 4- Dağ Yolu Hamdullah Suphi Tanrıöver
- 5- Politika ve Yerleşme Sorunları. Prf.Fehmi Yavuz
- 6- Yön Dergisi 1963
- 7- Cumhuriyet Gazetesi 21.7.1969, 18.5.1970, 25.7.1970
- 8- Barış Dünyası Sayı 13, 1965
- 9- İslâm Ansiklopedisi 68.Cüz, 1968
- 10- Doğu İlleri ve Varto Tarihi ... M.Şerif Fırat
- 11- Tarih Bakımından Kürtlerin Türklüğü Fahrettin Kirzioğlu
- 12- Avrupa-Asya-Afrika Arasında İltihak Noktası Abbu M.Burreu
- 13- Kafkas Türk Tarih Araştırmaları Işığında, Anadolunun Yeni Etnolojik Buluntuları Frans Hancar
- 14- Aneolitik Devirde Küçük Asya ile Avrupa Arasındaki Antropolojik Münasebetler Pittari
- 15- Türklerin Antropolojik Tarihlerine Ait Vesikâlar Marguerite Della Pach
- 16- Garbi Asya'nın Irklar Tarihi .. Hanri Delais
- 17- Macar Kavminin Menşesine Dair .. Kont Zici
- 18- Şerefname Şeref Han
- 19- Anadolu'da Türk Akımları ve Yerleşme Hilmi Ziya Ölken
- 20- Tercüman Gazetesi 2-3.11.1971
- 21- Bozuluş Hakkında DTCF Dergisi, Cilt:7, Sayı:1

- 22- Karakoyunlular Faruk Süner
(TTKY Cilt:1,
1967)
- 23- İran, Moğollar, Siyaset, İdare
ve Kültür, İlhanlılar Devri . Bert Hold Spule
- 24- Mem û Zin Ehmedê Xanî
- 25- 15-16. Asırlarda Osmanlı İmpa-
ratorluğu Hukuki Mali Esas-
ları Ömer Lütfi
Barkan
- 26- Osmanlı Tarihi İsmail Hakkı
Uzunçarşılı
Cilt:2
- 27- Yeni Kaynak Vesikalar Işığ
Altında Yavuz Sultan Seli-
m'in İran Seferi Şehabettin Te-
kindağ (Tarih
Dergisi)
- 28- Seyahatname Evliya Çelebi
Cilt:1
- 29- 17. Yüzyılda Osmanlı İmpara-
torluğunun İdari Taksimatı . Şerafettin
Turan
- 30- Türkiye Üzerine Mektuplar .. Moltke
- 31- Osmanlı Tarihi E. Ziya Karal
Cilt:8
- 32- Osmanlıların Yarı-Sömürge
Oluşları Tefvik Çavdar
- 33- Enver Paşa Şevket Süreyya
Aydemir, Cilt:1
- 34- Türk İnkılâbı Tarihi Y. Hikmet Bayur
- 35- Millî Mücadele, Ulusal Kurtu-
luş Savaşı S. Selek (1970)
- 36- İstiklâl Harbimiz Kazım Karabekir
- 37- Tek Adam Şevket Süreyya
Aydemir
- 38- Amasya Protokolleri Faik Reşit Unat
- 39- Ötüken Sayı 28-29
- 40- Millî Yol İsmet Tümtürk
Sayı:14,
20.4.1967
- 41- Akşam Gazetesi 11.3.1969

- 42- İzahlı Basın Kanunu ile
İlgili Mevzuat Sahir Erman-Çetin
Özek (İst.1969,
2.Baskı, s.151)
- 43- TCK'nun Açıklaması (Cilt:2, 2.Baskı,
Ankara-1968)
Lalende, (Söz eden
Abdullah Pulat
Gözübüyük)
- 44- Millî Duygu Tanımı (a.g.e. Abdullah
P.Gözübüyük)
- 45- Teyp Bantları ile İlgili
Rapor Prof.Dere Ziya-
ettin Süer
(İTÜ Raporu)

KISALTMALAR

AGE	Adı Geçen Eser
AIESEC	Dünya İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Öğrenci Derneği Birliği
AP	Adalet Partisi
AÜY	Ankara Üniversitesi Yayınları
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
DDKO	Devrimci Doğu Kültür Ocakları
DEV-GENÇ	Devrimci Gençlik Federasyonu
DTCF	Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
DP	Demokrat Partisi
FKF	Fikir Kulüpleri Federasyonu
İFM	İktisat Fakültesi Mecmuası
İLK-SEN	İlkokul Öğretmenleri Sendikası
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
SGÖ	Sosyalist Gençlik Örgütü
SSDF	Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TİP	Türkiye İşçi Partisi
TTKY	Türk Tarih Kurumu Yayınları
TMGT	Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtı
TMTF	Türkiye Millî Talebe Federasyonu
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
ÜNAS	Üniversite Asistanları Sendikası

Institut kurde de Paris

Madde 3-

Organizasyonumuz;Orta-Doğu'da yaşayan Kürt halkının,diğer dünya halkları gibi kendi - kendisini idare etmeye hakkı bulunduğuna inanır.Bu amacına ulaşmak için,Kürt halkının temel millî ve demokratik hakkı olan oto - determinasyon(milletlerin kendi kaderlerini kendilerinin serbestçe tayin etmesi) hakkının istirdadını,vazgeçilmez bir temel şart sayar.

Madde 7-

Organizasyonumuz;emperyalizmin her türlüüne karşı sosyal hak talebinde bulunan,ya da millî kurtuluş savaşlarını veren tüm dünya halklarından yanadır.

Madde 9-

Organizasyonumuz;Kürt köylüsünün,Kürdistan topraklarının gerçek sahibi olduğuna inanır

BAHOZ,Senin her türlü maddi ve manevi yardımına muhtaçtır.Mücadelesini destekle.
Yardımlarını esirgeme.

Adres:

BAHOZ
Rackarbergsgatan 80
752 32 Uppsala-Sweden

POSTGIRO: 79 45 86-8

Kürtlerin Yurdu ve Yaşadıkları Yerler



Türkiye	:	8.000.000
İran	:	5.000.000
Irak	:	2.600.000
Suriye	:	600.000
Sovyetler B.	:	300.000
Lübnan	:	100.000

Toplam 16.500.000

Kürdistanın Yüzölçümü 500.000 km² dir.

Bu harita, 1948 yılında Paris'te Birleşmiş Milletlere sunulan "Kürtlerin Durumu ve İstekleri Hakkındaki Muhtıra" dan alınmıştır.
1946 Nisan'ında yapılmış olan Kürdistan haritasının orijinalidir.

TIP